

เพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี
ภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
และการพัฒนาภาคการผลิตและบริการ
ตามยุทธศาสตร์พัฒนาภาคกำลังคน

รายงานการวิจัย

การศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อม
ด้านการผลิตและพัฒนากำลังคน
เพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี
ภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

**รายงานการวิจัย
เรื่อง**

**การศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการผลิตและพัฒนากำลังคน
เพื่อการรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี
ภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน**

**สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ**

370.110683 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ส 691 ก การศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการผลิตและพัฒนากำลังคน
เพื่อการรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายใต้กรอบ
ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรุงเทพฯ : สกศ., 2555.
302 หน้า
1. การผลิตและพัฒนากำลังคน 2. อาเซียน 3. ชื่อเรื่อง

**การศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อการรองรับ
การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน**

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 7/2555

พิมพ์ครั้งที่ 1 มกราคม 2555

จำนวน 1,000 เล่ม

ผู้จัดพิมพ์เผยแพร่ กลุ่มนโยบายการศึกษาเพื่อการผลิตและพัฒนากำลังคน
สำนักนโยบายด้านการศึกษามหภาค
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ
99/20 ถนนสุขุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทรศัพท์ 0-2668-7123 ต่อ 2414
โทรสาร 0-2243-2787

Web Site : <http://www.onec.go.th>

พิมพ์ที่ บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด
90/6 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 34/1 ถนนจรัญสนิทวงศ์
แขวงอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
โทรศัพท์ 0-2424-3249, 0-2424-3252
โทรสาร 0-2424-3249, 0-2424-3252

คำนำ

ปัจจุบันการผลิตและพัฒนากำลังคน นับเป็นหัวใจของการพัฒนาประเทศ ดังจะเห็นได้ว่าประเทศต่างๆ ในทุกภูมิภาคของโลก ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือกำลังพัฒนา ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อมุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขและการเพิ่มผลผลิต เพื่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนทั้งสิ้น ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ต้องเร่งพัฒนากำลังคน โดยมีหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการอยู่ในขณะนี้ และเพื่อให้เกิดภาพชัดเจนอันจะนำไปสู่ทิศทางการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงเห็นสมควรให้มีการศึกษาวิจัย สภาพการผลิตและพัฒนากำลังคนที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาโดยความร่วมมือกับสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ดำเนินโครงการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อการรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อหาแนวทางหรือมาตรการในการเตรียมความพร้อมด้านการจัดการทางการศึกษาและการพัฒนากำลังคนที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย อีกทั้งช่วยสนับสนุนการยกระดับศักยภาพการแข่งขันไปสู่ระดับสากลและเตรียมความพร้อมเข้าสู่การรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนอย่างเต็มภาคภูมิ โดยเน้นความร่วมมือกับภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในการวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ และปริมาณเพียงพอ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ รายงานวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาของที่ประชุมประชาพิจารณ์ทั้งส่วนกลางและภูมิภาค ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องและประชาชนที่มีความสนใจ ให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงรายงานการวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายหรือยุทธศาสตร์ที่เป็นรูปธรรมสามารถนำไปปฏิบัติได้

สำนักงานฯ ขอขอบคุณคณะนักวิจัยจากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ที่ได้ดำเนินงานวิจัยจนสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อค้นพบและข้อเสนอแนะในการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อการรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จากเอกสารนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการ/ความจำเป็นของประเทศ ตลอดจนการศึกษาค้นคว้า อ้างอิง และการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจโดยทั่วไป

(นายเอนก เพิ่มวงศ์เสนีย์)

เลขาธิการสภาการศึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ในปี พ.ศ. 2535 ประเทศสมาชิกอาเซียน (Association of South East Asian Nations: ASEAN) ในขณะนั้นอันได้แก่ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และ บรูไน ได้ร่วมกันจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการขยายตัวทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิก กระชับความสัมพันธ์ และขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้าระหว่างกัน สร้างความสามารถในการแข่งขันของสมาชิกอาเซียน รวมถึงการสร้างบรรยากาศต่อการลงทุน โดยการลดภาษีระหว่างกัน นอกจากนี้ กลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนยังคงให้ความสำคัญในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2546 ผู้นำอาเซียนได้ลงนามปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ 2 (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เพื่อจัดตั้งประชาคมอาเซียน หรือ ASEAN Community ภายในปี พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) โดยสนับสนุนการรวมตัวและความร่วมมือรอบด้าน ได้แก่ ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Policy Security Community: APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC) ต่อมาในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 12 ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2550 ที่เซบู ประเทศฟิลิปปินส์ ผู้นำอาเซียนได้ตกลงให้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียนให้แล้วเสร็จเร็วขึ้นเป็นภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015)

◎ โครงสร้างประชากรของอาเซียน

แม้ว่าอาเซียนจะมีสมาชิกเพียง 10 ประเทศ มีจำนวนประชากรประมาณ 590 ล้านคน โดยมีประชากรที่อยู่ในกำลังแรงงานสูงถึงประมาณ 303 ล้านคน ซึ่งเป็นกลุ่มตลาดที่กำลังได้รับความสนใจจากนานาประเทศ โดยสัดส่วนการประกอบอาชีพเมื่อจำแนกตามภาคเศรษฐกิจนั้น ประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ มีสัดส่วนการประกอบอาชีพภาคบริการมากกว่าร้อยละ 50 ของภาคเศรษฐกิจทั้งประเทศ ในขณะที่ประเทศไทยนั้นมีสัดส่วนการประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ เช่นเดียวกับกลุ่มประเทศ CLMV (กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม) ที่มีสัดส่วนการประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมมากกว่าร้อยละ 50

ของภาคเศรษฐกิจทั้งประเทศ เมื่อพิจารณาการจ้างงานจำแนกตามอาชีพ ประเทศสิงคโปร์ ในปี พ.ศ. 2552 เป็นประเทศที่มีสัดส่วนการจ้างงานที่ประกอบวิชาชีพมากที่สุด ร้อยละ 36.44 ของการจ้างงานทั้งประเทศ รองลงมาได้แก่ มาเลเซีย (20.8) ไทย (8.12) และฟิลิปปินส์ (7.4) ส่วนประเทศในกลุ่ม CLMV นั้น สัดส่วนการจ้างงานส่วนใหญ่อยู่ในอาชีพเกษตร ประมง และ ป่าไม้

๑๐ ขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการผลิตและพัฒนากำลังคน ของอาเซียน

การจัดลำดับขีดความสามารถในการแข่งขันทางด้านการผลิตกำลังคน พบว่า จากการจัดลำดับของ World Economic Forum ปี พ.ศ. 2553/2554 โดยทำการสำรวจทั้งหมด 139 ประเทศนั้น อัตราการเข้าเรียนต่อในทุกระดับการศึกษาอยู่ในประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเป็นประเทศที่มีอัตราการเรียนต่อในทุกระดับการศึกษาอยู่ในลำดับที่สูงกว่าประเทศอื่นๆในอาเซียน ได้แก่ การศึกษาต่อในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา อยู่ในลำดับที่ 44 15 และ 30 ตามลำดับ ส่วนประเทศไทย อยู่ในลำดับที่ 100 96 และ 54 ตามลำดับ ส่วนการจัดการเรื่องคุณภาพของระบบการศึกษาในภาพรวม ประเทศสิงคโปร์อยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมาคือ ประเทศมาเลเซีย (23) บรูไน (31) อินโดนีเซีย (40) และไทย (69) นอกจากนี้คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน คุณภาพด้านคณิตศาสตร์/วิทยาศาสตร์ และคุณภาพของ Business School นั้น ประเทศสิงคโปร์ก็เป็นผู้นำทั้งในระดับอาเซียนและในระดับโลกเช่นกัน ส่วนประเทศอื่นๆในอาเซียน ก็อยู่ในลำดับที่ห่างจากสิงคโปร์เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะคุณภาพของ Business School สิงคโปร์อยู่ในลำดับที่ 6 รองลงมาคือ มาเลเซีย (35) อินโดนีเซีย (55) ไทย (58) และฟิลิปปินส์ (61) ตามลำดับ

นอกจากนี้ ขีดความสามารถในการแข่งขันจากการจัดลำดับของสถาบันพัฒนาการบริหารจัดการระหว่างประเทศ (International Institution of Management Development: IMD) ทั้งหมด 58 ประเทศในปี พ.ศ. 2553 พบว่าประเทศสิงคโปร์มีความสามารถในการแข่งขันเป็นลำดับที่ 1 เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2552 ที่เคยอยู่ในลำดับที่ 3 ซึ่งต่ำกว่า สหรัฐอเมริกา และฮ่องกง ส่วนความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยนั้น แม้ว่าจะอยู่ในลำดับที่ 26 เท่าเดิมกับปี พ.ศ. 2552 ก็ตาม แต่ยังคงอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าประเทศคู่แข่งหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศสิงคโปร์ ฮ่องกง ไต้หวัน มาเลเซีย และจีน ที่ความสามารถในหลายๆ ด้าน อยู่ในลำดับที่สูงกว่าประเทศไทย ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ ด้านประสิทธิภาพของเอกชน และด้านโครงสร้างพื้นฐาน เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยกับประเทศในอาเซียน โดยพิจารณาจากปัจจัยหลักทั้ง 4 กลุ่มข้างต้น

พบว่าลำดับของประเทศไทยดีกว่าประเทศอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ ในทุกๆ ด้าน ในขณะที่ลำดับของประเทศสิงคโปร์ก็ดีกว่าประเทศไทยในทุกด้านเช่นกัน สำหรับประเทศมาเลเซียนั้นพบว่า ด้านศักยภาพทางเศรษฐกิจเท่านั้นที่ประเทศไทยดีกว่า แต่ปัจจัยอื่นๆ ที่เหลือไม่ว่าจะเป็นด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ ด้านประสิทธิภาพของภาคเอกชนและด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประเทศมาเลเซียอยู่ในลำดับที่ดีกว่าประเทศไทยเป็นอย่างมาก ดังนั้นการให้ความสำคัญกับเกณฑ์ตัวชี้วัดทั้ง 3 ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านโครงสร้างพื้นฐาน น่าจะทำให้ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยอยู่ในลำดับที่สูงขึ้นในอนาคต นอกจากนี้ World Economic Forum ปี พ.ศ. 2553/2554 การจัดลำดับขีดความสามารถในการแข่งขันจากการสำรวจทั้งหมด 139 ประเทศ พบว่า สิงคโปร์ อยู่ในอันดับที่ 3 แต่ประเทศอื่นๆ ในอาเซียนนั้นอยู่ในอันดับที่ห่างจากสิงคโปร์เป็นอย่างมาก ซึ่งลำดับขีดความสามารถในการแข่งขันอยู่ในลำดับที่มากกว่า 25 ขึ้นไป ส่วนขีดความสามารถด้านกำลังคนนั้น ไม่ว่าจะเป็นในด้านทักษะของแรงงาน ประเทศไทยก็อยู่ในลำดับที่ตามหลังประเทศอื่นในอาเซียน หากไม่นับรวมกลุ่ม CLMV

๑ ระบบการศึกษาของประเทศสมาชิก

ภาพรวมของระบบการศึกษาของประเทศในกลุ่มอาเซียน แบ่งเป็นการศึกษาระดับปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษา ส่วนใหญ่มีลักษณะครอบคลุมการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จากข้อมูลพื้นฐานในด้านการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ พบว่าประเทศอาเซียนทุกประเทศให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาของประเทศ เพราะการศึกษานั้นมีส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวหน้ามากขึ้น ทั้งประเทศที่เป็นสมาชิกดั้งเดิมและประเทศสมาชิกใหม่ หากเปรียบเทียบการศึกษาระดับต่างๆ ของไทย พบว่าในการศึกษาระดับปฐมวัยและขั้นพื้นฐานของไทยมีความก้าวหน้าในการดำเนินการพัฒนาการศึกษาในระดับหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ในอาเซียน ยกเว้น สิงคโปร์ ที่ค่อนข้างก้าวหน้ากว่าประเทศอื่นๆ ในอาเซียน มีการเปิดช่องทางหลายส่วน เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ แต่ก็มีบางส่วนที่เป็นแนวทางเดียวกันกับประเทศอาเซียนอื่นๆ ด้วย

ในการเปรียบเทียบโครงสร้างระดับการศึกษาของสมาชิกในอาเซียนนั้น พบว่ามีลักษณะที่คล้ายกัน คือ แบ่งเป็นระดับปฐมวัยหรือระดับการศึกษาก่อนวัยเรียน การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับเตรียมอุดมศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งจะแตกต่างกันบ้างในจำนวนปีที่เรียนของแต่ละระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ประกอบด้วยระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาปลาย เช่น ประเทศไทย ใช้รูปแบบ 6-3-3 ประเทศบรูไนใช้รูปแบบ 7-3-2-2 ประเทศเวียดนามและประเทศลาว ใช้รูปแบบ 5-4-3 เป็นต้น

ในระดับการศึกษาก่อนวัยเรียน ประเทศในอาเซียนจะเน้นการศึกษาไปในทางเดียวกัน คือ เป็นการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและสติปัญญาแก่เด็กสำหรับการเรียนในระดับประถมศึกษา

การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยส่วนมาก จะมีการศึกษาภาคบังคับอยู่ที่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เช่น ประเทศไทย อินโดนีเซีย และ เวียดนาม ซึ่งการศึกษาในระดับถัดไปจะเป็นการเลือกตามความสนใจของผู้เรียนเอง ที่จะเลือกศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา หรือทำการศึกษาต่อในสายวิชาชีพ ซึ่งจะมีความแตกต่างของวิธีการสอบเข้าและระบบการเรียนของแต่ละประเทศ

ระดับเตรียมอุดมศึกษา เป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสำหรับสายสามัญ 2-3 ปี และสำหรับสายอาชีพศึกษา 3-4 ปี ขึ้นอยู่กับรูปแบบของแต่ละประเทศที่ใช้ ซึ่งจะมีหลักสูตรและการแบ่งกลุ่มประเภทวิชาที่แตกต่างกัน

ในระดับอุดมศึกษาก็เช่นเดียวกัน การกำหนดหลักสูตรขึ้นอยู่กับกรอบการศึกษาของแต่ละประเทศ แต่ที่มีการสอดคล้องกันในกลุ่มอาเซียน คือ มีแนวทางในการกระจายโอกาสทางการศึกษา เน้นคุณภาพการศึกษาโดยยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนสู่ระดับสากล การพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัย และการศึกษาเฉพาะทางให้สอดคล้องกับความต้องการของ ตลาดแรงงานที่เป็นฐานกำลังที่มีความรู้หลากหลาย มีความยืดหยุ่นในการปรับตัว และเปิดเสรีทางการศึกษา ตลอดจนเพิ่มมูลค่าทางการศึกษาในการนำรายได้เข้าประเทศและสงวนเงินตราในการเรียนต่อต่างประเทศ ซึ่งประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่ก้าวหน้าในประเด็นต่างๆ ที่กล่าวมานี้มากกว่าประเทศอื่นๆ ในอาเซียน และประเทศที่อยู่ระหว่างการดำเนินการปรับปรุง และพัฒนาให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น ที่เห็นเด่นชัด คือ ประเทศไทย มาเลเซีย ลาว เป็นต้น

ประชากรวัยเรียนของประเทศสมาชิกอาเซียน ประเทศที่มีประชากรในวัยเรียนทั้งหมดมากที่สุด คือ อินโดนีเซีย รองลงมา ได้แก่ ฟิลิปปินส์ ไทย และมาเลเซีย ตามลำดับ โดยในปี พ.ศ. 2549-2553 ประชากรวัยเรียนในทุกๆระดับมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากประชากรของแต่ละประเทศมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเมื่อพิจารณาในระดับอนุสัญญาและปริญญาตรี ประเทศอินโดนีเซียมีประชากรวัยเรียนในระดับการศึกษานี้มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ฟิลิปปินส์ ไทย พม่า และมาเลเซีย ส่วนนักเรียนที่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของประเทศสมาชิกอาเซียน แบ่งออกเป็น 2 สาย คือ สายสามัญและสายอาชีพศึกษา ซึ่งในปี พ.ศ. 2550-2552 ทั้งประเทศไทยและประเทศอื่นๆ ในอาเซียน มีจำนวนนักเรียนที่ศึกษาสายสามัญมากกว่าจำนวนนักเรียนที่ศึกษาสายอาชีพศึกษา โดยประเทศไทยมีสัดส่วนของนักเรียนที่ศึกษาสายสามัญต่อสายอาชีพศึกษา คิดเป็น 60:40 ส่วนในประเทศอื่นๆ นั้น พบว่ามีสัดส่วนมากกว่าประเทศไทยเป็นอย่างมาก ได้แก่ บรูไน (84:16) มาเลเซีย (85:15) สิงคโปร์ (89:11) และเวียดนาม (86:14) ตามลำดับ ยกเว้น อินโดนีเซียที่มีสัดส่วนของนักเรียน

ที่ศึกษาสายสามัญต่อสายอาชีวศึกษาใกล้เคียงกับของประเทศไทย คิดเป็น 62:38 ส่วน
จำนวนผู้ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีของประเทศในกลุ่มอาเซียนนั้น ในปี พ.ศ. 2550-
2552 ประเทศบรูไน กัมพูชา มาเลเซีย และไทย มีแนวโน้มผู้จบการศึกษาในระดับนี้เพิ่มสูงขึ้น
แต่ในประเทศเวียดนามมีแนวโน้มลดลง

๑) แนวทางการพัฒนากำลังแรงงานของประเทศสมาชิกในอาเซียน

การเตรียมความพร้อมด้านกำลังแรงงานต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ประเทศ
สมาชิกแต่ละประเทศมีแนวทางเพื่อการพัฒนาด้านกำลังคน ดังนั้น ประเทศไทยได้มีการ
กำหนดนโยบายด้านกำลังแรงงานของประเทศไว้ในนโยบายของรัฐ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 โดยให้ความสำคัญต่อเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองและแข่งขันได้ใน
เวทีโลก สามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี โดยมีประเด็นในการพัฒนา
ของแผนฯ ที่ 11 เกี่ยวกับด้านกำลังคน คือ การมุ่งพัฒนาคนให้มีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญใน
การพัฒนาประเทศให้มั่นคงและสามารถแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งมียุทธศาสตร์ที่
เกี่ยวข้องกับการพัฒนากำลังคนดังนี้ ยุทธศาสตร์ข้อที่ 2 การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้
ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยการสร้างความพร้อมให้แก่กำลังคนทั้งก่อนเข้าตลาดแรงงาน
รวมถึงการวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างเป็นระบบ ยุทธศาสตร์ข้อที่ 4 การสร้างความ
เชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมุ่งเชื่อมโยงมิติ
ของการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศกับมิติของความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ บน
พื้นฐานของการพึ่งพาซึ่งกันและกัน และมีภูมิคุ้มกันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก
 อีกทั้งสร้างความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจในภูมิภาคด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การ
เคลื่อนย้ายแรงงาน อย่างไรก็ดี นอกจากแผนฯ ที่ 11 แล้ว ในแต่ละกระทรวงยังมีแผน
ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากำลังคนอีกด้วย

ประเทศสิงคโปร์ แนวคิดการศึกษาและการพัฒนาแรงงาน ประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก
คือ ก่อนทำงาน (Pre-employment Education and Training: PET) ดูแลเรื่องการพัฒนา
การศึกษาตั้งแต่วัยก่อนเข้าเรียนจนถึงระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งเตรียมความพร้อมทางด้าน
การศึกษาและทางด้านทักษะในด้านต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน และหลัง
จากเข้าทำงานแล้ว (Continuing Education and Training: CET) จะมีความหลากหลาย
มากกว่า นอกจากนี้ ยังดูแลผู้ใหญ่และผู้อยู่ในกำลังแรงงานโดยมีเป้าหมายเพื่อให้กำลัง
แรงงานมีสมรรถนะ (Competency) ที่ต้องการ เพื่อให้แรงงานมีความมั่นคงในการทำงาน
สามารถหางานได้และเพื่อให้ภาคอุตสาหกรรมได้รับผลประโยชน์จากสมรรถนะของแรงงานฝีมือ
ซึ่งจะมีผลต่อความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศในที่สุด ซึ่งหัวใจของ CET คือ ระบบ

Singapore Workforce Skills Qualifications หรือ WSQ เป็นระบบสำคัญในการฝึกเพิ่มทักษะและความรู้ให้แก่แรงงาน

ประเทศมาเลเซีย เน้นการเตรียมพร้อมให้แก่ผู้เรียนในด้านความรู้พื้นฐาน การสร้างโอกาสการเรียนรู้แม้จะอยู่ในช่วงวัยทำงานแล้ว การพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ ในการทำงาน การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การพยายามนำเอา ICT เข้ามาใช้เพื่อช่วยในการเรียนรู้ นอกจากนี้ เพื่อจัดระบบมาตรฐานแรงงาน ประเทศมาเลเซียได้มีการนำกรอบคุณวุฒิมาเลเซีย (Malaysian Qualification Framework: MQF) ซึ่งได้รวบรวมคุณวุฒิการศึกษาในสายการศึกษาต่างๆ มาจัดระบบให้มีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ โดยมีหน่วยงาน The Malaysian Qualifications Agency (MQA) เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ ภายใต้กรอบกฎหมายของกระทรวงศึกษาธิการ โดย MQF นั้นเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามสภาพจริง และเปิดโอกาสแก่บุคคลที่ไม่มีคุณวุฒิพื้นฐานที่มีความรู้ความสามารถจากประสบการณ์การทำงานหรือการเรียนรู้ด้วยตนเองได้รับคุณวุฒิในระดับที่สูงขึ้น โดยกรอบคุณวุฒิมาเลเซียได้แบ่งคุณวุฒิออกเป็น 3 ประเภทตามรูปแบบการศึกษา

ประเทศอินโดนีเซีย โดยรัฐบาลของประเทศอินโดนีเซียได้มีการกำหนดแนวทางการเตรียมพร้อมในด้านกำลังคน ในช่วง ค.ศ. 2010-2014 ไว้ดังนี้

1. ด้านอุปสงค์: การขยายการลงทุนในด้านแรงงาน การลดช่องว่างที่เกิดจากตลาดแรงงาน ปรับโครงสร้างนโยบายด้านตลาดแรงงาน

2. ด้านอุปทาน: สนับสนุนการพัฒนาทักษะของแรงงานโดยอาศัยช่องทางต่างๆ การสนับสนุนให้มีแหล่งข้อมูลในด้านตลาดแรงงาน และโอกาสในด้านการทำงาน

3. การส่งเสริมให้แรงงานมีคุณภาพ: การอบรมด้านสมรรถนะแรงงาน การส่งเสริมพัฒนาสร้างแนวทางในการอบรมและทดสอบสมรรถนะแรงงาน การเชื่อมโยงทางการศึกษาและการทำงานเข้าด้วยกัน ซึ่งในการพัฒนาด้านสมรรถนะนั้น ได้รับความร่วมมือจากรัฐบาลประเทศออสเตรเลีย (Australian Agency for International Development: AusAID) กระทรวงกำลังแรงงานและการย้ายถิ่น (Ministry Manpower and Transmigration) ได้ใช้แนวคิดกรอบคุณวุฒิวิชาชีพของออสเตรเลีย (Australian Qualification Framework) มาเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบสมรรถนะแรงงาน โดยเรียกระบบนี้ว่า National Competency Standard (Standar Kompetensi Kerja Nasional Indonesia: SKKNI) ซึ่งวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง SKKNI นั้นเพื่อ

1. การศึกษาหลังภาคบังคับเป็นที่เป็นที่ยอมรับในทั่วประเทศ
2. เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงแรงงานระหว่างโลกของการเรียนและการทำงาน ผ่านการเทียบโอนประสบการณ์จากการเรียน และการทำงาน

3. เป็นตัวกลางในการร่วมบูรณาการระหว่างนายจ้าง แรงงาน และองค์กรอื่นๆ
ที่เกี่ยวข้อง

4. เสนอการฝึกอบรมและการศึกษาที่หลากหลาย

5. ส่งเสริมการศึกษาและการฝึกอบรมในแรงงานทุกระดับเพื่อสร้างให้เกิดการเรียนรู้
ตลอดชีวิต

6. ส่งเสริมการจัดคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านอาชีวศึกษาเพื่อให้
สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้โดยตรงอันนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

7. ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้ระบบคุณวุฒิเป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ

ประเทศฟิลิปปินส์ แนวทางด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของ
นโยบาย “The 22-Point Labor and Employment Agenda” มีแนวทางในการพัฒนากำลัง
แรงงานของประเทศ อาทิ

- การลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการเชื่อมโยงข้อมูลหน่วยงานที่ดูแลด้าน
ทักษะและหน่วยงานที่ดูแลด้านกำลังคนให้มีความสอดคล้องกัน

- การจัดตั้งคณะกรรมการอบรมในด้านอุตสาหกรรม (Industrial Training Board)
คณะกรรมการกลุ่มนี้จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นหน่วยงานกลางในการประสานความ
ร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนด้านการอบรม และการสร้างหลักสูตรที่ตรงต่อความต้องการของ
ภาคอุตสาหกรรมโดยตรง เพื่อให้ตรงต่อความต้องการของภาคเอกชน

- การให้ทุนการศึกษาแก่แรงงานที่ต้องการอบรม

- การร่วมมือกับสหประชาชาติ ในการสร้างโอกาสของผู้ที่อยู่ในถิ่นที่ห่างไกลและ
ได้รับโอกาสในการศึกษาต่ำ

นอกจากนี้ ประเทศฟิลิปปินส์ ได้มีการพัฒนารอบคุณวุฒิวิชาชีพฟิลิปปินส์
(The Philippine National Qualifications Framework: PNQF) เพื่อสร้างแนวทางในด้าน
คุณวุฒิของประเทศฟิลิปปินส์ โดย PNQF นั้นจะครอบคลุมในส่วนของโลกการศึกษาทั้งระบบ
ได้แก่ การศึกษาพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ซึ่งระดับการศึกษาที่ระบุไว้ใน PNQF
สามารถสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ที่เข้าสู่ตลาดแรงงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ จาก
คุณภาพการศึกษาที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง

ประเทศบรูไน ได้นำแผนพัฒนาแห่งชาติฉบับที่ 9 มาใช้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งภายใต้
Brunei's tional Vision 2035 หรือ Wawasan Brunei 2035 นั้น ให้ความสำคัญกับด้าน
การศึกษาเป็นสำคัญ โดยมีแนวทางในการเตรียมพร้อมด้านกำลังคน คือ มุ่งหวังให้จำนวน
แรงงานที่มีการศึกษา (Educated Workforce) มีจำนวนเพิ่มขึ้น การเสริมสร้างขีดความ
สามารถของทรัพยากรมนุษย์ เพิ่มจำนวนแรงงานแรงงานทักษะสูง

กลุ่มประเทศ CLMV ได้มีแนวทางในการเตรียมความพร้อมด้านกำลังแรงงาน โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อการเพิ่มผลิตภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาด้านอาชีวศึกษา และช่างเทคนิคยังคงเป็นที่ต้องการอย่างมาก และปรับโครงสร้างตลาดแรงงานเปลี่ยนจากผลิตภาพแรงงานต่ำที่มีการใช้แรงงานอย่างเข้มข้นมาเป็นแรงงานที่มีทักษะมากขึ้น จึงเน้นการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะแรงงานที่อยู่ในตลาดแรงงานและที่กำลังจะเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยเฉพาะทักษะในด้านการปฏิบัติงานในเชิงธุรกิจ เทคโนโลยีสารสนเทศ และภาษาอังกฤษ

๑๐ ข้อตกลงยอมรับร่วมกัน (Mutual Recognition Agreements: MRAs) ของการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี

การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี พ.ศ. 2558 มีความน่าสนใจและท้าทายอยู่หลายประการ เพราะไม่ได้เป็นเพียงแค่การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) เท่านั้นแต่ยังมีเป้าหมายที่สำคัญอีกหลายประการ ได้แก่ (1) เพื่อเป็นตลาดเดียวและฐานการผลิตร่วมกัน (2) เพื่อสร้างเสริมขีดความสามารถในการแข่งขัน (3) เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค และ (4) การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก ภายใต้การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวนั้น ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุนและแรงงานฝีมืออย่างสะดวกและเสรีมากขึ้น ซึ่งการดำเนินการเพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของแรงงานฝีมืออย่างเสรี (Free Flow of Skilled Labor) โดยร่วมมือที่จะสร้างมาตรฐานที่ชัดเจนของแรงงานฝีมือ และอำนวยความสะดวกให้กับแรงงานฝีมือที่มีคุณสมบัติตามมาตรฐานที่กำหนดให้สามารถเคลื่อนย้ายไปทำงานในกลุ่มประเทศสมาชิกให้ง่ายขึ้น ข้อตกลงของ AEC ที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายแรงงาน ได้แก่ กรอบความตกลงการค้าบริการ (ASEAN Framework Agreement on Services: AFAS) คือ การลด/ยกเลิกกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าบริการในอาเซียน เช่น ข้อจำกัด/อุปสรรคต่อการเข้าสู่ตลาดและข้อจำกัดต่อการปฏิบัติกับต่างชาติ เป็นต้น และตามปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ 2 (Bali Concord II) สมาชิกอาเซียนได้กำหนดให้จัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมกัน (Mutual Recognition Agreements: MRAs) ด้านคุณสมบัติในสาขาวิชาชีพหลัก เพื่อความสะดวกในการเคลื่อนย้ายนักวิชาชีพหรือแรงงานเชี่ยวชาญ หรือผู้มีความสามารถพิเศษของอาเซียนได้อย่างเสรี การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีดังกล่าว เป็นการเคลื่อนย้ายเฉพาะแรงงานฝีมือและต้องมีคุณสมบัติตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในข้อตกลงยอมรับร่วมกันของประชาคมอาเซียน ซึ่งสมาชิกอาเซียนมีการลงนามร่วมกันใน MRAs 7 สาขาอาชีพ คือ แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล นักบัญชี สถาปนิก วิศวกร และนักสำรวจ ส่วนสาขาอื่นๆ อยู่ในระหว่างพิจารณา เช่น บุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยว ประกอบด้วย 2 สาขาหลัก ครอบคลุม

32 ตำแหน่งงาน ซึ่งสมาชิกอาเซียน 9 ประเทศได้ลงนามในข้อตกลงร่วมกันไปแล้วเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2552 ยกเว้นประเทศไทยที่ยังไม่ได้ลงนามในข้อตกลงนี้ เป็นต้น ส่วนใน 7 สาขาวิชาชีพที่ได้ลงนามไปแล้วนั้น ได้กำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขสำหรับผู้ที่จะขึ้นทะเบียนเป็นบุคลากรวิชาชีพอาเซียน ดังนี้

วิชาชีพ	องค์กรที่กำกับดูแลในไทย	คุณสมบัติ
แพทย์	แพทยสภาและกระทรวงสาธารณสุข	มีประสบการณ์ 5 ปี
ทันตแพทย์	ทันตแพทยสภาและกระทรวงสาธารณสุข	มีประสบการณ์ 5 ปี
พยาบาล	สภาการพยาบาล	มีประสบการณ์ 3 ปี
นักบัญชี	คณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชี	ประสบการณ์ตามประเทศผู้รับกำหนด
สถาปนิก	สภาสถาปนิก	- จบปริญญาตรี หลักสูตร 5 ปี - มีประสบการณ์ 10 ปี โดยทำงานต่อเนื่อง 5 ปี ผลงานชัดเจน 2 ปี - ทำงานอิสระ/ร่วมกับสถาปนิกในประเทศ
วิศวกร	สภาวิศวกร	- มีประสบการณ์ 7 ปี - มีผลงานที่ชัดเจน 2 ปี - ต้องทำงานร่วมกับวิศวกรในประเทศ
นักสำรวจ	สภาวิศวกร	มีประสบการณ์ 2 ปี

ส่วนผู้จบการศึกษาในสาขาที่สามารถประกอบอาชีพทั้ง 7 ตามข้อตกลงยอมรับคุณสมบัตินักวิชาชีพ (MRAs) ของประชาคมอาเซียนได้นั้น ต้องจบการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประเทศที่มีผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพข้างต้นมากที่สุด คือ ประเทศอินโดนีเซีย โดยในปี พ.ศ. 2552 มีผู้จบการศึกษาด้านวิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรม และการสร้างอาคาร จำนวน 129,112 คน และจบสาขาแพทย์/สุขภาพ จำนวน 45,983 คน ซึ่งมีจำนวนมาก หากมีการเคลื่อนย้ายแรงงานได้อย่างเสรีในอาเซียน ประเทศอินโดนีเซียจะเป็นอีกหนึ่งประเทศที่จะมีการเคลื่อนย้ายของแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านวิศวกรรมศาสตร์

สำหรับในประเทศไทยนั้น มีจำนวนที่ได้รับใบอนุญาตการประกอบวิชาชีพทั้ง
7 วิชาชีพ ดังนี้

อาชีพ	จำนวนผู้ได้รับใบประกอบวิชาชีพ (คน)	หมายเหตุ
แพทย์	41,015	ผู้ขึ้นทะเบียนใบประกอบวิชาชีพ ปี 2554
ทันตแพทย์	11,868	ผู้ขึ้นทะเบียนใบประกอบวิชาชีพ ปี 2554
พยาบาล	148,539	ผู้ขึ้นทะเบียนใบประกอบวิชาชีพ ปี 2553
บัญชี	47,682	ได้รับใบอนุญาตจากสภาบัญชี ปี 2553
สถาปนิก	16,768	ได้รับใบอนุญาตจากสภาสถาปนิก ปี 2554
วิศวกร*	21,057	ผู้ได้รับใบอนุญาตและต่ออายุจากสภาวิศวกร ปี 2553

หมายเหตุ: * นักสำรวจในประเทศไทยไม่ได้แยกออกมาจากวิศวกร

ผลกระทบจากการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมืออาเซียน จากการสัมภาษณ์ 7 วิชาชีพ
ข้างต้น สรุปประเด็นเป็นข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบดังนี้ ข้อได้เปรียบ ได้แก่ ระบบ
การศึกษาของประเทศไทยและคุณภาพการศึกษาไทยใน 7 วิชาชีพ ดังนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับ
ประเทศอื่นๆ ในอาเซียนแล้วยังอยู่ในแถวหน้าสู้กับประเทศส่วนใหญ่ได้ ศักยภาพของแรงงาน
ไทยนั้นสามารถสู้กับต่างประเทศได้ พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพต่างๆ เป็นสิ่งที่
ปกป้องผู้ประกอบวิชาชีพได้เป็นอย่างดี トラバได้ที่ยังไม่มีการแก้ไขกฎหมายนี้และการสอบ
ขอใบอนุญาตเป็นภาษาไทย อย่างไรก็ตาม ในระยะยาวข้อได้เปรียบนี้อาจจะต้องได้รับการแก้ไข
ส่วนข้อเสียเปรียบ ได้แก่ นโยบายของรัฐและกฎหมายเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานยังคง
ไม่มีความชัดเจนและไม่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของสมาคมวิชาชีพ คนไทยมักมีนิสัย
รักความสะอาดสบายและไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงจึงไม่อยากย้ายไปทำงานต่างประเทศเหมือน
บางประเทศในอาเซียน ภาษายังคงเป็นอุปสรรคสำคัญที่สุด โดยเฉพาะภาษาอังกฤษเด็กไทย
ยังคงขาดทักษะพื้นฐาน เช่น ทักษะในการคิดวิเคราะห์ ทำให้เสียเปรียบชาติอื่นๆ ระบบ
การศึกษาไทยยังคงเป็นปัญหาสำคัญทำให้ขาดแรงงานระดับกลาง ในด้านยุทธศาสตร์การ
เคลื่อนย้ายแรงงานไทยยังคงเน้นเชิงรับมากกว่าเชิงรุก แม้ว่าสภาวิชาชีพต่างๆ มีการ
ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องการเคลื่อนย้ายแรงงานเป็นอย่างมากแต่สมาชิกกลับให้ความ
สนใจ/ตื่นตัวน้อยมาก

๑๐ กรณีศึกษาผลกระทบของการรวมตัวเป็นสหภาพยุโรป (European Union: EU)

นับว่าการรวมกลุ่มกันของสหภาพยุโรป (European Union) เป็นกรณีศึกษาที่ดีของ ประเทศสมาชิกอาเซียนต่อการรวมกัน เพื่อเป็นประชาคมอาเซียนในอีกไม่เกิน 4 ปีข้างหน้า ซึ่งการรวมกลุ่มของ EU นั้น มีส่วนคล้ายคลึงกับประชาคมอาเซียน คือ เพื่อความเป็นหนึ่ง ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม อันรวมไปถึงความมั่นคงของภูมิภาค อีกทั้งหนึ่งในผลจากการ รวมกลุ่มนั้นก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายในภูมิภาค โดยแรงงานที่เป็นประชาชน ของประเทศสมาชิคนั้นจะมีสิทธิและความเท่าเทียมในด้านการทำงาน และสวัสดิการที่ได้รับ ใน การพัฒนาการศึกษาและการวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้น จากเดิมที่ประเทศสมาชิก พยายามหลีกเลี่ยงเพราะแต่ละประเทศต่างกลัวการสูญเสียอัตลักษณ์ของตนเองนั้น ปัจจุบัน ประชาคมยุโรปเน้นย้ำและส่งเสริมการพัฒนากระบวนการศึกษาของประเทศสมาชิกให้เป็นไป ในรูปแบบเดียวกัน ซึ่งเป็นผลจากการผลักดันของปฏิญญาโบลอญญา (Bologna Declaration) ในปี พ.ศ. 2542 ซึ่งผลของปฏิญญาก่อให้เกิดความพยายามในการคิดริเริ่มใหม่ๆ หลายประการ ในด้านการศึกษาและพัฒนากำลังคน ได้แก่ (1) การยอมรับระบบคุณวุฒิที่เข้าใจได้ง่ายและ เปรียบเทียบกันได้ ระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาแบบ 3 ระบบ (Three-cycle System of Higher Education Degree Qualification) จึงได้รับการออกแบบขึ้นมา โดยแต่ละระดับ การศึกษาที่สำเร็จจะเป็นเงื่อนไขสำคัญในการที่ผู้เรียนจะก้าวเข้าไปสู่ระดับการศึกษา (2) ความ พยายามในการสร้างระบบเทียบโอนหน่วยกิตแบบยุโรป (3) การส่งเสริมการเคลื่อนย้าย แลกเปลี่ยนของนักศึกษา อาจารย์และนักวิจัย และ (4) การสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือใน ระบบการประกันคุณภาพในระดับอุดมศึกษาในสหภาพยุโรป ซึ่ง The European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA) ได้รับการยอมรับว่าเป็นเครือข่าย ความร่วมมือทางภูมิภาคที่เก่าแก่ที่สุดและกระตือรือร้นมากที่สุดในสหภาพยุโรป เหนือสิ่งอื่นใด ปฏิญญาโบลอญญาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกระบวนทัศน์ทางการศึกษาไปสู่การเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการวัดผลทางการศึกษาบนพื้นฐานของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ และศักยภาพของผู้เรียน

ระบบการเคลื่อนย้ายแรงงานใน EU ส่วนใหญ่มีมุมมองเน้นไปที่แรงงานทักษะและแรงงาน ที่มีทักษะสูง เห็นได้จากกลไกการเพิ่มศักยภาพแรงงานทั้งในด้านการศึกษาและการอบรม อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงแล้ว แม้ว่าประเทศปลายทางรับประโยชน์จากการเคลื่อนย้าย แรงงานโดยเฉพาะแรงงานที่มีทักษะสูง โดยการเคลื่อนย้ายแรงงานดังกล่าว ไม่ได้เอื้อประโยชน์ ในกลุ่มแรงงานทุกทักษะอาชีพอย่างแท้จริง เนื่องจากมีข้อจำกัดจากประเทศปลายทาง ซึ่ง ข้อจำกัดดังกล่าวขัดแย้งกับหลักการของสหภาพยุโรปที่ว่า การเคลื่อนย้ายแรงงานนั้นสามารถ ทำได้อย่างไม่มีข้อจำกัด โดยรัฐบาลของประเทศต่างๆ นั้น มักวางมาตรการและกฎระเบียบ เพื่อ

คัดกรองแรงงานเข้ามาทำงานในประเทศปลายทาง โดยใช้วิธีต่างๆ อาทิ การออกกฎหมาย หรือข้อกำหนดอย่างเจียบๆ ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะ เพื่อลดการขัดแย้งระหว่างประเทศ และมักใช้กลยุทธ์เหล่านี้ในการป้องกันการค้าเข้ามาทำงานของคนต่างชาติ อย่างไรก็ตามบทเรียนจากการเคลื่อนย้ายแรงงานของสหภาพยุโรปนั้นพบว่า (1) ผลจากโครงการพัฒนาแรงงานต่างๆ นั้น อาจส่งผลให้เกิดการหลั่งไหลในการเคลื่อนย้ายแรงงาน นอกจากนี้ ยังมีแนวโน้มเกิดการย้ายถิ่นแบบลูกโซ่ (Chain Migration) ซึ่งหากมองในเชิงเศรษฐกิจแล้ว พบว่าการเคลื่อนย้ายแรงงานนั้นไม่สามารถที่จะคาดการณ์สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจและสังคมได้ (2) ผลลัพธ์จากสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจนั้น อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อเนื่องในด้านสังคม (3) นโยบายที่ต้องการเติมเต็มความต้องการแรงงานอย่างเร่งด่วน (Stop-Go Policy) นั้น อาจบรรเทาปัญหาความต้องการแรงงานได้เพียงในช่วงระยะสั้นเท่านั้น ในขณะที่การเตรียมความพร้อมในด้านทุนมนุษย์นั้นเป็นหลักประกันอย่างยั่งยืนในระยะยาว แต่จำเป็นต้องอาศัยเวลา และ (4) นโยบายของรัฐบาลส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเป็นอย่างมาก ซึ่งหากรัฐบาลมีนโยบายที่มีประสิทธิภาพและมีความชัดเจนแล้ว การเคลื่อนย้ายแรงงานจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก

๑๐ ประเทศไทยกับการเตรียมพร้อมเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

จากการประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียนในครั้งที่ 4 ได้มอบหมายให้สำนักงานเลขาธิการอาเซียนและ Southeast Asian Ministers of Education Organization (SEAMEO) จัดทำแผนปฏิบัติการทางด้านการศึกษา 5 ปี (Work Plan on Education 2011-2015: WPE) ซึ่งแผนดังกล่าวจะให้ความสำคัญ ใน 4 ด้าน อันได้แก่ (1) ความตระหนักในเรื่องอาเซียน (ASEAN Awareness) (2) การเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ (Access to Quality Education) (3) การส่งเสริมการเคลื่อนย้ายและการสร้างระบบการศึกษาแบบสากล (Cross-border Mobility and Internationalization of Education) และ (4) การสนับสนุนภาคส่วนต่างๆ ด้วยการศึกษ (Support for Other Sectoral Bodies Whose Programmes Require Education Inputs) เพื่อดำเนินแผนดังกล่าวให้ไปสู่ความสำเร็จ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดนโยบายสู่การสร้างประชาคมอาเซียนดังนี้

1. การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียน เพื่อสร้างความตระหนัก และเตรียมความพร้อมของครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชนเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ภายในปี พ.ศ. 2558

2. การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนให้มีทักษะที่เหมาะสม เพื่อเตรียมความพร้อม

3. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา เพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษา และครูอาจารย์ในอาเซียน รวมทั้งเพื่อให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกันในอาเซียน

4. การเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียน โดยจัดทำข้อตกลงความร่วมมือด้านการศึกษา การพัฒนาความสามารถ ประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่างๆ

5. การพัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

นอกจากนี้แล้วเพื่อให้การดำเนินงานมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น หน่วยงานต่างๆ ในกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำโครงการต่างๆ อาทิ โครงการ Spirit of ASEAN หรือ การจัดทำยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทย ในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 เป็นต้น อีกทั้งกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ยังได้ร่วมมือกับผู้ประกอบการเพื่อจัดทำโครงการนำร่องการพัฒนาศักยภาพของแรงงานด้านภาษาและวัฒนธรรม โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นแรงงานที่ทำงานแล้ว และแรงงานใหม่ที่จะเข้าสู่ระบบ เพื่อฝึกภาษาที่เน้นถึงการสื่อสารเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้มีความตื่นตัวในการเตรียมพร้อมที่จะรองรับการเป็นประชาคมอาเซียนมากขึ้นโดยรูปแบบในการเตรียมพร้อมเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนนั้นส่วนใหญ่นั้นอยู่ในรูปการจัดสัมมนาให้ความรู้

๑๐ ข้อเสนอแนะ

คณะผู้วิจัยได้เสนอข้อเสนอแนะต่อสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในการเตรียมความพร้อมด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิตกำลังคน ด้านการพัฒนากำลังคน และด้านการเตรียมความพร้อมในการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีใน 7 สาขาวิชาชีพ

ด้านการผลิตกำลังคน (ทรัพยากรมนุษย์) มีแนวทางที่สำคัญ คือ เร่งรัดให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาในรอบที่สอง ปี พ.ศ. 2552-2561 ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับแนวทางการเปิดเสรีทางการศึกษาของอาเซียน ซึ่งประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 เป็นกลยุทธ์ที่เกี่ยวกับการศึกษาระดับพื้นฐานและระดับอาชีวศึกษา เช่น (1) จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีลักษณะเชื่อมโยงด้วยกันด้วยการหล่อหลอมความหลากหลายบนพื้นฐานของเอกลักษณ์และความแตกต่างของระดับการพัฒนาทางการศึกษาเข้าด้วยกัน (2) ยกกระดานทางการศึกษาในระดับพื้นฐาน โดยเฉพาะสาขาวิชาหลัก เช่น ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาท้องถิ่น (ภาษาไทย) ให้สูงขึ้นเทียบได้ในระดับสากล เป็นต้น และกลยุทธ์ที่ 2 เป็นกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา (Higher Education) ซึ่งมี

ข้อเสนอแนะที่ต่อยอดมาจากการศึกษาในระดับพื้นฐาน เช่น (1) เร่งรัดส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษามีการพัฒนาความเป็นนานาชาติ (World Class University) โดยผ่านกระบวนการความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาทั้งที่เป็นสมาชิกและที่มีได้เป็นสมาชิกอาเซียน (2) เร่งรัดให้สถาบันอุดมศึกษาของไทยได้มาตรฐานโดยผ่านระบบการตรวจสอบมาตรฐาน (Thai Qualification Framework) เพื่อประเมินและยกระดับมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาไทยอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

ด้านพัฒนากำลังคน เพื่อตอบสนองตลาดแรงงานอาเซียน มี 2 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 เป็นกลยุทธ์ที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการพัฒนาคนในกลุ่มประเทศอาเซียน เช่น (1) ศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการฝึกอบรม (Training Needs) ของประชาชนในอาเซียนเพื่อให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานและความต้องการของประเทศสมาชิกอาเซียน (2) ดำเนินความพยายามอย่างต่อเนื่องเพื่อลดขั้นตอนในการออกวีซ่าให้แก่ผู้ประสงค์จะทำงานในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เป็นต้น และกลยุทธ์ที่ 2 เป็นกลยุทธ์ที่ส่งเสริมการพัฒนาระบบสมรรถนะแรงงานอาเซียน เช่น (1) เร่งส่งเสริมและสนับสนุนให้แต่ละประเทศมีกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ (National Qualification Framework) เพื่อสร้างเสริมให้พัฒนากำลังคนสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน (2) ร่วมมือกันระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อสร้างระบบมาตรฐานวิชาชีพของอาเซียน (ASEAN Qualification Framework) เป็นกรอบให้ประเทศสมาชิกต่างๆ ได้เตรียมพร้อมในการทดสอบมาตรฐานวิชาชีพเสียก่อนที่จะเดินทางไปทำงานยังประเทศปลายทาง เป็นต้น

ด้านการเตรียมความพร้อมในการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีใน 7 สาขาวิชาชีพ เป็นยุทธศาสตร์ที่ดำเนินการเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ประกอบด้วยกลยุทธ์ต่างๆ เช่น (1) รัฐบาลควรกำหนดให้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียนในปีพ.ศ. 2558 ของทุกภาคส่วนเป็นวาระแห่งชาติ (2) ประเทศไทยควรปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์เพื่อสร้าง Road Map ในการผลิตและพัฒนาบุคลากรทั้ง 7 สาขาวิชาชีพ เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางของการเปิดตลาดเสรีแรงงานในปีพ.ศ. 2558 (3) ในที่สุดสำหรับระยะยาวนั้นสมาคม/สภาวิชาชีพเหล่านี้ก็ต้องปฏิบัติตามข้อเรียกร้องของสมาชิกอาเซียนที่ได้ตกลงกัน ดังนั้น ควรปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบ กฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการเปิดเสรีในวิชาชีพทั้ง 7 สาขา โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของคนไทยและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เป็นต้น

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
1.4 ขอบเขตการดำเนินงาน	3
1.5 วิธีการดำเนินงาน/กิจกรรมต่างๆ	3
1.6 โครงสร้างเนื้อหาของงาน	5
บทที่ 2 ประชาคมอาเซียน	7
2.1 ความเป็นมาของประชาคมอาเซียน	7
2.2 บทบาทของการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีต่อเสาหลัก ของประชาคมอาเซียนทั้ง 3 ด้าน	13
2.3 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในการผลิตและพัฒนากำลังคนกับ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	16
บทที่ 3 ขีดความสามารถในการแข่งขัน สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ และการจ้างงานในประเทศสมาชิกอาเซียน	23
3.1 ขีดความสามารถในการแข่งขัน	23
3.2 โครงสร้างทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน	38
3.3 โครงสร้างการจ้างงานภาพรวมและของ 7 วิชาชีพในปัจจุบัน	46
บทที่ 4 สถานการณ์การผลิตกำลังคนในประเทศสมาชิกอาเซียน	61
4.1 ระบบการศึกษาและการผลิตกำลังคนของประเทศสมาชิกอาเซียน	61
4.2 ข้อมูลสถิติผู้เรียนและผู้จบการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน	93
บทที่ 5 แนวทางการพัฒนากำลังคนระดับประเทศในประเทศสมาชิกอาเซียน	99
5.1 ประเทศไทย	99
5.2 ประเทศสิงคโปร์	111
5.3 ประเทศมาเลเซีย	113
5.4 ประเทศอินโดนีเซีย	115

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.5 ประเทศฟิลิปปินส์	115
5.6 ประเทศบรูไน.....	117
5.7 ประเทศเวียดนาม	119
5.8 ประเทศลาว	120
5.9 ประเทศพม่า	121
5.10 ประเทศกัมพูชา	123
บทที่ 6 ข้อตกลงยอมรับร่วมกันของการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี ภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	125
6.1 ข้อตกลงยอมรับร่วมกัน (Mutual Recognition Agreements: MRAs) ของการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี	125
6.2 อาชีพภายใต้ข้อตกลงยอมรับร่วมกัน (Mutual Recognition Agreements: MRAs) ของการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี	129
6.3 มาตรฐานการศึกษาของกำลังคนในระดับวิชาชีพ	137
บทที่ 7 มาตรฐานวิชาชีพของประเทศสมาชิกในอาเซียน	157
7.1 ประเทศไทย	157
7.2 ประเทศสิงคโปร์.....	176
7.3 ประเทศมาเลเซีย	180
7.4 ประเทศอินโดนีเซีย	184
7.5 ประเทศฟิลิปปินส์	192
7.6 กรอบคุณวุฒิของอาเซียน	194
บทที่ 8 ผลกระทบของการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการศึกษาและการพัฒนากำลังคนของประเทศ	199
8.1 กรณีศึกษาผลกระทบของการรวมตัวเป็นสหภาพยุโรป (European Union: EU)	199
8.2 ประเทศไทยกับการเตรียมพร้อมเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน	210
8.3 การเตรียมพร้อมกับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน (7 วิชาชีพ)	215

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 9 สรุปและข้อเสนอแนะ	253
9.1 สรุป	253
9.2 ข้อเสนอแนะ	259
บรรณานุกรม	266

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 ลำดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย จำแนกตามปัจจัยหลัก ปี พ.ศ. 2548-2553	27
ตารางที่ 3.2 ลำดับความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ และโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2547-2552	28
ตารางที่ 3.3 ลำดับความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างทางวิทยาศาสตร์ ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2551-2552	28
ตารางที่ 3.4 ลำดับความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างทางเทคโนโลยี ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2551-2552	29
ตารางที่ 3.5 ลำดับคุณภาพระบบการศึกษาของประเทศสมาชิกในอาเซียน ปี พ.ศ. 2553	30
ตารางที่ 3.6 ลำดับอัตราการเข้าเรียนต่อของประเทศสมาชิกในอาเซียน ปี พ.ศ. 2553	31
ตารางที่ 3.7 สัดส่วนของค่าใช้จ่ายของรัฐบาลของประเทศในอาเซียนที่ใช้ด้านการศึกษา ปี พ.ศ. 2546-2550	32
ตารางที่ 3.8 ลำดับขีดความสามารถด้านการพัฒนากำลังคนของประเทศสมาชิก ในอาเซียน ปี พ.ศ. 2553	35
ตารางที่ 3.9 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศสมาชิกในอาเซียน พ.ศ. 2533-2551	39
ตารางที่ 3.10 ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของประเทศสมาชิกในอาเซียน พ.ศ. 2533-2551	40
ตารางที่ 3.11 สัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมจำแนกตามสาขาการผลิตหลัก (Value Added) ปี พ.ศ. 2533 2548 และ 2551	41
ตารางที่ 3.12 การเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมจำแนกตามสาขาการผลิตสำคัญ ปี พ.ศ. 2533-2551	42
ตารางที่ 3.13 การเปลี่ยนแปลงของอัตราการลงทุนภายในประเทศ พ.ศ. 2533-2551	43
ตารางที่ 3.14 ผลผลิตต่อหัวของแรงงานในประเทศอาเซียน พ.ศ. 2533-2548.....	44

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 3.15 รายได้ต่อหัวและความยากจนในกลุ่มประเทศอาเซียน ปี พ.ศ. 2533 2544 และ 2548	45
ตารางที่ 3.16 จำนวนของประชากรในกลุ่มประเทศอาเซียน ปี พ.ศ. 2547-2552	47
ตารางที่ 3.17 กำลังแรงงานในกลุ่มประเทศอาเซียน ปี พ.ศ. 2547-2552	49
ตารางที่ 3.18 สัดส่วนการจ้างงานจำแนกตามอาชีพ	51
ตารางที่ 3.19 สัดส่วนการจ้างงานจำแนกตามสาขา	52
ตารางที่ 3.20 การจ้างงานในกลุ่มประเทศอาเซียน ปี พ.ศ. 2547-2552	54
ตารางที่ 3.21 การว่างงานในกลุ่มประเทศอาเซียน ปี พ.ศ. 2547-2552	56
ตารางที่ 3.22 จำนวนผู้ประกอบ 7 วิชาชีพภายใต้ MRAs จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด ปี พ.ศ. 2548-2552	58
ตารางที่ 3.23 จำนวนผู้ประกอบ 7 วิชาชีพภายใต้ MRAs จำแนกตามช่วงอายุ ปี พ.ศ. 2548-2552	59
ตารางที่ 3.24 จำนวนผู้ได้รับใบประกอบวิชาชีพจากสภาวิชาชีพ	60
ตารางที่ 4.1 เป้าหมายและยุทธศาสตร์การดำเนินงานเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษา ให้แก่ประชาชนในประเทศพม่า	87
ตารางที่ 4.2 จำนวนเงินลงทุนในการขยายการศึกษาของประเทศกัมพูชา ระหว่างปี พ.ศ. 2549-2552	89
ตารางที่ 4.3 จำนวนประชากรวัยเรียนก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา จำแนกตามประเทศ ปี พ.ศ. 2549-2553	94
ตารางที่ 4.4 จำนวนประชากรวัยเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามประเทศ ปี พ.ศ. 2549-2553	95
ตารางที่ 4.5 จำนวนประชากรวัยเรียนระดับอนุปริญญาและระดับอุดมศึกษา จำแนกตามประเทศ ปี พ.ศ. 2549-2553	96
ตารางที่ 4.6 จำนวนนักเรียนในระดับมัธยมปลาย จำแนกตามสายสามัญ สายอาชีวศึกษา และประเทศ ปี พ.ศ. 2549-2553	97

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.7 จำนวนผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาที่เกี่ยวข้องกับ 7 วิชาชีพ ตามข้อตกลง MRAs จำแนกสาขาวิชาและประเทศ ปี พ.ศ. 2550-2552	98
ตารางที่ 5.1 จำนวนประชากรที่ขึ้นทะเบียน ณ สำนักงานแลกเปลี่ยนแรงงานประเทศพม่า ปี พ.ศ.2550-2552	122
ตารางที่ 5.2 ผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงแยกตามรายอุตสาหกรรมของประเทศกัมพูชา ปี พ.ศ. 2547-2550	123
ตารางที่ 5.3 สัดส่วนระดับการศึกษาสูงสุดแยกตามประเภทอุตสาหกรรม ของประเทศกัมพูชา ปี พ.ศ. 2547 และ พ.ศ. 2550	124
ตารางที่ 6.1 ผู้มีอำนาจกำกับดูแลด้านวิชาชีพแพทย์ ของประเทศสมาชิกอาเซียน	130
ตารางที่ 6.2 ผู้มีอำนาจกำกับดูแลด้านวิชาชีพทันตแพทย์ ของประเทศสมาชิกอาเซียน	131
ตารางที่ 6.3 ผู้มีอำนาจกำกับดูแลด้านวิชาชีพสถาปนิก ของประเทศสมาชิกอาเซียน	134
ตารางที่ 6.4 ผู้มีอำนาจกำกับดูแลด้านวิชาชีพวิศวกร ของประเทศสมาชิกอาเซียน	135
ตารางที่ 6.5 ผู้มีอำนาจกำกับดูแลด้านวิชาชีพนักสำรวจ ของประเทศสมาชิกอาเซียน	136
ตารางที่ 6.6 รายชื่อโรงเรียนแพทย์และทันตแพทย์ในประเทศไทย	140
ตารางที่ 6.7 ระยะเวลาการเรียนวิชาแพทยศาสตร์และทันตแพทยศาสตร์ ในแต่ละประเทศ.....	145
ตารางที่ 6.8 การจัดลำดับด้าน Study Life Sciences and Biomedicine ของมหาวิทยาลัยในเอเชีย ปี พ.ศ. 2554 โดยสังเขป	146
ตารางที่ 6.9 รายชื่อคณะพยาบาลของรัฐที่ทำการสอนในระดับอุดมศึกษา (สถาบันที่มีผู้สำเร็จการศึกษาแล้ว)	147
ตารางที่ 6.10 รายชื่อมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่เปิดการเรียนการสอน สาขาวิศวกรรมศาสตร์	153

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 6.11	รายชื่อมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่เปิดการสอน ภาควิชาชีพวิศวกรรมโยธา 155
ตารางที่ 6.12	การจัดลำดับมหาวิทยาลัยทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและวิศวกรรม ของมหาวิทยาลัยในเอเชีย ปี พ.ศ. 2554 โดยสังเขป 156
ตารางที่ 7.1	ความก้าวหน้าของการพัฒนาด้านคุณวุฒิของประเทศไทย จำแนกตามหน่วยงาน 163
ตารางที่ 7.2	อัตราค่าจ้างตามมาตรฐานตามระดับฝีมือ 170
ตารางที่ 7.3	จำนวนศูนย์ทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน 11 สาขาอาชีพ 175
ตารางที่ 7.4	ระดับคุณวุฒิวิชาชีพและจำนวนหน่วยกิต 179
ตารางที่ 7.5	ระดับคุณวุฒิวิชาชีพของประเทศมาเลเซีย 181
ตารางที่ 7.6	ระดับของกรอบคุณวุฒิวิชาชีพแห่งชาติฟิลิปปินส์ (PNQF) 194
ตารางที่ 7.7	National Skill Qualification Framework (NSQF) ของศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานที่ได้แนวทาง มาจากกลุ่มสมาชิก SEAMEO 195
ตารางที่ 8.1	หน่วยงาน/โครงการในการเพิ่มศักยภาพทางด้านแรงงานในด้านการศึกษา ฝึกอบรมและวิจัยในสหภาพยุโรป 201
ตารางที่ 8.2	ตัวอย่างการจัดสัมมนาการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน 213
ตารางที่ 8.3	จำนวนกำลังพลแพทย์ จำแนกตามสาขา ปี พ.ศ. 2554 216
ตารางที่ 8.4	รายละเอียดจำนวนแพทย์ที่ขึ้นทะเบียน ปี พ.ศ. 2553 217
ตารางที่ 8.5	จำนวนผู้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ 231
ตารางที่ 8.6	จำนวนสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำแนกตามประเภทสมาชิก 241
ตารางที่ 8.7	จำนวนนิติบุคคลที่ขึ้นทะเบียนกับสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำแนกตามประเภทการให้บริการ 241
ตารางที่ 8.8	จำนวนผู้ถือใบอนุญาตสถาปนิกและบัตรสมาชิกสถาปนิก ปี พ.ศ. 2554 246
ตารางที่ 8.9	จำนวนผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ปี พ.ศ. 2550-2553 250

สารบัญแนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 2.1 ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ.....	9
แผนภาพที่ 3.1 ลำดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศสมาชิกในอาเซียน ปี พ.ศ. 2553-2554	25
แผนภาพที่ 3.2 ลำดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศสมาชิกในอาเซียน ปี พ.ศ. 2553	26
แผนภาพที่ 3.3 ลำดับขีดความสามารถของคุณภาพการศึกษาในประเทศสมาชิกอาเซียน ปี พ.ศ. 2554	33
แผนภาพที่ 3.4 ลำดับขีดความสามารถของกำลังคนในประเทศสมาชิกอาเซียน ปี พ.ศ. 2554	36
แผนภาพที่ 3.5 เงินลงทุนโดยตรงสุทธิของประเทศในกลุ่มอาเซียน.....	37
แผนภาพที่ 3.6 สัดส่วนการประกอบอาชีพจำแนกตามภาคเศรษฐกิจ ปี พ.ศ. 2553	53
แผนภาพที่ 3.7 รายได้เฉลี่ยค่าจ้างที่แท้จริงของผู้ประกอบ 7 วิชาชีพภายใต้ MRAs จำแนกตามปี พ.ศ. 2548-2552	60
แผนภาพที่ 4.1 โครงสร้างการศึกษาของประเทศไทย	65
แผนภาพที่ 4.2 โครงสร้างการศึกษาของประเทศสิงคโปร์	68
แผนภาพที่ 4.3 โครงสร้างการศึกษาของประเทศมาเลเซีย	72
แผนภาพที่ 4.4 โครงสร้างการศึกษาของประเทศอินโดนีเซีย	74
แผนภาพที่ 4.5 โครงสร้างการศึกษาของประเทศฟิลิปปินส์	76
แผนภาพที่ 4.6 โครงสร้างการศึกษาของประเทศบรูไน	79
แผนภาพที่ 4.7 โครงสร้างการศึกษาของประเทศเวียดนาม	82
แผนภาพที่ 4.8 สัดส่วนการรู้หนังสือของประชากรเพศชายและหญิงของประเทศลาว ในปี พ.ศ.2538 และ พ.ศ. 2548	83
แผนภาพที่ 4.9 สัดส่วนการออกกลางคันของเด็กที่มีอายุ 6 ปีขึ้นไปของประเทศลาว เปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2538 และ พ.ศ. 2548.....	84
แผนภาพที่ 4.10 โครงสร้างการศึกษาของประเทศลาว	85
แผนภาพที่ 4.11 โครงสร้างการศึกษาของประเทศพม่า	86

สารบัญแนภาพ (ต่อ)

	หน้า
แผนภาพที่ 4.12 สัดส่วนแรงงานในภาคบริการ ภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตร ของประเทศพม่า ปี พ.ศ. 2544	88
แผนภาพที่ 4.13 โครงสร้างการศึกษาของประเทศกัมพูชา	90
แผนภาพที่ 4.14 สัดส่วนแรงงานตามระดับการศึกษาของประเทศกัมพูชา ปี พ.ศ. 2550	91
แผนภาพที่ 4.15 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประเทศสมาชิกอาเซียน	93
แผนภาพที่ 5.1 ปัจจัยสำคัญต่อระบบ WSQ ของประเทศสิงคโปร์	112
แผนภาพที่ 5.2 สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศมาเลเซีย จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2513-2549	113
แผนภาพที่ 5.3 โครงสร้างการปฏิรูปด้านแรงงานและการจ้างงาน ของประเทศฟิลิปปินส์	116
แผนภาพที่ 5.4 จำนวนผู้มีงานทำ/จำนวนผู้ว่างงานและอัตราการว่างงาน ปี พ.ศ. 2549-2551 (ค.ศ. 2006-2008)	118
แผนภาพที่ 5.5 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศลาว จำแนกตามปี พ.ศ. 2543-2554	120
แผนภาพที่ 5.6 สาขาเร่งด่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศพม่า	121
แผนภาพที่ 6.1 ยุทธศาสตร์การดำเนินงานไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ...	126
แผนภาพที่ 6.2 กระบวนการขออนุญาตประกอบวิชาชีพในประเทศสมาชิกอาเซียน	128
แผนภาพที่ 6.3 รายละเอียดการเรียนแพทย์และทันตแพทย์	139
แผนภาพที่ 7.1 หลักการของกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ	160
แผนภาพที่ 7.2 โครงสร้าง (ร่าง) กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ	162
แผนภาพที่ 7.3 วิวัฒนาการมาตรฐานฝีมือแรงงานของประเทศไทย	164
แผนภาพที่ 7.4 ขั้นตอนในการขอรับการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ	166
แผนภาพที่ 7.5 ขั้นตอนการขอการรับรองคุณวุฒิของประเทศสิงคโปร์	178
แผนภาพที่ 7.6 ระดับคุณวุฒิของประเทศสิงคโปร์	179
แผนภาพที่ 7.7 ความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งงานและทักษะอาชีพ ของประเทศมาเลเซีย	182

สารบัญแนภาพ (ต่อ)

	หน้า
แผนภาพที่ 7.8 ระบบการฝึกอบรมสมรรถนะแรงงานพื้นฐานแห่งชาติ ประเทศอินโดนีเซีย	187
แผนภาพที่ 7.9 ระบบมาตรฐานสมรรถนะแรงงานแห่งชาติ ของประเทศอินโดนีเซีย	188
แผนภาพที่ 7.10 ระบบการรับรองขีดความสามารถ/มาตรฐานสมรรถนะในระดับมืออาชีพ ของประเทศอินโดนีเซีย	190
แผนภาพที่ 7.11 ระบบการรับรองมาตรฐานและการตรวจสอบย้อนกลับ ของประเทศอินโดนีเซีย	190
แผนภาพที่ 7.12 กรอบคุณวุฒิวิชาชีพของประเทศฟิลิปปินส์	193
แผนภาพที่ 8.1 จำนวนทันตแพทย์ที่ขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ จำแนกตามเพศ ปี พ.ศ. 2481-2550	224

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

นับเป็นเวลากว่า 4 ทศวรรษที่สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นองค์การความร่วมมือในภูมิภาคได้กำหนดขึ้นมาโดยมีสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ และได้มีการประชุมหารือกันมาโดยตลอดในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม การเมืองและวัฒนธรรมร่วมกัน ข้อตกลงที่สำคัญที่สุดคือ ผลจากการประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) ครั้งที่ 12 ในปี พ.ศ. 2549 ซึ่งมีข้อตกลงระยะเวลาในการบรรลุข้อตกลงปี ค.ศ. 2020 เข้ามาเป็น ค.ศ. 2015 หรือในปี พ.ศ. 2558

ประเด็นที่สำคัญของแต่ละประเทศในอาเซียนคือ ทำอย่างไรที่จะก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง สามารถดำรงฐานะความเป็นคู่ค้าและคู่แข่งในหมู่สมาชิกอาเซียนและในบริบทของการค้าเสรีของโลกได้ ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่ท้าทายกับทุกประเทศในอาเซียน เนื่องจากมีระดับการพัฒนาและจำนวนประชากร (และแรงงาน) ที่แตกต่างกัน ทำอย่างไรจะทำให้ประเทศในอาเซียนทุกประเทศสามารถก้าวไปสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนที่เข้มแข็งต่อไปได้

เท่าที่ผ่านมา จากการศึกษาของพัชรพลและคณะ พบว่าความร่วมมือของประเทศอาเซียนโดยเฉพาะประเทศไทยกับสมาชิกประเทศต่างๆ ในเรื่องของการศึกษาและทรัพยากรมนุษย์ยังไม่ก้าวไปถึงการใช้ทรัพยากรมนุษย์ร่วมกันในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นในช่วงเวลาที่เหลืออีกไม่ถึง 5 ปีนี้ ประเทศไทยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับตัวในการผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถเข้าไปเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาตลาดแรงงานในภูมิภาค เพื่อยกระดับผลิตภาพและโอกาสการแข่งขันทางเศรษฐกิจร่วมกัน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในฐานะที่เป็นองค์กรหนึ่งที่สำคัญที่สุดในการกำหนดทิศทางในการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศจึงจำเป็นที่จะต้องเข้ามามีบทบาทในการเตรียมความพร้อมให้กับประเทศไทยเพื่อรองรับบทบาทของประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปในระยะเวลาอันใกล้ เพื่อหาแนวทางหรือยุทธศาสตร์ทางด้านการจัดการทางการศึกษาและการพัฒนากำลังคนที่เหมาะสมเพื่อช่วยสนับสนุนการยกระดับศักยภาพในการแข่งขันร่วมกันในระดับสากลและเตรียมความพร้อมประเทศไทยให้สามารถลดปัญหาภัยคุกคามที่อาจจะเกิดขึ้นจากการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน ขณะเดียวกันก็ฉกฉวยโอกาสที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนย้ายแรงงาน เคลื่อนย้ายทุน สินค้าและบริการอย่างเสรีให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศไทย

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อประมวลและประเมินผลกระทบ พร้อมทั้งวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของประเทศไทยจากการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนในประเด็นด้านการศึกษาและการพัฒนากำลังคน

1.2.2 เพื่อศึกษาทบทวน แนวทางการปฏิบัติของประเทศสมาชิกในการเตรียมความพร้อมเพื่อการปรับตัว เพื่อพัฒนาความร่วมมือด้านการศึกษาและพัฒนากำลังคน และประเมินผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเคลื่อนย้ายทรัพยากรมนุษย์เสรี

1.2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางหรือยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับรัฐบาลและมาตรการรองรับ ผลกระทบที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมสามารถนำไปปฏิบัติได้ อันเป็นผลจากการรวมตัวกันของประชาคมอาเซียน

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 มีผลการศึกษาภาพรวม ผลกระทบด้านบวกและลบของประเทศไทย โดยเฉพาะในสาขาบริการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและพัฒนากำลังคนเพื่อช่วยให้ประเทศไทยเตรียมพร้อมในการรองรับการไหลเวียนของแรงงานในกลุ่มประเทศอาเซียน

1.3.2 ได้แนวทางหรือยุทธศาสตร์หรือกลไกปฏิบัติที่เหมาะสมอันเกิดจากข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายในการที่จะต้องปรับตัวตั้งแต่ปัจจุบันจนถึงปี ค.ศ. 2015 โดยเน้นน้ำหนักในการเชื่อมโยงประสานนโยบายระหว่างมวลสมาชิกในด้านการศึกษาและการพัฒนา (ฝีมือ) แรงงานที่มีความสอดคล้องกันในการยกระดับการศึกษาและฝีมือแรงงานเพื่อเพิ่มผลิตภาพแรงงานของอาเซียนรองรับการรวมตัวของประชาคมอาเซียน

1.3.3 ได้แนวทาง (ปฏิบัติ) ในอนาคตที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในประเทศต่อการปรับตัวเพื่อรองรับการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน

1.4 ขอบเขตการดำเนินงาน

ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและพัฒนากำลังคนในอาเซียน รวมทั้งความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในปัจจุบันและในอนาคต รวมทั้งการสัมมนาเชิงลึกจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งคนไทยและเจ้าหน้าที่ต่างชาติ ซึ่งทำงานอยู่ในองค์กรที่ตั้งในประเทศไทย โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและพัฒนาแรงงาน ผู้ประกอบการด้านธุรกิจ ภาควิชาการและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และเนื่องจากการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีจะเริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2558 มีการลงนามจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมกันไปแล้ว 7 วิชาชีพ คือ วิศวกรรม นักสำรวจ สถาปัตยกรรม แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล และนักบัญชี ส่วนสาขาอื่นๆ อยู่ในระหว่างการพิจารณา ดังนั้น การศึกษารั้ครั้งนี้จะศึกษาการเตรียมความพร้อมด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนเฉพาะ 7 วิชาชีพที่ได้ลงนามไปแล้วเท่านั้น

1.5 วิธีการดำเนินงาน/กิจกรรมต่าง ๆ

1.5.1 ทบทวน National Qualification Framework (NQF) ทั้งด้านการศึกษาและการพัฒนากำลังคนในประเทศไทยและกลุ่มประเทศประชาคมอาเซียน

แหล่งข้อมูล มีแหล่งสำคัญๆ ดังนี้

1. รายงานผลการศึกษาสถิติข้อมูลด้านทุติยภูมิต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและพัฒนากำลังคนทั้งในรูปของสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Websites) และรายงานผลการประชุม ตลอดจนข้อตกลงต่างๆ ที่ได้ดำเนินการไปแล้วในกลุ่มประเทศประชาคมอาเซียน
2. รายงานผลการศึกษาสถิติข้อมูลต่างๆ ของกลุ่มประเทศประชาคมยุโรป (EU) ที่ได้มีการรวมตัวและมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายคนและ/หรือแรงงาน
3. รายงานผลการศึกษาข้อมูลและสถิติที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบ National Qualification Framework (NQF) ของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน

1.5.2 ทบทวนเกี่ยวกับระบบการจัดการศึกษาและพัฒนากำลังคนของประเทศสมาชิกอาเซียน รวมทั้งสังเคราะห์ความต้องการของตลาดแรงงานถึงปัจจุบันและความต้องการในช่วง 4-5 ปีข้างหน้า

แหล่งข้อมูล

1. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิทั้งในรูปของสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งคนไทยและเจ้าหน้าที่ต่างชาติที่ทำงานอยู่ในองค์กรที่ตั้งในประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางที่เป็นอยู่และแนวทางในการจัดการการศึกษาและพัฒนา กำลังคนในอนาคตที่สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของอาเซียนทั้งในด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยีและสังคม ก่อนถึงปี ค.ศ. 2015 หรือ พ.ศ. 2558

1.5.3 ประเมินผลกระทบอันเกิดจากการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีทั้งในส่วนของ การย้ายออก (Emigration) และส่วนย้ายเข้า (Immigration)

แหล่งข้อมูล

1. ข้อมูลทุติยภูมิที่ได้จากการศึกษาผลกระทบที่มีต่อกลุ่มที่เกี่ยวข้อง ต่างๆ ทั้งในรูปของสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Website)

2. ข้อมูลปฐมภูมิได้จากการจัดประชุมกลุ่มสนใจ (Focus Group) กับ ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น

- ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหน่วยงานของรัฐบาลด้านการศึกษาและพัฒนา กำลังคน (อุปทาน)
- ผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้อง (ด้านอุปสงค์)
- ภาควิชาการและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.5.4 นำผลการศึกษาที่ได้จากข้อ 1.5.1-1.5.3 เพื่อเสนอมาตรการหรือ ยุทธศาสตร์ในการพัฒนา และ/หรือเตรียมความพร้อมสำหรับประเทศไทยที่จะเตรียมตัว รองรับผลกระทบ รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถของแรงงานไทยให้ได้มาตรฐานในระดับอาเซียน รวมทั้งเกิดประโยชน์สูงสุดกับทุกฝ่าย

1.5.5 เสนอผลการศึกษาและรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลางและ ภูมิภาค ส่วนละ 1 ครั้ง

1.5.6 จัดส่งรายงานฉบับสมบูรณ์ให้กับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จำนวน 30 เล่ม พร้อม CD-ROM 30 ชุด

1.6 โครงสร้างเนื้อหาของงาน

รายงานจะมีเนื้อหาที่สำคัญทั้งหมด 9 บท ประกอบด้วย บทนำ เนื้อหาเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ชีตความสามารถในการแข่งขัน สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ การจ้างงานในประเทศสมาชิกอาเซียน สถานการณ์การผลิตและพัฒนากำลังคนในประเทศสมาชิกอาเซียน แนวทางการพัฒนากำลังคนระดับประเทศในประเทศสมาชิกอาเซียน ข้อตกลงยอมรับร่วมกันของการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มาตรฐานวิชาชีพของประเทศสมาชิกในอาเซียน ผลกระทบของการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการพัฒนากำลังคนของประเทศ ส่วนบทสุดท้ายนั้นเป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะ นอกเหนือจากนี้ จะมีส่วนของภาคผนวกที่กล่าวถึงผลสรุปการประชุมที่ได้จากการประชุมระดมความคิดและการประชุมประชาพิจารณ์ การสัมภาษณ์หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับประชาคมอาเซียนและประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ตลอดจนคำแถลงการณ์ของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

บทที่ 2

ประชาคมอาเซียน

2.1 ความเป็นมาของประชาคมอาเซียน

อาเซียน (ASEAN) หรือ สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Association for Southeast Asian Nations) ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2510 (ค.ศ. 1967) หรือเพิ่งจะครบรอบ 43 ปี เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2553 โดยมีประเทศสมาชิกผู้ร่วมก่อตั้งครั้งนั้นเพียง 5 ประเทศ คือ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ที่จะให้มีการรวมกลุ่มหรือร่วมมือกันเสริมสร้างให้ภูมิภาคมีสันติภาพอันนำมาซึ่งเสถียรภาพทางการเมือง ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ส่วนอีก 5 ประเทศเข้ามาสมทบในภายหลัง คือ บรูไน (พ.ศ. 2527) เวียดนาม (พ.ศ. 2538) ลาว (พ.ศ. 2540) พม่า (พ.ศ. 2540) และ กัมพูชา (พ.ศ. 2542) ทำให้ ณ ปัจจุบันอาเซียนมีสมาชิกรวม 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา มีประชากรรวมประมาณ 590 ล้านคน ภายใต้วิสัยทัศน์ “One Vision, One Identity, One Community”

ในปี พ.ศ. 2535 ประเทศสมาชิกอาเซียน (The Association for Southeast Asian Nations: ASEAN) ในขณะนั้นอันได้แก่ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และบรูไน ได้ร่วมกันจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการขยายตัวทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิก กระชับความสัมพันธ์ และขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้าระหว่างกัน สร้างความสามารถในการแข่งขันของสมาชิกอาเซียน รวมถึงการสร้างบรรยากาศต่อการลงทุน โดยการลดภาษีระหว่างกัน นอกจากนี้ กลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนยังคงให้ความสำคัญในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2546 ผู้นำอาเซียนได้ลงนามปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ 2 (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali

Concord II) เพื่อจัดตั้งประชาคมอาเซียน หรือ ASEAN Community ภายในปี พ.ศ.2563 (ค.ศ.2020) โดยสนับสนุนการรวมตัวและความร่วมมือรอบด้าน ได้แก่ ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย 3 เสาหลักแต่ละด้านมีวัตถุประสงค์ ดังนี้¹

1. ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Policy Security Community: APSC) มีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้ประเทศในภูมิภาคอยู่อย่างสันติสุขโดยการแก้ไขปัญหาในภูมิภาคโดยสันติวิธีและยึดมั่นในเสาหลักความมั่นคงรอบด้าน

1) ใช้ข้อตกลงและกลไกของอาเซียนที่มีอยู่แล้วในการเพิ่มศักยภาพในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทภายในภูมิภาค

2) ริเริ่มกลไกใหม่ๆ ในการเสริมสร้างความมั่นคงและกำหนดมาตรฐานการป้องกันการเกิดข้อพิพาท การแก้ไขข้อพิพาทและการสร้างเสริมข้อพิพาทภายหลังการยุติข้อพิพาท

3) ส่งเสริมความร่วมมือทางทะเล โดยความร่วมมือนี้จะไม่กระทบต่อความเป็นอิสระของประเทศสมาชิกในการดำเนินนโยบายการต่างประเทศและความร่วมมือทางทหารกับประเทศนอกภูมิภาคและไม่นำไปสู่การสร้างพันธมิตรทางการทหาร

2. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคง มั่งคั่งและสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ ได้ โดย

1) มุ่งให้เกิดการหมุนเวียนอย่างเสรีของสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน การพัฒนาทางเศรษฐกิจ และการลดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคมภายในปี พ.ศ. 2558

2) ทำให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว (Single Market and Production Base)

3) การให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียนเพื่อลดช่องว่างการพัฒนาและช่วยให้ประเทศเหล่านี้เข้าร่วมกระบวนการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน

4) ส่งเสริมความร่วมมือในนโยบายการเงินและเศรษฐกิจมหภาค ตลาดการเงินและตลาดทุน การประกันภัย และภาษีอากร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคมพัฒนาความร่วมมือด้านกฎหมาย การเกษตร พลังงาน การท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการยกระดับการศึกษาและการพัฒนาฝีมือแรงงาน

¹ ข้อมูลจาก การศึกษา: การสร้างประชาคมอาเซียน 2558 สำนักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

3. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC) มีจุดหมายในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน และเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของอาเซียน โดยมีแผนปฏิบัติการประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนซึ่งครอบคลุมความร่วมมือในหลายสาขา เช่น ความร่วมมือด้านการปราบปรามยาเสพติด การพัฒนาชนบท การจัดการความยากจน สิ่งแวดล้อม การศึกษา วัฒนธรรม สตรี สาธารณสุข โรคเอดส์ และเยาวชน เป็นต้น

ต่อมาในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 12 ในเดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2550 ที่เซบู ประเทศฟิลิปปินส์ ผู้นำอาเซียนได้ตกลงให้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียนให้แล้วเสร็จเร็วขึ้นเป็นภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015)

2.1.1 ประชาคมเศรษฐกิจ (ASEAN Economic Community: AEC)

อาเซียนกำลังขยับเป้าหมายให้ปี พ.ศ. 2558 เป็นปีที่ลักษณะของการรวมกลุ่มประเทศเปลี่ยนไปเป็น “ประชาคมเศรษฐกิจ” หรือ Economic Community เช่นเดียวกับ “ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป” (European Economic Community) ถึงแม้ว่าเป้าหมายจะไม่ถึงกับต้องมีเงินสกุลเดียวกันใช้ใน 10 ประเทศสมาชิก แต่เป็นย่างก้าวสำคัญยิ่งที่จะช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของภูมิภาค

แผนภาพที่ 2.1 ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ

เมื่อแรกเริ่มแห่งแนวคิดดังกล่าว อาเซียนมุ่งจะรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558 โดยมียุทธศาสตร์การดำเนินงานที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. **เพื่อเป็นตลาดเดียวและฐานการผลิตร่วมกัน** คือให้มีการเคลื่อนย้ายเสรีทั้งสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และเงินทุน
2. **เพื่อสร้างเสริมขีดความสามารถในการแข่งขัน** โดยจะพัฒนาให้เป็น e-ASEAN และปรับปรุงนโยบายภาษี นโยบายการแข่งขัน สิทธิทรัพย์สินทางปัญญา การคุ้มครองผู้บริโภค พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
3. **เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค** โดยลดช่องว่างการพัฒนา ระหว่างสมาชิกเก่า-ใหม่ และสนับสนุนการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
4. **การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก** ปรับประสานนโยบายเศรษฐกิจ สร้างเครือข่ายการผลิตจำหน่าย จัดทำ FTA กับประเทศนอกภูมิภาค

นอกจากการดำเนินการเปิดเสรีด้านการค้าสินค้า บริการ และการลงทุน ระหว่างกันตามกรอบความร่วมมือต่างๆ ที่มีอยู่เดิม เช่น การเร่งลดภาษีสินค้าระหว่างกันให้เหลือร้อยละ 0 ภายในปี พ.ศ. 2553 สำหรับสมาชิกเดิม และปี พ.ศ. 2558 สำหรับสมาชิกใหม่ภายใต้กรอบเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) การยกเลิกข้อจำกัดการประกอบการด้านการค้าบริการในอาเซียน ภายในปี พ.ศ. 2563 ภายใต้กรอบความตกลงด้านการค้าบริการอาเซียน (AFAS) การเปิดให้มีการลงทุนเสรีในอาเซียนและการให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติต่อนักลงทุนอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2553 ภายใต้เขตการลงทุนเสรีอาเซียน (AIA) แล้ว อาเซียนได้ตกลงที่จะเปิดเสรีด้านการค้าสินค้าและบริการให้เร็วขึ้นกว่ากำหนดการเดิม ในสาขาสินค้าและบริการสำคัญ 11 สาขา เพื่อเป็นการนำร่อง และส่งเสริมการ outsourcing หรือการผลิตสินค้าโดยใช้วัตถุดิบและชิ้นส่วนที่ผลิตภายในอาเซียน ซึ่งเป็นไปตามแผนการดำเนินการเพื่อมุ่งไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และได้มอบหมายให้ประเทศต่างๆ ทำหน้าที่รับผิดชอบเป็นผู้ประสานงานหลัก (Country Coordinators) ดังนี้

- พม่า สาขาผลิตภัณฑ์เกษตร (Agro-based products) และสาขาประมง (Fisheries)
- มาเลเซีย สาขาผลิตภัณฑ์ยาง (Rubber-based products) และสาขาสีงทอ (Textiles and Apparels)
- อินโดนีเซีย สาขายานยนต์ (Automotives) และสาขาผลิตภัณฑ์ไม้ (Wood-based products)
- ฟิลิปปินส์ สาขาอิเล็กทรอนิกส์ (Electronics)
- สิงคโปร์ สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ (e-ASEAN) และสาขาสุขภาพ (Healthcare)

- ไทย สาขาการท่องเที่ยว (Tourism) และสาขาการบิน (Air Travel)

ทั้งนี้ไทยได้รับเป็นประเทศผู้ประสานงานหลักในสาขาการท่องเที่ยวและการบิน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่จะผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวและการบินในภูมิภาคนี้

2.1.2 แผนการดำเนินงาน (Roadmap) ของ 11 สาขาสำคัญ

1. การเร่งลดภาษีสินค้าใน 9 สาขา (ผลิตภัณฑ์เกษตร/ประมง/ผลิตภัณฑ์ไม้/ผลิตภัณฑ์ยาง/สิ่งทอ/ยานยนต์/อิเล็กทรอนิกส์/เทคโนโลยีสารสนเทศ/ สาขาสุขภาพ) ให้เร็วขึ้นจากกรอบเขตการค้าเสรีอาเซียน 3 ปี

2. การขจัดมาตรการที่มีใช้ภาษี โดยการปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) ในเรื่องอุปสรรคทางเทคนิคมาตรฐานสุขอนามัย และการขออนุญาตนำเข้า รวมทั้งพัฒนาแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสมในเรื่องดังกล่าวสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อนำไปสู่การลด/เลิกมาตรการที่เป็นอุปสรรคทางการค้า

3. การปรับปรุงกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าให้มีความโปร่งใส มีมาตรฐานที่เป็นสากล และอำนวยความสะดวกให้แก่เอกชนมากขึ้น อาทิ การจัดทำกฎการได้แหล่งกำเนิดสินค้าโดยวิธีการแปรสภาพอย่างเพียงพอ (Substantial Transformation) และกฎการได้แหล่งกำเนิดสินค้าของอาเซียนแบบสะสมบางส่วน (Partial Cumulation Rule of Origin) มาใช้เป็นทางเลือกสำหรับการคำนวณแหล่งกำเนิดสินค้า

4. การค้าบริการ ตั้งเป้าหมายการเจรจาเปิดเสรีการค้าบริการอย่างชัดเจน เพื่อให้การค้าบริการของอาเซียนเป็นไปอย่างเสรีมากขึ้นและพัฒนาระบบการยอมรับร่วมกัน (Mutual Recognition Arrangements: MRAs) เพื่ออำนวยความสะดวกในการประกอบวิชาชีพในสาขาบริการ รวมทั้งส่งเสริมการร่วมลงทุนของอาเซียนไปยังประเทศที่สาม

5. การลงทุน เร่งเปิดเสรีสาขาการลงทุนภายใต้กรอบความตกลงด้านการลงทุนของอาเซียน (Framework Agreement on the ASEAN Investment Area: AIA) โดยการลด/ยกเลิกข้อจำกัดด้านการลงทุนต่างๆ ส่งเสริมการร่วมลงทุนในสาขาอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ และสร้างเครือข่ายด้านการลงทุนของอาเซียนที่มีประสิทธิภาพ

6. การอำนวยความสะดวกด้านพิธีการด้านศุลกากร ให้เริ่มใช้ระบบพิกัดอัตราศุลกากรฮาร์โมนิอาเซียน (ASEAN Harmonized Tariff Nomenclature: AHTN) ในการค้าระหว่างอาเซียนกับประเทศนอกกลุ่ม (extra-ASEAN trade) และพัฒนาระบบพิธีการศุลกากร Single Window เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านการค้าให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งพัฒนาเอกสารด้านการค้าและศุลกากรให้มีความเรียบง่ายและสอดคล้องกัน

7. การพัฒนามาตรฐานและความสอดคล้องของผลิตภัณฑ์ เพื่อการยอมรับมาตรฐานซึ่งกันและกัน (MRA) ในด้านคุณภาพสินค้า การตรวจสอบ การออกไปรับรอง และปรับปรุงกฎเกณฑ์/กฎระเบียบ/ข้อกำหนดสำหรับผลิตภัณฑ์สาขาต่างๆ ให้มีความสอดคล้องกันมากยิ่งขึ้น

8. การเคลื่อนย้ายของนักธุรกิจ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประกอบวิชาชีพ แรงงานมีฝีมือ และผู้มีความสามารถพิเศษเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางให้แก่ นักธุรกิจ อาทิจากการปรับประสานพิธีการตรวจลงตรา การจัดทำ ASEAN Business Card และการเร่งพัฒนามาตรฐานเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้ามาประกอบวิชาชีพของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประกอบวิชาชีพ แรงงานมีฝีมือ และผู้มีความสามารถพิเศษภายในอาเซียน

นอกจากมาตรการข้างต้นแล้ว ก็ยังมีเรื่องของการพัฒนาระบบข้อมูล/สถิติการค้าและการลงทุนภายในอาเซียน การส่งเสริมความร่วมมือด้านอุตสาหกรรม (Industrial Complementation) การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร การส่งเสริมสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา และการอำนวยความสะดวกในการเดินทางภายในอาเซียนอีกด้วย

2.1.3 ความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญของอาเซียน ประกอบด้วย

1. เขตการค้าเสรีอาเซียน ASEAN Free Trade Area (AFTA) ลงนามปี พ.ศ. 2535 เริ่มมีผลบังคับในปี พ.ศ. 2536

2. กรอบความตกลงด้านการค้าบริการ ASEAN Framework Agreement on Services (AFAS) เริ่มมีผลบังคับในปี พ.ศ. 2538

3. ความตกลงเขตการลงทุนอาเซียน ASEAN Investment Area (AIA) เริ่มมีผลบังคับในปี พ.ศ. 2541

2.2 บทบาทของการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีต่อเสาหลักของประชาคมอาเซียนทั้ง 3 ด้าน²

2.2.1 ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน

ด้านการผลิตกำลังคน	ด้านพัฒนากำลังคน
<p>1) การส่งเสริมความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของกฎบัตรอาเซียน โดยให้บรรจุความรู้เรื่องอาเซียนในหลักสูตรโรงเรียน และให้มีบรรจุความรู้เรื่องกฎบัตรอาเซียนด้วยการแปลเป็นภาษาประจำชาติของประเทศต่างๆ ในอาเซียนด้วย</p> <p>2) ให้ความสำคัญต่อหลักการประชาธิปไตยและการเคารพต่อหลักสิทธิมนุษยชน และคุณค่าของสันติภาพโดยให้บรรจุเนื้อหาดังกล่าวไว้ในหลักสูตรโรงเรียน</p> <p>3) ส่งเสริมให้ครูมีความเข้าใจอันดี และตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรม และจารีตประเพณีที่แตกต่าง ตลอดจนความศรัทธาของศาสนาต่างๆ ในภูมิภาค ด้วยการจัดการฝึกอบรมและจัดโครงการแลกเปลี่ยนครู รวมทั้งการจัดทำฐานข้อมูล online เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว</p> <p>4) จัดการประชุมผู้นำโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับอาเซียนในภูมิภาค ด้วยการเสริมสร้างศักยภาพผู้นำโรงเรียนและจัดทำเครือข่ายระหว่างกัน</p> <p>5) จัดงานฉลองวันอาเซียน (วันที่ 8 สิงหาคม) ในช่วงเดือนสิงหาคม ด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ</p>	<p>1) สร้างความเข้มแข็งในระบบความยุติธรรมเกี่ยวกับการค้ามนุษย์</p> <p>2) ป้องกันหนี้อจากการค้ามนุษย์ข้ามชาติ</p>

² ดัดแปลงข้อมูลจาก การศึกษา: การสร้างประชาคมอาเซียน 2558 สำนักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สำนักงานกระทรวงศึกษาธิการ จากการประชุมเพื่อจัดทำข้อเสนอต่อรัฐมนตรีอาเซียน ระหว่างวันที่ 5 - 6 เมษายน พ.ศ. 2552 ณ จังหวัดภูเก็ต และการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 15 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2552 และ ASEAN Labour Ministers 'Work Programme, 2010-2015

2.2.2 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ด้านการผลิตกำลังคน	ด้านพัฒนากำลังคน
<ol style="list-style-type: none"> 1) พัฒนาการจัดทำแผนบูรณาการเพื่อจัดทำกรอบการพัฒนาทักษะในอาเซียน ด้วยการจัดทำ ASEAN Benchmarking และระบบการเทียบโอนหน่วยกิต โดยให้ความสำคัญกับสถาบันการฝึกอบรมด้านอาชีวศึกษาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพในภูมิภาค 2) ส่งเสริมให้มีการถ่ายโอนนักเรียนด้วยการจัดทำระบบแสดงข้อมูลด้านการศึกษาที่กำลังเปิดสอนในกลุ่มประเทศอาเซียน 	<ol style="list-style-type: none"> 1) อำนวยความสะดวกในด้านวีซ่าแก่บุคลากรวิชาชีพ หรือผู้มาติดต่อธุรกิจ 2) จัดทำคุณวุฒิวิชาชีพอาเซียน 3) ดำเนินการเจรจาและพัฒนาข้อตกลงการยอมรับร่วมกัน 4) สร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และขีดความสามารถในภาคบริการ 5) พัฒนาสมรรถนะและคุณภาพของแรงงาน โดยในเบื้องต้นมุ่งเน้นที่แรงงานในภาคบริการ 6) สร้างความเข้มแข็งให้แก่ตลาดแรงงานของประเทศสมาชิก 7) สนับสนุนการถ่ายโอนแรงงานที่มีความชำนาญการในภูมิภาคอาเซียนด้วยการส่งเสริมให้มีการร่วมปฏิบัติงาน หรือฝึกอบรมในภาคอุตสาหกรรมและหน่วยงานต่างๆ พร้อมทั้งการจัดตั้งเครือข่ายสารสนเทศอาเซียนด้านทรัพยากรมนุษย์ 8) พัฒนามาตรฐานอาชีพที่เน้นศักยภาพในอาเซียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพในระดับภูมิภาคและระดับโลก พร้อมทั้งสามารถสนองตอบความต้องการของภาคอุตสาหกรรม

2.2.3 ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

ด้านการผลิตกำลังคน	ด้านพัฒนากำลังคน
<ol style="list-style-type: none"> 1) สนับสนุนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพในชุมชนชนบท ด้วยการจัดโครงการชุมชนอาเซียนสำหรับเยาวชน อาสาสมัครเพื่อสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้ในชนบทและชนพื้นเมืองในประเทศสมาชิก 2) สนับสนุนหลักสูตรระดับปริญญาตรีเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมอาเซียนในมหาวิทยาลัย 3) สนับสนุนภาษาอาเซียนให้เป็นวิชาเลือกในการเรียนภาษาต่างประเทศในโรงเรียน 4) ส่งเสริมโครงการระดับภูมิภาคโดยมุ่งส่งเสริมการสร้างตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียน ในหมู่เยาวชน เช่น โครงการ ASEAN School tour โครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนมัธยม 5) จัดการประชุมด้านการวิจัยทางการศึกษาในอาเซียน ด้วยการส่งเสริมการทำวิจัยร่วมกันและการพัฒนาด้านการวิจัยและพัฒนาในภูมิภาค เพื่อให้เป็นเวทีสำหรับนักวิจัยอาเซียนในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ในภูมิภาค 6) ส่งเสริมความเข้าใจอันดี และการสร้างตระหนักรู้เกี่ยวกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในอาเซียน ด้วยการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไว้ในหลักสูตรของโรงเรียน และให้มีการมอบรางวัลโครงการโรงเรียนสีเขียวในอาเซียน 7) ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อสนับสนุนโครงการการศึกษาเพื่อปวงชน 8) จัดทำเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับอาเซียนร่วมกันสำหรับใช้ในโรงเรียน เพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงสำหรับการฝึกอบรมและการสอนของครูที่ประชุมยังได้เสนอให้ประเทศสมาชิกร่วมแบ่งปันทรัพยากร และจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาการศึกษาในภูมิภาคเพื่อเป็นหลักประกันเกี่ยวกับงบประมาณดำเนินการในการเริ่มต้นโครงการต่างๆ ข้างต้นด้วย 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ลงทุนในด้านการพัฒนาระบบวิทยากรมนุษย์ 2) สนับสนุนการทำงานที่ดีมีคุณค่า (Decent Work) 3) สร้างความเข้มแข็งในด้านทักษะการเป็นผู้ประกอบการ 4) จัดระบบประกันสังคมและป้องกันผลกระทบในเชิงลบต่อโลกาภิวัตน์

2.3 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในการผลิตและพัฒนากำลังคนกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของความร่วมมือเฉพาะด้านของอาเซียน โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ทศวรรษแรกของการก่อตั้งอาเซียน เมื่อมีการจัดการประชุมด้านการศึกษา ASEAN Permanent Committee on Socio - Cultural Activities ครั้งแรกในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2518 อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือดังกล่าวมีพัฒนาการเป็นลำดับอย่างช้าๆ ทั้งในเชิงกลไกการบริหารจัดการและในเชิงสาระความร่วมมือ โดยในเชิงกลไกการบริหารจัดการนั้นมีความพยายามในการผลักดันให้ความร่วมมือด้านการศึกษาของอาเซียนมีลักษณะเป็นทางการเพื่อให้มีผลในเชิงนโยบายและในเชิงปฏิบัติมากขึ้น ต่อมาเมื่ออาเซียนมีการปรับตัวในเชิงโครงสร้างเพื่อให้ความร่วมมือในด้านต่างๆ เข้มแข็งขึ้น มีการจัดตั้ง ASEAN Committee on Education (ASCOE) เป็นกลไกการบริหารความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 ต่อมาในปีพ.ศ. 2549 ได้มีการจัดการประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียนครั้งแรกคู่ขนานกับการประชุมสภารัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asian Ministers of Education Council: SEAMEC) ระหว่างวันที่ 21-23 มีนาคม พ.ศ. 2549 ที่ประเทศสิงคโปร์ และมีการจัดอย่างต่อเนื่องทุกปี

การจัดการศึกษาในอาเซียนเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความเข้มแข็ง และความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจของอาเซียนและเศรษฐกิจโลก นอกจากนี้ การอุดมศึกษาในอาเซียนได้กลายเป็นภาคธุรกิจขนาดใหญ่และไร้พรมแดน เพื่อตอบสนองการเปิดเสรีการศึกษาทั้งในกรอบอาเซียนและการค้าโลก เป็นผลให้เกิดกระแสการแข่งขันในการให้บริการด้านการศึกษา การเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถาบันการอุดมศึกษาไปสู่ความเป็นนานาชาติ และ World Class University ตามระบบ และรูปแบบการจัดการศึกษาของยุโรปและอเมริกาทั้งในประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก ภาษาหนึ่งในการเรียนการสอน ได้แก่ ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และมาเลเซีย ในประเทศที่ใช้ภาษาท้องถิ่นเป็นหลัก ได้แก่ ไทย ลาว กัมพูชา และเวียดนาม เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของตลาดแรงงานในระดับชาติและภูมิภาค การปรับตัวต่อกระแสการเปิดเสรีทางการศึกษา กฎบัตรอาเซียน ฯลฯ แนวทางดังกล่าวก่อให้เกิดความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาในอาเซียนและประชาคมยุโรปในลักษณะข้อตกลงที่ทำร่วมกันในระดับสถาบันต่อสถาบันทั้งในส่วนของมหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยของภาคเอกชน ในด้านการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาสถาบันและสถาบันการศึกษาร่วมกัน ในขณะเดียวกันการจัดตั้งเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network: AUN) ได้ช่วยส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาคณาจารย์ นักวิชาการ และนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

รวมทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างประเทศสมาชิกด้วยตนเองและความร่วมมือกับประเทศคู่เจรจาในอาเซียนบางประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งญี่ปุ่น เกาหลี จีน อินเดีย รัสเซีย และสหภาพยุโรป

นอกจากนี้ความร่วมมือในการเปิดเสรีด้านการศึกษายังเป็นมาตรการรองรับสำคัญต่อเป้าหมายการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนซึ่งครอบคลุมการจัดทำความตกลงยอมรับร่วมกันด้านการศึกษา ความสามารถ ประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่างๆ ควบคุมการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน ซึ่งกำหนดให้มีการยกเว้นข้อกำหนดเกี่ยวกับการขอวีซ่าสำหรับคนชาติอาเซียน สำหรับ Short Term Visit การอำนวยความสะดวก การออกวีซ่าและใบอนุญาตทำงานสำหรับแรงงานฝีมือและผู้เชี่ยวชาญสาขาอาเซียนอีกด้วย

ใน 3 เสาหลักของประชาคมอาเซียน นอกจากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับด้านการศึกษาแล้วยังประชาคมสังคมและวัฒนธรรม (ASCC) ที่มีส่วนในการขับเคลื่อนความร่วมมือทางด้านการศึกษาในกรอบอาเซียน ซึ่งปรากฏในแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมซึ่งได้กำหนดเป้าหมายในการดำเนินการเพื่อก้าวสู่ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนด้วยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับประเทศในภูมิภาคในขอบข่ายด้านการศึกษา โดยเฉพาะความร่วมมือด้านการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านเทคโนโลยีและทรัพยากรมนุษย์ในอาเซียน โดยการจัดการศึกษาในแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ประกอบด้วย การจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ การส่งเสริมทุนอาเซียนและเครือข่ายการศึกษา การส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกัน และการพัฒนาเยาวชนอาเซียน ซึ่งการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพนั้นต้องการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชากรอาเซียนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงภายในปี พ.ศ. 2558 ขจัดการไม่รู้หนังสือในภูมิภาค ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาภาคบังคับ จัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทุกเพศอย่างเท่าเทียม โดยปราศจากความเหลื่อมล้ำทางสังคมเชื้อชาติ ภูมิภาคและค่านิยมบงการทางกาย การปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษา เช่น การให้การศึกษอบริบทเพื่อพัฒนาทักษะด้านเทคนิค การอาชีวศึกษาในอาเซียน การพัฒนาโครงการความช่วยเหลือด้านเทคนิค เช่น การจัดฝึกอบรมครูและโครงการแลกเปลี่ยนบุคลากรระดับอุดมศึกษา ภายในปีพ.ศ.2552 โดยเฉพาะในประเทศ CLMV ซึ่งได้แก่ ประเทศกัมพูชา (Cambodia) ลาว (Laos P.D.R.) พม่า (Myanmar) และเวียดนาม (Vietnam) เป็นต้น การส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาสำหรับสตรีและเด็กอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับหลักสูตรด้านความเสมอภาคทางเพศในโรงเรียน การแลกเปลี่ยนการเรียนในสถาบันอุดมศึกษาของนักเรียนในกลุ่มประเทศอาเซียน เป็นเวลา 1 ภาคเรียนหรือ 1 ปี การส่งเสริมเครือข่ายการศึกษาในสถาบันการศึกษาในทุกๆระดับ รวมทั้งเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง ขยายเครือข่าย

และให้การช่วยเหลือนักเรียน การแลกเปลี่ยนบุคลากรและปฏิสัมพันธ์ระหว่างคณาจารย์ เช่น การส่งเสริมระหว่างสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับ SEAMEO (Southeast Asian Ministers of Education Organization) และเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างสมาชิกอาเซียนโดยผ่านระบบการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความสำเร็จและความเข้าใจอันดีในประเทศสมาชิกที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การสอนค่านิยมร่วมและมรดกทางวัฒนธรรมอาเซียนในหลักสูตรโรงเรียน การส่งเสริมการเรียนภาษาอาเซียนและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางภาษา และการจัดหลักสูตรอาเซียนศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา เป็นต้น จากแผนงานประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนเห็นได้ว่า อาเซียนให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาในภูมิภาคซึ่งจากการเปรียบเทียบการปฏิรูปการศึกษาของประเทศในกลุ่มอาเซียนของ ดร. พัชรพล วังศ์บุญสินและคณะ (2549) พบว่าประเทศอาเซียนทุกประเทศให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการที่จะทำให้การศึกษานั้นมีส่วนสำคัญในการทำให้ประเทศมีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่ก้าวหน้ามากขึ้น หลายประเทศทั้งที่เป็นสมาชิกดั้งเดิมและเป็นสมาชิกใหม่ยังคงให้ความสำคัญกับบทบาทของการศึกษาในการขจัดความยากจนและการก้าวพ้นความด้อยพัฒนาทางเศรษฐกิจและมุ่งหวังให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการยกระดับศักยภาพการแข่งขันของประเทศในระดับสากล โดยมีบางประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียนปรารถนาให้ประเทศของตนมีศักยภาพทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ ภายในอาเซียนด้วยตนเอง ทั้งนี้ประเทศในอาเซียนมีการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาของแต่ละประเทศ โดยมีการจัดทำกฎหมายว่าด้วยการศึกษาจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ โดยแผนดังกล่าวมีความสำคัญในลักษณะของแผนยุทธศาสตร์ชั้นนำในการจัดทำและดำเนินแผนงานต่างๆ อย่างต่อเนื่องสอดคล้องกันทั้งประเทศ ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา แผนพัฒนาการอุดมศึกษา ตลอดจนแผนปฏิบัติการในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและในระดับสถานศึกษา ในการพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งความรู้ นำพาไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ให้ประชาชนพลเมืองในแต่ละประเทศได้รับโอกาสเท่าเทียมกันในการเรียนรู้ และมีปัญญาเป็นทุนไว้สร้างงานสร้างรายได้ พาประเทศไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ อย่างไรก็ตามยังมีอีกหลายประเทศ เช่นกันที่ยังไม่มีแผนการศึกษาที่แบ่งเป็นระดับแยกย่อยตามระดับข้างต้น ซึ่งการเปรียบเทียบยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการศึกษาระดับต่างๆ พบว่า ในการศึกษาระดับปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในอาเซียน ยกเว้นสิงคโปร์แล้ว การศึกษาระดับปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยมีความก้าวหน้าในการดำเนินการปฏิรูปในระดับหนึ่ง การปฏิรูปแนวทางการจัดการศึกษาของสิงคโปร์ค่อนข้างก้าวไกลในด้านการเปิดช่องทางหลายส่วนในการส่งเสริมความยืดหยุ่นและความหลากหลายในกระบวนการเรียนรู้

ในด้านการปฏิรูปการอุดมศึกษาในประเทศอาเซียนมีแนวโน้มที่สอดคล้องกันดังนี้ คือ มีการกระจายโอกาสทางการศึกษา การเน้นคุณภาพทางการศึกษาทั้งในแง่ของ การยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนสู่ระดับสากลและการเปิดเสรีทางการศึกษา ตลอดจน การเพิ่มมูลค่าทางการศึกษาในการเพิ่มรายได้เข้าประเทศและสงวนเงินตราในการเรียนต่อ ต่างประเทศ การพัฒนาครูเพื่อให้ตอบสนองกับการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เป็นสิ่ง ที่ทุกประเทศในอาเซียนอยู่ระหว่างการดำเนินการและปรับปรุงให้เหมาะสมครอบคลุมสาระ ที่แตกต่างกันไปที่เด่นชัด ได้แก่ ไทย มาเลเซีย ลาว และกัมพูชา ส่วนการเปรียบเทียบ ยุทธศาสตร์ด้านกลไกและแนวทางดำเนินการนั้น การบริหารจัดการทางการศึกษาของ ประเทศสมาชิกอาเซียนแบ่งออกได้เป็น 2 แนวทาง คือ การรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่ส่วนกลาง และการกระจายอำนาจ

ความร่วมมือทางด้านการศึกษาของประเทศไทยกับประเทศในอาเซียนนั้น มีความ ร่วมมือกันกับบางประเทศที่เป็นประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน ลาวและกัมพูชา จากการศึกษาของรศ.ดร. พุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์และคณะ (2554) พบว่า ในปี พ.ศ. 2548-2555 ความร่วมมือด้านการศึกษาที่ไทยร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านที่ ดำเนินการอยู่อย่างต่อเนื่องจนถึงขนาดนั้น ส่วนใหญ่เป็นโครงการฝึกอบรมพัฒนาครูและ บุคลากรทางการศึกษาและการดูงาน ซึ่งเป็นโครงการระยะสั้น มีการดำเนินงานทั้งกระทรวง ศึกษาธิการและกระทรวงการต่างประเทศ และได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยไทยทั้งใน ส่วนกลางและพื้นที่ชายแดน ส่วนโครงการระยะยาวเป็นโครงการความร่วมมือในการพัฒนา ทักษะฝีมือด้านการอาชีวศึกษาที่ดำเนินการโดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ซึ่งเป็นโครงการพระราชทานในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และมี โครงการย่อยหลายโครงการที่ครอบคลุมการพัฒนาการจัดการศึกษาและทักษะวิชาชีพด้าน การอาชีวศึกษาแก่ประชากรในพื้นที่ของโครงการ ตลอดจนโครงการพัฒนาประเทศไทยให้ เป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค ซึ่งเป็นโครงการระยะยาวจากปี พ.ศ. 2552-2555 เพื่อ เพิ่มจำนวนนักศึกษาต่างชาติในประเทศไทยของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ซึ่งความร่วมมือทางการศึกษากับประเทศเพื่อนบ้านนั้น ประเทศไทยมีโครงการความร่วมมือ กับประเทศกัมพูชาและลาวมากกว่าประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆ นอกจากนี้ สกอ. มีแผนงาน ที่จะดำเนินการความร่วมมือด้านอุดมศึกษาระหว่างไทยกับสิงคโปร์³ โดยได้เสนอให้มีการแลกเปลี่ยนข้าราชการที่รับผิดชอบด้านการบริหารการศึกษาระดับอุดมศึกษาระหว่างกัน ในรูปแบบของ Attachment Programme เพื่อให้บุคลากรของทั้งสองฝ่ายได้เรียนรู้และ

³ สิงคโปร์-ไทย สานสัมพันธ์ความร่วมมืออุดมศึกษา: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553

แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันเกี่ยวกับทิศทางและแนวนโยบายการอุดมศึกษาในเชิงลึก เพื่อประโยชน์ในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือร่วมกัน และได้เสนอโครงการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนนักศึกษาภายใต้โครงการ M-I-T Mobility Programme ซึ่งเป็นโครงการนำร่องในการแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างมาเลเซีย อินโดนีเซียและไทย โดย สกอ. เล็งเห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการริเริ่มให้มีการแลกเปลี่ยนนักศึกษาในอาเซียน เพื่อให้เป็นกลไกความร่วมมือของเยาวชนที่จะช่วยขับเคลื่อนการเกิดประชาคมอาเซียนที่เข้มแข็งต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษากับมหาวิทยาลัยสิงคโปร์ สกอ. จะให้การสนับสนุนงบประมาณในการส่งนักศึกษาของมหาวิทยาลัยไทยไปแลกเปลี่ยนกับมหาวิทยาลัยสิงคโปร์ เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษาและให้มีการถ่ายโอนหน่วยกิตระหว่างกันอย่างน้อย 18 หน่วยกิต ซึ่งกรมการอุดมศึกษาสิงคโปร์รับข้อเสนอดังกล่าวและจะนำไปหารือกับมหาวิทยาลัยของสิงคโปร์ในการเข้าร่วมโครงการเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการการอุดมศึกษาระหว่างไทยกับสิงคโปร์ เพื่อปูพื้นฐานที่จะนำไปสู่การรวมตัวของประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558

ส่วนการเตรียมความพร้อมของไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียนนั้น ทั้งภาครัฐและเอกชนเริ่มให้ความสนใจมากขึ้น โดยเฉพาะภาครัฐมีการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เรื่องประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแก่ประชาชน ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงมหาดไทย เป็นต้น ได้มีข้อเสนอแนะจากหลายหน่วยงานในการเตรียมความพร้อมของไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ดังเช่น ศรีวิการ์ เมฆธวัชชัยกุล (2554) ได้ให้ข้อเสนอแนะจากแผนปฏิบัติการด้านการศึกษา 5 ปี ของอาเซียน (พ.ศ.2554-2558) โดยการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียน เสนอให้มีการจัดทำคู่มืออาเซียน จัดกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตรเพื่อพัฒนามุมมองของความเป็นภูมิภาคเดียวกัน จัดโครงการอาเซียนศึกษาในระดับอุดมศึกษา กิจกรรมแลกเปลี่ยนนักเรียน คณาจารย์ทั้งทางด้านวัฒนธรรมและกีฬา พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรในกระทรวงให้ตระหนักเกี่ยวกับอาเซียน เนื่องจากเมื่อประเมินจากกลุ่มในประเทศอาเซียน กลุ่มนักเรียนและนักศึกษาในประเทศไทยมีความตระหนักรู้ในเรื่องของอาเซียนต่ำกว่าประเทศอื่นๆ ในอาเซียน เช่นเดียวกับผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดมุกดาหารพบว่า จากการประเมินเยาวชนนักเรียนใน 10 ประเทศของอาเซียนว่าประเทศใดมีความรู้เรื่องอาเซียนมากที่สุด ผลการประเมินที่ได้คือ เยาวชนนักเรียนของประเทศไทยรู้เรื่องเกี่ยวกับอาเซียนเป็นอันดับที่ 8 จาก 10 ดังนั้นควรเร่งดำเนินการให้มีศูนย์อาเซียนประจำโรงเรียน เพื่อให้รู้เรื่องวัฒนธรรมของประเทศต่างๆ ในอาเซียน นอกจากนี้ในประเด็นการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานภายในปี พ.ศ. 2558 เสนอให้มีการจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์ของภูมิภาค โดยการสนับสนุนกิจกรรมและเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนในอาเซียนโดยการแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีและ

ถ่ายทอดความรู้ระหว่างกันโดยเฉพาะในท้องถิ่นห่างไกลและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เป็นการใช้ประโยชน์จากมหาวิทยาลัยและโครงการมีส่วนร่วมของสังคมเพื่อการจัดการศึกษาไปยังกลุ่มต่างๆ และได้เสนอให้พัฒนาคุณภาพของมาตรฐานการเรียนการสอนและพัฒนาวิชาชีพครู โดยส่งเสริมการสร้างเครือข่ายครู ผู้บริหาร สมาคมครู การจัดตั้งเครือข่ายด้านเนื้อหา การจัดทำกรอบการประกันครูในภูมิภาค และการตั้ง ASEAN Summer Leadership Institute เพื่อพัฒนาครูและผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งเสนอแนะให้มีการเคลื่อนย้ายข้ามพรมแดนของนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาโดยการแบ่งปันฐานข้อมูลระหว่างประเทศ สนับสนุนการแลกเปลี่ยนและทุนการศึกษาและพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาสู่ความเป็นสากล

นอกจากนี้ ทางภาคเอกชนของไทยก็มีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเช่นกัน ดังกรณีของภาคเอกชนในจังหวัดหนองคาย ได้ศึกษาประเด็นผลกระทบการสร้างทางรถไฟจีน-ลาว โดยจะเริ่มก่อสร้างในวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2554 และมีกำหนดแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2558 ดังนั้น ภาคเอกชนในจังหวัดหนองคาย จึงเล็งเห็นว่าพื้นที่ที่รถไฟของจีน-ลาว สร้างเสร็จในปี พ.ศ. 2558 ย่อมส่งผลกระทบต่อทั้งทางบวกและทางลบต่อประเทศไทยและประเทศภูมิภาคอาเซียนอย่างแน่นอน ซึ่งสภาหอการค้าจังหวัดหนองคาย ได้ศึกษาวิจัยถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับภาคธุรกิจของจังหวัดหนองคายและเสนอให้มีการเตรียมพร้อมดังนี้ คือ (1) ศึกษานโยบายรถไฟความเร็วสูงระหว่างจีน-ลาว และทิศทางการดำเนินงานในอนาคตตลอดจนการเตรียมความพร้อมทางด้านบุคลากรให้มีความรู้ทางด้านภาษาจีนและความรู้เกี่ยวกับประเทศคู่ค้าในทุกๆ ด้าน และ (2) ให้ความรู้เกี่ยวกับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแก่ทุกภาคส่วนในจังหวัด เพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียนพร้อมทั้งรับรู้ถึงผลดีผลเสียที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนี้ยังศึกษาถึงความพร้อมของจังหวัดหนองคายและกลุ่มจังหวัดเพื่อหาความพร้อมในด้านต่างๆ และหามาตรการเชิงรุกและเชิงรับพร้อมทั้งจัดทำยุทธศาสตร์ของจังหวัดและกลุ่มจังหวัดให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

บทที่ 3

ขีดความสามารถในการแข่งขัน สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ และการจ้างงานในประเทศสมาชิกอาเซียน

3.1 ขีดความสามารถในการแข่งขัน

3.1.1 ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ในอาเซียน

การจัดลำดับขีดความสามารถในการแข่งขันปี พ.ศ. 2553 ของสถาบันพัฒนาการบริหารจัดการระหว่างประเทศ (International Institute of Management Development: IMD) ซึ่งได้จัดลำดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่าง ๆ จำนวน 58 ประเทศ โดยมุ่งเน้นการวัดความสามารถในการสร้างสภาพแวดล้อมต่อการแข่งขันใน 4 กลุ่ม ได้แก่

ศักยภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Performance) ประกอบด้วย เศรษฐกิจในประเทศ การค้าระหว่างประเทศ การลงทุนจากต่างประเทศ การจ้างงาน และระดับราคา

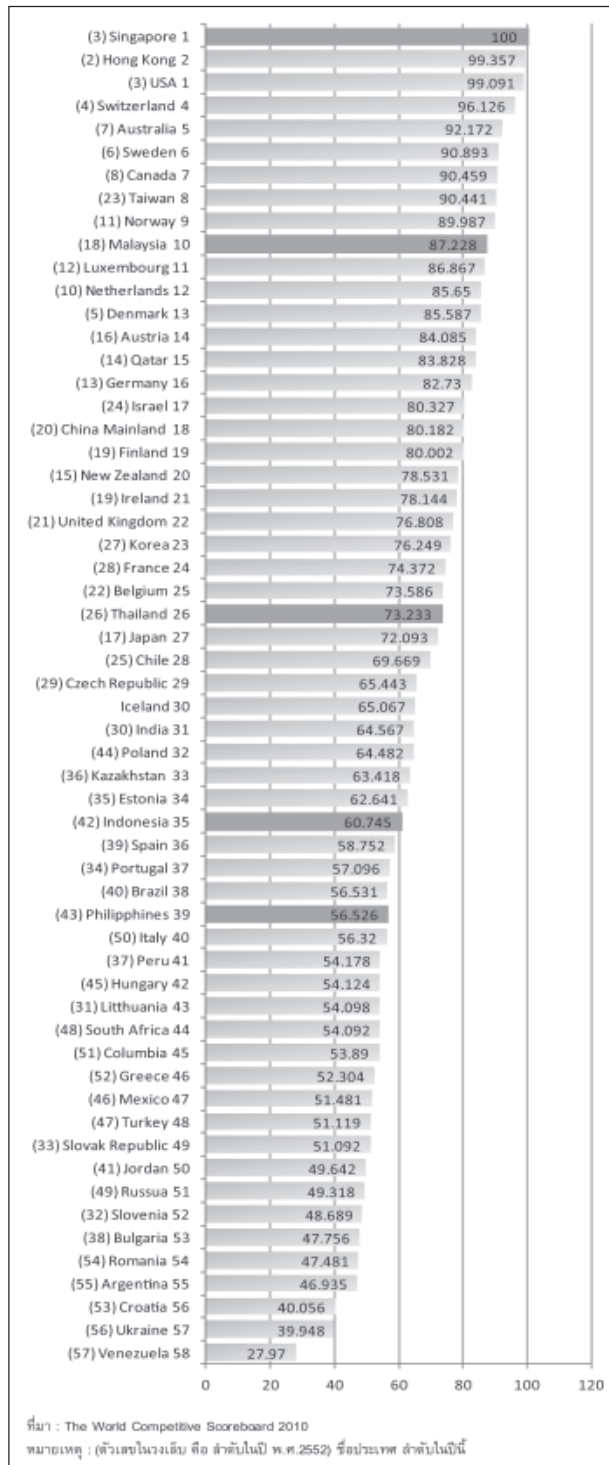
ประสิทธิภาพของภาครัฐ (Government Efficiency) ประกอบด้วย การคลังภาครัฐ นโยบายการคลังกรอบบริหารด้านสถาบัน กฎหมายด้านธุรกิจ และกรอบการบริการด้านสังคม

ประสิทธิภาพของภาคเอกชน (Business Efficiency) ประกอบด้วย ผลิตภาพการผลิต ตลาดแรงงานตลาดเงิน การบริหารจัดการ ทัศนคติและค่านิยม

โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ประกอบด้วย สาธารณูปโภคพื้นฐาน โครงสร้างพื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สุขภาพ สิ่งแวดล้อม และการศึกษา

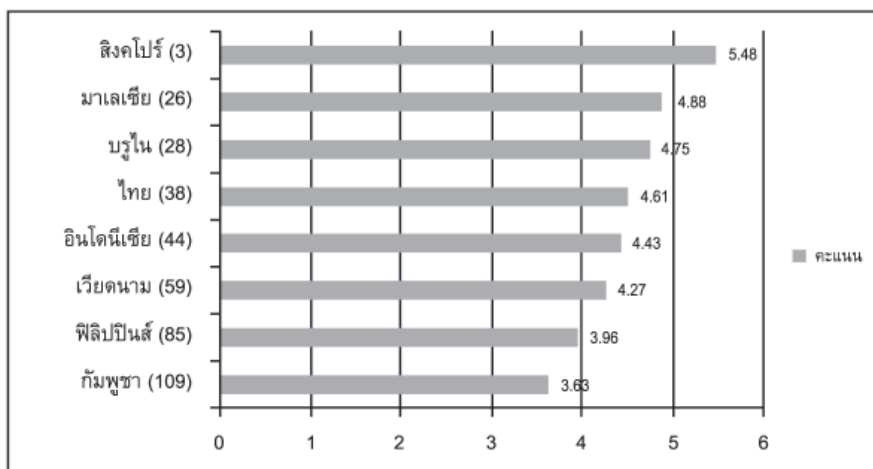
ผลการจัดลำดับขีดความสามารถในการแข่งขันปี พ.ศ. 2553 นั้น พบว่า ประเทศสิงคโปร์มีความสามารถในการแข่งขันเป็นลำดับที่ 1 เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2552 ที่เคยอยู่ในลำดับที่ 3 เป็นรองประเทศสหรัฐอเมริกา และฮ่องกง ส่วนความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยนั้น แม้ว่าจะอยู่ในลำดับที่ 26 เท่าเดิมจากปี พ.ศ. 2552 ก็ตาม แต่ยังคงอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าประเทศอื่นๆ หลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศสิงคโปร์ ฮ่องกง ไต้หวัน มาเลเซีย และจีน มีความสามารถหลายด้านอยู่ในระดับที่สูงกว่าประเทศไทย ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ ด้านประสิทธิภาพของเอกชน และด้านโครงสร้างพื้นฐาน ดังแผนภาพที่ 3.1

แผนภาพที่ 3.1 ลำดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่าง ๆ ปี พ.ศ. 2553

นอกจากนี้ การจัดลำดับขีดความสามารถในการแข่งขันของ IMD แล้ว World Economic Forum ยังได้มีการจัดลำดับขีดความสามารถในการแข่งขันของปี พ.ศ. 2553-2554 จากการสำรวจทั้งหมด 139 ประเทศ พบว่า ประเทศสมาชิกของอาเซียนนั้น สิงคโปร์เป็นประเทศที่อยู่ในลำดับต้นของอาเซียนและของโลกด้วย ซึ่งสิงคโปร์มีความสามารถในการแข่งขันอยู่ลำดับที่ 3 จากทั้งหมด 139 ประเทศ รองลงมา ได้แก่ มาเลเซีย (26) บรูไน (28) ไทย (38) อินโดนีเซีย (44) เวียดนาม (59) ฟิลิปปินส์ (85) และกัมพูชา (109) ส่วนประเทศพม่าและลาวไม่อยู่ในประเทศที่ World Economic Forum ทำการสำรวจ ดังแผนภาพที่ 3.2

แผนภาพที่ 3.2 ลำดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศสมาชิกในอาเซียน ปี พ.ศ. 2553

ที่มา: World Economic Forum, 2010/2011.

เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยกับประเทศในอาเซียน โดยพิจารณาจากปัจจัยหลักทั้ง 4 กลุ่มข้างต้นดังที่กล่าวมา พบว่าลำดับของประเทศไทยดีกว่าประเทศอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ ในทุกๆ ด้าน ในขณะที่ลำดับของประเทศไทยก็ดีกว่าประเทศไทยในทุกด้านเช่นกัน สำหรับประเทศมาเลเซียนั้น พบว่าด้านศักยภาพทางเศรษฐกิจเท่านั้นที่ประเทศไทยดีกว่า แต่ปัจจัยที่เหลือไม่ว่าจะเป็นด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ ด้านประสิทธิภาพของภาคเอกชนและด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประเทศมาเลเซียอยู่ในลำดับที่ดีกว่าประเทศไทยเป็นอย่างมาก ดังนั้นการให้ความสำคัญกับเกณฑ์

ตัวชี้วัดทั้ง 3 ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านโครงสร้างพื้นฐาน น่าจะทำให้ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยอยู่ในลำดับที่สูงขึ้นในอนาคต

ปี พ.ศ. 2548-2553 ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยโดยรวมอยู่ในลำดับที่ไม่ต่ำกว่าลำดับที่ 25 และเมื่อพิจารณาแยกตามปัจจัยหลักต่างๆ ด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็นปัจจัยหลักที่อยู่ในลำดับที่ต่ำกว่าปัจจัยด้านอื่นๆ โดยในปี พ.ศ. 2553 ด้านโครงสร้างพื้นฐานนั้นไทยอยู่ในลำดับที่ 46 จากจำนวนประเทศทั้งหมด 58 ประเทศ ดังตารางที่ 3.1 และเมื่อพิจารณาลำดับความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีของประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ต่ำกว่าประเทศอื่นอย่างมาก โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ พบว่าในปี พ.ศ. 2552 ค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศต่อ GDP อยู่ในลำดับที่ 53 จากทั้งหมด 57 ประเทศ และจำนวนบุคลากรทางด้านการศึกษาของประเทศก็ต่ำกว่าประเทศสมาชิกในอาเซียนหลายประเทศ ลำดับความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างทางเทคโนโลยีของประเทศไทยเมื่อพิจารณารายละเอียดในปี พ.ศ. 2552 ส่วนใหญ่มีลำดับที่ดีขึ้นจากปี พ.ศ. 2551 ได้แก่ การลงทุนด้านโทรคมนาคมต่อ GDP แรงงานที่มีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เงินทุนเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยี สัดส่วนการส่งออกสินค้าเทคโนโลยีขั้นสูงต่อการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม และกองทุนร่วมลงทุนภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยี ดังตารางที่ 3.2 ถึง 3.4

ตารางที่ 3.1 ลำดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยจำแนกตามปัจจัยหลัก ปี พ.ศ. 2548-2553

ปัจจัยหลัก	2548	2549	2550	2551	2552	2553
สมรรถนะทางเศรษฐกิจ	7	19	15	12	14	6
ประสิทธิภาพของภาครัฐ	14	20	27	22	17	18
ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ	25	25	34	25	25	20
โครงสร้างพื้นฐาน	39	42	48	39	42	46
อันดับโดยรวม	25	29	33	27	26	26
จำนวนประเทศ	51	53	55	55	57	58

ที่มา: IMD World Competitiveness Yearbook, 2010.

ตารางที่ 3.2 ลำดับความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และ โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2547-2552

โครงสร้าง	2547	2548	2549	2550	2551	2552
พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์	46	47	45	49	37	40
พื้นฐานทางเทคโนโลยี	38	37	41	48	43	36
จำนวนประเทศ	51	51	53	55	55	57

ที่มา: IMD World Competitiveness Yearbook, 2009.

ตารางที่ 3.3 ลำดับความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างทางวิทยาศาสตร์ ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2551-2552

เกณฑ์	ลำดับปี 2551	ลำดับปี 2552
1. ค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศ	44	44
2. ค่าใช้จ่ายในด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศต่อ GDP	51	53
3. ค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศต่อประชากร**	50	43
4. ค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาของธุรกิจเอกชน	43	50
5. ค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาธุรกิจเอกชนต่อ GDP	49	27
6. จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศ	27	27
7. จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยของประเทศ	45	47
8. จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาในภาคเอกชน**	37	37
9. จำนวนบุคลากรในด้านการวิจัยและพัฒนาในภาคเอกชน ต่อประชากร 1,000 คน**	47	48
10. การสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน	27	32
11. สัดส่วนบัณฑิตด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและวิศวกรรม	1	4
12. การวิจัยพื้นฐาน*	38	44
13. จำนวนบทความด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	39	39

หมายเหตุ: *ข้อมูลจากการสำรวจและ **ข้อมูลพื้นฐาน

ที่มา: IMD World Competitiveness Yearbook, 2009.

ตารางที่ 3.4 ลำดับความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างทางเทคโนโลยี ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2551-2552

เกณฑ์	ลำดับปี 2551	ลำดับปี 2552
1. การลงทุนด้านโทรคมนาคมต่อ GDP	47	42
2. จำนวนคอมพิวเตอร์ต่อประชากร 1,000 คน	48	49
3. จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตต่อประชากร	50	52
4. แรงงานที่มีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ*	49	45
5. เงินทุนเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยี	33	31
6. สัดส่วนการส่งออกสินค้าเทคโนโลยีขั้นสูง ต่อการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม	11	9
7. กองทุนร่วมลงทุนภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยี	34	30

หมายเหตุ: *ข้อมูลจากการสำรวจ

ที่มา: IMD World Competitiveness Yearbook, 2009.

3.1.2 ขีดความสามารถด้านการผลิตกำลังคนของประเทศสมาชิกในอาเซียน

World Economic Forum ได้จัดลำดับขีดความสามารถของคุณภาพระบบการศึกษาซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ที่บอกถึงความสามารถด้านการผลิตกำลังคนของประเทศสมาชิกในอาเซียนได้ พบว่าคุณภาพระบบการศึกษาในภาพรวมของกลุ่มประเทศในอาเซียนนั้นมีเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 3.8 คะแนน ซึ่งคุณภาพระบบการศึกษาของประเทศสิงคโปร์ในภาพรวมนั้นอยู่ลำดับที่ 1 จาก 139 ประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการศึกษาด้านคณิตศาสตร์/วิทยาศาสตร์ที่ถือว่ามีความสำคัญในการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมากก็อยู่ในลำดับที่ 1 เช่นเดียวกัน ส่วนคุณภาพระบบการศึกษาของประเทศสมาชิกในอาเซียนอีก 9 ประเทศ ในภาพรวมนั้น มีลำดับค่อนข้างห่างจากประเทศสิงคโปร์เป็นอย่างมาก โดยลำดับที่ใกล้เคียงมากที่สุด คือ ประเทศมาเลเซีย ซึ่งอยู่ในลำดับที่ 23 รองลงมา ได้แก่ บรูไนและอินโดนีเซีย อยู่ในลำดับที่ 31 และ 40 ตามลำดับ ส่วนประเทศไทยในภาพรวมนั้นอยู่ลำดับที่ 66 และคุณภาพระบบการศึกษาพื้นฐานอยู่ลำดับที่ 73 ดังตารางที่ 3.5 และอัตราการเข้าเรียนต่อในระดับประถมศึกษาของประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 100 ซึ่งมีลำดับที่ต่ำกว่าเกือบทุกประเทศในอาเซียน ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย เวียดนาม และบรูไน ดังตารางที่ 3.6

ส่วนค่าใช้จ่ายในด้านการศึกษาของประเทศสมาชิกในอาเซียนนั้น ในปี พ.ศ. 2550 ประเทศไทยมีการใช้จ่ายของภาครัฐในด้านการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 20.9 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมดของรัฐบาล ในขณะที่รัฐบาลของประเทศอินโดนีเซีย ลาว และกัมพูชา มีค่าใช้จ่ายในด้านการศึกษาน้อยกว่าของประเทศไทย ดังตารางที่ 3.7

ตารางที่ 3.5 ลำดับคุณภาพระบบการศึกษาของประเทศสมาชิกในอาเซียน
ปี พ.ศ.2553

ประเทศ	คุณภาพระบบการศึกษา			คุณภาพของ Business School
	ภาพรวม	การศึกษา พื้นฐาน	คณิตศาสตร์/ วิทยาศาสตร์	
บรูไน	31 (4.5)	23 (5.0)	27 (4.9)	69 (4.1)
กัมพูชา	82 (3.4)	111 (2.9)	111 (3.1)	118 (3.3)
อินโดนีเซีย	40 (4.3)	55 (4.1)	46 (4.5)	55 (4.4)
มาเลเซีย	23 (4.9)	30 (4.9)	31 (4.8)	35 (4.7)
ฟิลิปปินส์	69 (3.7)	99 (3.1)	112 (3.1)	61 (4.3)
สิงคโปร์	1 (6.1)	3 (6.2)	1 (6.5)	6 (5.7)
ไทย	66 (3.7)	73 (3.7)	57 (4.3)	58 (4.4)
เวียดนาม	61 (3.8)	78 (3.6)	51 (4.4)	107 (3.5)
เฉลี่ย	3.8	3.9	4.0	4.2

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บเป็นระดับคะแนนตั้งแต่ 1 (น้อยที่สุด) - 7 (มากที่สุด)

ที่มา: World Economic Forum, 2010/2011.

**ตารางที่ 3.6 ลำดับอัตราการเข้าเรียนต่อของประเทศสมาชิกในอาเซียน
ปี พ.ศ. 2553**

ประเทศ	การศึกษาต่อ ในระดับประถมศึกษา	การศึกษาต่อ ในระดับมัธยมศึกษา	การศึกษาต่อ ในระดับอุดมศึกษา
บรูไน	75 (93.3)	37 (96.7)	97 (16.0)
กัมพูชา	104 (88.6)	119 (40.4)	115 (7.0)
อินโดนีเซีย	52 (95.7)	95 (74.4)	89 (21.3)
มาเลเซีย	47 (96.1)	99 (68.2)	73 (32.1)
ฟิลิปปินส์	82 (91.7)	82 (82.5)	76 (28.7)
สิงคโปร์	44 (96.8)	15 (103.0)	30 (60.0)
ไทย	100 (89.1)	96 (74.3)	54 (44.7)
เวียดนาม	71 (94.0)	102 (66.9)	109 (9.5)

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บเป็นคะแนน

ที่มา: World Economic Forum, 2010/2011.

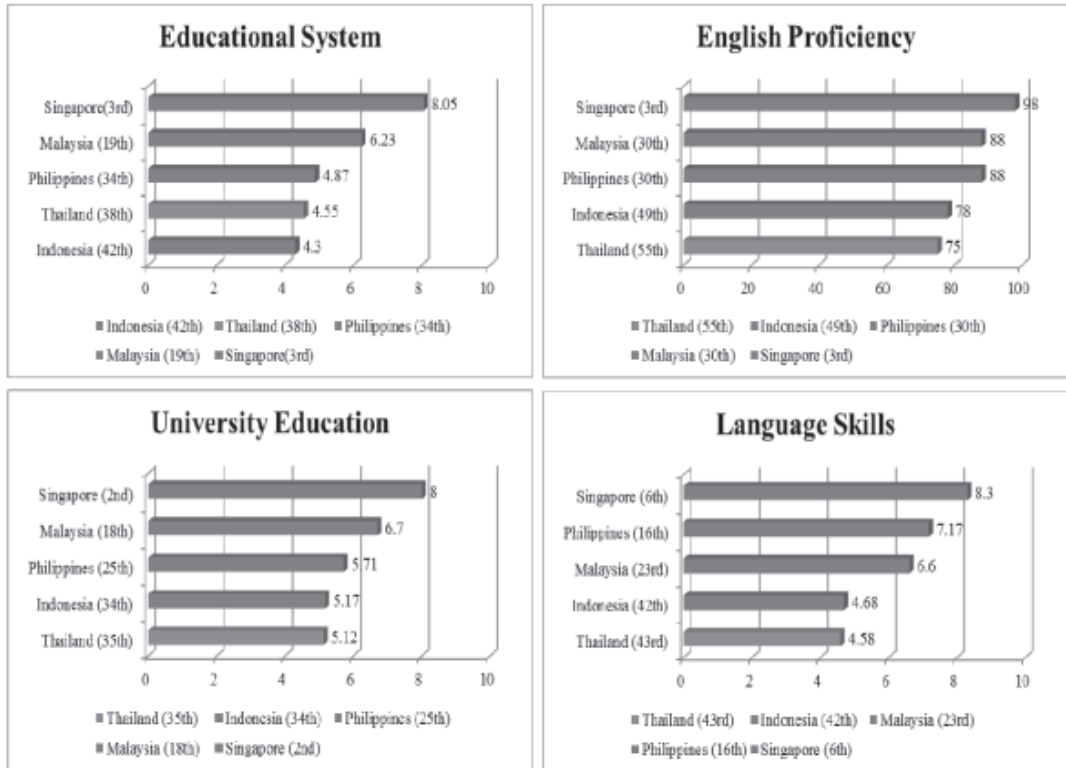
ตารางที่ 3.7 สัดส่วนของค่าใช้จ่ายของรัฐบาลของประเทศในอาเซียน ที่ใช้ด้านการศึกษา

ประเทศ	2546	2547	2548	2549	2550
บรูไน	-	-	-	-	-
กัมพูชา	-	-	-	-	12.4
อินโดนีเซีย	16.0	14.2	14.9	17.2	17.5
ลาว	11.0	10.8	11.7	14.0	15.8
มาเลเซีย	28.0	25.2	-	-	-
พม่า	-	-	-	-	-
ฟิลิปปินส์	17.2	16.4	15.2	-	-
สิงคโปร์	-	-	-	-	-
ไทย	-	26.8	25.0	25.0	20.9
เวียดนาม	-	-	-	-	-

ที่มา: Statistical Yearbook for Asia and the Pacific, 2009.

ส่วนขีดความสามารถของคุณภาพการศึกษาจากการจัดลำดับของ IMD ในปี พ.ศ. 2554 นั้น พบว่าประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีขีดความสามารถสูงที่สุดในอาเซียน ทั้งด้านคุณภาพของระบบการศึกษา การศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ และด้านทักษะการใช้ภาษา รองลงมา คือ ประเทศมาเลเซีย ยกเว้นในด้านทักษะการใช้ภาษาที่ประเทศฟิลิปปินส์มีลำดับที่ดีกว่าประเทศมาเลเซีย ส่วนประเทศไทยลำดับขีดความสามารถของคุณภาพการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นอยู่ในลำดับท้ายสุด เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ดังแผนภาพที่ 3.3

แผนภาพที่ 3.3 ขีดความสามารถของคุณภาพการศึกษาในประเทศสมาชิกอาเซียน ปี พ.ศ. 2554

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคืออันดับ จากการสำรวจทั้งหมด 58 ประเทศ
ที่มา: IMD World competitiveness yearbook, 2011.

3.1.3 ขีดความสามารถด้านการพัฒนากำลังคนของประเทศสมาชิกในอาเซียน

การจัดลำดับขีดความสามารถด้านการพัฒนากำลังคนของประเทศสมาชิกในอาเซียนในด้านต่างๆ เช่น การอำนวยความสะดวกด้านการวิจัยและบริการด้านการอบรม การลงทุนในด้านการอบรมและพัฒนากำลังคนของภาคเอกชน ความสมดุลระหว่างค่าจ้างและผลิตภาพแรงงาน ความดึงดูดต่อการเข้ามาทำงานของแรงงานจากต่างชาติของ World Economic Forum ปี พ.ศ. 2553 จากทั้งหมด 139 ประเทศ พบว่าในทุกด้านที่กล่าวมาข้างต้น ประเทศสิงคโปร์มีขีดความสามารถที่ดีที่สุดของประเทศสมาชิกในอาเซียน และจาก 139 ประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความสมดุลระหว่างค่าจ้างและผลิตภาพแรงงานซึ่งอยู่ในลำดับที่ 1 รองลงมาเป็นประเทศเวียดนามอยู่ในลำดับที่ 4 ประเทศมาเลเซียอยู่ในลำดับที่ 6 และประเทศบรูไนอยู่ในลำดับที่ 13 ตามลำดับ ในขณะที่ประเทศไทยนั้น ความสมดุลระหว่างค่าจ้างและผลิตภาพแรงงานอยู่ในลำดับที่ 29 ซึ่งห่างจากประเทศอื่นๆ ในอาเซียน และเป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศเวียดนามความสมดุลระหว่างค่าจ้างและผลิตภาพแรงงานที่ได้นั้น อยู่ในลำดับที่ดีกว่าไทยเป็นอย่างมาก ส่วนการมีส่วนร่วมภาคเอกชนในการลงทุนในด้านการอบรมและพัฒนากำลังคนนั้น เกือบทุกประเทศในอาเซียน ยกเว้น ประเทศกัมพูชาอยู่ในลำดับที่ดีกว่าประเทศไทย ได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย เวียดนามและบรูไน ตามลำดับ แต่การดึงดูดต่อการเข้ามาทำงานของแรงงานจากชาตินั้น เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกในอาเซียน ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ดีกว่าในด้านอื่นๆ เป็นรองเพียงประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซียเท่านั้น ดังตารางที่ 3.8

**ตารางที่ 3.8 ลำดับขีดความสามารถด้านการพัฒนากำลังคน
ของประเทศสมาชิกในอาเซียน ปี พ.ศ.2553**

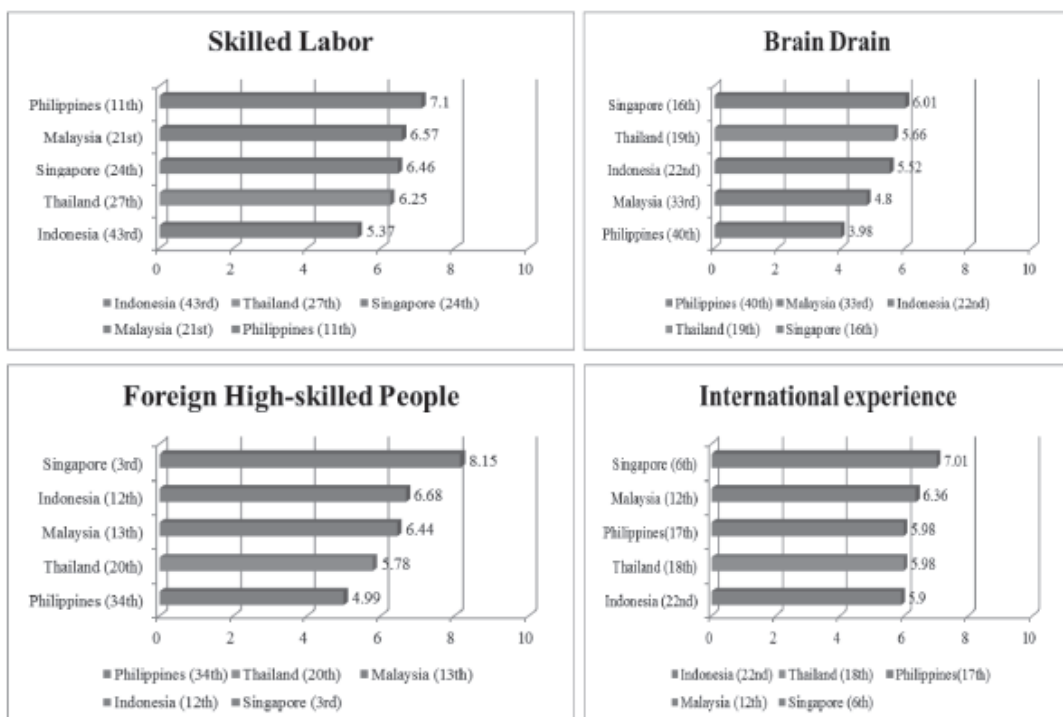
ประเทศ	การอำนวยความสะดวก ด้านการวิจัยและ การบริการด้านอบรม	การลงทุนในด้าน การอบรมและ พัฒนากำลังคน ของภาคเอกชน	ความสมดุล ระหว่างค่าจ้าง และผลิตภาพ แรงงาน	ความดึงดูด ต่อการเข้ามา ทำงานของแรงงาน จากต่างชาติ
บรูไน	115 (3.2)	60 (4.1)	13 (4.8)	40 (4.2)
กัมพูชา	111 (3.3)	92 (3.7)	35 (4.4)	53 (3.6)
อินโดนีเซีย	52 (4.4)	36 (4.4)	20 (4.6)	27 (4.6)
มาเลเซีย	25 (5.0)	13 (5.0)	6 (5.1)	28 (4.6)
ฟิลิปปินส์	77 (4.0)	46 (4.3)	82 (3.8)	85 (3.1)
สิงคโปร์	19 (5.3)	4 (5.5)	1 (5.6)	4 (5.8)
ไทย	69 (4.1)	62 (4.1)	29 (4.5)	38 (4.2)
เวียดนาม	104 (3.4)	58 (4.1)	4 (5.1)	60 (3.5)
เฉลี่ย	4.1	4.0	3.9	3.5

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นระดับคะแนนตั้งแต่ 1 (น้อยที่สุด)-7 (มากที่สุด)

ที่มา: World Economic Forum, 2010/2011

ส่วนขีดความสามารถของกำลังคนในด้านอื่นๆ เช่น ทักษะของกำลังคน ประเด็นเรื่องสมองไหล กำลังคนที่มีทักษะสูง และประสบการณ์ที่เป็นนานาชาติ โดย IMD จัดลำดับในปี พ.ศ. 2554 นั้น ส่วนใหญ่แล้วประเทศสิงคโปร์อยู่ในลำดับที่มีขีดความสามารถของกำลังคนดีกว่าประเทศอื่นๆ ในอาเซียน ได้แก่ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไทยและอินโดนีเซีย ดังแผนภาพที่ 3.4

แผนภาพที่ 3.4 ลำดับขีดความสามารถของกำลังคนในประเทศสมาชิกอาเซียน ปี พ.ศ. 2554

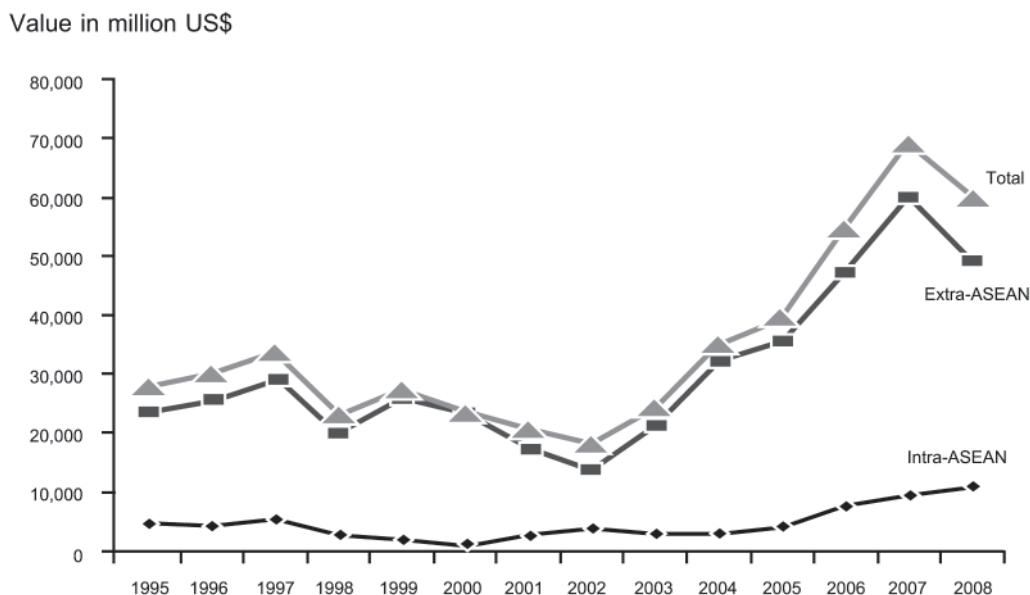

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคืออันดับ จากการสำรวจทั้งหมด 58 ประเทศ
ที่มา: IMD World competitiveness yearbook, 2011.

3.1.4 เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของประเทศในกลุ่มอาเซียน

มูลค่าเงินลงทุนโดยตรงสุทธิในอาเซียน มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2550 โดยมากกว่าร้อยละ 80 ของเงินลงทุนโดยตรงสุทธิเป็นสัดส่วนของการลงทุนจากประเทศนอกกลุ่มอาเซียน นอกเหนือจากนั้นเป็นการลงทุนภายในกลุ่มประเทศด้วยกัน ซึ่งการลงทุนจากประเทศภายนอกกลุ่มอาเซียนมีแนวโน้มลดลงในปี พ.ศ. 2550 ในขณะที่ภายในกลุ่มประเทศอาเซียนเองมีแนวโน้มการลงทุนโดยตรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแต่มีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีไม่สูงมากนัก ดังแผนภาพที่ 3.5

แผนภาพที่ 3.5 เงินลงทุนโดยตรงสุทธิของประเทศในกลุ่มอาเซียน

ที่มา: ASEAN FDI Database; ASEAN Economic Community Chartbook, 2009.

3.2 โครงสร้างทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน

3.2.1 ภาพรวมด้านเศรษฐกิจของประเทศในอาเซียน

การขยายตัวทางเศรษฐกิจจะสร้างอุปสงค์ต่อเนื่องไปยังการจ้างงาน ในส่วนนี้จึงได้ทบทวนแนวโน้มในอดีต ผลผลิตมวลรวมประชาชาติของประเทศสมาชิกอาเซียนไว้ในตารางที่ 3.9 ซึ่งจะพบว่า GDP มากเป็นลำดับหนึ่งอยู่ที่ประเทศอินโดนีเซีย ตามมาด้วยประเทศไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์และสิงคโปร์ ตามลำดับ ประเทศที่มีการขยายตัวของ GDP ในระดับสูงและต่อเนื่องมักจะเป็นประเทศเล็กๆ เช่น ลาว บรูไน มาเลเซียและเวียดนาม เป็นต้น

แต่เมื่อพิจารณารายได้ต่อหัวซึ่งแสดงฐานะของระดับการพัฒนาของประเทศพบว่า สิงคโปร์มีรายได้ต่อหัวสูงสุดในปี พ.ศ. 2551 ถึง 24,553 ดอลลาร์สหรัฐ ตามมาห่างๆ คือ บรูไน 12,837 ดอลลาร์สหรัฐ มาเลเซีย 4,984 ดอลลาร์สหรัฐ และไทย 2,907 ดอลลาร์สหรัฐ ดังตารางที่ 3.10 ข้อที่น่าสังเกตคือ บรูไนและสิงคโปร์มีเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับประเทศที่พัฒนาแล้วในทวีปอเมริกาและยุโรป เมื่อเกิดวิกฤตทางการเงินของโลกย่อมส่งผลกระทบต่อรายได้ต่อหัวขยายติดลบร้อยละ 3.4 และ 1.7 ตามลำดับ ส่วนประเทศอื่นๆ มีการขยายตัวของ GDP เป็นบวกในปี พ.ศ. 2551

จากตารางที่ 3.11 จำแนกให้เห็นถึงสาขาเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศในกลุ่มอาเซียน ซึ่งพบว่าประเทศที่มีการพัฒนามากที่สุดคือ สิงคโปร์ มีรายได้จากการเกษตรเกือบจะเป็น 0 แต่มีรายได้จากภาคบริการถึงร้อยละ 74 และภาคอุตสาหกรรมเพียงร้อยละ 26 ประเทศที่มีความเจริญถัดมาคือ มาเลเซียและประเทศไทยมีสัดส่วนของสาขาการเกษตร (ร้อยละ 10.1 และ 9.2) สาขาอุตสาหกรรม (ร้อยละ 47.6 และ 47.0) และภาคบริการ (ร้อยละ 42.3 และ 43.8) แต่ถึงกระนั้นยังมีความแตกต่างกันมากภายในกลุ่ม เช่น ประเทศกัมพูชามีสัดส่วนของภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ คือ 32.0: 26.9: 41.1 เทียบกับประเทศพม่า มีสัดส่วน 50.4: 14.9: 34.7 ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า พม่ายังเป็นประเทศที่ต้องพึ่งพาการเกษตรในสัดส่วนที่สูงมาก ขณะที่ประเทศเวียดนามมีสัดส่วนของภาคเกษตรต่ำสุดในกลุ่มร้อยละ 22.1 และน่าจะมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากเวียดนามมุ่งเน้นไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมมากขึ้น

ตารางที่ 3.9 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศสมาชิกในอาเซียน พ.ศ. 2533-2551

ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (Gross Domestic Product: GDP)										
ประเทศ	ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ					ล้าน ดอลลาร์ สหรัฐ	อัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์ มวลรวมของประเทศเฉลี่ยต่อปี (ราคาคงที่ปี 2533 (ล้านดอลลาร์สหรัฐ))			
	ราคาคงที่ปี 2533 (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)						% ต่อปี			
	2533	2538	2543	2548	2551	2551	33-38	38-43	43-48	51
บรูไน	3,520	4,112	4,393	4,867	5,036	14,533	7.7	2.5	4.8	4.6
กัมพูชา	1,404	1,920	2,711	4,237	5,485	11,193	3.2	1.3	2.1	-1.5
อินโดนีเซีย	125,720	183,279	190,071	239,450	284,758	510,779	7.8	0.7	4.7	6
ลาว	866	1,181	1,593	2,164	2,719	5,326	6.4	6.2	6.3	7.5
มาเลเซีย	45,716	71,878	90,829	114,492	134,641	221,437	9.5	4.8	4.7	4.5
พม่า	5,179	6,878	9,534	13,253	16,067	28,663	5.8	6.8	6.8	2
ฟิลิปปินส์	44,312	49,325	59,822	74,486	88,052	168,580	2.2	3.9	4.5	4.6
สิงคโปร์	36,901	56,791	77,443	95,796	113,143	181,939	9	6.4	4.3	1.1
ไทย	85,361	129,105	132,031	169,318	195,876	282,158	8.6	0.4	5.1	4.8
เวียดนาม	6,472	9,600	13,433	19,292	24,044	90,645	8.2	7	7.5	6.2

ที่มา: Statistical Yearbook for Asia and the Pacific. ESCAP, 2009.

ตารางที่ 3.10 ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของประเทศสมาชิกในอาเซียน พ. ศ. 2533-2551

ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross Domestic Product per Capita)										
ประเทศ	ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ					PPP dollars	อัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (ราคาคงที่ปี 2533 (ล้านดอลลาร์สหรัฐ))			
	ราคาคงที่ปี 2533 (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)						% ต่อปี			
	2533	2538	2543	2548	2551	2551	33-38	38-43	43-48	51
บรูไน	13,698	13,940	13,173	13,152	12,837		0.3	-1.1	-0.2	-3.4
กัมพูชา	145	169	212	306	377	1,760		4.9	7.4	4.3
อินโดนีเซีย	709	957	926	1,092	1,253	3,674	6.2	-0.7	3.3	4.8
ลาว	206	246	295	368	438	1,986	3.4	3.7	4.5	5.5
มาเลเซีย	2,525	3,490	3,903	4,467	4,984	13,139	6.7	2.3	2.7	2.8
พม่า	127	157	205	274	324		4.3	6.4	8	1.1
ฟิลิปปินส์	710	705	770	871	975	3,244	-0.1	1.8	2.5	2.7
สิงคโปร์	12,234	16,318	19,272	22,451	24,516	45,553	5.7	3.5	3.2	-1.7
ไทย	1,506	2,147	2,118	2,568	2,907	7,120	7.3	-0.3	3.9	4.1
เวียดนาม	98	132	171	229	276	2,574	6.1	5.6	6.1	5

หมายเหตุ: PPP หมายถึง Purchasing Power Parity.

ที่มา: Statistical Yearbook for Asia and the Pacific. ESCAP, 2009.

**ตารางที่ 3.11 สัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมจำแนกตามสาขาการผลิตหลัก (Value Added)
ปี พ.ศ. 2533 2548 และ 2551**

สัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมจำแนกตามสาขาการผลิตหลัก									
ประเทศ	ภาคเกษตรกรรม			ภาคอุตสาหกรรม			ภาคบริการ		
	% ต่อมูลค่าเพิ่ม			% ต่อมูลค่าเพิ่ม			% ต่อมูลค่าเพิ่ม		
	2533	2548	2551	2533	2548	2551	2533	2548	2551
บรูไน	1	0.9	0.8	68.5	71.6	72	30.5	27.5	27.2
กัมพูชา	48.7	32.4	32	14	26.4	26.9	37.3	41.2	41.1
อินโดนีเซีย	17.6	13.1	13.3	39	46.5	46.7	43.5	40.3	40
ลาว	61.2	36.5	34.1	14.5	24.5	27.3	24.3	39	38.7
มาเลเซีย	14.8	8.2	10.1	40	48.7	47.6	45.2	43.1	42.3
พม่า	57.3	51.2	50.4	10.5	14.5	14.9	32.2	34.3	34.7
ฟิลิปปินส์	21.9	14.3	14.7	34.5	31	26	43.6	53.8	53.7
สิงคโปร์	0.2	0.1	0	34.4	31	26	65.4	69	74
ไทย	14.4	10.3	9.2	35.9	44	47	49.7	45.8	43.8
เวียดนาม	38.7	21	22.1	22.7	41	39.7	38.6	38	38.2

ที่มา: Statistical Yearbook for Asia and the Pacific. ESCAP, 2009.

อย่างไรก็ตาม มีความเป็นห่วงว่า การขยายตัวของภาคเกษตรจะลดลงในบางประเทศในอาเซียน เมื่อประเทศมุ่งเน้นนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว ซึ่งพบได้จากประเทศไทย การเกษตรลดลงถึงร้อยละ 13.4 ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2551 โดยสิงคโปร์มีการขยายตัวภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรมลดลง การที่ประเทศต่างๆ ในอาเซียนต้องเผชิญกับปัญหาอุปสงค์สินค้าส่งออกหดตัวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 อันเนื่องมาจากวิกฤตทางการเงินของประเทศคู่ค้าสำคัญของโลก ส่งผลให้การขยายตัวของภาคบริการที่ประเทศบรูไนและประเทศไทยหดตัวและลดลงเป็นอย่างมาก ดังตารางที่ 3.12

ผลจากการเกิดภาวะวิกฤต “ต้มยำกุ้ง” เมื่อปี พ.ศ. 2540 ส่งผลชัดเจนให้อัตราการขยายตัวปี พ.ศ. 2548 เทียบกับปี พ.ศ. 2538 หดตัวเกือบทุกประเทศ โดยมีการฟื้นตัวอย่างช้าๆ ดังจะเห็นได้จากช่วงการขยายตัวของการลงทุนเป็นบวกในประเทศเวียดนาม ไทย พม่า อินโดนีเซียและกัมพูชา ระหว่างปี พ.ศ. 2543-2548 และฟื้นตัวมีการขยายตัวการลงทุนเป็นบวกในปี พ.ศ. 2551 เกือบทุกประเทศ ยกเว้น บรูไน มาเลเซียและเวียดนาม ซึ่งเชื่อว่าจะทำให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจของทั้ง 3 ประเทศชะลอตัวไปด้วย ดังตารางที่ 3.13

ตารางที่ 3.12 การเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมจำแนกตามสาขาการผลิตสำคัญ ปี พ.ศ. 2533-2551

การเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมจำแนกตามสาขาการผลิตสำคัญ												
ประเทศ	ภาคเกษตรกรรม				ภาคอุตสาหกรรม				ภาคบริการ			
	% ต่อปี				% ต่อปี				% ต่อปี			
	33-38	38-43	43-48	2551	33-38	38-43	43-48	2551	33-38	38-43	43-48	2551
บรูไน	1.7	6.6	7	7.5	0.2	2	1.3	3.7	5.2	3.6	3.3	8.1
กัมพูชา	4.4	2.9	5.1	11.4	9.7	18.1	13.9	4.9	5.7	7.3	10.5	6.3
อินโดนีเซีย	3.1	1.4	3.2	8.7	10	1.6	3.9	7.5	7.9	-0.5	6.5	3.5
ลาว	4.1	5.2	3.2	5.8	12.2	10.1	12	10.2	6.2	6.1	6.2	7.1
มาเลเซีย	-0.2	1.7	3.2	3	10.6	5.9	3.9	0.9	10.8	5.7	5.6	7.6
พม่า	4.6	7.1	65.6	0	9.4	12	73.8	-1.2	5.6	8.4	69.3	-0.5
ฟิลิปปินส์	1.5	2.2	3.7	3.2	2.1	4	2.7	4.9	2.5	4.7	5.9	4.9
สิงคโปร์	-3	-2.3	-0.1	-0.4	9.3	6.6	2.4	-0.3	9.2	7.4	5.2	4.4
ไทย	0.9	2.3	2.3	-13.4	11.4	0.6	6.3	6.8	8.1	-0.4	4.5	0.4
เวียดนาม	4.3	4.4	3.8	4.1	12.6	10.9	10.2	6.7	9.2	5.7	6.9	7.1

ที่มา: Statistical Yearbook for Asia and the Pacific. ESCAP, 2009.

ตารางที่ 3.13 การเปลี่ยนแปลงของอัตราการลงทุนภายในประเทศ พ.ศ.2533-2551

การลงทุนภายในประเทศ									
ประเทศ	อัตราการลงทุนภายในประเทศมวลรวม					อัตราการลงทุนภายในประเทศ (เฉลี่ยต่อปี)			
	% ของผลิตภัณฑ์มวลรวม					% ต่อปี			
	2533	2538	2543	2548	2551	33-38	38-43	43-48	2551
บรูไน	18.7	36.7	13.1	11.4	11.6	14.4	-18.7	-2.7	-10.5
กัมพูชา	8.3	13.2	18.3	18.9	23	9.7	6.8	0.6	18.8
อินโดนีเซีย	27.9	29.1	22.2	25.1	27.8	0.8	-5.2	2.4	11.8
ลาว	-	-	-	-	-	-	-	-	-
มาเลเซีย	31.8	42.9	26.9	20	19.1	6.2	-9	-5.7	-12.8
พม่า	13.4	14.2	12.4	13.2	16.9	1.3	-2.7	1.2	4.2
ฟิลิปปินส์	24.2	22.5	21.2	14.6	15.3	-1.4	-1.2	-7.2	0.5
สิงคโปร์	36.4	34.2	33.3	20.2	30.9	-1.3	-0.5	-9.5	48.9
ไทย	40.4	41.1	22	28.9	26.6	0.3	-11.8	5.6	0.4
เวียดนาม	14.4	27.1	29.6	35.6	41.1	13.6	1.8	3.7	-4.6

ที่มา: Statistical Yearbook for Asia and the Pacific. ESCAP, 2009.

การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศผู้นำในอาเซียนขึ้นอยู่กับข้อกำหนดนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้สิงคโปร์เป็นประเทศผู้นำในอาเซียน ตัวชี้วัดที่สำคัญตัวหนึ่งคือ ผลผลิตภาพของแรงงาน (Output per Worker) ซึ่งสูงที่สุดถึง 47,975 ดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ.2548 เทียบกับประเทศ รองลงมาคือ มาเลเซีย (2,112 ดอลลาร์สหรัฐ) ไทย (13,915 ดอลลาร์สหรัฐ) อินโดนีเซีย (9,022 ดอลลาร์สหรัฐ) และฟิลิปปินส์ (7,271 ดอลลาร์สหรัฐ) ดังตารางที่ 3.14

ตารางที่ 3.14 ผลผลิตต่อหัวของแรงงานในประเทศอาเซียน พ.ศ.2533-2548

หน่วย : ดอลลาร์สหรัฐ

ประเทศอาเซียน	2533	2538	2543	2546	2547	2548
บรูไน	-	-	-	-	-	-
กัมพูชา	2,296	2,297	3,037	2,732	2,714	2,845
อินโดนีเซีย	5,945	8,205	7,588	8,321	8,656	9,022
ลาว	-	-	-	-	-	-
มาเลเซีย	13,434	18,473	19,254	19,953	21,128	22,112
พม่า	1,959	2,328	3,017	3,819	4,172	4,541
ฟิลิปปินส์	6,348	6,195	6,952	6,797	7,164	7,271
สิงคโปร์	28,191	38,888	42,888	46,235	49,457	47,975
ไทย	8,291	11,871	11,984	13,135	13,541	13,915
เวียดนาม	2,346	3,094	3,803	4,328	4,553	4,809

ที่มา: The Conference Board and Groningen Growth and Development Centre Total Economy Database,
January 2007.

<http://www.ggdc.net>.

จากตารางที่ 3.15 แสดงให้เห็นถึงรายได้หรือผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวของประเทศในกลุ่มอาเซียน ประเทศสิงคโปร์มีแนวโน้มรายได้ต่อหัวสูงกว่าประเทศอื่นๆ ในกลุ่มเดียวกัน เนื่องจากมีผลิตภาพที่สูงกว่าประเทศอื่นๆ ประเทศสิงคโปร์มีรายได้ต่อหัวสูงที่สุด 25,443 ดอลลาร์สหรัฐ ในปีพ.ศ.2548 ตามมาด้วยมาเลเซียเป็นเงิน 4,434 ดอลลาร์สหรัฐ และประเทศไทย 2,440 ดอลลาร์สหรัฐ ประเทศเวียดนามเป็นประเทศที่มีรายได้ต่อหัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากการใช้นโยบายพัฒนาเศรษฐกิจและระดมการลงทุนจากต่างประเทศในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา ทำให้รายได้ต่อหัวเพิ่มจาก 227 ดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2533 เป็น 539 ดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2548

ตารางที่ 3.15 รายได้ต่อหัวและความยากจนในกลุ่มประเทศอาเซียน ปี พ.ศ. 2533 2544 และ 2548

หน่วย : ดอลลาร์สหรัฐ

ประเทศอาเซียน	รายได้ต่อหัวดอลลาร์สหรัฐ ราคาคงที่ปี 2543			ประชากรมีรายได้ ต่ำกว่าดอลลาร์สหรัฐ 1 ต่อวัน (1,000)	ปี พ.ศ.
	2533	2544	2548		
บรูไน	-	-	-	-	-
กัมพูชา	-	296	356	1,979	2540
อินโดนีเซีย	612	820	942	9,222	2545
ลาว	228	340	596	592	2540
มาเลเซีย	2,547	3,857	4,434	-	2540
พม่า	-	-	-	-	-
ฟิลิปปินส์	914	993	1,124	5,832	2543
สิงคโปร์	14,478	21,637	25,443	-	-
ไทย	1,452	2,022	2,440	746	2543
เวียดนาม	227	419	539	920	2545

ที่มา: Key Indicator of the Labor Market, ILO (2005).

สำหรับประเทศที่ยังมีปัญหในเรื่องของประชาชนมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภค หรือมีรายได้ต่ำกว่าเส้นยากจนอันเป็นผลจากการกระจายความเจริญจากการพัฒนายังไปไม่ถึงถึงคือ ประเทศอินโดนีเซีย มีประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่า 1 ดอลลาร์สหรัฐ มากกว่า 9 ล้านคน ส่วนหนึ่งของปัญหาคือ ลักษณะของภูมิประเทศซึ่งเป็นหมู่เกาะ มีประชากรอาศัยกระจัดกระจายอยู่เป็นจำนวนมากยากต่อการพัฒนา และที่สำคัญคือมีจำนวนประชากรมากที่สุดใอาเซียนและประชากรจำนวนมากมีการศึกษาอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ ทำนองเดียวกันกับประเทศฟิลิปปินส์ซึ่งมีจำนวนประชากรไม่แตกต่างจากประเทศไทยมากนัก แต่มีคนจนมากถึง 5.8 ล้านคน

3.3 โครงสร้างการจ้างงานภาพรวมและของ 7 วิชาชีพในปัจจุบัน

3.3.1 โครงสร้างการจ้างงานภาพรวมของประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มสมาชิกอาเซียนประชากร

จำนวนประชากรของกลุ่มประเทศอาเซียน ในตารางที่ 3.16 มีจำนวนรวมถึง 591.8 ล้านคนในปี พ.ศ. 2552 ข้อสังเกตสำหรับจำนวนประชากรของประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มประเทศอาเซียนคือ มีความแตกต่างกันมากตั้งแต่ 0.46 ล้านคนของประเทศบรูไนจนถึง 231 ล้านคนในประเทศอินโดนีเซีย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 0.07 จนถึงร้อยละ 39.09 ตามลำดับในกลุ่มประเทศที่ล้อมรอบประเทศไทย มีจำนวนประชากรรวมกันประมาณ 109 ล้านคน เรียงจากมากไปหาน้อยคือ พม่า (59.5 ล้านคน) มาเลเซีย (28.3 ล้านคน) กัมพูชา (14.9 ล้านคน) และลาว (5.9 ล้านคน) ซึ่งส่วนหนึ่งของประชากรในประเทศพม่า กัมพูชา และลาว ทำงานอยู่ในประเทศไทยมากกว่า 1.5 ล้านคน

ถ้าพิจารณาถึงการขยายตัวต่อปีของประชากรในอาเซียนจะมีการขยายตัวลดลงเรื่อยๆ ในช่วงที่ทำการศึกษาดังแต่ร้อยละ 2.04 ในปี พ.ศ. 2548 เหลือร้อยละ 1.45 ในปี พ.ศ. 2552 ด้วยเหตุผลซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่า การลดลงของประชากรนั้นเป็นผลจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุขและด้านการวางแผนครอบครัว อย่างไรก็ตาม ยังมีหลายประเทศที่มีการขยายตัวของประชากรสูงกว่าค่าเฉลี่ยของอาเซียน คือ กัมพูชา ลาว มาเลเซีย บรูไน สิงคโปร์และฟิลิปปินส์ เป็นต้น เหตุผลของการขยายตัวของประชากรส่วนใหญ่เกิดมาจากการเกิดที่ยังสูงกว่าการตาย (ซึ่งปรับเปลี่ยนไปตามระดับการพัฒนาประเทศ) แต่มีบางประเทศมีการเพิ่มขึ้นของประชากรตามธรรมชาติ (Natural Growth Rate) ไม่มาก แต่ส่วนที่เพิ่มมาจากการย้ายถิ่นเข้าประเทศ เช่น สิงคโปร์ เป็นต้น

กำลังแรงงาน

จากจำนวนประชากรมากกว่า 591 ล้านคนในกลุ่มประเทศอาเซียน ในปี พ.ศ. 2552 สามารถจำแนกเป็นกำลังแรงงาน 303 ล้านคน และอยู่นอกกำลังแรงงาน 288 ล้านคน สำหรับกำลังแรงงานจะเพิ่มขึ้นสอดคล้องกับทิศทางของประชากร เช่น กำลังแรงงานในปี พ.ศ. 2547 มีเพียง 277.1 ล้านคน คิดเป็นการขยายตัวร้อยละ 1.76 ในปี พ.ศ. 2548 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 1.81 ในปี พ.ศ. 2552 ประเทศที่มีกำลังแรงงานมากที่สุด คือ ประเทศอินโดนีเซีย (ร้อยละ 37.9) รองลงมาคือ เวียดนาม (ร้อยละ 15.39) ไทย (ร้อยละ 12.85) และฟิลิปปินส์ (ร้อยละ 12.72) เป็นต้น ตัวเลขข้อมูลในตารางที่ 3.17 นี้จะเป็นปัจจัยดึงดูดนักลงทุนได้มากกว่าประเทศที่มีกำลังแรงงานจำนวนที่น้อยกว่า แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับนโยบายการส่งเสริมการลงทุนและระดับคุณภาพของกำลังแรงงานที่ดีพอที่จะทำให้นักลงทุน

ตัดสินใจเข้ามาลงทุนในประเทศ ซึ่งปัจจุบันเวียดนามกับอินโดนีเซีย เป็นประเทศที่น่าสนใจในการเข้ามาลงทุนมากกว่าประเทศไทยและพม่า แต่ประเทศเล็กๆ มิได้หมายความว่า จะไม่สามารถดึงดูดลงทุนได้ถ้ามีสภาพแวดล้อมในการทำงานและโครงสร้างพื้นฐานที่ดีกว่า เช่น สิงคโปร์ เป็นต้น นอกจากนี้เมื่อพิจารณาสัดส่วนการจ้างงาน เกษตรกรยังเป็นกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ในขณะที่ประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างสิงคโปร์นั้นสัดส่วนการประกอบอาชีพที่สูงสุดอยู่ในกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพ ส่วนในประเทศฟิลิปปินส์และมาเลเซีย นั้นสัดส่วนการจ้างงานส่วนใหญ่อยู่กลุ่มแรงงานทั่วไปโดยพิจารณาสัดส่วนการจ้างงานตามอาชีพ และอุตสาหกรรมได้ดังตารางที่ 3.18 ถึง 3.19 และเมื่อพิจารณาสัดส่วนการประกอบอาชีพ ในภาคเศรษฐกิจ แรงงานส่วนใหญ่ของประเทศไทย กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม ส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตร ในขณะที่ประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ แรงงานส่วนใหญ่อยู่ในภาคบริการ มีเพียงประเทศบรูไนเท่านั้นที่สัดส่วนภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการไม่แตกต่างกันมากนัก ดังแผนภาพที่ 3.6

**ตารางที่ 3.16 จำนวนของประชากรในกลุ่มประเทศอาเซียน
ปี พ.ศ. 2547-2552**

หน่วย: พันคน

ประเทศ	ปี (พ.ศ.)					
	2547	2548	2549	2550	2551	2552
บรูไน	360	370	383	390	397	406.2
กัมพูชา	6,590	8,600	13,542	14,801	14,364	14,957.80
อินโดนีเซีย	216,382	219,852	222,747	225,642	228,523	231,369.50
ลาว	5,167	5,310	5,457	5,608	5,763	5,922.10
มาเลเซีย	25,281	26,128	26,640	27,245	27,863	28,306
ฟิลิปปินส์	83,618	85,261	86,973	88,575	90,457	92,226.60
สิงคโปร์	4,167	4,266	4,401	4,589	4,839	4,987.60
ไทย	64,531	65,099	65,574	66,041	66,482	66,903
เวียดนาม	82,032	83,106	84,137	85,155	86,160	87,228.40
พม่า	54,209	55,396	56,515	57,504	58,510	59,534.30
รวมอาเซียน	542,337	553,388	566,369	575,550	583,358	591,841.50

ตารางที่ 3.16 (ต่อ)

หน่วย: พันคน

ประเทศ	ปี (พ.ศ.)					
	2547	2548	2549	2550	2551	2552
ส่วนแบ่ง						
บรูไน	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07
กัมพูชา	1.22	1.55	2.39	2.57	2.46	2.53
อินโดนีเซีย	39.89	39.73	39.33	39.21	39.17	39.10
ลาว	0.95	0.96	0.96	0.97	0.99	1.00
มาเลเซีย	4.66	4.72	4.70	4.73	4.78	4.78
ฟิลิปปินส์	15.42	15.41	15.35	15.39	15.50	15.58
สิงคโปร์	0.77	0.77	0.78	0.80	0.83	0.84
ไทย	11.89	11.76	11.58	11.47	11.40	11.30
เวียดนาม	15.13	15.02	14.86	14.80	14.77	14.74
พม่า	10.00	10.01	9.98	9.99	10.03	10.06
รวมอาเซียน	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
อัตราการเติบโตต่อปี						
บรูไน	na.	2.78	3.51	1.83	1.79	2.32
กัมพูชา	na.	30.50	57.47	9.30	-2.95	4.13
อินโดนีเซีย	na.	1.60	1.32	1.30	1.28	1.25
ลาว	na.	2.77	2.77	2.77	2.76	2.76
มาเลเซีย	na.	3.35	1.96	2.27	2.27	1.59
ฟิลิปปินส์	na.	1.96	2.01	1.84	2.12	1.96
สิงคโปร์	na.	2.38	3.16	4.27	5.45	3.07
ไทย	na.	0.88	0.73	0.71	0.67	0.63
เวียดนาม	na.	1.31	1.24	1.21	1.18	1.24
พม่า	na.	2.19	2.02	1.75	1.75	1.75
รวมอาเซียน	na.	2.04	2.35	1.62	1.36	1.45

ที่มา: www.aseansec.org.

ตารางที่ 3.17 กำลังแรงงานในกลุ่มประเทศอาเซียน ปี พ.ศ. 2547-2552

หน่วย: พันคน

ประเทศ	ปี (พ.ศ.)					
	2547	2548	2549	2550	2551	2552*
บรูไน	173.16	177.93	182.78	187.44	192.14	197.90
กัมพูชา	16,889.04	17,312.09	17,710.82	18,082.42	18,550.11	18,989.74
อินโดนีเซีย	104,870.55	107,053.05	109,083.46	110,949.93	112,803.75	114,879.34
ลาว	2,715.27	2,781.56	2,851.19	2,923.79	2,998.90	3,074.17
มาเลเซีย	10,735.29	10,982.45	11,217.77	11,474.57	11,732.50	11,996.48
ฟิลิปปินส์	35,276.03	35,530.97	36,046.75	36,843.19	37,880.03	38,561.87
สิงคโปร์	2,177.45	2,244.14	2,333.96	2,450.75	2,611.44	2,733.13
ไทย	36,734.08	37,300.55	37,483.94	38,118.05	38,494.89	38,949.13
เวียดนาม	41,648.02	42,547.34	43,560.40	44,517.38	45,606.69	46,655.64
พม่า	25,889.64	26,060.67	26,244.81	26,473.02	26,817.00	27,052.99
รวมอาเซียน	277,108.53	281,990.75	286,715.88	292,020.54	297,687.45	303,090.39
ส่วนแบ่ง						
บรูไน	0.06	0.06	0.06	0.06	0.07	0.07
กัมพูชา	6.09	6.14	6.18	6.19	6.23	6.27
อินโดนีเซีย	37.85	37.96	38.05	37.99	37.89	37.90
ลาว	0.98	0.99	0.99	1.00	1.01	1.01
มาเลเซีย	3.87	3.89	3.91	3.93	3.94	3.96
ฟิลิปปินส์	12.73	12.60	12.57	12.62	12.72	12.72
สิงคโปร์	0.79	0.80	0.81	0.84	0.88	0.90
ไทย	13.26	13.23	13.08	13.05	12.93	12.85
เวียดนาม	15.03	15.09	15.20	15.25	15.32	15.39
พม่า	9.34	9.24	9.15	9.07	9.01	8.93
รวมอาเซียน	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ตารางที่ 3.17 (ต่อ)

หน่วย: พันคน

ประเทศ	ปี (พ.ศ.)					
	2547	2548	2549	2550	2551	2552*
อัตราการเติบโตต่อปี						
บรูไน	na.	2.75	2.73	2.55	2.51	3.00
กัมพูชา	na.	2.50	2.30	2.10	2.59	2.37
อินโดนีเซีย	na.	2.08	1.90	1.71	1.67	1.84
ลาว	na.	2.44	2.50	2.55	2.57	2.51
มาเลเซีย	na.	2.30	2.14	2.29	2.25	2.25
ฟิลิปปินส์	na.	0.72	1.45	2.21	2.81	1.80
สิงคโปร์	na.	3.06	4.00	5.00	6.56	4.66
ไทย	na.	1.54	0.49	1.69	0.99	1.18
เวียดนาม	na.	2.16	2.38	2.20	2.45	2.30
พม่า	na.	0.66	0.71	0.87	1.30	0.88
รวมอาเซียน	na.	1.76	1.68	1.85	1.94	1.81

หมายเหตุ: *ปี 2552 จากการประมาณการ

ที่มา: www.worldbank.org.

ตารางที่ 3.18 สัดส่วนการจ้างงานจำแนกตามอาชีพ

หน่วย: ร้อยละ

ประเทศ	ปี	ประกอบ วิชาชีพ	ผู้บริหาร	เสมียน	ค้าขาย/ บริการ	เกษตร/ ประมง	แรงงาน ทั่วไป	อื่นๆ
อินโดนีเซีย	2542	2.90	0.30	4.90	23.60	43.00	24.00	0.30
	2547	3.10	0.20	4.80	17.90	51.40	22.60	-
มาเลเซีย	2546	17.80	8.00	9.50	26.70	12.70	25.40	0.00
	2548	17.80	7.20	9.70	14.30	13.40	25.80	11.80
	2552	20.80	7.50	9.50	17.30	11.90	21.20	11.80
ฟิลิปปินส์	2547	7.10	11.20	4.30	17.90	19.30	39.70	0.40
	2550	7.10	11.34	5.02	17.68	18.75	39.76	0.41
	2552	7.40	13.50	5.50	17.80	16.40	38.90	0.50
สิงคโปร์	2546	28.90	13.30	13.30	10.70	0.10	29.80	3.90
	2549	34.24	14.65	13.68	11.53	0.00	22.41	3.46
	2552	36.44	15.59	12.75	11.17	0.00	20.65	3.40
ไทย	2546	7.30	7.00	3.50	24.40	36.80	7.80	13.30
	2551	8.07	2.91	3.58	16.93	37.56	18.96	11.99
	2552	8.12	2.78	3.94	17.49	35.77	18.99	12.91

ที่มา: ASEAN Stat.

ตารางที่ 3.19 สัดส่วนการจ้างงานจำแนกตามสาขา

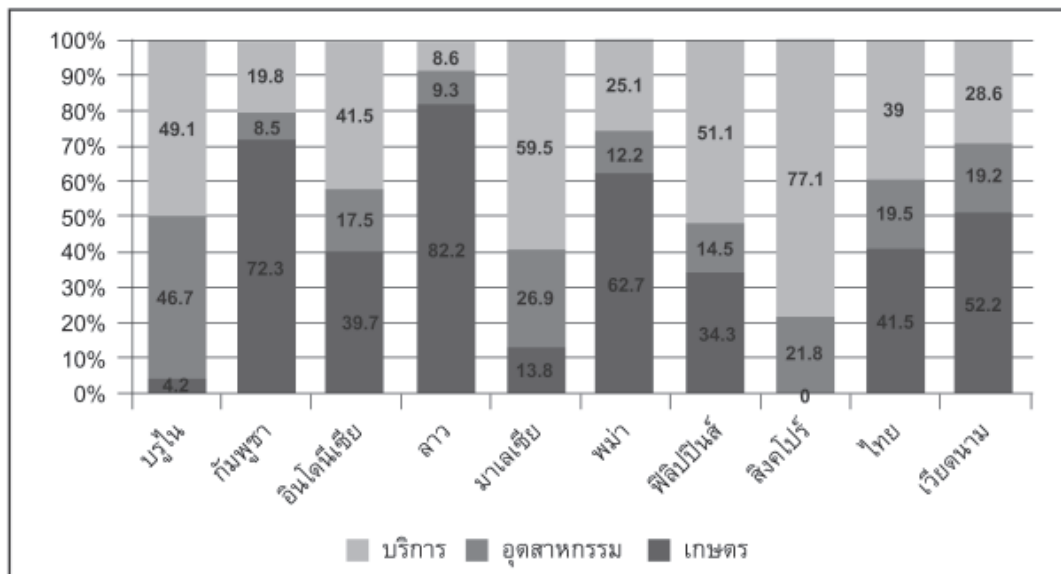
หน่วย: ร้อยละ

สาขา/ปีพ.ศ.	ไทย 2553	อินโดนีเซีย 2553	มาเลเซีย 2553	ฟิลิปปินส์ 2553	สิงคโปร์ 2553	กัมพูชา 2547	พม่า 2539	เวียดนาม 2549	บรูไน 2539
เกษตร ประมง และป่าไม้	40.39	41.18	13.9	34	-	60.3	66.58	51.92	2.04
อุตสาหกรรม การผลิต	13.65	12.07	16.1	8.3	15.7	9.5	8.76	14.35	5.78
ก่อสร้าง	5.5	4.41	8.9	5.3	6.09	2.6	2.1	5.64	50.42
ค้าปลีก โรงแรม และภัตตาคาร	22.84	20.9	24.1	22.3	21.25	14.5	9.72	12.77	15.63
คมนาคมขนส่ง	2.96	5.69	5.4	7.7	14.67	2.6	2.62	2.53	5.71
บริการด้านการเงิน ธุรกิจ และ อสังหาริมทรัพย์	3.07	1.42	8.1	4.2	19.54	0.4	7.86	1.08	6.8
บริการสาธารณะ	11.12	13.03	22.4	17.2	21.63	9.7	1.51	10.16	5.65
อื่นๆ	0.47	1.29	1.10	1.00	1.12	0.4	0.85	1.55	7.95

หมายเหตุ: ไม่พบข้อมูลของประเทศลาว

ที่มา: ASEAN Community in Figure, 2010.

**แผนภาพที่ 3.6 สัดส่วนการประกอบอาชีพจำแนกตามภาคเศรษฐกิจ
ปี พ.ศ. 2553**

ที่มา: sustaining recovery and development through decent work: Labor and social trends in ASEAN, 2010.

การจ้างงาน

การจ้างแรงงานของประเทศต่างๆ ในกลุ่มอาเซียน ดังที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ 3.20 ซึ่งให้เห็นว่า วิกฤตทางเศรษฐกิจของประเทศในกลุ่มตะวันตก โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาคือ “วิกฤตแฮมเบอร์เกอร์” นั้น เกือบจะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของประเทศในกลุ่มอาเซียนส่วนประเทศในอาเซียนที่มีการจ้างงานมากกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งอาเซียน เรียงลำดับจากประเทศที่มีการเติบโตการจ้างงานสูงอย่างต่อเนื่องและลดหลั่นกันลงมาได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ บรูไน เวียดนาม ลาวและอินโดนีเซีย ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2552 ที่ผ่านมา

ตารางที่ 3.20 การจ้างงานในกลุ่มประเทศอาเซียน ปี พ.ศ. 2547-2552

หน่วย: พันคน

ประเทศ	ปี (พ.ศ.)					
	2547	2548	2549	2550	2551	2552
บรูไน	161.40	167.30	174.40	178.50	181.80	187.29*
กัมพูชา	7,495.60	7,877.90	8,053.00	7,792.47	7,898.45*	8,005.86*
อินโดนีเซีย	93,722.04	93,958.39	95,456.94	99,930.22	102,552.75	104,870.00
ลาว ²	101.48	109.70	92.56	105.33	121.98	128.71*
มาเลเซีย	9,987.00	10,064.80	10,328.20	10,513.70	10,715.10	10,897.30
ฟิลิปปินส์	31,613.00	32,636.00	32,636.00	33,560.00	34,089.00	34,740.10*
สิงคโปร์	2,238.10	2,505.80	2,631.90	2,858.10	3,101.9*	3,366.49*
ไทย ¹	34,728.81	35,257.17	35,685.53	36,249.46	37,016.61	37,612.58*
เวียดนาม	41,578.80	42,774.90	43,980.30	45,208.00	46,460.80	47,743.60
พม่า ³	55.59	64.73	52.88	56.29	57.15*	58.02*
รวมอาเซียน	221,681.82	225,416.69	229,091.71	236,452.07	242,195.54	247,609.95
ส่วนแบ่ง						
บรูไน	0.07	0.07	0.08	0.08	0.08	0.08
กัมพูชา	3.38	3.49	3.52	3.30	3.26	3.23
อินโดนีเซีย	42.28	41.68	41.67	42.26	42.34	42.35
ลาว	0.05	0.05	0.04	0.04	0.05	0.05
มาเลเซีย	4.51	4.47	4.51	4.45	4.42	4.40
ฟิลิปปินส์	14.26	14.48	14.24	14.19	14.08	14.03
สิงคโปร์	1.01	1.11	1.15	1.21	1.28	1.36
ไทย	15.67	15.64	15.58	15.33	15.29	15.19
เวียดนาม	18.75	18.98	19.20	19.12	19.18	19.29
พม่า	0.02	0.03	0.02	0.02	0.02	0.02
รวมอาเซียน	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

หมายเหตุ: ²/ ลาว Employment: Manufacturing Industry & Handicraft

³/ พม่า เก็บข้อมูล employment ปีล่าสุดถึงแค่ ปี ค.ศ.1998 ใช้ข้อมูล Employment: DL: Persons Placed

*/ จากการประมาณการ

ที่มา: CEIC, 1/www.nso.go.th

การว่างงาน

จากตารางที่ 3.21 แสดงให้เห็นถึงการกระจายของจำนวนและการว่างงานของประเทศในกลุ่มอาเซียน ประเทศที่ประสบความสำเร็จในการทำให้มีการขยายตัวของการทำงานดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จะมีแนวโน้มที่จะมีผู้ว่างงานลดลง ประเทศที่มีกำลังแรงงานมากและเศรษฐกิจขยายตัวสูงจะสามารถดูดซับ (Absorb) กำลังแรงงานได้มากจนเหลือจำนวนผู้ว่างงานไม่สูงมากนัก

ในด้านการขยายตัวของการทำงานพบว่า มี 4-5 ประเทศในอาเซียนที่มีการขยายตัวของการทำงานลดลงอย่างต่อเนื่อง เช่น เวียดนาม สิงคโปร์ (ยกเว้น ปี พ.ศ. 2550 ซึ่งต้องเผชิญกับปัญหา World Crisis มากกว่าประเทศอื่นๆ ในอาเซียน) กัมพูชาและอินโดนีเซีย (ในช่วง 3 ปีหลัง)

อย่างไรก็ตาม ถ้าไม่พิจารณาถึงปริมาณการว่างงานเทียบกับกำลังแรงงานแต่พิจารณาเฉพาะปริมาณผู้ว่างงานจำนวนมาก พบว่าในปี พ.ศ. 2552 ประเทศอินโดนีเซียว่างงานถึง 8.9 ล้านคน เวียดนาม 3.52 ล้านคน ลาว 2.9 ล้านคนและฟิลิปปินส์ 2.2 ล้านคนรวมกันมากกว่า 17.5 ล้านคน การที่มีจำนวนผู้ว่างงานจำนวนมากและเป็นเพื่อนบ้านของประเทศไทยทำให้มีแนวโน้มที่จะมีผู้ย้ายถิ่นเข้ามาประเทศไทยหรือประเทศที่มีการขาดแคลนแรงงานระดับล่างเป็นจำนวนมาก เช่น ประเทศไทยมีแรงงานจากประเทศลาว กัมพูชาและพม่าทำงานอยู่ในประเทศมากกว่า 1.5 ล้านคน และประเทศมาเลเซียมีคนงานอินโดนีเซียอยู่ในประเทศมากกว่า 2 ล้านคน เป็นต้น

ตารางที่ 3.21 การว่างงานในกลุ่มประเทศอาเซียน ปี พ.ศ. 2547-2552

หน่วย: พันคน

ประเทศ	ปี (พ.ศ.)					
	2547	2548	2549	2550	2551	2552
บรูไน	5.80	7.20	7.30	6.30	7.00	7.40*
กัมพูชา	66.30	68.40	67.35**	51.65	47.91*	44.45*
อินโดนีเซีย	10,251.40	10,854.30	10,932.00	10,011.10	9,427.60	8,960.00
ลาว ¹	2,613.80	2,671.86	2,758.63	2,818.46	2,876.92	2,945.46
มาเลเซีย	366.90	368.10	353.60	351.40	392.10	418.00
ฟิลิปปินส์	3,888.00	2,619.00	2,625.00	2,246.00	2,474.00	2247.13*
สิงคโปร์	78.40	74.90	67.60	56.70	62.90	59.85*
ไทย	534.80	536.50	484.30	415.00	506.90	504.92*
เวียดนาม	4,593.80	4,412.90	4,055.40	3,917.10	3715.37*	3524.03*
พม่า ¹	25,834.05	25,995.94	26,191.93	26,416.73	26,759.85	26,994.97
รวมอาเซียน	48,233.25	47,609.10	47,543.11	46,290.44	46,270.55	45,706.21
ส่วนแบ่ง						
บรูไน	0.01	0.02	0.02	0.01	0.02	0.02
กัมพูชา	0.14	0.14	0.14	0.11	0.10	0.10
อินโดนีเซีย	21.25	22.80	22.99	21.63	20.37	19.60
ลาว	5.42	5.61	5.80	6.09	6.22	6.44
มาเลเซีย	0.76	0.77	0.74	0.76	0.85	0.91
ฟิลิปปินส์	8.06	5.50	5.52	4.85	5.35	4.92
สิงคโปร์	0.16	0.16	0.14	0.12	0.14	0.13
ไทย	1.11	1.13	1.02	0.90	1.10	1.10
เวียดนาม	9.52	9.27	8.53	8.46	8.03	7.71
พม่า	53.56	54.60	55.09	57.07	57.83	59.06
รวมอาเซียน	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

หมายเหตุ: *จากการประมาณการ

**ค่าเฉลี่ย ปี พ.ศ. 2547 และ 2548

1/ ลาว พม่า คำนวณ โดยนำกำลังแรงงานลบการจ้างงาน

ที่มา: www.aseansec.org

การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายใต้กรอบประชาคมอาเซียนเศรษฐกิจว่าด้วยข้อตกลงยอมรับร่วมกัน 7 วิชาชีพ ได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล นักบัญชี สถาปนิก วิศวกร และนักสำรวจ ซึ่งถือว่าเป็นวิชาชีพที่ต้องใช้ทักษะสูงและก็เป็นวิชาชีพที่ได้รับค่าจ้างที่สูงด้วยเช่นกันเมื่อเทียบกับอาชีพอื่นๆ โดยทั่วไป

ในปี พ.ศ. 2552 ประเทศไทยมีจำนวนผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาล วิศวกร และนักบัญชีมากที่สุดเป็น 3 ลำดับแรกจากทั้ง 7 อาชีพข้างต้น โดยมีผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลมากที่สุดถึง 107,947 คนและพบว่าในแต่ละวิชาชีพนั้นมีสัดส่วนผู้จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากกว่าในระดับการศึกษาอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอาชีพสถาปนิกที่มีสัดส่วนผู้จบปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 90.39 ของผู้ประกอบอาชีพนี้ และมีผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับที่สูงกว่าระดับปริญญาตรีอยู่เพียงร้อยละ 7.11 เท่านั้น ส่วนวิชาชีพวิศวกร แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล และนักบัญชีมีผู้ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 73 ของผู้ประกอบวิชาชีพนั้นๆ ยกเว้น นักสำรวจที่มีผู้จบการศึกษาในปริญญาตรีไม่มากนัก และมีผู้ที่จบการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาที่ประกอบอาชีพนี้สูงกว่าอาชีพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 34.72 ดังตารางที่ 3.22

เมื่อพิจารณาถึงช่วงอายุของผู้ที่ประกอบวิชาชีพทั้ง 7 นี้ พบว่าสัดส่วนในช่วงอายุ 26-35 ปีมีมากกว่าช่วงอายุอื่นๆ ยกเว้นสถาปนิกที่มีสัดส่วนผู้ที่อยู่ในช่วงอายุ 36-45 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43 ของผู้ประกอบอาชีพสถาปนิก แต่ทุกวิชาชีพมีลักษณะที่คล้ายกันคือ จำนวนของผู้ประกอบวิชาชีพจะมีจำนวนลดลงเมื่ออายุเพิ่มมากขึ้นในวิชาชีพวิศวกร นักสำรวจและทันตแพทย์ นั้นเมื่ออายุมากกว่า 65 ปีแล้วก็จะเกษียณตัวเองไม่ประกอบวิชาชีพเหล่านี้อีก แตกต่างกับสถาปนิก แพทย์และพยาบาล ที่พบว่ายังมีผู้ประกอบวิชาชีพเหล่านี้ต่อไปถึงแม้จะอายุมากกว่า 65 ปีแล้วก็ตาม ดังตารางที่ 3.18

ส่วนรายได้เฉลี่ยของผู้ประกอบวิชาชีพที่มีการลงนามใน MRAs พบว่า ในปี พ.ศ. 2548-2552 รายได้เฉลี่ยของแต่ละวิชาชีพมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์มีรายได้เฉลี่ยมากที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2552 นั้นมีรายได้เฉลี่ย 45,638 บาทต่อเดือน รองลงมาได้แก่ สถาปนิก วิศวกร และนักบัญชี ซึ่งมีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 33,000 บาท ส่วนพยาบาล นักสำรวจ และทันตแพทย์ มีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 21,700 บาท และทั้ง 7 วิชาชีพที่กล่าวมานั้นมีค่ารายได้เฉลี่ยสูงกว่าค่าจ้างเฉลี่ยรวมทุกอาชีพ ดังแผนภาพที่ 3.7

ตารางที่ 3.22 จำนวนผู้ประกอบ 7 วิชาชีพภายใต้ MRAS จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด ปี พ.ศ. 2548-2552

หน่วย : คน

ระดับการศึกษา	อาชีวศึกษา			ปริญญาตรี			สูงกว่าปริญญาตรี			อื่น ๆ ¹			รวม		
	2548	2550	2552	2548	2550	2552	2548	2550	2552	2548	2550	2552	2548	2550	2552
อาชีพ	0	0	22	21,871	4,359	10,937	8,907	1,684	3,590	276	0	0	31,054	6,043	14,549
แพทย์	0	0	0	5,112	3,179	5,056	1,224	283	1,340	72	23	0	6,408	3,485	6,396
ทันตแพทย์	11,049	4,022	5,019	99,576	43,719	95,609	7,951	2,268	7,065	348	109	254	118,924	50,118	107,947
พยาบาล	941	1,128	1,442	32,224	13,841	32,481	9,247	4,102	10,268	734	385	57	43,146	19,456	44,248
นักบัญชี	23	412	62	8,749	3,790	12,194	1,119	667	959	144	198	276	10,035	5,067	13,491
สถาปนิก	1,429	120	1,702	60,101	23,110	57,942	9,939	4,486	12,763	550	99	889	72,019	27,815	73,296
วิศวกร	3,590	1,645	1,797	3,055	1,842	2,806	83	311	49	1,162	0	592	7,890	3,798	5,244
นักสำรวจ															
ส่วนแบ่ง															
แพทย์	0.00	0.00	0.15	70.43	72.13	75.17	28.68	27.87	24.68	0.89	0.00	0.00	100	100	100
ทันตแพทย์	0.00	0.00	0.00	79.78	91.22	79.05	19.10	8.12	20.95	1.12	0.66	0.00	100	100	100
พยาบาล	9.29	8.03	4.65	83.73	87.23	88.57	6.69	4.53	6.54	0.29	0.22	0.24	100	100	100
นักบัญชี	2.18	5.80	3.26	74.69	71.14	73.41	21.43	21.08	23.21	1.70	1.98	0.13	100	100	100
สถาปนิก	0.23	8.13	0.46	87.18	74.80	90.39	11.15	13.16	7.11	1.43	3.91	2.05	100	100	100
วิศวกร	1.98	0.43	2.32	83.45	83.08	79.05	13.80	16.13	17.41	0.76	0.36	1.21	100	100	100
นักสำรวจ	45.50	43.31	34.27	38.72	48.50	53.51	1.05	8.19	0.93	14.73	0.00	11.29	100	100	100

หมายเหตุ : (1) 1) อาทิ ประกาศนียบัตรรับรองต่าง ๆ

(2) ตัวเลขข้อมูลผู้ประกอบอาชีพทั้ง 7 วิชาชีพอาจมีความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการคำนวณจากจำนวนการถืออาชีพ 3 หลัก (3 Digits) ของข้อมูลเดิมกับการสำรวจภาวะการทำงานของการจัดขึ้น เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นอาจดูตารางที่ 3.24 ซึ่งเป็นข้อมูลของผู้ประกอบวิชาชีพที่ได้รับใบอนุญาตในแต่ละสาขาอาชีพประกอบกัน

ที่มา: การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ปี 2552. สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตารางที่ 3.23 จำนวนผู้ประกอบ 7 วิชาชีพภายใต้ MRAS จำแนกตามช่วงอายุ ปี พ.ศ. 2548-2552

หน่วย : คน

อายุ อาชีพ	15 - 25		26 - 35		36 - 45		46 - 55		56 - 65		> 65		รวม									
	2548	2552	2548	2552	2548	2552	2548	2552	2548	2552	2548	2552	2548	2552								
แพทย์	1,793	1,584	251	13,493	2,427	5,705	8,139	674	2,767	1,770	352	1,770	772	0	387	31,055	6,043	14,547				
ทันตแพทย์	627	804	877	3,018	1,359	3,517	1,509	1,292	1,007	856	0	140	0	0	0	6,407	3,523	6,397				
พยาบาล	12,343	3,761	8,309	53,455	20,358	44,754	36,212	17,201	34,923	14,104	7,613	15,476	2,872	1,164	4,529	24	22	37	119,010	50,119	108,028	
นักบัญชี	2,772	841	1,422	18,030	7,825	17,786	13,686	6,913	13,629	6,878	3,150	9,960	1,726	530	1,408	54	197	44	43,146	19,456	44,249	
สถาปนิก	1,159	527	879	6,198	2,808	6,917	1,516	1,362	3,505	701	370	1,301	461	0	704	0	185	10,035	5,067	13,491		
วิศวกร	6,858	2,121	5,790	37,697	14,666	35,148	15,748	7,069	21,924	8,834	3,570	8,113	2,881	323	2,321	0	65	0	72,018	27,814	73,296	
นักสำรวจ	885	202	75	1,257	1,908	1,051	3,820	1,345	2,255	1,531	329	1,480	397	15	383	0	0	0	7,890	3,799	5,244	
ส่วนแบ่ง																						
แพทย์	5.77	26.21	1.73	43.45	40.16	39.22	26.21	11.15	19.02	16.43	16.65	25.21	5.65	5.82	12.17	2.49	0.00	2.66	100	100	100	100
ทันตแพทย์	9.79	22.82	13.71	47.10	38.58	54.98	23.55	36.67	15.74	19.56	1.93	13.38	0.00	0.00	2.19	0.00	0.00	0.00	100	100	100	100
พยาบาล	10.37	7.50	7.69	44.92	40.62	41.43	30.43	34.32	32.33	11.85	15.19	14.33	2.41	2.32	4.19	0.02	0.04	0.03	100	100	100	100
นักบัญชี	6.42	4.32	3.21	41.79	40.22	40.20	31.72	35.53	30.80	15.94	16.19	22.51	4.00	2.72	3.18	0.13	1.01	0.10	100	100	100	100
สถาปนิก	11.55	10.40	6.52	61.76	55.42	51.27	15.11	26.88	25.98	6.99	7.30	9.64	4.59	0.00	5.22	0.00	1.37	100	100	100	100	
วิศวกร	9.52	7.63	7.90	52.34	52.73	47.95	21.87	25.42	29.91	12.27	12.84	11.07	4.00	1.16	3.17	0.00	0.23	0.00	100	100	100	100
นักสำรวจ	11.22	5.32	1.43	15.93	50.22	20.04	48.42	35.40	43.00	19.40	8.66	28.22	5.03	0.39	7.30	0.00	0.00	0.00	100	100	100	100

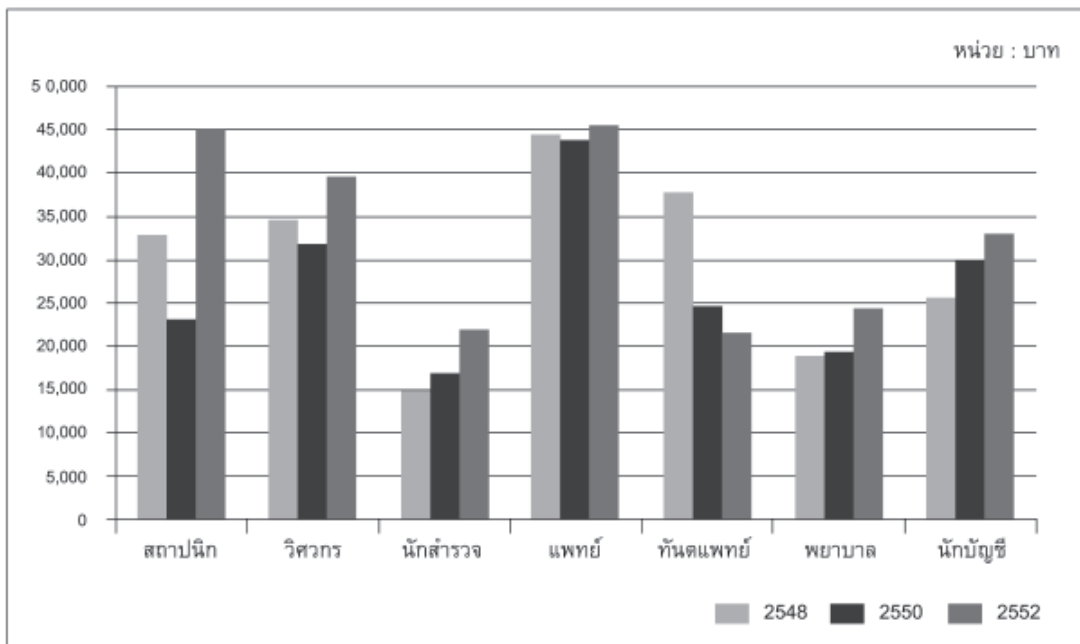
หมายเหตุ: ตัวเลขข้อมูลผู้ประกอบอาชีพทั้ง 7 วิชาชีพอาจมีความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการคำนวณจากรหัสอาชีพ 3 หลัก (3 Digits) ของข้อมูลเดิมการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ดังนั้น เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นแยกดูตารางที่ 3.24 ซึ่งเป็นข้อมูลผู้ประกอบวิชาชีพที่ได้รับใบอนุญาตในแต่ละสาขาอาชีพประกอบกัน
ที่มา: การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ปี 2552, สำนักสถิติแห่งชาติ

ตารางที่ 3.24 จำนวนผู้ได้รับใบประกอบวิชาชีพจากสภาวิชาชีพ

อาชีพ	จำนวนผู้ได้รับ ใบประกอบวิชาชีพ	หมายเหตุ
แพทย์	41,015	ผู้ขึ้นทะเบียนใบประกอบวิชาชีพ ปี 2554
ทันตแพทย์	11,868	ผู้ขึ้นทะเบียนใบประกอบวิชาชีพ ปี 2554
พยาบาล	148,539	ผู้ขึ้นทะเบียนใบประกอบวิชาชีพ ปี 2553
บัญชี	47,682	ได้รับใบอนุญาตจากสภาบัญชี ปี 2553
สถาปนิก	16,768	ได้รับใบอนุญาตจากสภาสถาปนิก ปี 2554
วิศวกร	21,057	ผู้ได้รับใบอนุญาตและต่ออายุจากสภาวิศวกร ปี 2553

หมายเหตุ: ไม่มีข้อมูลนักสำรวจ

แผนภาพที่ 3.7 รายได้เฉลี่ยค่าจ้างที่แท้จริงของผู้ประกอบ 7 วิชาชีพภายใต้ MRAs จำแนกตามปี พ.ศ. 2548-2552

หมายเหตุ: การคำนวณค่าจ้างที่แท้จริงโดยกำหนดให้ปี 2552 เป็นปีฐาน

ที่มา: จำนวนจากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร, สำนักงานสถิติแห่งชาติ

บทที่ 4

สถานการณ์การผลิตกำลังคนในประเทศสมาชิกอาเซียน

4.1 ระบบการศึกษาและการผลิตกำลังคนของประเทศสมาชิกอาเซียน

4.1.1 ประเทศไทย¹

ระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันใช้ระบบ 6-3-3 หมายความว่า มีการจัดระบบการศึกษาขั้นประถมศึกษา 6 ปี (6 ระดับชั้น) การศึกษาขั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี (3 ระดับชั้น) และการศึกษาขั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี นอกจากนี้ ระบบการศึกษาไทยจัดเป็นระบบการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย (การเรียนรู้ตามธรรมชาติหรือตามอัธยาศัย)

การจัดระบบการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตามมาตรา 15 การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

1. การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและการประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

2. การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

3. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

¹ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549

สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนนอกระบบตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพหรือจากประสบการณ์การทำงาน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้นถือว่าการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นเพียงวิธีการเรียนการสอนหรือรูปแบบของการเรียนการสอนที่ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Modes of learning” ฉะนั้น แนวทางใหม่คือสถานศึกษาสามารถจัดได้ทั้ง 3 รูปแบบให้มีระบบเทียบโอนการเรียนรู้ทั้ง 3 รูปแบบ และตามพระราชบัญญัติฉบับนี้จะแบ่งการศึกษาในระบบเป็น 2 ระดับตามมาตรา 16 คือ

1. ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งรวมถึงการศึกษาปฐมวัย ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาโดยการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาแบ่งออกเป็นสองระดับ คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งแบ่งออกเป็นประเภทสามัญศึกษาและประเภทอาชีวศึกษา

2. ระดับการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือหลังการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานซึ่งจะแบ่งเป็นสองระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญาและระดับปริญญาซึ่งการใช้คำว่า “อุดมศึกษา” แทนคำว่า “การศึกษาระดับมหาวิทยาลัย” เพื่อให้ให้ครอบคลุมการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรหรืออนุปริญญาที่เรียนภายหลังที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว เป็นการให้ความสำคัญแก่การศึกษาระดับนี้ที่ถือกันว่าเป็นกำลังคนระดับกลางและพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ ส่วนในระดับมหาวิทยาลัยนั้น ตามแนวโน้มใหม่จะแบ่งเป็นระดับปริญญาตรีและหลังปริญญาตรี เพื่อยกระดับความสำคัญของการวิจัยค้นคว้าการสร้างองค์ความรู้ในระดับปริญญาโทและเอก

การแบ่งระดับหรือการเทียบระดับการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ว่าด้วยการแบ่งระดับและการเทียบระดับการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2546 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 16 วรรคสี่ และ มาตรา 74 แห่ง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้แบ่งการศึกษานอกระบบให้แบ่งออกเป็นสองระดับ ดังนี้ 1) การศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) การศึกษาระดับอุดมศึกษา

การจัดการศึกษาในแต่ละระดับมีรายละเอียดดังนี้

การศึกษาระดับปฐมวัย

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 และคู่มือการใช้หลักสูตรเพื่อให้สถานศึกษา สถานเลี้ยงดูเด็ก และศูนย์เด็กเล็กใช้เป็นแนวทางจัดประสบการณ์ให้เป็นแนวทางเดียวกัน

การศึกษาขั้นพื้นฐาน

การศึกษาขั้นพื้นฐานแบ่งออกเป็น การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัยนั้น มีการประกาศใช้ “หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางนำร่อง โดยเริ่มใช้ในทุกโรงเรียนตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 โดยสถานศึกษาสามารถจัดทำสาระการเรียนรู้ของตนเองได้ ทั้งนี้ เป็นไปตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความพร้อมและความเข้าใจแก่ครูและผู้บริหาร

นอกจากนี้ยังมีการเตรียมการด้านหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้พิการทุกประเภททั้งในลักษณะของหลักสูตรลดระยะเวลาเรียนและหลักสูตรเพิ่มพูนประสบการณ์ อีกทั้งจัดทำแผนแม่บทระยะสั้นและระยะยาวสำหรับปรับปรุงการเรียนการสอน ผู้มีความสามารถพิเศษ เน้นลักษณะการเรียนรู้รวมทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเป็นแนวทางนำร่อง พร้อมกับการจัดทำเอกสารคู่มือและสื่อเพื่อการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนผู้มีความสามารถพิเศษ

ในขณะเดียวกัน ได้มีการปรับปรุงการดำเนินการให้สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ระหว่างกันระหว่างสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศกระทรวงเกี่ยวกับการประเมินเทียบระดับและการเทียบโอนผลการเรียน ตลอดจนการส่งเสริมการศึกษาเฉพาะทาง โดยในส่วนแรกนั้นส่งผลให้สถานศึกษาต่างๆ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการปรับตัวให้สอดคล้องในการเทียบระดับและโอนผลการเรียนจากการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในระบบ ส่วนการจัดการศึกษาเฉพาะทางนั้น มีการประกาศใช้กฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาเฉพาะทาง พ.ศ. 2547

ในส่วนของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยนั้น มีการจัดทำกลยุทธ์การจัดการความรู้และแหล่งเรียนรู้ พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่างๆ จัดทำข้อเสนอนโยบาย แผนและหลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งนี้อยู่ระหว่างการยกร่างพระราชบัญญัติการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อเชื่อมต่อแนวทางการจัดการส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียนดังกล่าว

การอาชีวศึกษา

สำหรับการอาชีวศึกษา มีการดำเนินการใน 3 ส่วนคือ

1. การปรับระบบการบริหารการอาชีวศึกษาในลักษณะการกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปยังสถาบันและมีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน โดยการรวมกลุ่มวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจัดตั้งเป็นสถาบันการอาชีวศึกษา ทั้งนี้อยู่ระหว่างการยกร่างพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษาเพื่อเชื่อมต่อแนวทางการดังกล่าว

2. ความพยายามในด้านการฝึกอบรมเพิ่มผลิตภาพของแรงงาน ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสามารถเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เป็นคุณวุฒิ ตลอดจนการปรับค่านิยมในลักษณะเน้นคุณค่าของการทำงาน โดยปัจจุบันพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ได้มีการประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยมีรายละเอียดในบทที่ 7

3. การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา ด้วยนโยบายเปิดโอกาสให้ผู้ที่ต้องการเรียนอาชีวศึกษาทุกคนเข้าเรียนได้โดยไม่มีการสอบคัดเลือก

การปรับตัวข้างต้นดำเนินควบคู่ไปกับการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนโดยอาศัยการดำเนินการ 3 ส่วนคือ

1. การปรับหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนระดับ ปวช. และ ปวส. ให้เน้นการบูรณาการระหว่างภาคทฤษฎีกับภาคปฏิบัติ มีการปฏิบัติจริงในสถานประกอบการมากขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2546

2. การจัดทำแผนและยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษา แบ่งเป็น 5 กลุ่มอาชีพเป้าหมาย คือ อาหาร การท่องเที่ยว ยานยนต์ สิ่งทอและอัญมณี และเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดทำหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน

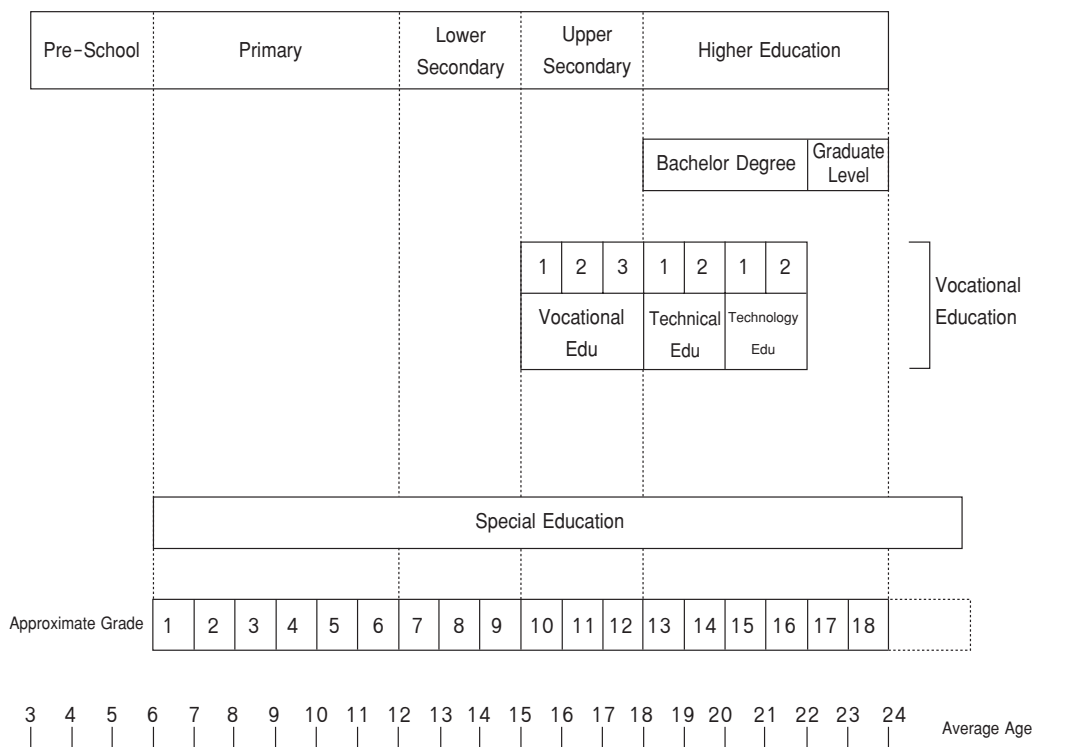
3. การจัดทำมาตรฐานส่งเสริมการพัฒนากระบวนการผลิตและกระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อปรับค่านิยมและเจตคติของสังคมให้เห็นคุณค่าของการทำงาน โดยเน้นการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพรองรับ 4 ภาคการผลิตเบื้องต้น คือ เครื่องประดับ อัญมณี การโรงแรม การค้าปลีกและสิ่งทอ

การศึกษาระดับอุดมศึกษา

นอกจากการส่งเสริมการศึกษาเฉพาะทางและการดำเนินการให้สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ระหว่างกันได้ดังเช่นการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งส่งผลให้สถานศึกษาต่างๆ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามีการปรับตัวให้สอดคล้องกับแนวทางในการเทียบระดับและโอนผลการศึกษาแล้ว ระดับอุดมศึกษายังได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์และแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย การอำนวยความสะดวกให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการในลักษณะสถาบันในกำกับของรัฐ การกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการผลิตกำลังคนและกระจายโอกาสอุดมศึกษาในลักษณะที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการสนับสนุนของรัฐต่อการผลิตกำลังคนในสาขาที่ขาดแคลนและจำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและเทคโนโลยี รวมทั้งการปฏิรูปการเรียนการสอนให้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา การปรับระบบการคัดเลือกบุคคล

เข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา และการปรับปรุงรูปแบบการจัดอุดมศึกษาให้มีลักษณะยืดหยุ่นและหลากหลายเพื่อการพัฒนาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องด้วยการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชน 17 แห่งในฐานะสถาบันอุดมศึกษาประจำท้องถิ่น

แผนภาพที่ 4.1 โครงสร้างการศึกษาของประเทศไทย

ที่มา: Southeast Asian Ministers of Educational Organization (SEAMEO).

4.1.2 ประเทศสิงคโปร์

ระดับประถมศึกษา

ในระดับประถมศึกษานั้น นักเรียนจะต้องผ่านการเรียนพื้นฐาน 4 ปี จากชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต่อเนื่องด้วยการเรียนต่อยอดอีก 2 ปี ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โดยในชั้นพื้นฐานนั้น เป็นการเน้นการอ่านออกเขียนได้พื้นฐาน และทักษะการแจงบเลข ซึ่งร้อยละ 80 ของเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนตลอดหลักสูตร เป็นการเน้นให้นักเรียนมีทักษะความรู้ด้านภาษาอังกฤษในระดับที่ใช้งานในชีวิตประจำวันได้ มีทักษะในการใช้ภาษาแม่และคณิตศาสตร์เป็นอย่างดี และเริ่มมีสอนวิชาวิทยาศาสตร์ตั้งแต่

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และเริ่มสอนวิชาทางสังคมศาสตร์ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้งนี้เมื่อสิ้นสุดการศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนทุกคนจะต้องผ่านการสอบออกจากโรงเรียนประถมเพื่อประเมินความเหมาะสมในการเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงซึ่งแบ่งออกเป็น การลดขนาดชั้นเรียนสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ความยืดหยุ่นในการที่โรงเรียนจะอำนวยความสะดวกให้นักเรียนบรรลุผลลัพธ์ทางการศึกษาสูงสุดด้วยการปรับเปลี่ยนหรือบูรณาการการเรียนการสอนและจัดสอบการจบการศึกษาของตนเอง การเปิดโอกาสให้โรงเรียนยื่นขอรับการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการเป็นวงเงินถึง 100,000 เหรียญสิงคโปร์เพื่อพัฒนาความเป็นเลิศเฉพาะด้านที่โรงเรียนกำหนดขึ้น

ระดับมัธยมศึกษา

ในระดับมัศึกษานั้น นักเรียนมีสิทธิที่จะเลือกเรียนวิชาพิเศษ/เร่งรัด หรือวิชาสามัญตามที่เหมาะสมกับความสามารถในการเรียนรู้และความสนใจของตนด้วยหลักสูตร 4-5 ปีที่มีจุดเน้นแตกต่างกันออกไปดังนี้

1. วิชาพิเศษ/เร่งรัด (Special/Express Course) เป็นวิชา 4 ปี เรียนภาษาอังกฤษ ภาษาแม่มนุษยศาสตร์ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ สำหรับสอบรับประกาศนียบัตรการศึกษาทั่วไป (GCE) ระดับ O

2. วิชาปกติ (Normal Course) เป็นวิชา 4 ปี ซึ่งอาจเรียนวิชาทำนองเดียวกับวิชาพิเศษ หรือที่เน้นในทางเทคนิคปฏิบัติสำหรับสมรรถนะในการอ่าน การพูด คณิตศาสตร์และการใช้คอมพิวเตอร์ สำหรับสอบ GCE ระดับ N โดยนักเรียนที่ทำคะแนนสอบได้ดีสามารถเรียนต่อชั้นปีที่ 5 เพื่อสอบ GCE ระดับ O นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นไป นักเรียนในระดับนี้มีสิทธิ์เข้าโครงการบูรณาการเพื่อมุ่งตรงสู่ระดับเตรียมอุดมศึกษาโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการด้าน GCE ระดับ O หากแต่มีโอกาสนในการศึกษาเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ที่กว้างขวางกว่าการเรียนแบบปกติข้างต้น เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ และความเป็นผู้นำ ในปัจจุบันโรงเรียนที่เปิดสอนตามโครงการนี้ยังมีไม่มากนัก ได้แก่ Anglo-Chinese School, National Junior College, Temasek Junior College, Victoria Junior College โรงเรียนในเครือ Raffles เช่น Raffles Girls School (Secondary), Raffles Institution, Raffles Junior College และ โรงเรียนในเครือ Hwa Chong คือ The Chinese High School, Nanyang Girls' High School และ Hwa Chong Junior College

ระดับเตรียมอุดมศึกษา

1. Junior Colleges/Centralised Institutes เป็นการศึกษาในสายสามัญ สำหรับผู้ที่มีคุณสมบัติระดับ O แล้ว โดย junior college เป็นการศึกษา 2 ปีก่อนเข้าร่วมมหาวิทยาลัย (Pre-university education) ส่วน Centralised institute ใช้เวลาการศึกษา

3 ปี ผู้ที่จบการศึกษาใน 2 ส่วนนี้สามารถสอบ GCE ระดับ A ซึ่งผู้ที่สอบได้คะแนนดีสามารถเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาที่ National University of Singapore หรือ Nanyang Technological University หรือ Singapore Management University หรืออาจเลือกเรียนฝึกหัดครูที่ National Institute of Education.

2. Polytechnics นอกจากบทบาทในการฝึกอบรมแรงงานระดับกลางให้ทันต่อพัฒนาการทางเทคโนโลยีและทางเศรษฐกิจแล้ว ยังเป็นสถานศึกษาสำคัญสำหรับนักเรียนในสายเทคนิคและพาณิชยซึ่งสอบผ่าน GCE ระดับ O สามารถเข้าศึกษาต่อที่ Singapore Polytechnic หรือ Ngee Ann Polytechnic หรือ Temasek Polytechnic หรือ Nanyang Polytechnic หรือ Republic Polytechnic ซึ่งเปิดสอนหลากหลายสาขาวิชา เช่น วิศวกรรม ธุรกิจ การบัญชี พาณิชยทางทะเล สื่อสารมวลชน การพยาบาล เทคโนโลยีชีวภาพวิศวกรรม การออกแบบสื่อด้วยระบบดิจิทัล วิทยาศาสตร์ประยุกต์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ เป็นต้น นักเรียนที่ได้คะแนนดี ๆ นั้น เมื่อเรียนจบมีโอกาสศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

3. Institute of Technical Education (ITE) เป็นการศึกษาในสายเทคนิค อาชีวะด้านการฝึกหัดครูสำหรับนักเรียนทั่วไปที่ผ่านการสอบระดับ O หรือ N แล้ว นักเรียนที่ได้คะแนนดี ๆ นั้น เมื่อเรียนจบมีโอกาสศึกษาต่อในระดับ Polytechnic

ระดับอุดมศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาในสิงคโปร์มีการขยายตัวจาก 2 เป็น 3 แห่งประกอบด้วยสถาบันของรัฐและของภาคเอกชน ดังนี้

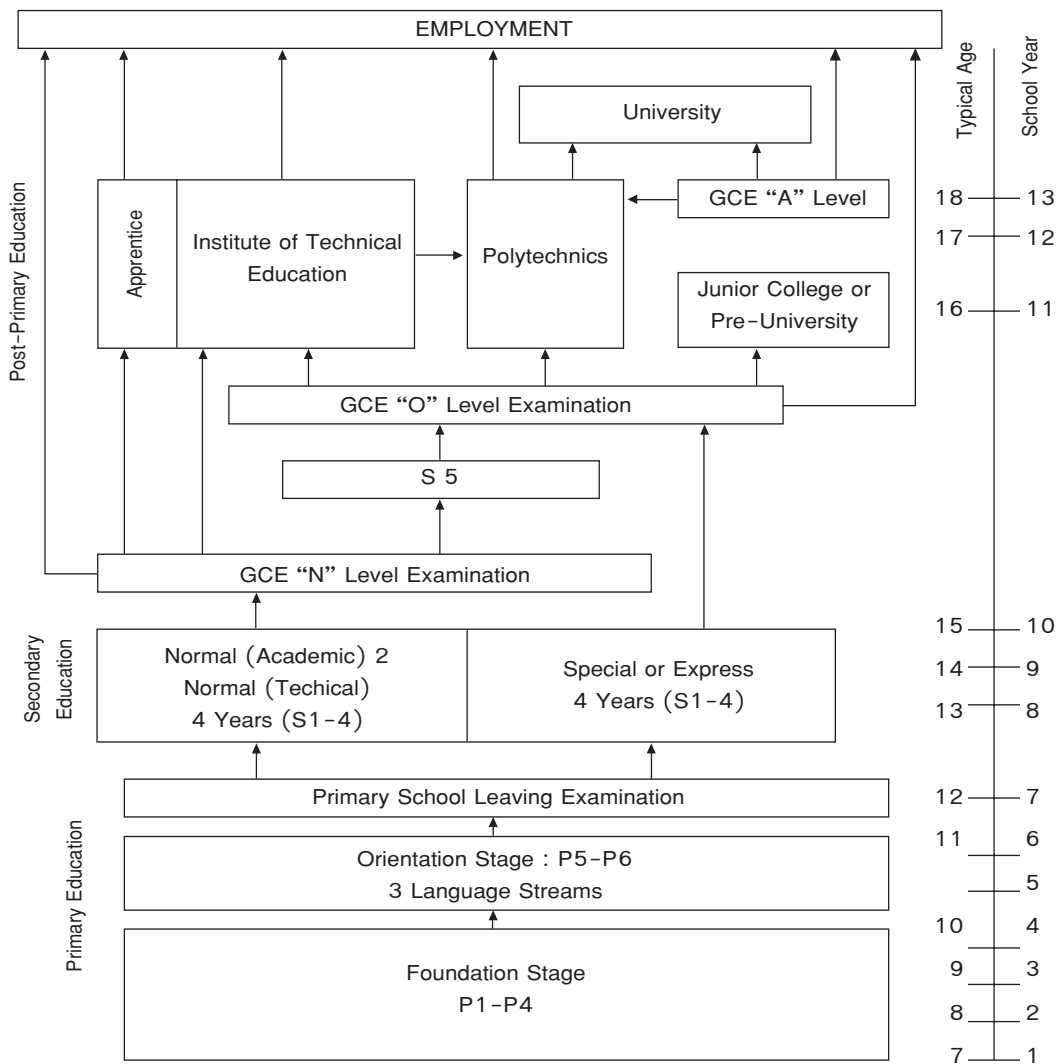
1. National University of Singapore (NUS) ประกอบด้วยคณะต่างๆ ซึ่งเปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ได้แก่ Arts and Social Sciences, Business, Computing, Design and Environment, Dentistry, Engineering, Law, Medicine and Science ในขณะที่ Yong Siew Toh Conservatory of Music และ University Scholars Programme เปิดสอนเฉพาะระดับปริญญาตรี สำหรับระดับ Postgraduate มีเฉพาะที่ Lee Kuan Yew School of Public Policy และ NUS Graduate School for Integrative Sciences and Engineering

2. Nanyang Technological University (NTU) เป็นการเน้นในด้านวิศวกรรมศาสตร์หลายแขนง วิทยาศาสตร์ ธุรกิจและการบัญชี นิเทศศาสตร์ และการฝึกหัดครู ตั้งแต่ระดับปริญญาตรีถึงปริญญาเอก

3. Singapore Management University (SMU) เป็นสถานศึกษาเอกชนซึ่งได้รับเงินทุน สนับสนุนจากภาครัฐที่เพิ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2543 เปิดสอนเฉพาะในด้านการบริหารจัดการและธุรกิจ ตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ในปัจจุบัน รัฐบาลสิงคโปร์ ได้หันมาให้ความสำคัญกับการเปิดเสรีให้สถาบัน
อุดมศึกษาชั้นนำจากต่างประเทศ เช่น มหาวิทยาลัย John Hopkins มหาวิทยาลัย Chicago,
Wharton School ของมหาวิทยาลัย Pennsylvania เป็นต้น เข้ามาจัดการเรียนการสอนใน
สิงคโปร์เพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยผู้เรียนไม่ต้องจากบ้านเมือง
ไปไหน

แผนภาพที่ 4.2 โครงสร้างการศึกษาของประเทศสิงคโปร์

ที่มา: Southeast Asian Ministers of Educational Organization (SEAMEO).

4.1.3 ประเทศมาเลเซีย

โดยส่วนใหญ่เด็กมาเลเซียที่มีอายุระหว่าง 4-6 ปีเริ่มเข้าศึกษาในโรงเรียนอนุบาลที่มีอยู่ทั่วประเทศทั้งที่เป็นของรัฐและเอกชน เมื่ออายุครบ 6 ปีขึ้นไปก็จะเข้าเรียนระดับประถมศึกษาเป็นเวลา 6 ปี หลังจากนั้นจึงศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นเวลา 3 ปี ต่อด้วยระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอีก 2 ปีเมื่อจบระดับมัธยมศึกษาแล้วจึงจะเป็นระดับอุดมศึกษา (Post Secondary Education หรือ Higher Education) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือระดับประกาศนียบัตรและระดับมหาวิทยาลัย ในระดับประกาศนียบัตรจะประกอบด้วย การเรียนหลักสูตรเตรียมมหาวิทยาลัย (ชั้น 6) วิทยาลัย และโรงเรียนโพลีเทคนิค หลังจากจบการศึกษาในระดับนี้แล้ว นักเรียนจึงจะมีสิทธิศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย และมีบางส่วนที่เริ่มทำงานเลย ซึ่งสามารถสรุประดับของการศึกษา (Level of Education) ได้เป็น 4 ระดับ ได้แก่

1. ระดับการศึกษาก่อนวัยเรียน (Pre-school Education) เป็นหลักสูตรการเรียนการสอนในชั้นอนุบาลสำหรับเด็กอายุตั้งแต่ 4-6 ปี

2. ระดับการศึกษาขั้นประถม (Primary Education) เป็นหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีระยะเวลา 6 ปี สำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป แบ่งเป็นโรงเรียนของรัฐบาลและของเอกชน การเรียนการสอนใช้ภาษาประจำชาติ คือ ภาษามลายูและภาษาอังกฤษ วัตถุประสงค์หลักของการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของประเทศมาเลเซียคือ อ่านออกเขียนได้ และ คิดเลขเป็น หรือยึดหลัก 3 Rs อันประกอบไปด้วย Reading, wRiting, aRithmetic เมื่อนักเรียนเรียนจบ 6 ปี แล้วจะต้องเข้ารับการทดสอบผลการเรียนรู้หรือเรียกว่า Ujian Penilaian Sekolah Rendah/The Primary School Assessment Test (UPSR/PSAT)

3. ระดับการศึกษาขั้นมัธยม (Secondary Education) เป็นหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมแล้ว ภายใต้หลักสูตรการเรียนการสอนที่ชื่อว่า Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah/Secondary School Integrated Curriculum (KBSM/SSIC) หลักสูตรดังกล่าวได้มีการพัฒนาขึ้นเพื่อผลิตผู้เรียนให้ตรงกับความต้องการของประเทศ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของประเทศมาเลเซียนั้นแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นของรัฐบาล และที่รัฐบาลให้การสนับสนุนเพียงบางส่วน รวมทั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นของเอกชน หนึ่งในการศึกษาในระดับนี้ยังแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ โรงเรียนที่สอนด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ และโรงเรียนสอนศาสนา การศึกษาระดับมัธยมศึกษาแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น: วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือ เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวัน เพื่อเตรียมพร้อมต่อการเป็นประชาชนที่เป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคต เมื่อนักเรียนสำเร็จระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นเวลา 3 ปีแล้วจะต้องทำการวัดผลจากข้อสอบส่วนกลาง Penilaian Menengah

Rendah/Lower Secondary Assessment (PMR/LSA) โดยกระทรวงศึกษาธิการจะเป็นผู้คัดเลือกจากผลการทดสอบดังกล่าวเพื่อกำหนดเป็นแผนการเรียน² ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของนักเรียนแต่ละคน

2) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย: แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ สายสามัญ และสายอาชีวศึกษา

- สายสามัญ - ในประเทศมาเลเซียจะใช้เวลาศึกษาในระดับมัธยมปลายรวมทั้งสิ้น 2 ปี โดย ผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องเข้ารับการทดสอบ Sijil Pelajaran Malaysia/Malaysian Certificate of Examination (SPM/MCE) เพื่อเป็นการวัดผลการศึกษา ซึ่งการทดสอบ SPM/MCE นี้จะเทียบเท่ากับระดับ O ของ Cambridge University Examinations

- อาชีวศึกษา - เช่นเดียวกับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้เรียนอาชีวศึกษาใช้เวลาศึกษาทั้งสิ้น 2 ปี โดย ผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องเข้ารับการทดสอบ Sijil Pelajaran Malaysia Vokasional/Vocational Malaysian Certificate of Examination (SPMV/VMCE) เพื่อเป็นการวัดผลการศึกษาซึ่งการทดสอบ SPM/MCE นี้จะเทียบเท่ากับระดับ O ของ Cambridge University Examinations อย่างไรก็ตามประเทศมาเลเซียให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับอาชีวศึกษาเป็นอย่างมาก นั่นคือ นักเรียนที่มีผลสอบ SPMV/VMCE ที่อยู่ในระดับดีจะมีโอกาสเข้าศึกษาต่อสูง อีกทั้งยังมีการจัดการฝึกอบรมทักษะภายใต้หลักสูตร Peperiksaan Majlis Latihan Vokasional Kebangsaan Asas³ (MLVK) สำหรับผู้ที่ศึกษาอยู่ในปีสุดท้าย นอกจากกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานหลักแล้ว ยังมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนอื่นเข้าช่วยเหลือในการอบรม เนื่องจากประเทศมาเลเซียถือว่า การศึกษาในสาขาอาชีวศึกษาเป็นหัวใจที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ

3) ระดับเตรียมมหาวิทยาลัย (Pre-University) : แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ A-Level และ การเข้ารับคัดเลือก (Matriculation study) โดยมีรายละเอียดในแต่ละประเภทดังนี้

- A-Level: เป็นนักเรียนที่ต้องการเข้าศึกษาต่อในแผนกศิลปศาสตรวิทยาศาสตร์ หรือเทคนิค โดยนักเรียนเหล่านั้นจะต้องทำการทดสอบ Sijil Tinggi Pelajaran Malaysia Examination (STPM) ซึ่งจัดทำโดยคณะกรรมการการทดสอบแห่งประเทศมาเลเซีย

² แผนวิทยาศาสตร์ แผนศิลปศึกษา แผนเทคนิค หรืออาชีวศึกษา

³ เมื่อใช้ Program Google Translate แปลจากภาษามาเลย์เป็นภาษาไทย จะแปลว่า ตรวจสอบการฝึกอบรมขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา

(The Malaysian Examination Council) ซึ่งข้อสอบดังกล่าวนั้นได้ผ่านการรับรองจาก University of Cambridge Local Examination Syndicate of England (UCLES)

- การเข้ารับคัดเลือก: เป็นทางเลือกสำหรับนักศึกษาที่ต้องการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยท้องถิ่น ซึ่งใช้ระยะเวลาในการศึกษาประมาณ 1 ปี หลักสูตรนั้น จะได้รับการตรวจสอบโดยมหาวิทยาลัยแม่ข่าย (Host University) ซึ่งหลักสูตรดังกล่าว จะทำการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนหรือโรงเรียนในท้องถิ่นนั้นๆ ผลการทดสอบเพื่อ จบการศึกษาจะต้องผ่านการรับรองจากมหาวิทยาลัยแม่ข่าย

4. ระดับอุดมศึกษา (Post-Secondary Education) เป็นหลักสูตรการเรียน การสอนสำหรับเด็กนักเรียนที่เรียนจบในระดับมัธยมศึกษาแล้ว แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่

1) ระดับประกาศนียบัตร

- โรงเรียนวิชาชีพพิเศษเฉพาะด้าน (Special Education) เป็น การเรียนการสอนตามความต้องการของผู้เรียน เช่น วิชาศิลปะ วิชาดนตรี เป็นต้น

- โรงเรียนอาชีวศึกษา (Technical Education)

- โรงเรียนวิชาชีพครู (Teacher Education)

2) ระดับปริญญาบัตร ซึ่งได้แก่ มหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนทั้ง ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก

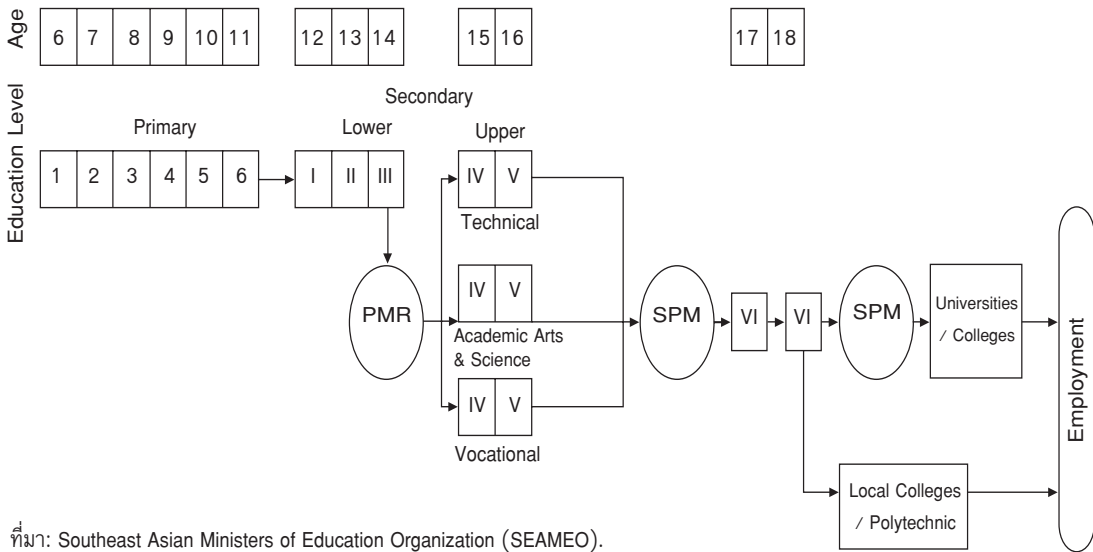
สถานศึกษาในมาเลเซียแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2549 มาตราที่ 15 ดังนี้

1. สถานศึกษาหรือโรงเรียนที่เป็นของรัฐบาล (Government Educational Institutions)

2. สถานศึกษาหรือโรงเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล (Government-Aided Educational Institution)

3. สถานศึกษาหรือโรงเรียนที่เป็นของเอกชน (Private Educational Institution)

แผนภาพที่ 4.3 โครงสร้างการศึกษาของประเทศมาเลเซีย

ที่มา: Southeast Asian Ministers of Education Organization (SEAMEO).

4.1.4 ประเทศอินโดนีเซีย

ระบบการศึกษาของรัฐ

กระบวนการจัดการศึกษาอิงระบบโครงสร้างการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษา ปี พ.ศ. 2532 และพระราชบัญญัติการศึกษาปี พ.ศ. 2546 รัฐบาลอินโดนีเซียได้คำนึงถึงความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ทุกลักษณะครอบคลุมการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยจำแนกเป็นการศึกษาในโรงเรียน (School Education) กับการศึกษาออกโรงเรียน (Out-of-School Education) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาปี พ.ศ. 2546 แบ่งระดับการศึกษาในโรงเรียนออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาระดับเตรียมอุดมศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษา

1. การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาภาคบังคับมี 3 ระดับ ได้แก่

1) โรงเรียนประถมศึกษา (Sekolah Dasar) ให้การศึกษาพื้นฐาน 6 ปี สำหรับนักเรียนอายุ 7-12 ปี

2) โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จัดการศึกษา 3 ปี สำหรับนักเรียนอายุ 13-15 ปี

3) โรงเรียนพิเศษจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาความผิดปกติทางด้านร่างกายและจิตใจการศึกษาขั้นพื้นฐานมีเป้าหมายเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณสมบัติ

เหมาะสมกับการเป็นสมาชิกของสังคมพลเมืองและมนุษยชาติรวมทั้งสามารถศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป

2. การศึกษาระดับเตรียมอุดมศึกษา เป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี สำหรับสายสามัญ และ 3-4 ปี สำหรับสายอาชีพศึกษา ประกอบด้วย การศึกษาในโรงเรียนสามัญ โรงเรียนอาชีพศึกษาโรงเรียนศาสนา โรงเรียนการศึกษาเพื่อบริการเฉพาะ และโรงเรียนการศึกษาพิเศษ โรงเรียนอาชีพศึกษา มีหลักสูตร 3 ปี และ 4 ปี แบ่งเป็น 6 กลุ่มวิชาคือ

- 1) การเกษตรกรรมและการป่าไม้
- 2) เทคโนโลยีและอุตสาหกรรม
- 3) ธุรกิจและการจัดการ
- 4) สวัสดิการสังคม
- 5) การท่องเที่ยว
- 6) ศิลปะและหัตถกรรม

การศึกษาระดับเตรียมอุดมศึกษาเน้นการขยายความรู้ การพัฒนาทักษะและการเตรียมนักเรียนสำหรับศึกษาชั้นสูง หรือมีความสามารถในการประกอบอาชีพ และมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ

3. การศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นการศึกษาชั้นสูงต่อจากการศึกษาระดับเตรียมอุดมศึกษาเป็นระดับประกาศนียบัตร 3 ปี ระดับปริญญาตรี 4 ปี ระดับปริญญาโท 2 ปี และระดับปริญญาเอก 3 ปี สถาบันระดับอุดมศึกษามีหลายแบบ เช่น สถาบันโพลีเทคนิค โรงเรียนการศึกษาชั้นสูง สถาบัน และมหาวิทยาลัย การศึกษาชั้นสูงในสายวิชาการมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างความเชี่ยวชาญทางด้านวิชาการ เทคโนโลยี และการวิจัยการศึกษาทางสายอาชีพ มุ่งพัฒนาความสามารถในเชิงปฏิบัติการ

นอกเหนือจากการศึกษาทั้ง 3 ระดับดังกล่าวแล้วก็ยังมีการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ด้วยเป้าหมายหลักของการศึกษাপฐมวัยคือ การพัฒนาด้านร่างกายและจิตใจของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนต้องออกมาจากบ้านจากครอบครัวมาเข้าสังคมที่โรงเรียน การจัดการศึกษาระดับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา เป็นการเตรียมพัฒนาการขั้นพื้นฐาน พัฒนาทัศนคติ ความรู้ ทักษะ และความคิดริเริ่ม รูปแบบของการศึกษাপฐมวัยที่ได้ผลดี ได้แก่ การจัดการศึกษาในโรงเรียนอนุบาล หรือสถานอนุบาลเด็กเล็ก และการเล่นเป็นกลุ่ม เราจะเห็นได้ว่าการเรียนในโรงเรียนอนุบาลนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระบบ ขณะที่การเรียนรู้จากการเล่นเป็นกลุ่มนั้นจะเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษานอกระบบ การจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนนี้เป็นการจัดการศึกษาให้กับเด็กอายุระหว่าง 4-6 ปี

ระยะเวลาเรียน 1-2 ปี ขณะที่การเรียนรู้โดย “การเล่นเป็นกลุ่ม” จัดให้กับเด็กอายุ 3 ปี และต่ำกว่า 3 ปี ทั้งนี้การศึกษาในโรงเรียนดำเนินไปโดยสถาบันการศึกษาจัดการเรียนการสอนตามระดับชั้นที่เกี่ยวข้องกันและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ส่วนการศึกษานอกโรงเรียนเป็นกิจกรรมการสอนและการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น อาจจะมีหรือไม่มีระดับชั้นและความต่อเนื่อง มีทั้งการศึกษาวิชาทั่วไป ศึกษาศาสตร์ การศึกษาเพื่อการบริการเฉพาะอาชีพศึกษา รวมทั้งกลุ่มการศึกษาทั้งชุด A และชุด B (Paket A, B) หลักสูตรเสริมรายได้หรืออื่นๆ ที่สามารถศึกษาได้ เช่น การฝึกงาน การศึกษาเรียนรู้ในครอบครัวถือว่าการศึกษานอกระบบโรงเรียนซึ่งได้ปลูกฝังค่านิยมทางศาสนา วัฒนธรรม ศิลธรรม และทักษะ การศึกษาเช่นนี้เกิดขึ้นนอกระบบโรงเรียนแต่อยู่ในระบบการศึกษาของชาติโดยรวม ซึ่งรัฐมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญมากขึ้น

แผนภาพที่ 4.4 โครงสร้างการศึกษาของประเทศอินโดนีเซีย

Age	Year	Stage	Level	In-School					Out of School
27	21	Doctorate	Higher Education	I N S	S1				Open University
26	20								
25	19								
24	18	Post Graduate		T	S2				
23	17								
22	16	Under Graduate		U T	S3	P O L y	A C A D	D3 D2 D1	
21	15								
20	14								
19	13								
18	12	3	Secondary	G S S	V S S	R S S	O S S	S	
17	11	2							
16	10	1							
15	9	3	Basic Education	Junior Secondary School					Package B Programme
14	8	2		Primary School					
13	7	1							
12	6	6							
11	5	5							
10	4	4							
9	3	3							
8	2	2	Kindergarten	Pre-School					Package A Programme
7	1	1							
6		OA							
5		OB							

ที่มา: Southeast Asian Ministers of Education Organization (SEAMEO).

4.1.5 ประเทศฟิลิปปินส์

ระบบการศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์นั้นจะมีความใกล้เคียงกับระบบการศึกษาแบบทางการของสหรัฐอเมริกา ซึ่งแตกต่างจากประเทศส่วนใหญ่ในกลุ่มอาเซียนที่มักจะได้รับอิทธิพลจากประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศสหรือเนเธอร์แลนด์ ซึ่งในประเทศฟิลิปปินส์นั้นใช้การเรียนการสอนแบบสองภาษา คือจะสอนบางวิชาเป็นภาษาอังกฤษและบางวิชาจะสอนเป็นภาษาฟิลิปปินส์ สำหรับการศึกษาระดับพื้นฐานนั้นจะแบ่งเป็น 2 ระดับคือ ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยการศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่คือการศึกษาแบบไม่เป็นทางการ และเป็นทางการ ซึ่งสำหรับการศึกษาแบบไม่เป็นทางการนั้น เป็นการศึกษาที่เน้นกลุ่มเฉพาะผู้เรียน อาทิ การศึกษาเยาวชนหรือผู้ใหญ่ที่ไม่สามารถเข้าเรียนต่อที่โรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย สำหรับการศึกษาระบบเป็นทางการนั้น จะแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

ระดับก่อนประถมศึกษา

การศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กเล็กเพื่อเตรียมความพร้อมแก่ผู้เรียนสำหรับการเรียนในระดับประถมศึกษา โดยโรงเรียนอนุบาลจะมีหลักสูตรตั้งแต่ 1 ปี ไปจนถึง 3 ปี โดยนักเรียนจะมีอายุอยู่ระหว่าง 3-6 ปี

ระดับประถมศึกษา

การสอนเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการทั้งด้านวิชาการความรู้และประสบการณ์สำหรับที่จะดำรงตนอยู่ในสังคม เป็นการศึกษาภาคบังคับมีหลักสูตร 6-7 ปี

ระดับมัธยมศึกษา

มีหลักสูตร 4 ปี เป็นการศึกษาขั้นเตรียมนักเรียนให้มีความรู้เพื่อการศึกษาต่อในวิทยาลัยหรือ มหาวิทยาลัย หรือเพื่อการดำรงชีวิตภายหลังจบการศึกษา และมีได้ศึกษาต่อในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย

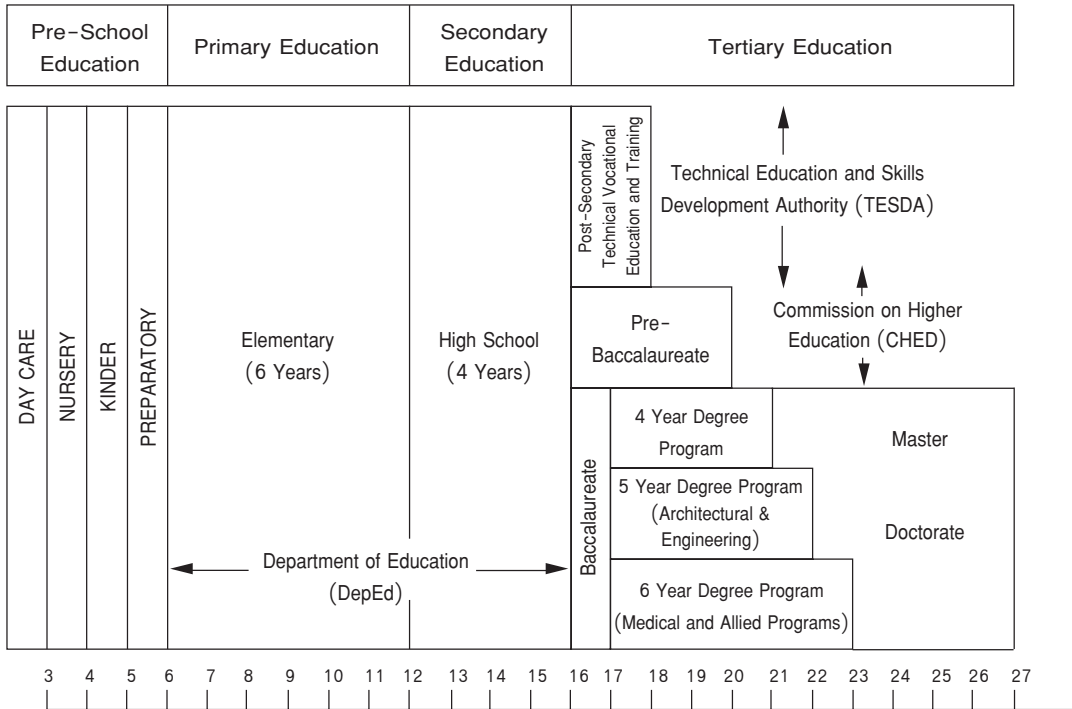
ระดับอุดมศึกษา

การศึกษาในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย เพื่อให้มีความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพชั้นสูง โดยมีหลักสูตรและสาขาวิชาที่เปิดสอนที่คล้ายคลึงกับสาขาวิชาที่เปิดสอนในสหรัฐอเมริกาหรือในประเทศไทย ระยะเวลาของการศึกษาของแต่ละระดับนี้มีดังนี้

- ปริญญาตรี 4 ปี ได้แก่ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ สังคมศาสตร์ ด้านมนุษยศาสตร์โดยทั่วไปและเภสัชศาสตร์
- ปริญญาตรี 5 ปี มี 2 สาขาวิชา คือ สาขาวิศวกรรมศาสตร์ และสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์

- ปริญญาตรี 6 ปี มี 3 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาทันตแพทยศาสตร์ สาขาวิชาสัตวแพทยศาสตร์ และสาขาวิชาจักษุวิทยา (Ophthalmology)
- ปริญญาตรี 8 ปี เฉพาะสาขาวิชาแพทยศาสตร์

แผนภาพที่ 4.5 โครงสร้างการศึกษาของประเทศฟิลิปปินส์

ที่มา: The Philippine Technical Vocational Education and Training (TVET) System โดย Dr. Augusto Boboy Syjuco.

4.1.6 ประเทศบรูไน

ระบบการศึกษา (Education System)

ระบบการศึกษาอย่างเป็นทางการของบรูไนจะมีรูปแบบ 7-3-2-2 โดยอาศัยรากฐานระบบการศึกษาของอังกฤษ แบ่งออกเป็นการศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้ในปัจจุบันบรูไนมีโรงเรียนระดับประถมศึกษา 123 โรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา 26 โรงเรียน โดยเป็นโรงเรียน

เอกชน 70 โรงเรียน ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2527 ได้ระบุให้ โรงเรียน เอกชนทั้งหมด รวมทั้งครูต้องมาลงทะเบียนกับกระทรวงการศึกษาด้วย

การศึกษาระดับประถมศึกษา (Primary Education)

การศึกษาระดับประถม หรือการศึกษาขั้นต้น แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับ ก่อนวัยเรียน (Pre-School) ระดับประถมต้น (Lower Primary) และระดับประถมปลาย (Upper Primary) โดยใช้ระยะเวลาในการเรียน 7 ปี ทั้งนี้การศึกษาระดับประถมของบรูไน มีจุดมุ่งหมายให้เด็กนักเรียนมีพื้นฐานที่แน่นในทักษะด้านการเขียน การอ่าน และการคิดคำนวณ ทางคณิตศาสตร์ ตลอดจนจัดหาและสนับสนุนโอกาสต่างๆ เพื่อสร้างพัฒนาการการเติบโตทางร่างกายและจิตใจของแต่ละคน อนึ่ง การศึกษาก่อนวัยเรียนได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับประถมศึกษา ในปี พ.ศ. 2522 ซึ่งนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาได้กลายเป็นการบังคับให้เด็กอายุ 5 ปี ต้องมาลงทะเบียนเข้ารับการศึกษาเป็นเวลา 1 ปี ก่อนเข้าสู่การศึกษาในระดับประถมต้นต่อไป

การศึกษาระดับมัธยมศึกษา (Secondary Education)

1. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (Lower Secondary) ใช้ระยะเวลาการศึกษาเล่าเรียน 3 ปี และเมื่อจบการศึกษาในปีที่ 3 แล้ว นักเรียนสามารถเข้าไปสอบจบการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เรียกว่า Penilaian Menengah Bawah (PMB) ซึ่งถ้าผ่านการสอบก็มีทางเลือก 2 ทาง ดังนี้

1) เรียนต่ออีก 2-3 ปี ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แล้วสอบจบที่เรียกว่า the Brunei Cambridge General Certificate of Education (GCE 'O' level) examination หรือ the GCE 'N' level examination

2) เรียนต่อในหลักสูตรทางศิลปะ เทคนิค ซึ่งเป็นแนวทางวิชาชีพ เพื่อมุ่งเข้าสู่ตลาดการจ้างงาน

2. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (Upper Secondary)

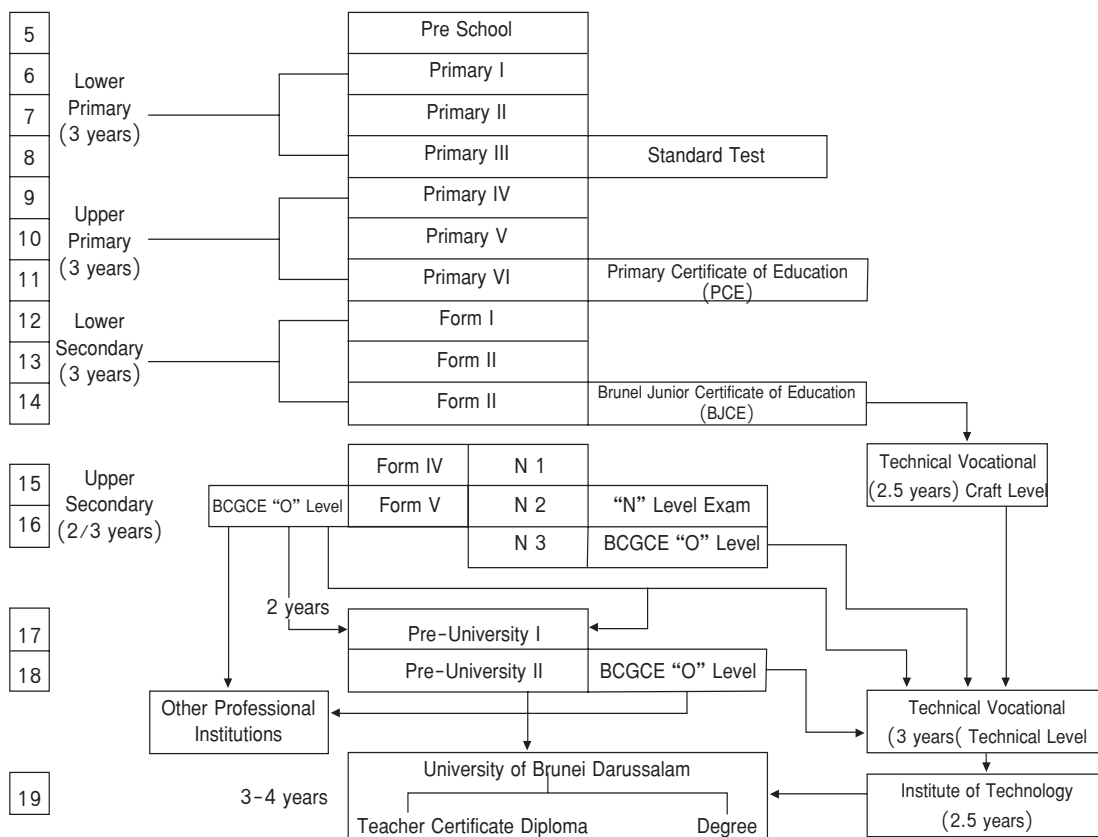
ภายหลังจากการสอบ PMB นักเรียนสามารถเข้าเลือกศึกษาในสายวิทย์ ศิลป์ หรือสายเทคนิค โดยใช้ระยะเวลาศึกษา 2-3 ปี ซึ่งในช่วงปลายปีที่ 2 ผู้ที่ประสบความสำเร็จได้รับคะแนนสูงจะได้รับการทดสอบที่เรียกว่า GCE 'O' level ส่วนผู้ที่มีคะแนนรองลงมาจะได้รับการทดสอบที่เรียกว่า GCE 'N' level ซึ่งถ้าสอบผ่านด้วยคะแนนที่ดี ก็อาจมีโอกาสนเลื่อนสู่ 'O' level ในปีต่อมา ทั้งนี้ นักเรียนที่ผ่าน 'O' level ที่ตรงสายวิชาและครบถ้วน อาจจะเข้าสู่หลักสูตร Pre-University เป็นเวลา 2 ปี และจะได้รับประกาศนียบัตร Brunei Cambridge Advanced Level (CCE 'A' Level)

ส่วนนักเรียนคนอื่นๆ อาจจะตัดสินใจเลือกทำงาน เข้ารับการศึกษาที่สถาบันการศึกษาต่างๆ ทั้งภายในประเทศ อาทิ มหาวิทยาลัยบูรพาในตราสารชาลามา วิทยาลัยพยาบาลหรือไปเรียนต่างประเทศนอกเหนือไปจากการศึกษาในภาครัฐดังกล่าวแล้วยังมีการศึกษาของภาคเอกชน (Non-Government Schools) ซึ่งถือเป็นทางเลือกให้กับพ่อแม่ผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าไปศึกษา ทั้งนี้สถาบันการศึกษาของภาคเอกชนทุกแห่งจะต้องขึ้นทะเบียนกับกระทรวงการศึกษา และยังรวมถึงการศึกษาและการฝึกอบรมทางวิชาชีพ (Technical and Vocational Education and Training-TVET) ซึ่งเป็นอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมการศึกษาวิชาชีพ (Department of Technical Education-DTE)

3. การศึกษาระดับสูง/ชั้นอุดมศึกษา (Higher Education)

เป็นการศึกษาต่อจากระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยสถาบันการศึกษาในระดับนี้จะอนุมัติวุฒิบัตร ตั้งแต่ระดับปริญญาตรี โท และเอก ให้แก่ผู้จบการศึกษา แต่ก็จะมีอนุมัติประกาศนียบัตรต่างๆ ในระดับอนุปริญญาด้วย ในประเทศบรูไนมีมหาวิทยาลัยของรัฐคือ มหาวิทยาลัยบูรพาในตราสารชาลามา ซึ่งเปิดอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ.2528 อย่างไรก็ตาม การศึกษาในระดับอุดมศึกษาจะอยู่ภายใต้หลักกฎเกณฑ์ของกระทรวงการศึกษา ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 83 รวมทั้งมีการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างกัน แต่การจัดการศึกษาในระดับนี้ยังคงมีอิสระ และสามารถดำเนินการได้เองโดยไม่ต้องอยู่ในการควบคุมของกระทรวงการศึกษา

แผนภาพที่ 4.6 โครงสร้างการศึกษาของประเทศบรูไน

ที่มา: southeast Asian Ministers of Education Organization (SEAMEO).

4.1.7 ประเทศเวียดนาม

จากการปฏิรูปทางการศึกษาในปี พ.ศ. 2536 เป็นต้นมานั้น มีกระทรวงศึกษาธิการและฝึกอบรม (Ministry of Education and Training of Vietnam: MOET) เป็นหน่วยงานหลักในการดูแล นอกจากนี้แล้วเพื่อให้การศึกษามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ประเทศเวียดนามได้จัดทำแผนพัฒนาระบบการศึกษาแห่งชาติในระยะยาว (National Education for All: EFA) โดยเน้นการปฏิรูปและพัฒนาระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลัก ในช่วงปี พ.ศ. 2546-2558 ครอบคลุมตั้งแต่การศึกษาระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ตอนต้น การศึกษานอกโรงเรียน และการฝึกอบรม ซึ่งวัตถุประสงค์หลัก คือ มุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับให้มีมาตรฐาน กระจายโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นให้ครอบคลุมทั่วประเทศ การพัฒนาระบบการจัดการด้าน

การศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนจัดสรรทรัพยากรที่ใช้ในการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสม โดยการศึกษาในประเทศเวียดนามแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ การศึกษาก่อนวัยเรียน การศึกษาภาคบังคับ อาชีวศึกษา อุดมศึกษา ซึ่งสำหรับการศึกษภาคบังคับนั้น แบ่งเป็น

การศึกษาก่อนวัยเรียน

เป็นการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและสติปัญญาแก่เด็ก โดยการศึกษาก่อนวัยเรียนนั้นจะแบ่งเป็นระดับย่อย 2 กลุ่ม คือ

1. สถานรับเลี้ยงเด็ก (Create) ที่ดูแลเด็กตั้งแต่อายุ 0-3 ปี
2. โรงเรียนอนุบาล (Kindergarten) ที่รับเด็กอายุ 4-7 ปี

การศึกษาภาคบังคับ

การศึกษาภาคบังคับนั้นจะแบ่งออกเป็น 3 ระดับ (5:4:3) คือ

1. ประถมศึกษา ใช้เวลา 5 ปี ซึ่งมุ่งหวังว่าผู้เรียนที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นนั้นจะต้องมีทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ทั้งภาษาและการคำนวณ รวมถึงมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับธรรมชาติของสังคมและมนุษย์ ซึ่งเมื่อจบในระดับ 5 แล้วจะมีการสอบวัดระดับ ผู้เรียนที่ผ่านการสอบ “Primary Graduation Examination” จะได้รับประกาศนียบัตร

2. มัธยมศึกษาตอนต้น ใช้เวลาในการศึกษา 4 ปี โดยผู้เรียนที่จบการศึกษาในระดับนี้จะต้องมีทักษะในการสื่อสาร มีความรู้ทั้งในด้านธรรมชาติ สังคม และเทคโนโลยีจากทั้งการปฏิบัติและการเรียนรู้ รวมถึงเน้นการเตรียมพร้อมในอาชีพไปพร้อมกับด้านจริยธรรม เช่นเดียวกับระดับประถมศึกษาคือ ผู้เรียนจะต้องเข้าทดสอบ “การสอบจบการศึกษาพื้นฐาน” (Basic General Education Examination) หากสอบผ่านจะได้รับวุฒิปัตร

3. มัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาในการศึกษา 3 ปี แบ่งออกเป็น 3 สาขา คือ
 - สาย A ด้านวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ
 - สาย B ด้านวิทยาศาสตร์ธรรมชาติและเทคโนโลยี
 - สาย C ด้านศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์

ผู้เรียนที่จบการศึกษานั้นยังคงมีจุดประสงค์หลักคือ เน้นความรู้ที่สมบูรณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเตรียมตัวในการเข้าสู่อาชีพและระดับอุดมศึกษา รวมถึงการเป็นพลเมืองที่ดียิ่งอย่างแท้จริง

อาชีวศึกษา

การศึกษาอีกระดับที่แยกออกมาจากสายสามัญศึกษา ซึ่งระดับการศึกษาทางด้านอาชีวะและเทคนิคศึกษาของเวียดนาม มี 2 ประเภทหลักคือ โรงเรียนและศูนย์ทางอาชีพ (Vocational Schools and Centers) ซึ่งมุ่งฝึกอบรมให้เป็นแรงงานที่มีทักษะ และอีกประเภทหนึ่งคือ โรงเรียนเทคนิคระดับมัธยม (Secondary Technical Schools) ที่มุ่งฝึกอบรม

นักเทคนิคระดับกลางในด้านต่างๆ โดยหลักสูตรทางด้านอาชีวศึกษาในประเทศเวียดนาม แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. โรงเรียนฝึกอาชีพ (Vocational Training School) มีเนื้อหาสาระของการฝึกอบรม ในโรงเรียนฝึกอาชีพนี้จำแนกเป็น 4 หมวด คือ

- หมวดการศึกษาทั่วไปทางด้านคณิตศาสตร์ ธรรมชาติศึกษาและสังคมศาสตร์

- หมวดวิชาเทคนิคทางการค้า

- หมวดวิชาเทคนิคด้านการประกอบกิจการของตนเอง

- หมวดทักษะปฏิบัติ โดยที่หมวดทักษะปฏิบัติถือเป็นหมวดวิชาหลัก

2. โรงเรียนมัธยมอาชีวศึกษา (Secondary Vocational Schools) เป็นรูปแบบของโรงเรียนพาณิชยการลักษณะหนึ่งซึ่งได้บูรณาการการศึกษาสายสามัญเข้ากับการฝึกทักษะอาชีพ

3. โรงเรียนเทคนิคระดับกลาง (Secondary Technical Schools) เป็นหลักสูตรที่ผลิตผู้ปฏิบัติงานระดับกลางให้มีความรู้ทางด้านเทคนิค เศรษฐศาสตร์ การศึกษา วัฒนธรรม ศิลปะ และเภสัชกร

ระดับอุดมศึกษา

รัฐบาลได้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาโดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษาที่สำคัญหลายประการ ซึ่งจุดประสงค์หลักที่สำคัญคือเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศทั้งด้านอุตสาหกรรมและสังคม มีแนวทางหลักดังนี้⁴

1. การศึกษาและการอบรมมีความจำเป็นและเป็นความสำคัญสูงสุดของประเทศ เน้นการผลักดันทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นจุดประสงค์หลัก การลงทุนทางการศึกษาถือเป็นการลงทุนเพื่อการพัฒนาประเทศเป็นหลัก

2. การพัฒนาทางการศึกษามีเป้าหมายเพื่อยกระดับความรู้ฝึกอบรมกำลังคนและพัฒนาสติปัญญา การจัดการศึกษาเน้นการส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษา (Equity) ความเป็นเลิศทางวิชาการ (Excellency) และประสิทธิภาพ (Efficiency)

3. การศึกษาต้องตอบสนองต่อความต้องการในการพัฒนาประเทศและต้องเท่าทันแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เช่น การส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตลอดชีวิต

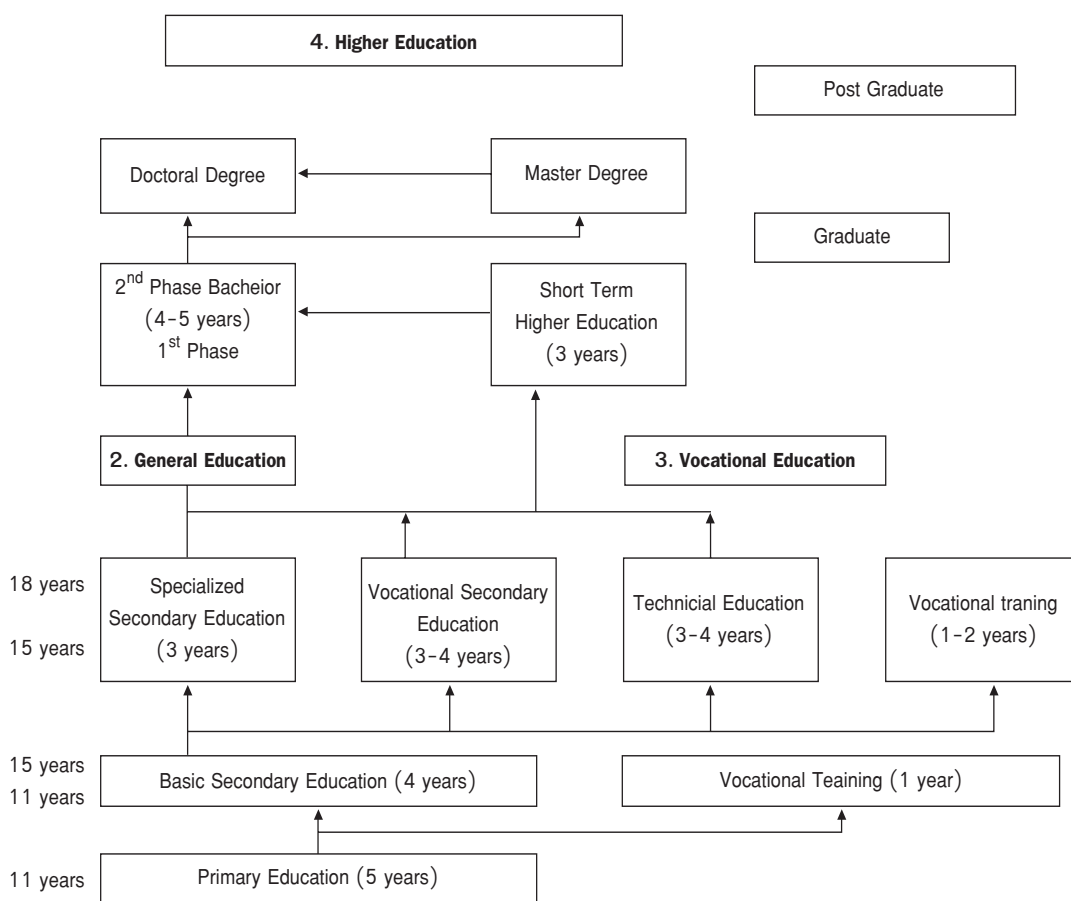
⁴ รายงานการปฏิรูปการศึกษาของประเทศเวียดนาม สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ระยะเวลาของการศึกษา ระดับนี้มี ดังนี้

- ปริญญาตรี 4 ปี ได้แก่ สาขาวิชาทั่วไป
- ปริญญาตรี 5 ปี คือ สาขาวิศวกรรมศาสตร์
- ปริญญาตรี 6 ปี มี 2 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาทันตแพทยศาสตร์ และ

สาขาวิชาแพทยศาสตร์

แผนภาพที่ 4.7 โครงสร้างการศึกษาของประเทศเวียดนาม

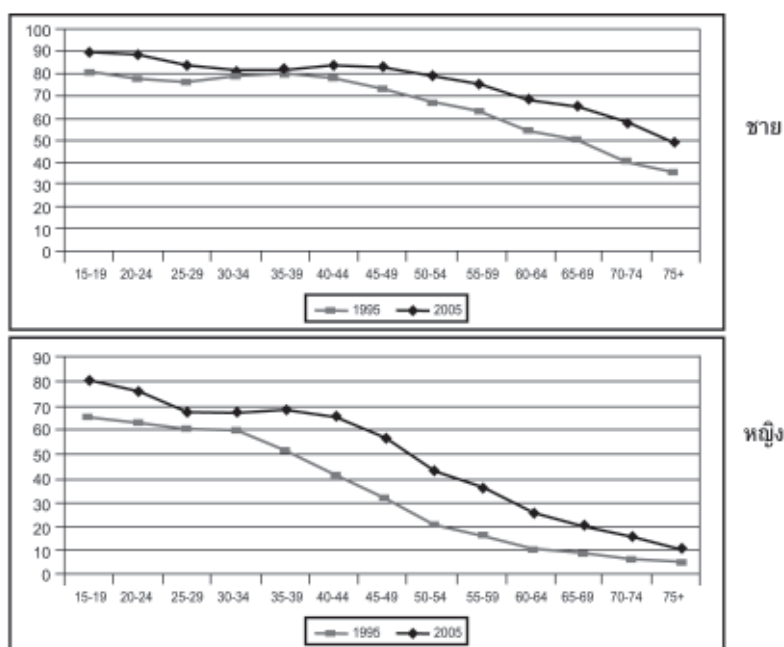

ที่มา: Southeast Asian Ministers of Education Organization (SEAMEO).

4.1.8 ประเทศลาว

รัฐบาลประเทศลาวได้พยายามสร้างการศึกษาให้ประชาชน โดยมุ่งหวังที่จะเพิ่มจำนวนการอ่านออกเขียนได้ให้แก่ประชากรในประเทศ โดยพบว่าอัตราการรู้หนังสือของประชากรชายและหญิงเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2538 และพ.ศ. 2548 ดังแผนภาพที่ 4.8

แผนภาพที่ 4.8 สัดส่วนการรู้หนังสือของประชากรเพศชายและหญิงของประเทศลาว ในปี พ.ศ.2538 และ พ.ศ. 2548

ที่มา: Department of Statistics, Ministry of Planning and Investment 2005.

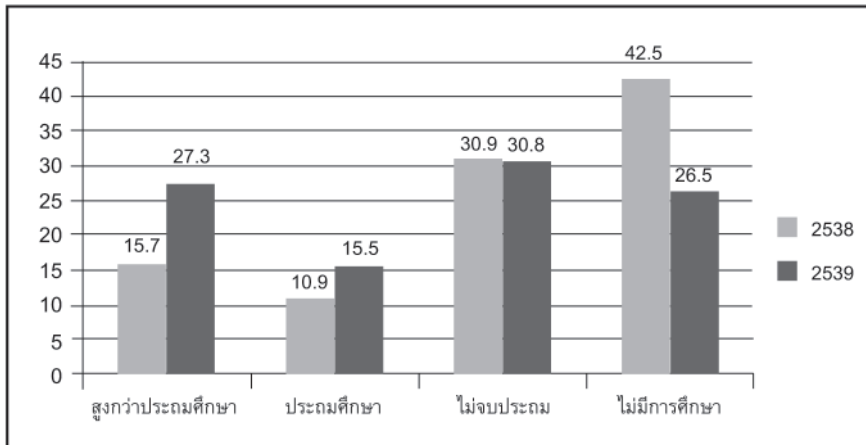
นับตั้งแต่ประเทศลาวได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา ระดับการศึกษาของประเทศลาวนั้นประกอบด้วย⁵

⁵ http://www.bic.moe.go.th/th/index.php?option=com_content&view=article&id=390&catid=61&Itemid=193

ระดับประถมศึกษา

ใช้เวลาในการศึกษา 5 ปี ผู้เรียนจะเริ่มเข้าเรียนเมื่ออายุ 6 ปี การศึกษาในระดับนี้ถือเป็นการศึกษาภาคบังคับซึ่งทุกคนต้องจบการศึกษาในระดับนี้ อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงแล้วระบบการศึกษาภาคบังคับของประเทศลาวนั้น ส่งผลดีเฉพาะนักเรียนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองใหญ่เท่านั้น เนื่องจากพื้นที่บางส่วนยังคงยากแก่การเข้าถึงประกอบกับการกระจายตัวของประชากรที่ยังอาศัยในพื้นที่ห่างไกล แผนภาพที่ 4.9 แสดงการออกกลางคันของเด็กที่มีอายุ 6 ปีขึ้นไปเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2538 และ พ.ศ. 2548

แผนภาพที่ 4.9 สัดส่วนการออกกลางคันของเด็กที่มีอายุ 6 ปีขึ้นไปของประเทศลาวเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2538 และ พ.ศ. 2548

ที่มา: ดัดแปลงข้อมูลจาก Department of Statistics, Ministry of Planning and Investment 2005.

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ใช้เวลาในการศึกษา 3 ปี และในอนาคตจะให้เด็กได้เรียนภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ใช้เวลาในการศึกษา 3 ปี การศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบ 5-3-3 นี้อยู่ในความดูแลและรับผิดชอบของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ระดับอุดมศึกษาหรือการศึกษาขั้นสูง

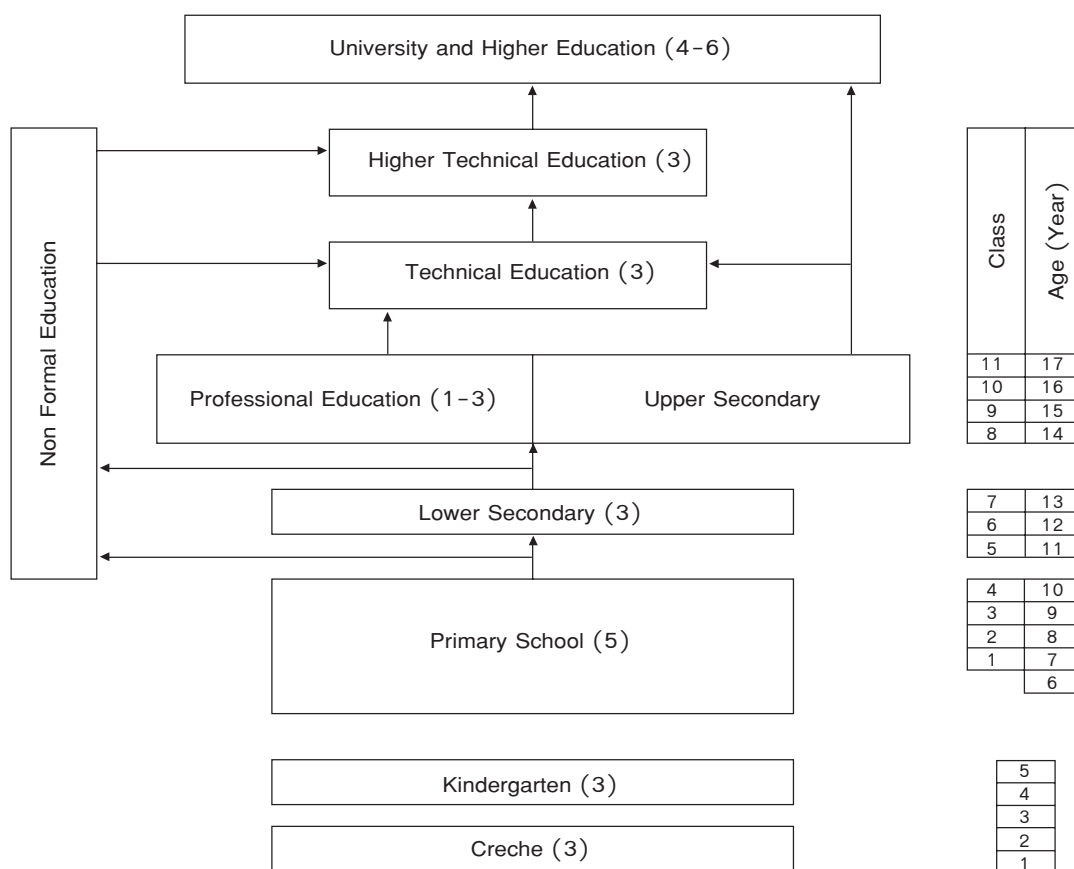
รวมถึงการศึกษาด้านเทคนิค/อาชีวศึกษา สถาบันการศึกษาขั้นสูงหรือมหาวิทยาลัย ซึ่งอยู่ในความดูแลและรับผิดชอบของกรมอาชีวศึกษาและมหาวิทยาลัย กระทรวง

ศึกษาธิการ ยกเว้น การศึกษาเฉพาะทางซึ่งอยู่ในความดูแลของกระทรวงอื่น โดยเมื่อเด็กจบ การศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาแล้ว จะมีการคัดเลือกนักเรียนเพื่อเสนอ กระทรวงศึกษาธิการให้เด็กได้เข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

สำหรับสายอาชีพนั้น จะแบ่งเป็น

- โรงเรียนอาชีวศึกษา ซึ่งมีการเรียนเน้นในด้านปฏิบัติ เช่น โรงเรียนนคร โรงเรียนบัญชี หรือ โรงเรียนการพยาบาล โดยใช้เวลาเรียนทั้งสิ้น 8+2 ปี
- โรงเรียนด้านเทคนิคระดับกลาง เน้นในด้านการปฏิบัติในระดับกลาง อาทิ สถาบันโพลิเทคนิค ใช้เวลาเรียนทั้งสิ้น 11+3 ปี
- โรงเรียนด้านเทคนิคระดับสูง เน้นด้านการปฏิบัติที่ใช้ทักษะระดับสูง ใช้เวลาเรียนทั้งสิ้น 11+3 ปี

แผนภาพที่ 4.10 โครงสร้างการศึกษาของประเทศไทย

ที่มา: Southeast Asian Ministers of Education Organization (SEAMEO).

4.1.9 ประเทศพม่า

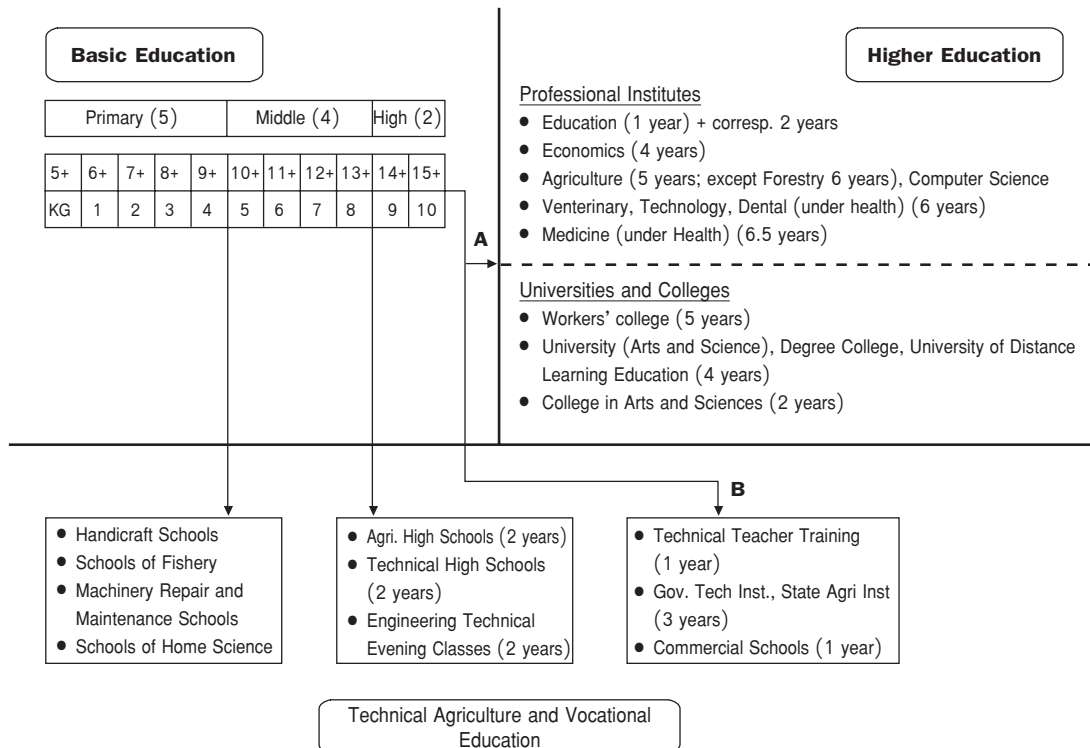
ประเทศพม่ามีการจัดการเรียนการสอนแบบ 5-4-2 โดยระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐานของประเทศพม่าแบ่งออกเป็น

ระดับประถมศึกษา ซึ่งใช้เวลาเรียนทั้งสิ้น 5 ปี

ระดับมัธยมศึกษา โดยแบ่งเป็น 4 ปีสำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ
2 ปีสำหรับมัธยมศึกษาตอนปลาย

หน่วยงานที่รับผิดชอบหลักทางการศึกษาของประเทศพม่าคือ กระทรวง
ศึกษาธิการ โดยมีประเด็นสำคัญคือ การมุ่งหวังที่จะสร้างให้คนในชาติมีการศึกษาที่เข้มแข็ง
สำหรับการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษานั้น ได้รับการดูแลจากกรมการเทคนิค เกษตรกรรม และ
การอาชีวศึกษา Department of Technical, Agricultural and Vocational Education: DTVE
ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักในด้านการฝึกอบรมทั้งในการอบรมระยะสั้นและระยะยาว
ในด้านเทคนิคในโรงเรียนหรือสถาบันที่เปิดสอนทางด้านอาชีวศึกษา นอกจากนี้ยังรวมถึงการ
ฝึกอบรมหน่วยงานทางการเกษตรอีกด้วย

แผนภาพที่ 4.11 โครงสร้างการศึกษาของประเทศพม่า

ที่มา: Southeast Asian Ministers of Education Organization (SEAMEO)

อ้างอิงจาก UNESCO's National Profiles in Technical and Vocational Education in Asia and the Pacific, 1995.

นอกจากนี้ยังพบว่า Education For All (EFA) ภายใต้ความดูแลของ UNESCO เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีความช่วยเหลือทางด้านการศึกษาแก่ประชาชนในประเทศพม่า โดยมุ่งหวังที่จะดำเนินแผนงานรวมทั้งสิ้นเป็นระยะเวลา 30 ปี ซึ่งแผนที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนั้นคือแผน Myanmar EFA National Plan of Action มีระยะการดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2558 โดยมีเป้าหมายและยุทธศาสตร์การดำเนินงานเพื่อเพิ่มโอกาสทางด้านการศึกษาให้แก่ประชาชน ดังตารางที่ 4.1

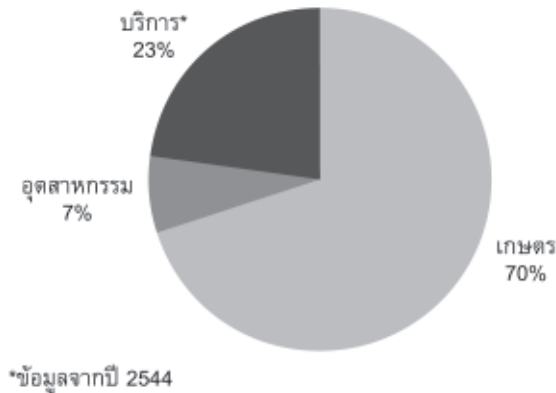
ตารางที่ 4.1 เป้าหมายและยุทธศาสตร์การดำเนินงานเพื่อเพิ่มโอกาสทางด้านการศึกษาให้แก่ประชาชนในประเทศพม่า

เป้าหมาย	ยุทธศาสตร์
I. การศึกษามีคุณภาพและมีการเข้าถึงการศึกษาเพิ่มขึ้น (การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	1. พัฒนาและเพิ่มจำนวนโรงเรียนแก่เด็ก 2. สร้างโอกาสการศึกษาให้เท่าเทียมกัน 3. ลดการออกจากการเรียนกลางคัน กล่าวคือเพิ่มจำนวนผู้จบการศึกษาให้มากขึ้น
II. การศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย	4. ช่วยเหลือการพัฒนาการของเด็กปฐมวัย (อายุ 0 - 5 ปี)
III. การศึกษาแบบไม่เป็นทางการและการศึกษาต่อเนื่อง	5. เพิ่มอัตราการรู้หนังสือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาแบบไม่เป็นทางการ
IV. การบริหารจัดการในด้านการศึกษา	6. ปรับปรุงการศึกษา รวมถึงข้อมูลสารสนเทศให้มีความทันสมัยมากขึ้น

ที่มา: การประชุม National EFA Coordinators Meeting ครั้งที่ 7 ระหว่างวันที่ 24 - 29 ตุลาคม พ.ศ.2549, กรุงเทพมหานคร

นอกจากการดูแลให้การศึกษาแก่ประชาชนแล้ว ประเทศพมามีกระทรวงแรงงานเป็นหน่วยงานหลักในการดูแลทางด้านแรงงานแก่ประชาชน โดยจุดประสงค์หลักนอกจากดูแลและส่งเสริมให้คนมีงานทำแล้ว ยังต้องการให้แรงงานมีสิทธิเท่าเทียมกันอีกด้วย สำหรับสถานการณ์แรงงานในประเทศพม่าที่ Central Intelligence Office (CIA) ได้พยากรณ์ไว้ว่า ปัจจุบันสัดส่วนแรงงานในภาคต่างๆ ของประเทศพม่าเป็นไปตามแผนภาพที่ 4.12

แผนภาพที่ 4.12 สัดส่วนแรงงานในภาคบริการ ภาคอุตสาหกรรม และภาคเกษตร ของประเทศพม่า พ.ศ. 2544

ที่มา: The World Fact Book, Central Intelligence Office (CIA), November 2010.

4.1.10 ประเทศกัมพูชา

แต่เดิมนั้นการศึกษาในประเทศกัมพูชานั้น ยึดหลักการศึกษาแบบฝรั่งเศส เป็นแบบอย่าง โดยในปี พ.ศ. 2539-2540 เป็นต้นมาได้มีการปฏิรูประบบการศึกษาของประเทศอีกครั้งหนึ่ง โดยเน้นให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการเรียนหนังสือที่เท่าเทียมกัน โดยระดับการศึกษาของประเทศกัมพูชาแบ่งออกเป็น 4 ระดับดังนี้

ระดับก่อนประถมศึกษา

จะใช้เวลาทั้งสิ้น 3 ปี

ระดับประถมศึกษา

ใช้เวลาทั้งสิ้น 6 ปี

ระดับมัธยมศึกษา

มีความคล้ายคลึงกับการศึกษาในประเทศไทย โดยแบ่งเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี

ระดับอุดมศึกษา

ใช้เวลาในการศึกษา 4-7 ปี แต่ในระดับอาชีวศึกษานั้นใช้เวลาในการศึกษาตั้งแต่ 1 ปี ไปจนถึง 3-5 ปี

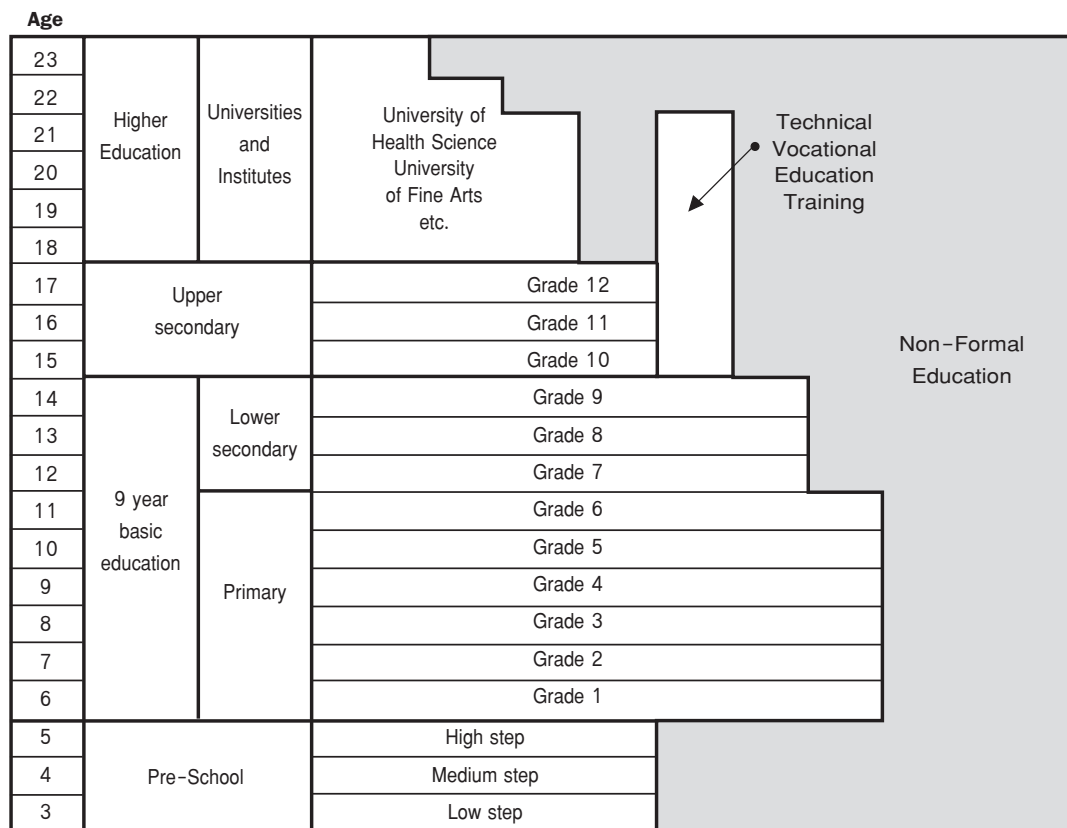
อย่างไรก็ตาม ประเทศกัมพูชาได้มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยในแผนระยะยาวของประเทศ ระหว่างปี พ.ศ. 2546-2558 นั้น เน้นเพิ่มจำนวนคนให้มีอัตราการรู้หนังสือเพิ่มขึ้น และคาดว่าในปีพ.ศ. 2558 นั้นจำนวนคนที่รู้หนังสือจะเพิ่มขึ้นเป็น 3.8 ล้านคน นอกจากนี้ ยังมีแนวทางในการขยายโอกาสในด้านการศึกษาทั้งในการเพิ่มชั่วโมงเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อีกทั้งการอำนวยความสะดวกแก่นักเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นที่ห่างไกล นอกจากนี้ ประเทศกัมพูชายังได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ทางการศึกษา ที่เรียกว่า Education Strategic Plan 2006-2010 (ESSP2006-2010) ระหว่างปี พ.ศ. 2549-2552 โดยมุ่งหวังให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาอย่างถ้วนหน้าและสร้างความเท่าเทียมกันในด้านการศึกษา นอกจากนี้ได้มีการลงทุนในการขยายการศึกษาแก่ผู้เรียนในทุกกลุ่มดังตารางที่ 4.2

**ตารางที่ 4.2 จำนวนเงินลงทุนในการขยายการศึกษาของประเทศกัมพูชา
ระหว่างปี พ.ศ. 2549-2552**

หัวข้อการลงทุน	จำนวนเงิน (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)
การกระตุนสำหรับการศึกษาในชั้นประถมศึกษา	2.8
การกระตุนสำหรับการศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	31.3
การกระตุนสำหรับการศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	25.0
การกระตุนสำหรับการศึกษาในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสารสนเทศ	5.5
การกระตุนสำหรับการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา	8.2
การกระตุนสำหรับการช่วยเหลือบุคลากรทางการศึกษา	5.0
การอุดหนุนการพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา	12.3
โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถ	27.5
- การจัดการและตรวจสอบติดตามผล	13.8
- การจัดการในภาครวม (Sector Wide Management)	13.8
รวม	117.4

ที่มา: แผนยุทธศาสตร์ทางการศึกษาประจำปี 2549 - 2552, ประเทศกัมพูชา

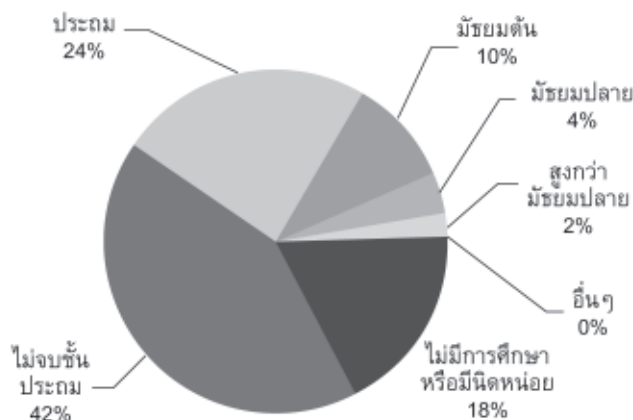
แผนภาพที่ 4.13 โครงสร้างการศึกษาของประเทศกัมพูชา

ที่มา: รายงานการสำรวจสำมะโนประชากรทางด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2550.

ในปี พ.ศ. 2550 สัดส่วนแรงงานตามระดับการศึกษาของประเทศกัมพูชานั้น ดังแผนภาพที่ 4.13 พบว่า ส่วนใหญ่แรงงานในประเทศกัมพูชานั้นมีการศึกษาอยู่ที่ระดับ ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 84 ของแรงงานทั้งหมด โดยไม่จบชั้นประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 42 รองลงมา คือ แรงงานที่มีการศึกษาระดับประถม และไม่มีการศึกษา คิดเป็น ร้อยละ 24 และ 18 ตามลำดับ ส่วนแรงงานที่จบระดับมัธยมศึกษา มีเพียงร้อยละ 14 เท่านั้น และมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 2 เท่านั้นที่จบการศึกษาในระดับที่สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่ง แสดงให้เห็นว่าแรงงานในประเทศกัมพูชานั้นเป็นแรงงานที่มีการศึกษาน้อย จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาทางด้านการศึกษาให้กับกำลังคนของประเทศ

แผนภาพที่ 4.14 สัดส่วนแรงงานตามระดับการศึกษาของประเทศกัมพูชา ปี พ.ศ. 2550

ที่มา: รายงานการสำรวจสำมะโนประชากรทางด้านกำลังแรงงานของประเทศกัมพูชา ปี พ.ศ. 2550.

จากข้อมูลพื้นฐานในด้านการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศที่ได้กล่าวถึงข้างต้น พบว่าประเทศอาเซียนทุกประเทศให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาแก่ประชาชน เพราะการศึกษานั้นมีส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวหน้ามากขึ้น ทั้งประเทศที่เป็นสมาชิกดั้งเดิมและประเทศสมาชิกใหม่ หากเปรียบเทียบการศึกษาระดับต่างๆ ของไทยพบว่า ในการศึกษาในระดับปฐมวัยและขั้นพื้นฐานของไทยมีความก้าวหน้าในการดำเนินการพัฒนาการศึกษาในระดับหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ในอาเซียน ยกเว้นสิงคโปร์ ที่ค่อนข้างก้าวหน้ากว่าประเทศอื่นๆ ในอาเซียน และสิงคโปร์มีการเปิดช่องทางหลายส่วนเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ แต่มีบางส่วนที่เป็นแนวทางร่วมเดียวกันกับประเทศอาเซียนอื่นๆ ด้วย

ในการเปรียบเทียบโครงสร้างระดับการศึกษาของสมาชิกในอาเซียนนั้น พบว่ามีลักษณะที่คล้ายกัน คือ แบ่งเป็นระดับปฐมวัยหรือระดับการศึกษาก่อนวัยเรียน การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาขั้นอุดมศึกษา ซึ่งจะแตกต่างกันบ้างในจำนวนปีที่เรียนของแต่ละระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ประกอบด้วยระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย เช่น ประเทศไทย ใช้รูปแบบ 6-3-3 ประเทศบรูไนใช้รูปแบบ 7-3-2-2 ประเทศเวียดนามใช้รูปแบบ 5-4-3 และประเทศลาว ใช้รูปแบบ 5-4-3 เป็นต้น

ในระดับการศึกษาก่อนวัยเรียน ประเทศในอาเซียนจะเน้นการศึกษาไปในทางเดียวกัน คือ เป็นการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและสติปัญญาแก่ผู้เรียนสำหรับการเรียนในระดับประถมศึกษา

การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยส่วนมากจะมีการศึกษาภาคบังคับอยู่ที่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เช่น ประเทศไทย อินโดนีเซีย และเวียดนาม ซึ่งการศึกษาในระดับถัดไปจะเป็นการเลือกตามความสนใจของผู้เรียนเอง ที่จะเลือกศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา หรือศึกษาต่อในสายวิชาชีพ ซึ่งจะมีความแตกต่างของวิธีการสอบเข้าและระบบการเรียนของแต่ละประเทศ

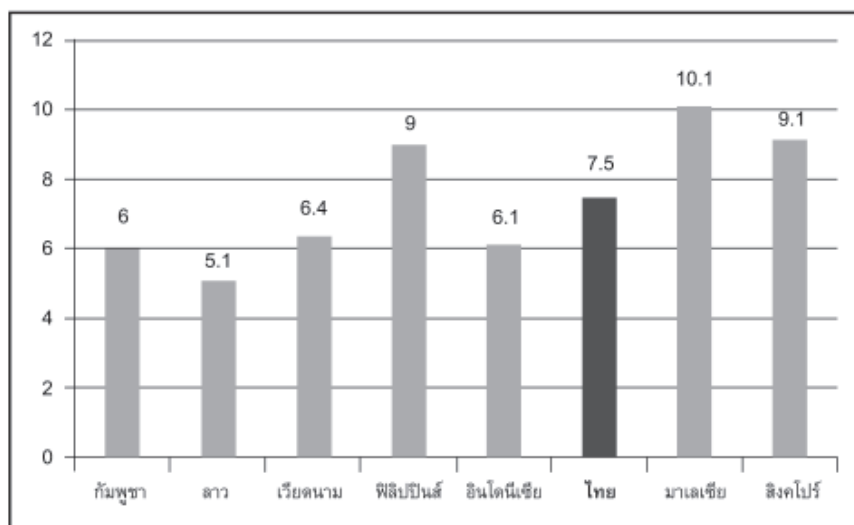
ระดับเตรียมอุดมศึกษา เป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสำหรับสายสามัญ 2-3 ปี และสำหรับสายอาชีวศึกษา 3-4 ปี ขึ้นกับรูปแบบของแต่ละประเทศที่ใช้ ซึ่งจะมีหลักสูตรและการแบ่งกลุ่มประเภทวิชาที่แตกต่างกัน

ในระดับอุดมศึกษาก็เช่นเดียวกัน การกำหนดหลักสูตรขึ้นอยู่กับการปฏิรูปการศึกษาของแต่ละประเทศ แต่ที่มีการสอดรับกันในกลุ่มอาเซียน คือ มีแนวทางในการกระจายโอกาสทางการศึกษา เน้นคุณภาพการศึกษาโดยยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนสู่ระดับสากล การพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัย และการศึกษาเฉพาะทางให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานที่เป็นฐานกำลังที่มีความรู้หลากหลาย มีความยืดหยุ่นในการปรับตัว และเปิดเสรีทางการศึกษาตลอดจนเพิ่มมูลค่าทางการศึกษาในการนํารายได้เข้าประเทศและสงวนเงินตราในการเรียนต่อต่างประเทศ ซึ่งประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่ก้าวหน้าในประเด็นต่างๆ ที่กล่าวมานี้มากกว่าประเทศอื่นๆ ในอาเซียน และประเทศที่อยู่ระหว่างการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น ที่เห็นเด่นชัดคือ ประเทศไทย มาเลเซีย และลาว เป็นต้น

4.2 ข้อมูลสถิติผู้เรียนและผู้จบการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน

ประชากรวัยเรียนของประเทศสมาชิกอาเซียน แบ่งออกเป็น ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับอนุปริญญา และระดับอุดมศึกษา เมื่อพิจารณาจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยพบว่าประเทศมาเลเซียนั้นมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยสูงสุดคือ 10.1 ปี รองลงมาเป็นสิงคโปร์ 9.1 ปี ฟิลิปปินส์ 9 ปี และประเทศไทย 7.5 ปี ตามลำดับ (ดังแผนภาพที่ 4.15) เมื่อพิจารณาจำนวนประชากรในวัยเรียนทั้งหมด ประเทศที่มีจำนวนคนมากที่สุด คือ อินโดนีเซีย รองลงมา ได้แก่ ฟิลิปปินส์ ไทย และมาเลเซีย ตามลำดับ โดยในปี พ.ศ. 2549-2553 หรือสัดส่วนประชากรวัยเรียนในทุกระดับมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากประชากรของแต่ละประเทศมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เมื่อพิจารณาในระดับอนุปริญญา และปริญญาตรี ประเทศอินโดนีเซียมีประชากรวัยเรียนในระดับการศึกษานี้มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ฟิลิปปินส์ ไทย พม่า และมาเลเซีย ดังตารางที่ 4.3-4.5

แผนภาพที่ 4.15 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประเทศสมาชิกอาเซียน

ที่มา: Barro and Lee, 2010 อ้างใน Toward Higher Quality Employment in Asia, Key Indicators for Asia and the Pacific 2011 Special Chapter, Asian Development Bank.

ตารางที่ 4.3 จำนวนประชากรวัยเรียนก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา จำแนกตามประเทศ ปี พ.ศ. 2549-2553

หน่วย: คน

ประเทศ	ก่อนประถมศึกษา			ประถมศึกษา		
	2549	2551	2553	2549	2551	2553
บรูไน	7,261	3,674	6,998	42,890	42,278	41,711
กัมพูชา	331,261	160,413	305,331	2,116,947	2,019,169	1,919,449
อินโดนีเซีย	4,101,321	4,146,049	4,198,189	24,620,579	24,686,694	24,816,424
ลาว	167,142	158,902	148,725	825,863	805,423	772,124
มาเลเซีย	533,347	542,306	549,039	3,199,326	3,226,120	3,249,064
พม่า	870,483	880,690	900,769	4,366,124	4,372,030	4,429,206
ฟิลิปปินส์	2,039,664	2,049,517	2,064,645	12,098,195	12,182,072	12,257,126
สิงคโปร์	-	-	-	-	-	-
ไทย	974,154	962,112	965,016	6,090,731	5,955,731	5,850,734
เวียดนาม	-	-	-	-	-	-

ที่มา: UNESCO, Institute of Statistics.

ตารางที่ 4.4 จำนวนประชากรวัยเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและ มัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามประเทศ ปี พ.ศ. 2549-2553

หน่วย: คน

ประเทศ	มัธยมศึกษาตอนต้น			มัธยมศึกษาตอนปลาย		
	2549	2551	2553	2549	2551	2553
บรูไน	20,546	20,961	21,013	26,231	27,443	28,362
กัมพูชา	1,121,510	1,106,793	1,063,240	1,037,739	1,069,884	1,108,621
อินโดนีเซีย	12,378,100	12,282,385	12,229,504	12,423,110	12,341,154	12,301,677
ลาว	462,690	484,789	500,573	433,342	455,522	473,385
มาเลเซีย	1,588,872	1,589,392	1,591,247	2,046,088	2,103,031	2,142,078
พม่า	3,649,092	3,548,719	3,464,685	1,870,434	1,818,619	1,776,057
ฟิลิปปินส์	5,848,062	5,952,156	6,019,822	1,893,221	1,941,395	1,977,220
สิงคโปร์	-	-	-	-	-	-
ไทย	3,231,461	3,154,296	3,041,400	3,201,620	3,208,936	3,198,736
เวียดนาม	-	-	-	-	-	-

ที่มา: UNESCO, Institute of Statistics.

ตารางที่ 4.5 จำนวนประชากรวัยเรียนระดับอนุปริญาและระดับอุดมศึกษา จำแนกตามประเทศ ปี พ.ศ. 2549-2553

หน่วย: คน

ประเทศ	ระดับอนุปริญา			ระดับอุดมศึกษา		
	2549	2551	2553	2549	2551	2553
บรูไน	33,856	34,967	35,615	33,856	34,967	35,615
กัมพูชา	1,674,058	1,747,958	1,754,121	1,674,058	1,747,958	1,754,121
อินโดนีเซีย	20,889,832	20,786,265	20,677,910	20,889,832	20,786,265	20,677,910
ลาว	630,906	669,333	687,848	630,906	669,333	687,848
มาเลเซีย	2,478,391	2,529,721	2,549,631	2,478,391	2,529,721	2,549,631
พม่า	4,777,789	4,684,113	4,642,886	4,777,789	4,684,113	4,642,886
ฟิลิปปินส์	8,926,079	9,241,172	9,385,358	8,926,079	9,241,172	9,385,358
สิงคโปร์	-	-	-	-	-	-
ไทย	5,411,021	5,441,223	5,388,283	5,411,021	5,441,223	5,388,283
เวียดนาม	-	-	-	-	-	-

ที่มา: UNESCO, Institute of Statistics.

ส่วนนักเรียนที่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของประเทศสมาชิกอาเซียนแบ่งออกเป็น 2 สาย คือ สายสามัญและสายอาชีวศึกษา ซึ่งในปี พ.ศ. 2550-2552 ทั้งในประเทศไทยและประเทศอื่นๆ ในอาเซียนมีจำนวนนักเรียนที่ศึกษาสายสามัญมากกว่าจำนวนนักเรียนที่ศึกษาสายอาชีวศึกษา โดยประเทศไทยมีสัดส่วนของนักเรียนที่ศึกษาสายสามัญต่อสายอาชีวศึกษา คิดเป็น 60:40 ส่วนในประเทศอื่นๆ นั้น พบว่ามีสัดส่วนมากกว่าประเทศไทยเป็นอย่างมาก ได้แก่ บรูไน (84:16) มาเลเซีย (85:15) สิงคโปร์ (89:11) และเวียดนาม (86:14) ตามลำดับ ยกเว้น อินโดนีเซียที่มีสัดส่วนของนักเรียนที่ศึกษาสายสามัญต่อสายอาชีวศึกษาใกล้เคียงกับของประเทศไทย คิดเป็น 62:38 ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 จำนวนนักเรียนในระดับมัธยมปลาย จำแนกตามสายสามัญ สายอาชีวศึกษา ประเทศ ปี พ.ศ. 2549-2553

หน่วย: คน

ประเทศ	สายสามัญ			สายอาชีวศึกษา		
	2550	2551	2552	2550	2551	2552
บรูไน	19,266	19,075	20,057	3,230	3,481	3,689
กัมพูชา	224,962	264,583	305,197	18,920	-	-
อินโดนีเซีย	4,811,810	4,614,446	4,995,119	2,401,732	2,738,962	3,095,704
ลาว	151,506	154,785	-	3,422	1,685	-
มาเลเซีย	867,521	883,873	-	157,742	161,044	-
พม่า	638,401	693,515	681,856	-	-	-
ฟิลิปปินส์	1,357,889	1,253,642	-	-	-	-
สิงคโปร์	106,840	107,264	108,421	13,648	13,306	13,607
ไทย	1,150,012	1,169,399	1,208,275	767,304	776,531	766,718
เวียดนาม	3,111,280	3,070,023	2,951,889	515,670	614,500	-

ที่มา: UNESCO, Institute of Statistics.

ส่วนจำนวนผู้ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีของประเทศในกลุ่มอาเซียนนั้น เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องของข้อมูล จึงสามารถแสดงตัวเลขได้เป็นบางประเทศและได้ในบางสาขาเท่านั้น ซึ่งในปี พ.ศ. 2550-2552 ในประเทศบรูไน กัมพูชา มาเลเซียและไทย มีแนวโน้มผู้จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีเพิ่มสูงขึ้น แต่ในประเทศเวียดนามมีแนวโน้มลดลง ส่วนผู้จบการศึกษาในสาขาที่สามารถประกอบอาชีพ 7 สาขาวิชาชีพ ได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล นักบัญชี สถาปนิก วิศวกร และนักสำรวจ ตามข้อตกลง MRAs ของประชาคมอาเซียนได้นั้น ต้องจบการศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้อง ดังตารางที่ 4.7 ซึ่งประเทศที่มีผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพข้างต้นมากที่สุด คือ ประเทศอินโดนีเซีย โดยในปี พ.ศ. 2552 มีผู้จบการศึกษาสาขาวิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมและการสร้างอาคาร จำนวน 129,112 คน และจบสาขาแพทย์/สุขภาพ จำนวน 45,983 คน ซึ่งมีจำนวนมาก หากมีการเคลื่อนย้ายแรงงานได้อย่างเสรีในอาเซียนคาดว่าประเทศอินโดนีเซียจะเป็นอีกหนึ่งประเทศที่จะมีการเคลื่อนย้ายของแรงงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งสาขาด้านวิศวกรรมศาสตร์

ตารางที่ 4.7 จำนวนผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาที่เกี่ยวข้องกับ 7 วิชาชีพ ตามข้อตกลง MRAS
 จำนวนสาขาวิชาและประเทศ ปี พ.ศ. 2550-2552

หน่วย: คน

ประเทศ	ทั้งหมด			สังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจ และกฎหมาย			วิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรม และการสร้างอาคาร			แพทย์/สุขภาพ			อื่นๆ		
	2550	2551	2552	2550	2551	2552	2550	2551	2552	2550	2551	2552	2550	2551	2552
บรูไน	1,613	1,544	1,683	203	177	222	147	135	132	163	126	186	1,100	1,106	1,143
กัมพูชา	16,187	16,708	-	8,483	11,056	-	428	514	-	239	518	-	7,037	4,620	-
อินโดนีเซีย	-	-	799,368	-	-	307,353	-	-	129,112	-	-	45,983	-	-	316,920
ลาว	-	-	-	*769	-	-	*852	-	-	-	*160	-	-	-	-
มาเลเซีย	181,404	206,588	-	55,335	68,052	-	51,092	52,535	-	16,789	15,772	-	58,188	70,229	-
พม่า	104,590	-	-	19,596	-	-	-	-	-	-	-	-	84,994	-	-
ฟิลิปปินส์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
สิงคโปร์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ไทย	500,731	541,886	540,522	-	-	224,866	-	-	47,640	-	-	-	-	-	-
เวียดนาม	105,936	104,887	98,612	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

หมายเหตุ *ลาว ใช้ข้อมูลปี 2549.

ที่มา: UNESCO, Institute of Statistics.

บทที่ 5

แนวทางการพัฒนากำลังคนระดับประเทศ ในประเทศสมาชิกอาเซียน

5.1 ประเทศไทย

5.1.1 นโยบายรัฐบาล¹

รัฐบาลสมัยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะเป็นนายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ.2551 ถึงกรอบแนวทางการดำเนินงานของรัฐบาลที่ยังคงยึดหลักการบริหารราชการแผ่นดิน น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการใช้คุณธรรมนำความรู้ และจะปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอย่างเคร่งครัด โดยนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากำลังคนของประเทศมีดังนี้

1. นโยบายด้านสังคมและคุณภาพชีวิต

- นโยบายการศึกษา ที่เน้นการปฏิรูปโครงสร้างการศึกษา รวมถึงการจัดให้มีศูนย์การศึกษาตลอดชีวิต นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการด้านบุคลากรของภาคเศรษฐกิจ

¹ ปัจจุบันรัฐบาลสมัยของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้มีการประกาศยุบสภาเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 และประกาศให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 โดยพรรคเพื่อไทยเป็นพรรคที่ได้เสียงมากที่สุดจากการเลือกตั้งในครั้งนี้

- นโยบายแรงงาน ในการพัฒนาและฝึกอบรมแรงงานทุกระดับให้มีความรู้และทักษะฝีมือที่มีมาตรฐานสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยการเพิ่มขีดความสามารถของสถาบันและศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานที่มีอยู่ทั่วประเทศให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้นในการฝึกอบรมฝีมือแรงงาน ด้วยการระดมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในลักษณะโรงเรียนในโรงงาน และการบูรณาการกับสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาฝีมือแรงงาน นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้แรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศอย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการสนับสนุนด้านสินเชื่อการไปทำงานในต่างประเทศ การฝึกอบรมทักษะฝีมือและทักษะการใช้ภาษา การสร้างหลักประกัน การคุ้มครองดูแลการจัดส่งแรงงานไปทำงานในต่างประเทศ และการติดตามดูแลมิให้ถูกเอารัดเอาเปรียบระหว่างการทำงานในต่างประเทศ

- นโยบายด้านสาธารณสุข เน้นการลงทุนผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ควบคู่กับการสร้างขวัญกำลังใจให้มีความก้าวหน้าในอาชีพ มีการปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อให้มีรายได้จากเงินเดือนและค่าตอบแทนอื่นๆ ที่เหมาะสม เป็นธรรม

2. นโยบายด้านเศรษฐกิจ

นโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ ในด้านการเกษตรนั้น เน้นการสร้าง ความเข้มแข็ง โดยสร้างและพัฒนาคุณภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีความสามารถในการบริหารจัดการผลผลิตและการบริหารองค์กรเกษตรกรรูปแบบต่างๆ ด้วยองค์ความรู้จากนวัตกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสม ผ่านระบบการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบ การศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงภาคเกษตรและสังคมไทย ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรม สร้างความแข็งแกร่งและความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกให้กับอุตสาหกรรมไทยด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าโดยร่วมมือกับภาคเอกชน สถาบันวิจัย และสถาบันการศึกษา ในการพัฒนาความสามารถของผู้ประกอบการ พัฒนา ทักษะฝีมือแรงงาน และยังคงเร่งผลิตบุคลากรด้านอาชีวศึกษาตามความต้องการของตลาด แรงงานอุตสาหกรรม รวมทั้งเพิ่มค่าตอบแทนให้ใกล้เคียงกับปริญญาตรีและกำหนดหลักสูตร ให้สามารถต่อยอดในระดับปริญญาได้

5.1.2 (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11

ประเทศไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 11 ในปี พ.ศ. 2555 ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการจัดทำ โดยทิศทางของการพัฒนานั้นจะยึดเอาวิสัยทัศน์ของประเทศในปี พ.ศ. 2570 ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์ระยะยาวของประเทศเป็นที่ตั้ง โดยกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ดังนี้

“คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทยมีมิตรไมตรีบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง ยึดมั่นในวัฒนธรรมประชาธิปไตย และหลักธรรมาภิบาล การบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึง มีคุณภาพ สังคมมีความปลอดภัยและมั่นคง อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อยู่บนฐานทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลก สามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี”

โดยหลักการของการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 นั้น มี 4 ข้อด้วยกันคือ

1. พัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกระดับ
2. ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ให้ความสำคัญกับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชน
3. พัฒนาประเทศสู่ความสมดุลในทุกมิติ อย่างบูรณาการ และเป็นองค์รวม
4. ยึดวิสัยทัศน์ปี พ.ศ. 2570 เป็นเป้าหมาย ซึ่งจะส่งผลให้บรรลุการพัฒนาที่อยู่บนรากฐานของสังคมไทย อยู่บนกรอบแนวคิดของการพัฒนามนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประเทศมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นเสาหลักของความเป็นปึกแผ่นของคนในชาติ ครอบครัวมีความสุขเป็นพื้นฐานที่สร้างคนเป็นคนดี ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีบทบาทในการพัฒนา ระบบเศรษฐกิจมีเสถียรภาพและความสามารถในการแข่งขัน มีการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ มีกฎระเบียบและกฎหมายที่บังคับใช้อย่างเป็นธรรม และประเทศไทยมีความเชื่อมโยงกับประเทศภูมิภาคและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

เพื่อให้มีความสอดคล้องกับการพัฒนาภายในระยะ 5 ปีนั้น ได้มีการจัดทำ
วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนา โดยสังเขปดังนี้

วิสัยทัศน์ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และ
มีภูมิคุ้มกัน ต่อการเปลี่ยนแปลง”

พันธกิจ

1. สร้างสังคมเป็นธรรมและเป็นสังคมที่มีคุณภาพ ทุกคนมีความมั่นคงใน
ชีวิต ได้รับการคุ้มครองทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม
มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาค ทุก
ภาคส่วนได้รับการเสริมพลังให้สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา
ภายใต้ระบบบริหารจัดการภาครัฐที่โปร่งใส เป็นธรรม
2. พัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีคุณธรรม เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะและการ
ดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย สถาบันทางสังคมและชุมชน
ท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง สามารถปรับตัวรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง
3. พัฒนาระบบการผลิตและบริการให้เข้มแข็งและมีคุณภาพบนฐานความรู้
ความคิดสร้างสรรค์ และภูมิปัญญา สร้างความมั่นคงด้านอาหารและ
พลังงาน ปรับโครงสร้างการผลิตและบริการให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
พร้อมสร้างความเชื่อมั่นกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทาง
เศรษฐกิจและสังคม
4. สร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สนับสนุน
การมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อรองรับผลกระทบ
จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสังคมที่เป็นธรรมและเป็นสังคมสงบสันติสุข
2. เพื่อพัฒนาคนไทยทุกกลุ่มวัยอย่างเป็นองค์รวมทั้งทางร่างกาย ใจ
สติปัญญา อารมณ์ จริยธรรม และสถาบันทางสังคมมีบทบาทหลัก
ในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ
3. เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างมีเสถียรภาพ คุณภาพ และยั่งยืน เป็น
ผู้นำการผลิตสินค้า และบริการบนฐานปัญญาและความคิดสร้างสรรค์
ในภูมิภาคอาเซียน มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน การผลิตและ
การบริโภคเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นำไปสู่สังคมคาร์บอนต่ำ
4. เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เพียงพอต่อ
การรักษาสมดุลของระบบนิเวศ และเป็นฐานที่มั่นคงของการพัฒนา
ประเทศ

เป้าหมายหลัก

1. ความอยู่เย็นเป็นสุขและความสงบสุขของสังคมไทยเพิ่มขึ้น และความเหลื่อมล้ำในสังคมลดลงและภาพลักษณ์การคอร์รัปชันดีขึ้น
2. คนไทยมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีสุขภาวะดีขึ้น และสถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งมากขึ้น
3. เศรษฐกิจเติบโตในอัตราที่เหมาะสมตามศักยภาพของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลิตภาพรวมไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ต่อปี เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อ GDP ให้มีส่วนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 และลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
4. คุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน เพิ่มประสิทธิภาพการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก รวมทั้งเพิ่มพื้นที่ป่าไม้เพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศ

ยุทธศาสตร์

1. ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน
3. ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน
4. ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน
5. ยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม
6. ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

จากการวิเคราะห์สถานการณ์แรงงานของประเทศไทยโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า เราจะยังคงเผชิญปัญหาผลิตภาพแรงงานต่ำและขาดแคลนกำลังคน ซึ่งปัญหาดังกล่าวจะยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงในอนาคต ส่งผลให้เกิดภาวะถดถอยในด้านการผลิต นอกจากนี้ ความไม่สมดุลของโครงสร้างตลาดแรงงานระหว่างความต้องการและการผลิตกำลังคนของประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานจบใหม่ในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าในสาขาวิชาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เกิดปัญหาคนว่างงานควบคู่กับการขาดแคลนกำลังคนเฉพาะสาขา นอกจากนี้การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจยังเป็นประเด็นใหญ่ที่จะต้องให้ความสนใจโดยเฉพาะการเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ดังนั้น ประเด็นในการพัฒนาของแผนฯ ที่ 11 เกี่ยวกับด้านกำลังคนนั้น คือ การมุ่งพัฒนาคนให้มีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนา

ประเทศให้มั่นคงและสามารถแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างต่อเนื่องซึ่งมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากำลังคนดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคู่มือส่งเสริมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

มุ่งเตรียมคนให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัยให้มีภูมิคุ้มกันเพื่อเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเสริมสร้างศักยภาพของคนในทุกมิติให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง สติปัญญาที่รอบรู้ และมีจิตสำนึกในคุณธรรม จริยธรรม มีความเพียร และรู้คุณค่าความเป็นไทย มีโอกาสและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต ควบคู่กับการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในสังคมและสถาบันทางสังคมให้เข้มแข็งและเอื้อต่อการพัฒนาคนรวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งและสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้คนในชุมชนและเป็นพลังทางสังคมในการพัฒนาประเทศ โดยมีแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากำลังแรงงานดังนี้

- พัฒนาคู่มือคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั้งการศึกษา การเสริมสร้างขีดความสามารถในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิตที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย โดยในด้านการพัฒนาแรงงานนั้นจะให้ความสำคัญกับความรู้และสมรรถนะที่สอดคล้องกับโครงสร้างการผลิตและบริการบนฐานความรู้และเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

(1) พัฒนากำลังแรงงานในภาคเกษตร โดยจัดระบบการศึกษาเพื่อสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถด้านการเกษตรที่ใช้ความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างครบวงจร ปฏิรูปการฝึกอบรมอาชีพสู่การปฏิบัติจริง พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกและแรงจูงใจให้เยาวชนเข้าสู่อาชีพเกษตรกรรมอย่างมีศักดิ์ศรีเพื่อให้ภาคการเกษตรเป็นฐานการผลิตที่มั่นคงของประเทศ

(2) สนับสนุนการผลิตและพัฒนานักวิจัย ผู้สร้างและพัฒนานวัตกรรมในสาขาต่างๆ สร้างเครือข่ายนักวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนต่อยอดสู่การสร้างสรรคนวัตกรรมระดับสูงที่เชื่อมโยงองค์ความรู้ใหม่กับภูมิปัญญาวัฒนธรรมไทยสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าของสินค้าและบริการที่สามารถใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรือเชิงสังคม โดยให้ความสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษาฐานวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและระดับอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงกันเป็นระบบ รวมทั้งส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมเพื่อต่อยอดไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์

(3) พัฒนากำลังแรงงานระดับกลาง โดยเน้นการจัดการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา การยกระดับคุณภาพมาตรฐาน

อาชีวศึกษาให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในการประกอบอาชีพที่เชื่อมโยงกับกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย และสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษารวมทั้งสร้างเครือข่ายการผลิตและพัฒนา กำลังแรงงานกับภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะสถานประกอบการ สถาบันเฉพาะทางควบคู่กับ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้นานาชาติ

(4) จัดทำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบ คุณวุฒิวิชาชีพระดับต่างๆ สนับสนุนการเตรียมความพร้อมรองรับการเปิดเสรีด้านแรงงาน ภายใต้กรอบความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้แรงงานมี สมรรถนะและมีเส้นทางความก้าวหน้าในวิชาชีพที่ชัดเจน

(5) เตรียมความพร้อมคนไทยในการรับประโยชน์และลดผลกระทบที่ จะเข้ามาพร้อมกับการเข้าออกของแรงงานอย่างเสรี สร้างโอกาสและเพิ่มขีดความสามารถของ คนไทยในการออกไปทำงานต่างประเทศ ยกกระดับทักษะด้านอาชีพและทักษะด้านภาษา ควบคู่ กับการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมจากผลกระทบของการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี

(6) เร่งปรับปรุงการบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติให้เป็นระบบ ทั้ง การจัดระเบียบแรงงานไร้ฝีมือ การดึงดูดแรงงานที่มีการศึกษาสูงเข้ามาทำงานในประเทศ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลของแรงงานข้ามชาติให้มีประสิทธิภาพและนำไปใช้ในการบริหาร จัดการแรงงานได้อย่างเป็นรูปธรรม

(7) จัดให้มีการวางแผนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรภาครัฐ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สร้างความชัดเจนในบทบาทและภาระงานของข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้าง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของภาครัฐให้มีผลิตภาพสูงขึ้น รวมทั้ง ปรับปรุงระบบบริหารงานบุคคลให้เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ของภาครัฐ

2. ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพ และยั่งยืน

การให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจบนฐานความรู้ ความคิด สร้างสรรค์ และภูมิปัญญา ภายใต้ปัจจัยสนับสนุนที่เอื้ออำนวยและระบบการแข่งขันที่เป็นธรรม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประเทศ มุ่งปรับโครงสร้างการค้าและการลงทุนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสาขาบริการที่มี ศักยภาพบนพื้นฐานของนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาธุรกิจสร้างสรรค์และเมือง สร้างสรรค์ เพิ่มผลิตภาพของภาคเกษตร และสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยเทคโนโลยีและกระบวนการ ผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พัฒนาภาคอุตสาหกรรมสู่อุตสาหกรรมฐานความรู้เชิง สร้างสรรค์และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ สร้าง ความมั่นคงด้านพลังงาน ควบคู่ไปกับการปฏิรูปกฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ ทางเศรษฐกิจ

และบริหารจัดการเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เป็นฐานเศรษฐกิจของ
ประเทศที่เข้มแข็งและขยายตัวอย่างมีคุณภาพ โดยมีแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากำลัง
แรงงานดังนี้

- พัฒนาระบบการแข่งขันที่มีประสิทธิภาพ เท่าเทียม และเป็นธรรม
โดยการพัฒนาแรงงานนั้นจะให้ความสำคัญในการสร้างความสมดุลระหว่างภาคการผลิตและ
บริการ โดย

(1) เพิ่มขีดความสามารถของผู้จบการศึกษาในทุกระดับ โดยเฉพาะ
ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้มีมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของสาขาเกษตร
อุตสาหกรรม และบริการ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานและความก้าวหน้า
ของเทคโนโลยี

(2) ยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์โดยการดำเนินการร่วมกันทั้งภาครัฐ
ภาคธุรกิจเอกชน และสถาบันการศึกษาและการฝึกอบรม ในการต่อยอดความรู้ความสามารถ
ให้มีความเชี่ยวชาญและความชำนาญเฉพาะทาง เพื่อเพิ่มผลิตภาพทุนมนุษย์และเพิ่ม
ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศควบคู่กับการสนับสนุนการใช้ระบบคุณวุฒิวิชาชีพ
และระบบมาตรฐานฝีมือแรงงานที่มีความเชื่อมโยงกันทั้งระบบมาตรฐานอาชีพและ
ค่าตอบแทนที่เป็นไปตามความสามารถและสมรรถนะของกำลังแรงงาน

(3) จัดทำฐานข้อมูลแรงงานแห่งชาติเพื่อเป็นศูนย์กลางของข้อมูล
ตลาดแรงงานไทยทั้งในด้านกำลังแรงงานและความต้องการจำแนกตามรายสาขาเศรษฐกิจ
ระดับการศึกษา และคุณวุฒิวิชาชีพ รวมทั้งข้อมูลแรงงานข้ามชาติที่เป็นระบบ เพื่อเป็นฐาน
ข้อมูลที่ใช้ในการจับคู่ให้เกิดความสมดุลระหว่างกำลังแรงงานกับความต้องการในตลาดแรงงาน
รวมทั้งเป็นฐานข้อมูลประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายแรงงานเพื่อให้กำลังแรงงานได้ทำงาน
ตามศักยภาพและขีดความสามารถซึ่งจะช่วยสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพและความยืดหยุ่น
ของกำลังแรงงาน

3. ยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม

มุ่งเชื่อมโยงมิติของการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศกับมิติของความ
ร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคต่างๆ บนพื้นฐานของการพึ่งพาซึ่งกันและกัน และมีภูมิคุ้มกัน
ต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาฐานการผลิตและ
การลงทุนของประเทศให้เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
รวมทั้งเชื่อมโยงกับการผลิตในประเทศ พัฒนาความร่วมมือแบบหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืน
บนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกันทั้งในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาค และสร้างปฏิสัมพันธ์ใน
ความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างสร้างสรรค์ เตรียมความพร้อมประเทศไทยในการเข้าสู่

ประชาคมอาเซียน ให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคนในทุกภาคส่วนให้มีทักษะที่ทันต่อ การเปลี่ยนแปลง ควบคู่ไปกับการพัฒนาความเชื่อมโยงด้านขนส่งและระบบโลจิสติกส์ภายใต้ กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาค ปรับปรุงกฎระเบียบการขนส่งคนและสินค้าเพื่อลดต้นทุนการ ดำเนินธุรกิจและเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคีการพัฒนาภายในประเทศตั้งแต่ระดับชุมชน ท้องถิ่นให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

- การพัฒนาความเชื่อมโยงด้านการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ภายใต้ กรอบความร่วมมือในอนุภูมิภาคต่างๆ สำหรับบริบทด้านการพัฒนากำลังแรงงานนั้นจะให้ ความสำคัญด้านการพัฒนาบุคลากรในธุรกิจการขนส่งและโลจิสติกส์ เพื่อเพิ่มศักยภาพของ ภาคเอกชนไทยทั้งในด้านทักษะภาษาต่างประเทศ และความรู้ด้านการบริหารจัดการโลจิสติกส์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการไทยสามารถเชื่อมโยงการค้าดำเนินธุรกิจขนส่งและโลจิสติกส์ได้ตลอด ทั้งห่วงโซ่อุปทาน ทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ รวมทั้งพัฒนาผู้ประกอบการ โดยเฉพาะระดับ SMEs ให้มีความรู้ด้านศักยภาพการพัฒนาธุรกิจร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน และความรู้ในการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจและ ช่องทางส่งออกในอนุภูมิภาค และพัฒนาสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการของไทยในระดับ สากลเพื่อให้สามารถริเริ่มธุรกิจระหว่างประเทศได้ โดยไทยให้ความสนับสนุนทางวิชาการกับ ประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนาบุคลากรด้านธุรกิจการขนส่งและโลจิสติกส์ด้วยในฐานะหุ้นส่วน การพัฒนา

- การพัฒนาฐานลงทุนโดยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันใน อนุภูมิภาค จะให้ความสำคัญในการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรและผู้ประกอบการ ในท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตเศรษฐกิจชายแดน เพื่อสนับสนุนการค้าและการลงทุน โดยคำนึงถึงและมีมาตรการรองรับที่เหมาะสมต่อผลกระทบเข้าสู่ประเทศโดยส่วนรวมอันอาจ เกิดจากการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน และมาตรการด้านสังคมอื่นๆ

- การสร้างความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยผลักดันให้ไทย มีบทบาทนำที่สร้างสรรค์ในเวทีระหว่างประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะต้องมี การเตรียมการ ดังนี้

(1) พัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนที่มี ศักยภาพในการร่วมพัฒนาบุคลากรในทุกภาคส่วนเศรษฐกิจ ภาคการผลิต อุตสาหกรรมแปรรูป รวมทั้งผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องประชาคมอาเซียน ให้ได้รับข้อมูลและศึกษากฎระเบียบและข้อตกลงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาษาและขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมเพื่อให้มีความเข้าใจชัดเจน เพื่อให้มีความรู้ และมีสมรรถนะในการแข่งขันในระบบเสรี เพื่อเตรียมความพร้อมของธุรกิจในการได้ประโยชน์ จากความเป็นเสรีทั้งด้านการค้า การลงทุนและบริการ การเสริมสร้างความรู้ด้านทรัพย์สินทาง

ปัญญาตลอดจนแนวทางการขยายตลาดตามโอกาสและข้อตกลงใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้น พร้อมทั้งมีระบบการเยียวยาช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการปรับโครงสร้างและการแข่งขัน พร้อมทั้งเตรียมการรองรับผลกระทบในด้านการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าเกษตร พลังงานและโอกาสในการเกิดการขาดแคลนสินค้าเกษตรอันเนื่องจากการเคลื่อนไหวเสรีของสินค้าโดยแสวงหาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนผู้ผลิตรายใหญ่

(2) เสริมสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ตลอดจนการยกระดับทักษะฝีมือแรงงาน ทักษะด้านภาษาและความรอบรู้ด้านภาษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม เพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานไทยเข้าสู่ตลาดแรงงานในภูมิภาคอาเซียน โดยไทยมีบทบาทนำในอาเซียนร่วมกับประเทศอื่นที่มีศักยภาพ

(3) กำหนดมาตรฐานขั้นพื้นฐานของคุณภาพสินค้าและบริการ เพื่อป้องกันสินค้าและบริการนำเข้าที่ไม่ได้คุณภาพทั้งในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งอาจก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน และก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการกำหนดระบบบริหารจัดการร่วมในด้านการพัฒนาทักษะและด้านคุณสมบัติของแรงงานนำเข้าเพื่อให้ได้แรงงานที่มีคุณภาพ และตรงกับความต้องการสำหรับทุกประเทศ

- การสร้างความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจในภูมิภาคด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การเคลื่อนย้ายแรงงาน และการส่งเสริมแรงงานไทยในต่างประเทศ ในลักษณะเกื้อกูลกัน ผ่านกิจกรรมเชื่อมโยงห่วงโซ่การผลิตและการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างกันอย่างเสรีและมีประสิทธิภาพ โดย

(1) เร่งดำเนินการด้านการยอมรับมาตรฐานฝีมือระหว่างประเทศเพื่ออำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายแรงงาน ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของไทยและประเทศเพื่อนบ้านไปพร้อมๆ กัน และจัดทำแผนบูรณาการกับประเทศเพื่อนบ้านด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาและทักษะแรงงานรองรับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจภายในประเทศและอนุภูมิภาค และการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของไทยเพื่อให้มีการจัดแรงงานรองรับประเทศไทยที่ได้รับผลกระทบจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุก่อนประเทศเพื่อนบ้าน

(2) ส่งเสริมผู้ประกอบการไทยในการขยายการลงทุนไปสู่ต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานและวัตถุดิบในประเทศ และใช้ประโยชน์จากสิทธิพิเศษ (GSP) ของประเทศเพื่อนบ้านในการผลิตเพื่อส่งออก โดยการสร้างตราสัญลักษณ์ และสร้างเครือข่ายธุรกิจโดยการหาตัวแทนและหุ้นส่วนในต่างประเทศ การสนับสนุนด้านสินเชื่อ การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งธุรกิจและการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศ การจัดตั้งหอการค้าและสมาคมธุรกิจเอกชนไทยในต่างประเทศ จัดตั้งเวทีประสานงานระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ควบคู่กับสภาธุรกิจของกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาค และศูนย์

ประสานงานระดับท้องถิ่นกับประเทศเพื่อนบ้านบริเวณชายแดน การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการและผู้ส่งออกไทยใช้สิทธิพิเศษทางการค้าตามข้อตกลงทางการค้าต่างๆ

(3) คุ้มครองและส่งเสริมสิทธิและผลประโยชน์ของคนไทยและแรงงานไทยในต่างประเทศและสนับสนุนการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนไทยในต่างประเทศ โดยการให้ความรู้ด้านกฎหมายท้องถิ่นสนับสนุนกิจกรรมคนไทย เสริมสร้างชุมชนไทยในต่างประเทศให้อยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณภาพชีวิตที่ดีสนับสนุนการฝึกอบรมทักษะฝีมือและทักษะการใช้ภาษา การสร้างหลักประกัน การคุ้มครองดูแลการจัดส่งแรงงานไปทำงานในต่างประเทศ และการติดตามดูแลช่วยเหลือคนไทยที่ประสบปัญหาในต่างประเทศ และคุ้มครองสิทธิประโยชน์แรงงานไทยในต่างประเทศให้ได้รับประโยชน์ตามที่กฎหมายกำหนด

5.1.3 แผนพัฒนากำลังคนในระดับกระทรวง

นอกจากนโยบายของรัฐและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแล้ว ในแต่ละกระทรวงยังมีแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากำลังคนดังนี้

แผนการพัฒนา กำลังคน	วิสัยทัศน์	ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากำลังคน
ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552-2561 (กระทรวงศึกษาธิการ)	ระบบการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศมีความสอดคล้องกับความต้องการและมีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้โดยความร่วมมือของทุกภาคส่วน	<ul style="list-style-type: none"> - ยุทธศาสตร์ที่ 2 : พัฒนาคูณภาพกำลังคนทุกระดับ - ยุทธศาสตร์ที่ 3 : เร่งผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษา - ยุทธศาสตร์ที่ 4 : ผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งสาขาขาดแคลนและจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ - ยุทธศาสตร์ที่ 5 : พัฒนาสมรรถนะและขีดความสามารถของกำลังแรงงาน - ยุทธศาสตร์ที่ 6 : เสริมสร้างความยั่งยืนให้กับภาคการผลิตและบริการที่เชื่อมโยงกับการพัฒนากำลังคน - ยุทธศาสตร์ที่ 9 : สร้างระบบความร่วมมือและเครือข่ายในการผลิตและพัฒนากำลังคน
(ร่าง) แผนแม่บทด้านแรงงาน พ.ศ. 2555-2559 (กระทรวงแรงงาน)	แรงงานมีศักยภาพสูงเพื่อส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ มีความมั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การเสริมสร้างความสมดุลของตลาดแรงงาน - ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การเพิ่มขีดความสามารถของกำลังแรงงานและผู้ประกอบการในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ - ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การบริหารจัดการด้านแรงงานระหว่างประเทศ - ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การเสริมสร้างความมั่นคงและคุณภาพชีวิตที่ดีให้กำลังแรงงาน

แผนการพัฒนา กำลังคน	วิสัยทัศน์	ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากำลังคน
(ร่าง)แผนยุทธศาสตร์ กรมพัฒนาฝีมือ แรงงาน พ.ศ. 2555- 2559	กำลังแรงงานไทยมีสมรรถนะได้ มาตรฐานสากล	<ul style="list-style-type: none"> - ยุทธศาสตร์ที่ 1 : กำหนดและพัฒนามาตรฐานฝีมือ แรงงานให้สาขาวิชาชีพต่างๆ ให้ทัดเทียมมาตรฐาน สากล - ยุทธศาสตร์ที่ 2 : ลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานทั้ง ด้านปริมาณและคุณภาพ - ยุทธศาสตร์ที่ 3 : เตรียมความพร้อมฝีมือแรงงาน เพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีในภูมิภาค อาเซียน
แผนยุทธศาสตร์ กระทรวงวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี พ.ศ. 2555-2559	เป็นองค์กรหลักในการพัฒนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ นวัตกรรมเพื่อสร้างปัญญาในสังคม สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศอย่างยั่งยืน	<ul style="list-style-type: none"> - ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การส่งเสริมและเร่งรัดการพัฒนา กำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ให้เป็นพลังของประเทศ - ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การสร้างความตระหนักและ พัฒนาการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ นวัตกรรมให้เป็นสังคมฐานความรู้ - ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การวิจัย พัฒนาและนวัตกรรม สร้าง ฐานความรู้และเพิ่มผลิตภาพของประเทศ
แผนแม่บทการพัฒนา อุตสาหกรรมในระยะ 5 ปี พ.ศ. 2553- 2557	มุ่งสร้างอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ที่ยั่งยืน	<ul style="list-style-type: none"> - ยุทธศาสตร์ที่ 1: การเพิ่มขีดความสามารถของ ผู้ประกอบการและภาคอุตสาหกรรมในการแข่งขันและ การสร้างเชื่อมโยงสู่พื้นที่และตลาดอาเซียน - ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การส่งเสริมและพัฒนา อุตสาหกรรมที่สร้างคุณค่า มีนวัตกรรม และเชื่อมโยง กับการใช้วัตถุดิบในประเทศรวมทั้งอุตสาหกรรมต้นน้ำ

5.2 ประเทศสิงคโปร์²

ในประเทศสิงคโปร์การศึกษาและการพัฒนาแรงงาน ประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก คือ ก่อนทำงาน (Pre-employment Education and Training: PET) และหลังจากเข้าทำงานแล้ว (Continuing Education and Training: CET) โดย PET ดูแลเรื่องการพัฒนาการศึกษาตั้งแต่วัยก่อนเข้าเรียนจนถึงระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งเตรียมความพร้อมทางด้านการศึกษาและทางด้านทักษะในด้านต่างๆ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน ในขณะที่ CET มีความหลากหลายมากกว่าซึ่งดูแลผู้ใหญ่และผู้อยู่ในกำลังแรงงาน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้กำลังแรงงานมีสมรรถนะ (Competency) ที่ต้องการ เพื่อให้แรงงานมีความมั่นคงในการทำงานสามารถหางานได้และเพื่อให้ภาคอุตสาหกรรมได้รับผลประโยชน์จากสมรรถนะของแรงงานฝีมือซึ่งจะมีผลต่อความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศในที่สุด ดังนั้น CET จึงมีเป้าหมายที่ชัดเจนคือกำลังแรงงานและภาคอุตสาหกรรม หัวใจของ CET คือ ระบบ Singapore Workforce Skills Qualifications หรือ WSQ ซึ่งเป็นระบบสำคัญในการฝึกเพิ่มทักษะและความรู้ให้แก่แรงงาน โดยมีสำนักงาน Singapore Workforce Development Agency (SWDA) เป็นผู้บริหารระบบ

SWDA ตั้งขึ้นเมื่อ 1 กันยายน พ.ศ. 2546 ภายใต้กระทรวงกำลังคน หรือ Ministry of Manpower ของประเทศสิงคโปร์ โดยมีเป้าหมายในการเพิ่มความสามารถในการได้งานทำและความสามารถในการแข่งขันของกำลังแรงงานในประเทศสิงคโปร์ และมีภารกิจในการสร้างแรงงานที่มีความสามารถในการแข่งขัน มีการเรียนรู้ตลอดชีพ และมีทักษะแรงงานขั้นสูงซึ่งก่อนจะตั้ง WDA สิงคโปร์มีโครงการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว WDA มีแนวทางสำคัญ 4 แนวทางดังนี้

1. สร้างกำลังแรงงานเพื่อสนับสนุนภาคอุตสาหกรรม โดยมีการทำงานร่วมกับหน่วยงานทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในแนวทางการสร้างแรงงานรองรับ
2. ลดช่องว่างทางทักษะของแรงงาน (Skills Gaps) โดยการฝึกอบรมหรือการย้ายแรงงานเข้าไปสู่ภาคอุตสาหกรรมที่มีการเติบโตสูง
3. สร้างความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมโดยการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันผ่านทางการพัฒนาทางด้านทักษะของแรงงาน

² ข้อมูลส่วนนี้คัดมาจาก รายงานการศึกษาและดูงาน ณ ประเทศสิงคโปร์ ระหว่างวันที่ 11-13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 ภายใต้โครงการ “การศึกษาและจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากำลังคนของประเทศ อันเนื่องมาจากการประชุมวิชาการนานาชาติในกรอบทูล่มมนุษย์และผลิดภาพแรงงาน” สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย และ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน

4. เพิ่มโอกาสในการถูกจ้างงานของแรงงาน โดยเฉพาะในส่วนของแรงงานที่มีทักษะต่ำ โดยการเพิ่มทักษะการทำงานพื้นฐานให้แก่แรงงาน

โดยในปี พ.ศ. 2551 มีการประกาศแผนแม่บทของ CET หรือ CET Master Plan เพื่อสร้างเครือข่ายของ CET โดยโครงสร้างของระบบ แผนภาพที่ 5.1

แผนภาพที่ 5.1 ปัจจัยสำคัญต่อระบบ WSQ ของประเทศสิงคโปร์

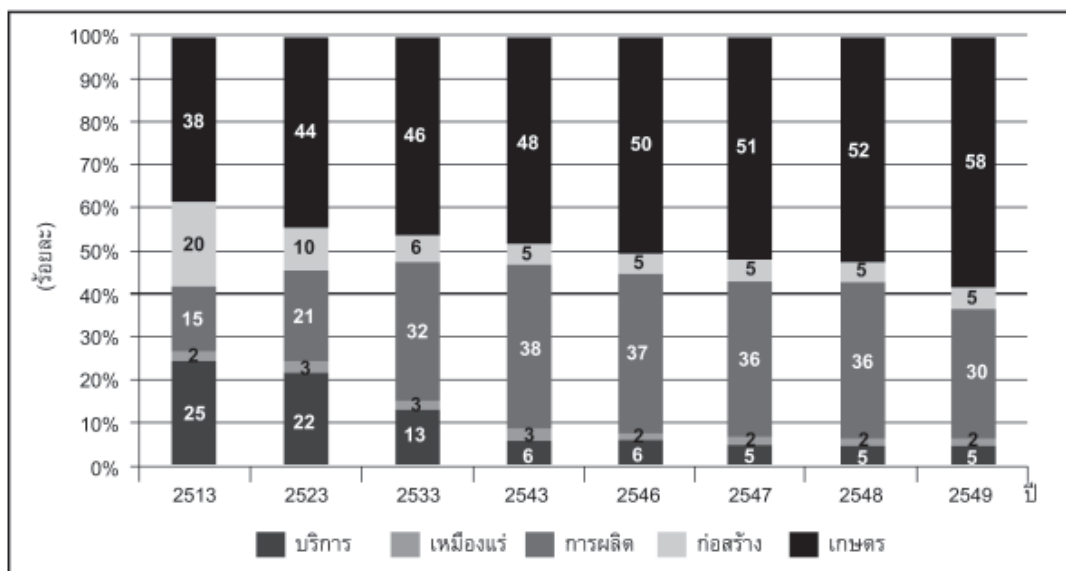

ที่มา: Singapore Workforce Development Agency.

5.3 ประเทศมาเลเซีย

ในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจของประเทศมาเลเซียได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก จากในปี พ.ศ. 2513 ที่เน้นการส่งออกสินค้าประเภทเหมืองแร่และเกษตรสูงถึงร้อยละ 45.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ถัดมาในช่วงปี พ.ศ. 2523 อุตสาหกรรมการผลิตเริ่มมีบทบาท โดยสูงถึงร้อยละ 13 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ คิดเป็นมูลค่า 60 ล้านริงกิต ในปี พ.ศ. 2549 นั้น รายได้จากภาคเกษตรและการทำเหมืองแร่กลับลดเหลือต่ำกว่าร้อยละ 20 ในภาคเกษตรและเหมืองแร่ และร้อยละ 30 ในภาคการผลิต ในขณะที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในภาคบริการนั้นเปลี่ยนแปลงจากร้อยละ 44 ในปี พ.ศ. 2523 ไปเป็นมากกว่าร้อยละ 50 ในปี พ.ศ. 2549 ดังแผนภาพที่ 5.2

แผนภาพที่ 5.2 สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศมาเลเซีย จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2513-2549

ที่มา: Goh Swee Seang, รายงานเรื่อง "Human Capital Needs of the 21st Century", Ministry of Human Resource, Malaysia.

ประเทศมาเลเซียได้เปลี่ยนแปลงจากเศรษฐกิจแบบเกษตรและเหมืองแร่มาเป็นเศรษฐกิจที่เน้นด้านอุตสาหกรรมในระหว่างปี พ.ศ. 2523-2543 และในช่วงกลางปี พ.ศ. 2533 นั้น พบว่า เศรษฐกิจเริ่มมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเป็นเศรษฐกิจในเชิงความรู้ (Knowledge-based Economy) อาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นตัวกระตุ้น ดังนั้น สถานประกอบการธุรกิจต่างๆ จึงเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์การประกอบธุรกิจเพื่อให้เกิดความเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน ในปี พ.ศ. 2549 นั้น ประเทศมาเลเซียจัดอยู่ในลำดับ 23 จาก 61 ประเทศที่มีศักยภาพในเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความยั่งยืนดังกล่าว รัฐบาลจึงได้ประกาศวิสัยทัศน์ในการพัฒนา 4 ด้านอันได้แก่ (1) การพัฒนาเชิงเศรษฐกิจ (2) การดำเนินธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ (3) ความมีเสถียรภาพของรัฐ และ (4) การจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐาน

สำหรับการพัฒนาทุนมนุษย์นั้น ประเทศมาเลเซียให้ความสำคัญในด้านแรงงานที่ใช้ความรู้มากกว่าการใช้แรงงาน โดยเชื่อว่าความรู้จะส่งผลต่อการพัฒนาด้านทักษะที่หลากหลายเพื่อนำไปใช้ในการประกอบธุรกิจ นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning) ที่เน้นการเรียนรู้ในด้านพื้นฐาน การอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ (Comprehensive Reading) คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์พื้นฐานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการปูพื้นฐานในด้านการศึกษาระดับมัธยมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้ผู้ที่จบมีพื้นฐานการศึกษาที่ดี

นอกจากการสร้างรากฐานทางการศึกษาแล้ว ในภาคของการทำงานมีความจำเป็นต้องสร้างความเข้มแข็งเช่นเดียวกัน ประเทศมาเลเซียจึงเน้นความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง การเสริมสร้างศักยภาพของแรงงานแม้จะออกจากวัยเรียนโดยการสร้างโอกาสการเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรม เพื่อสร้างความรู้และทักษะแก่แรงงาน นอกจากนี้ยังมีการนำระบบ ICT มาใช้อย่างแพร่หลาย และพยายามให้แรงงานได้เข้าถึง ICT ให้มากที่สุดซึ่งผลของการดำเนินการดังกล่าว ส่งผลให้ประเทศมาเลเซียมีลำดับการเตรียมพร้อมทางด้านเทคโนโลยี จาก “The Global Information Technology Report 2006-2007” สูงเป็นอันดับที่ 26 จาก 122 ประเทศ

การเตรียมความพร้อมทางด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศมาเลเซียนั้นกล่าวโดยสรุป คือ

- การเตรียมพร้อมให้แก่ผู้เรียนในด้านความรู้พื้นฐาน
- การสร้างโอกาสการเรียนรู้แม้จะอยู่ในช่วงวัยทำงานแล้ว
- การพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ ในการทำงาน
- การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- การพยายามนำเอา ICT เข้ามาใช้เพื่อช่วยในการเรียนรู้

5.4 ประเทศอินโดนีเซีย

รัฐบาลของประเทศอินโดนีเซียได้มีการกำหนดแนวทางการเตรียมพร้อมในด้านกำลังคนในช่วง พ.ศ. 2553-2557 ไว้ดังนี้

- การพยายามเน้นให้เกิดการสร้างงานผ่านแผนการช่วยเหลือต่างๆ จากรัฐ
- การพัฒนานโยบายด้านการย้ายถิ่นของแรงงาน
- การส่งเสริมการขยายตัวของตลาดแรงงาน

เพื่อให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลรัฐบาลอินโดนีเซียได้มีนโยบายเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน อาทิ

1. ด้านอุปสงค์

- การขยายการลงทุนในด้านแรงงาน
- การลดช่องว่างที่เกิดจากตลาดแรงงาน
- ปรับโครงสร้างนโยบายด้านตลาดแรงงาน

2. ด้านอุปทาน

- สนับสนุนการพัฒนาทักษะของแรงงานโดยอาศัยช่องทางต่างๆ
- การสนับสนุนให้มีแหล่งข้อมูลในด้านตลาดแรงงาน และ โอกาสในด้านการทำงาน

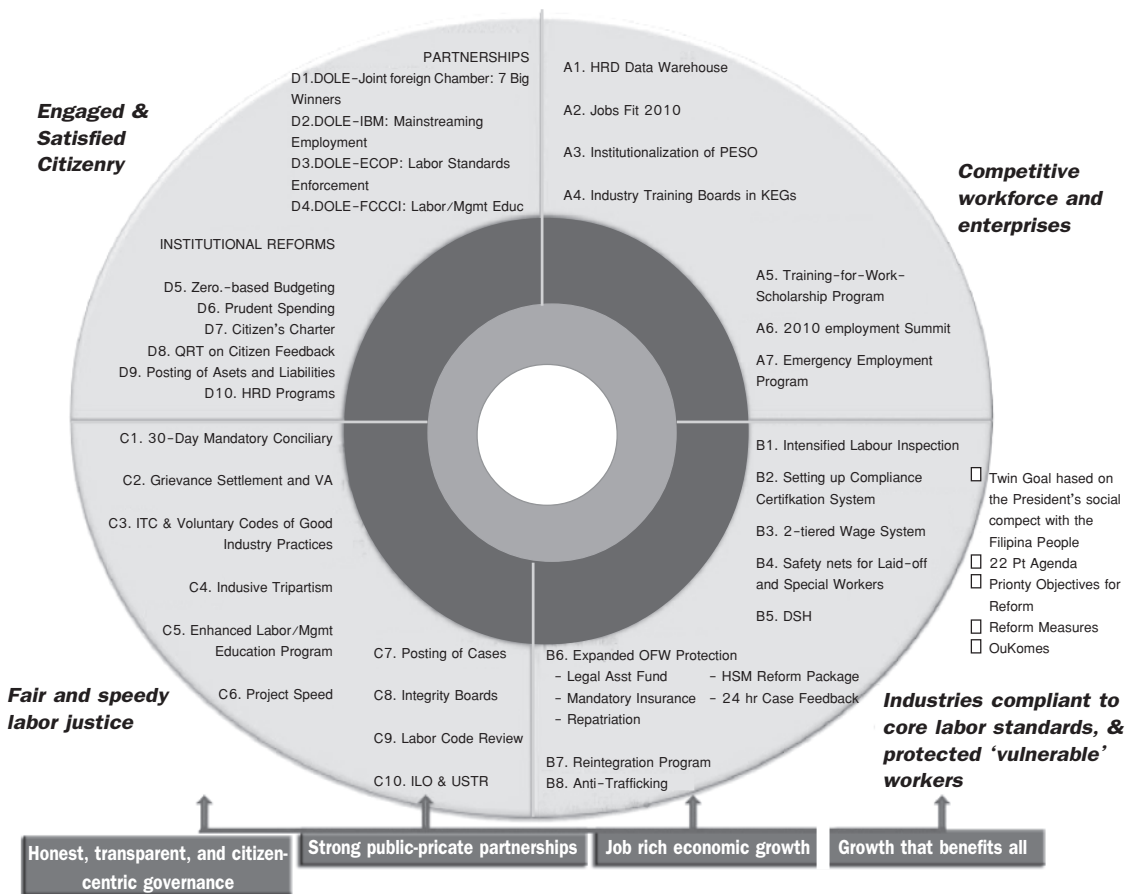
3. การส่งเสริมให้แรงงานมีคุณภาพ

- การอบรมด้านสมรรถนะแรงงาน
- การส่งเสริมพัฒนาสร้างแนวทางในการอบรมและทดสอบสมรรถนะแรงงาน
- การเชื่อมโยงทางการศึกษาและการทำงานเข้าด้วยกัน เป็นต้น

5.5 ประเทศฟิลิปปินส์

จากผลการดำเนินงานในช่วง 100 วันที่เข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีของ Benigno S. Aquino III (วันที่ 30 มิถุนายน-8 ตุลาคม พ.ศ. 2553) นั้นพบว่า แนวทางการดำเนินการด้านกำลังแรงงานของประเทศฟิลิปปินส์นั้น มีวิสัยทัศน์หลักคือ ต้องการให้ทรัพยากรมนุษย์ของประเทศมีขีดความสามารถในการแข่งขัน ได้รับการจ้างงาน รวมถึงได้รับความยุติธรรมในการประกอบอาชีพ ซึ่งกรอบการปฏิรูปทางด้านแรงงานและการจ้างงานแสดงดังแผนภาพที่ 5.3

แผนภาพที่ 5.3 โครงสร้างการปฏิรูปด้านแรงงานและการจ้างงาน ของประเทศฟิลิปปินส์

Framework on Labor & Employment Reforms

สำหรับแนวทางด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของนโยบาย “The 22-Point Labor and Employment Agenda” ที่รับผิดชอบโดย Department of Labor and Employment (DOLE) มีแนวทางในการพัฒนากำลังแรงงานของประเทศ อาทิ

- การลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการเชื่อมโยงข้อมูลหน่วยงานที่ดูแลด้านทักษะและหน่วยงานที่ดูแลด้านกำลังคนให้มีความสอดคล้องกันซึ่งจะเป็นข้อมูลในส่วนกลาง (Data Warehouse) ที่รวบรวมในด้านการฝึกอบรม การไปทำงานต่างประเทศ การได้รับการรับรองจากหน่วยงานต่างๆ ที่ไม่ว่ารัฐ นายจ้าง และลูกจ้างสามารถนำมาใช้ได้โดยหน่วยงานที่ให้ข้อมูลดังกล่าวได้แก่ Bureau of Local Employment (BLE), the Philippine Overseas Employment Administration (POEA), the Technical Education and Skills Development Authority (TESDA), the Professional Regulation Commission (PRC), the Maritime Training Councils (MTC), และ the National Maritime Polytechnic (NMP)

- เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศของฟิลิปปินส์เป็นเกาะ การกระจายข้อมูลจึงเป็นสิ่งจำเป็นซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะทำให้แรงงานได้ทราบถึงอุปสงค์และอุปทานในตลาดแรงงาน

- การจัดตั้งคณะกรรมการอบรมในด้านอุตสาหกรรม (Industrial Training Board) คณะกรรมการกลุ่มนี้จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นหน่วยงานกลางในการประสานความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนด้านการอบรม และการสร้างหลักสูตรที่ตรงต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรมโดยตรง เพื่อตรงต่อความต้องการของภาคเอกชน มี TESDA เป็นหน่วยงานหลักที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ

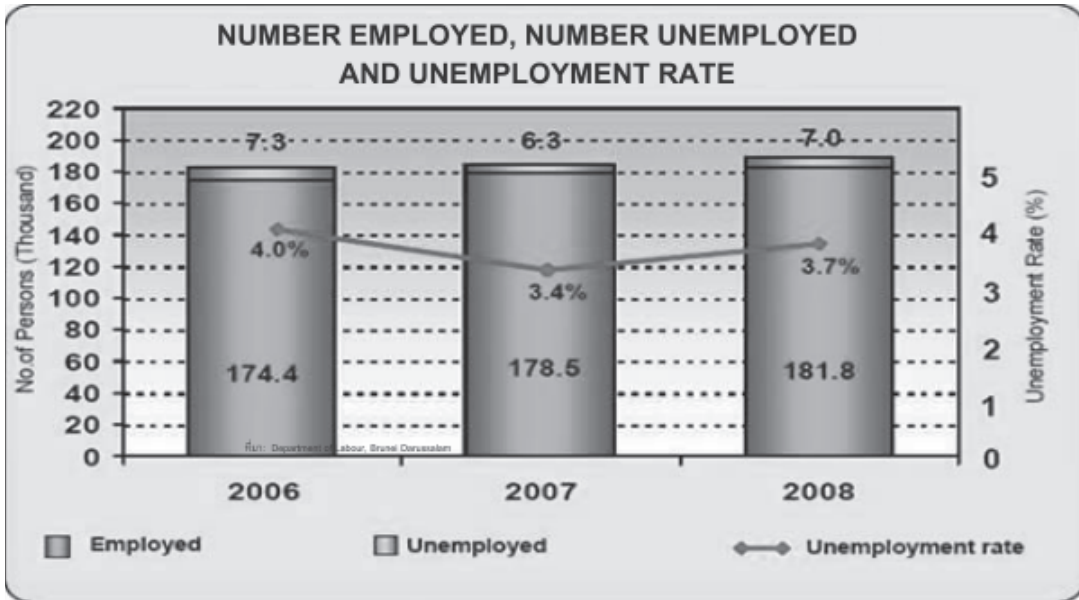
- การให้ทุนการศึกษาแก่แรงงานที่ต้องการอบรม

- การร่วมมือกับสหประชาชาติ ในการสร้างโอกาสของผู้ที่อยู่ในถิ่นที่ห่างไกลและได้รับโอกาสในการศึกษาต่ำ

5.6 ประเทศบรูไน

แม้เศรษฐกิจของประเทศบรูไนขึ้นกับน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ และสัดส่วนผู้มีงานทำจะมีสัดส่วนที่สูงโดยมีอัตราการว่างงานอยู่ระหว่างร้อยละ 3.4-4.0 ก็ตาม ดังแผนภาพที่ 5.4 แต่รัฐบาลยังคงให้ความสำคัญกับการศึกษาและคุณภาพการศึกษาเป็นสำคัญ

แผนภาพที่ 5.4 จำนวนผู้มีงานทำ/จำนวนผู้ว่างงานและอัตราการว่างงาน ปี พ.ศ. 2549-2551 (ค.ศ. 2006-2008)

ที่มา: Department of Labour, Brunei Darussalam

จากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาของประเทศปี พ.ศ. 2550-2554 (Brunei Darussalam Education Strategic Plan 2007-2011) นั้น มุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต กระทรวงศึกษาธิการของประเทศบรูไนเป็นหน่วยงานหลักที่เสริมสร้างความเข้มแข็งในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยในแผนยุทธศาสตร์ฉบับนี้ ได้มีการมุ่งเน้นในด้าน ICT ซึ่งจะเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงความรู้และเศรษฐกิจอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ สำหรับการเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกนั้น กระทรวงศึกษาธิการเน้นระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับอุปทานแรงงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว คุณภาพของสถาบันการศึกษา การฝึกอบรมเพิ่มความรู้แก่ครูผู้สอน หลักสูตรที่สามารถยืดหยุ่น และนำระบบ ICT มาใช้ ซึ่งจะเป็นเครื่องมือหลักที่กระทรวงนำมาใช้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

ในปัจจุบันประเทศบรูไนได้นำแผนพัฒนาแห่งชาติฉบับที่ 9 มาใช้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง ภายใต้วิสัยทัศน์ของประเทศปี พ.ศ. 2578 (Brunei Vision 2035 หรือ Wawasan Brunei 2035) โดยแผนดังกล่าวให้ความสำคัญกับด้านการศึกษาเป็นสำคัญ โดยผลของแผนดังกล่าว นั้นจะมุ่งหวังให้จำนวนแรงงานที่มีการศึกษา (Educated workforce) มีจำนวนเพิ่มขึ้นซึ่ง แรงงานเหล่านี้จะเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ส่งผล ให้เกิดการขยายจำนวนแรงงานทักษะสูง โดยสาขาที่รัฐให้ความสนใจนั้นเป็นสาขาทักษะ อุตสาหกรรม ทักษะด้านการเป็นผู้ประกอบการ ทักษะด้านวิชาชีพ รวมถึงในสาขาอื่น ๆ อาทิ สารสนเทศ ด้านสุขภาพ (Medical and Health) การท่องเที่ยว วิศวกรรม และการก่อสร้างใน โครงสร้างพื้นฐาน

5.7 ประเทศเวียดนาม

จากรายงานแนวโน้มการจ้างงานของประเทศเวียดนาม ในปี พ.ศ. 2553³ พบว่า ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2550-2552 ซึ่งเป็นช่วงที่เศรษฐกิจทั่วโลกตกต่ำนั้น ประเทศเวียดนาม ได้รับผลกระทบดังกล่าวที่ส่งผลโดยตรงต่อตลาดแรงงาน โดยสถานการณ์ด้านกำลังคนนั้น พบว่า ระดับการจ้างงานของผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปนั้น ยังอยู่ใน ระดับสูงหรือคิดเป็นร้อยละ 75 ของประชากรในกลุ่มดังกล่าว อย่างไรก็ตาม แรงงานกลุ่มใหญ่ยังคง อยู่ในภาคการเกษตร ป่าไม้และการประมงคิดเป็นประมาณ 23 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2551 แม้ว่าแรงงานด้านการเกษตรยังมีสูงแต่โครงสร้างตลาดแรงงานนั้นเริ่มเปลี่ยนจากผลิตภาพ แรงงานต่ำที่มีการใช้แรงงานอย่างเข้มข้นไปเป็นแรงงานที่เพิ่มมูลค่าทางอุตสาหกรรมและ การบริการ โดยเริ่มมีการลงทุนทางด้านเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น พบว่า ในช่วงไตรมาสที่ 2 ของปี พ.ศ. 2552 นั้น ความต้องการทางด้านแรงงานเพิ่มขึ้นจากเดิมถึงร้อยละ 37 โดยอาชีพที่มีความ ต้องการด้านแรงงานสูง ได้แก่ อาชีพทางการเงิน การบัญชี อาชีพที่เกี่ยวกับ เทคโนโลยีและระบบสารสนเทศ

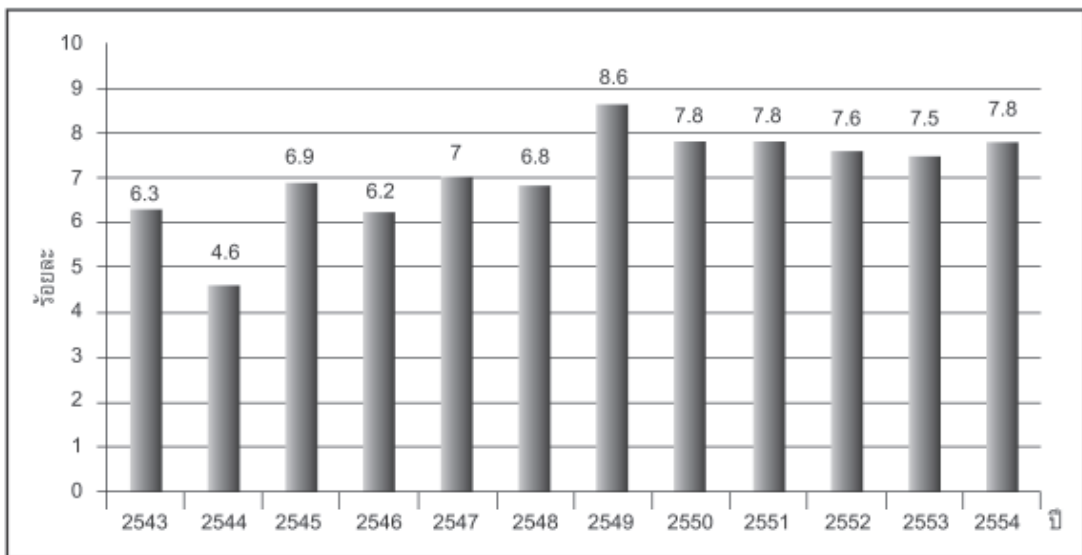
มีการคาดการณ์กันว่าในปี พ.ศ. 2563 นั้น จะมีแรงงานภาคการเกษตร ป่าไม้และ ประมงลดลงเหลือ 21.1 ล้านคน และมีแนวโน้มที่จะขยายจำนวนผู้ฝึกอบรมให้สูงถึง 24.6 ล้านคน เพื่อเพิ่มจำนวนแรงงานที่มีทักษะ แม้ว่าการขยายจำนวนดังกล่าวอาจจำเป็นต้องใช้งบประมาณสูงถึง 2.31 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังให้ประเทศเวียดนาม ประสบความสำเร็จในด้านเศรษฐกิจและเลื่อนไปสู่ประเทศที่มีรายได้ระดับกลาง (Middle-income country)

³ <http://english.molisa.gov.vn/news/viewdetail/tabid/339/newsid/52355/seo/Vietnam-Employment-Trends-Report-2010-released/language/en-US/Default.aspx>

5.8 ประเทศลาว

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาพบว่าเศรษฐกิจของประเทศลาวนั้นมีการขยายตัวเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมเหมืองแร่และไฟฟ้าพลังน้ำ ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) ได้ทำการพยากรณ์ไว้ว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศเมื่อปี พ.ศ. 2553 นั้น คิดเป็นร้อยละ 7.5 โดยหวังว่าในช่วงปี พ.ศ. 2554-2558 นั้น ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศจะขยายตัวโดยเฉลี่ยร้อยละ 7.5 ต่อปี โดยแผนภาพที่ 5.5 แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา

แผนภาพที่ 5.5 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศลาว
จำแนกตามปี พ.ศ. 2543-2554

หมายเหตุ: ปี พ.ศ. 2554 เป็นภาคคาดการณ์การ
ที่มา: <http://www.gfmag.com>

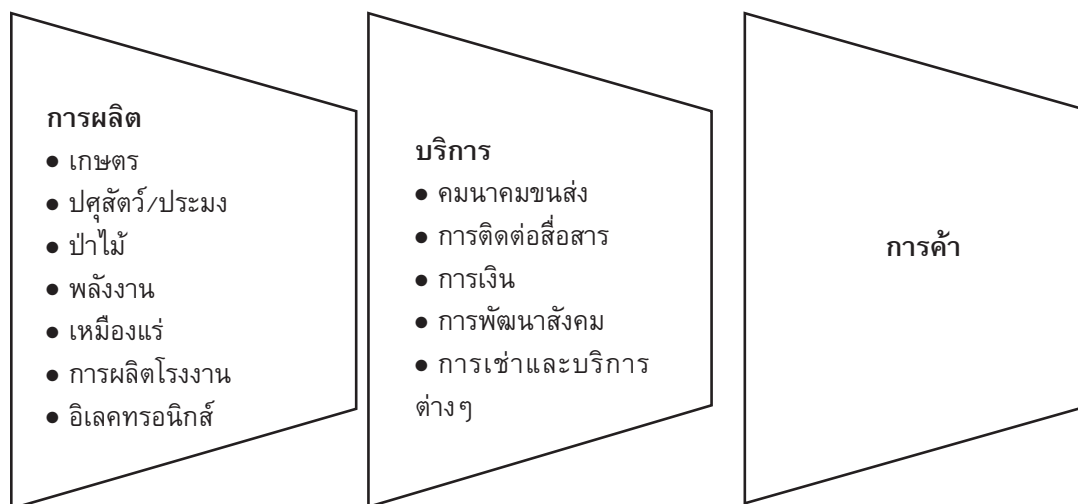
อย่างไรก็ดี ประเทศลาวยังคงมีความขาดแคลนทักษะในด้านการปฏิบัติงานในเชิงธุรกิจ เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงด้านภาษาอังกฤษ ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ แม้ว่าอุปสงค์ที่ต้องการแรงงานด้านทักษะเหล่านี้จะมีสูง แต่กลับพบว่าอุปทานกลับไม่เพียงพอต่อความต้องการ อีกทั้งโครงการการฝึกอบรมต่างๆ นั้น ก็ไม่ได้เอื้อประโยชน์ที่จะต่อยอดทักษะอาชีพ นายจ้างส่วนใหญ่จึงหันไปพึ่งแรงงานทักษะจากต่างประเทศ

ด้วยเหตุนี้เอง ประเทศลาวจึงได้รับความช่วยเหลือจากรธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (Asia Development Bank: ADB) เพื่อช่วยในการพัฒนาการอบรมทางด้านอาชีวศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาที่ขาดแคลนและมีผลต่อการพัฒนาประเทศ ภายใต้ชื่อ โครงการ Strengthening Technical and Vocational Education and Training ซึ่งสาขาที่ขาดแคลนในเบื้องต้น 4 สาขา คือ (1) ก่อสร้าง (2) การดูแลและซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องจักร (3) การผลิตเครื่องเรือน และ (4) ด้านธุรกิจพื้นฐาน

5.9 ประเทศพม่า

ประเทศพม่านั้นมีการเกษตรเป็นอุตสาหกรรมหลักของประเทศ ซึ่งพบว่าร้อยละ 60 ของประชากรแรงงานของทั้งประเทศนั้นประกอบอาชีพทางการเกษตร โดยประเทศพม่าได้มีการนำเอาพืชชนิดใหม่ๆ มาปลูกเพิ่มขึ้น อาทิ พริกไทย ปาล์ม น้ำมัน ยางพารา เพื่อเป็นการขยายตลาดของกลุ่มลูกค้าสำหรับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจนั้น ประเทศพม่าได้ให้ความสำคัญเร่งด่วนในบางสาขา ดังแผนภาพที่ 5.6

แผนภาพที่ 5.6 สาขาเร่งด่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศพม่า

ที่มา: Capacity Building Workshop on Labour Market Information and Analysis in ASEAN, Paper presented to Workshop on Labor Market Information and Analysis in ASEAN Countries, March 2-4, 2010

สำหรับสถานการณ์ด้านแรงงานนั้น เนื่องจากว่าการเก็บข้อมูลด้านภาวะการมีงานทำครั้งล่าสุดของประเทศนั้นจัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2553 ดังนั้น ข้อมูลส่วนใหญ่ที่มีความเกี่ยวข้องกับกำลังแรงงานนั้นเป็นค่าประมาณในปี พ.ศ. 2551 จากค่าประมาณมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 58.38 ล้านคน คิดเป็นประชากรที่อยู่ในกำลังแรงงานประมาณ 29.95 ล้านคน หรืออัตราการมีส่วนร่วมในกำลังแรงงาน ร้อยละ 66.16 อย่างไรก็ตาม แม้ไม่มีงบประมาณในการจัดทำการศึกษาภาวะการมีงานทำของประชากร แต่สำนักแลกเปลี่ยนแรงงาน ในส่วนของกระทรวงแรงงานพม่า (Labor Exchange Offices, Department of Labor) ยังคงมีข้อมูลเกี่ยวกับการไม่มีงานทำในเขตเมืองซึ่งข้อมูลที่ได้นั้นเป็นข้อมูลจากการขึ้นทะเบียนประชาชนแสดงในตารางที่ 5.1

**ตารางที่ 5.1 จำนวนประชากรที่ขึ้นทะเบียน ณ สำนักงานแลกเปลี่ยนแรงงาน
ประเทศพม่า ปี พ.ศ. 2550-2552**

หน่วย : คน

ประเภท	2550	2551	2552
ผู้มาขึ้นทะเบียนใหม่	360,771	477,155	580,886
จำนวนผู้ว่างงาน	58,462	158,741	236,567
จำนวนผู้ที่บรรจุตำแหน่งได้	56,289	154,448	232,979

ที่มา: Capacity Building Workshop on Labor Market Information and Analysis in ASEAN, Paper presented to Workshop on Labor Market Information and Analysis in ASEAN Countries, March 2 - 4, 2010

5.10 ประเทศกัมพูชา

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา ประเทศกัมพูชามีการพัฒนาประเทศอย่างสูง โดยเฉพาะอุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยว สิ่งทอ และก่อสร้างที่เป็นอุตสาหกรรมหลักที่เกิดการจ้างงานอย่างกว้างขวาง ในขณะที่แนวอุตสาหกรรมด้านการเกษตรของประเทศมีแนวโน้มลดลง โดยในระหว่างปี พ.ศ. 2547-2550 นั้น สัดส่วนการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจนั้นเติบโตโดยเฉลี่ยร้อยละ 12.7 ต่อปี หรือราว 8.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยรายได้ต่อหัวในปี พ.ศ. 2550 นั้น คิดเป็น 598 ดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 ที่มีรายได้ต่อหัว 394 ดอลลาร์สหรัฐ โดยรายละเอียดผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงแยกตามรายสาขาระหว่างปี พ.ศ. 2547-2550 แสดงในตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.2 ผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงแยกตามรายอุตสาหกรรมของประเทศกัมพูชา
ปี พ.ศ. 2547-2550

หน่วย : ร้อยละ โดยเทียบจากปี 2543

ประเภทอุตสาหกรรม	2547	2548	2549	2550
เกษตร	-1.0%	15.5%	5.5%	5.1%
ข้าวเปลือก	-12.2%	43.7%	4.3%	7.5%
การผลิต	17.0%	12.9%	18.4%	8.4%
สิ่งทอ	24.9%	9.2%	20.4%	10.0%
บริการ	13.2%	13.1%	10.1%	10.2%
ท่องเที่ยว	23.4%	22.3%	13.7%	10.3%
รวมผลิตภัณฑ์มวลรวม	10.3%	13.3%	10.8%	10.2%

ที่มา: Cambodia's Labor Market and Employment, Economic Institute of Cambodia, December 2008, Background paper prepared for the World Bank.

เมื่อพิจารณาในด้านระดับการศึกษาของผู้มีกำลังแรงงานพบว่า ในทุกๆ สาขา อุตสาหกรรมนั้น แรงงานส่วนใหญ่มักจะจบเพียงระดับประถมศึกษาเป็นระดับการศึกษาสูงสุด อย่างไรก็ตามก็เริ่มมีแนวโน้มว่าจะจบระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นสัดส่วนที่สูงขึ้นเมื่อทำการเปรียบเทียบระดับการศึกษาที่สูงกว่ามัธยมศึกษาแล้ว พบว่าแรงงานที่มีการศึกษาในระดับนี้ ประกอบอาชีพบริการสูงกว่าอาชีพอื่นๆ ดังตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.3 สัดส่วนระดับการศึกษาสูงสุดแยกตามประเภทอุตสาหกรรม ของประเทศกัมพูชา ปี พ.ศ. 2547 และ พ.ศ. 2550

หน่วย : ร้อยละ

ระดับการศึกษาสูงสุด	เกษตร		การผลิต		บริการ	
	2547	2550	2547	2550	2547	2550
ไม่มีการศึกษา	0.7	0.7	0.3	0	0.5	0.2
ประถม	71.0	69.5	60.1	58.4	43.1	39.2
มัธยมศึกษาตอนต้น	22.8	24.3	30.7	32.1	32.2	31.2
มัธยมศึกษาตอนปลาย	4.5	5.0	7.5	8.7	17.9	19.5
อาชีวศึกษา	0.2	0	0.3	0.1	2.8	3.1
สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	0.1	0.1	0.5	0.6	3.0	6.6
อื่นๆ	0.8	0.3	0.6	0.1	0.7	0.2
รวม	100	100	100	100	100	100

ที่มา: Cambodia's Labor Market and Employment, Economic Institute of Cambodia, December 2008, Background paper prepared for the World Bank.

สำหรับแผนการด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนนั้นพบว่าในประเทศกัมพูชา การศึกษา
ยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อการเพิ่มผลิตภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาด้านอาชีวศึกษาและ
ช่างเทคนิคยังคงเป็นที่ต้องการอย่างมาก เนื่องจากการฝึกอบรมแรงงานในด้านนี้มีข้อจำกัด
ทั้งในด้านกำลังคนและงบประมาณ โดยเฉพาะในสาขาเครื่องจักร ไฟฟ้า และวิศวกรรมต่างๆ
อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงแล้ว แม้ว่าแรงงานทักษะในด้านเทคนิคยังคงขาดแคลน แต่
อุปสงค์ด้านแรงงานนี้ก็กลับอยู่ในระดับต่ำและโรงเรียนก็ไม่สามารถผลิตอุปทานแรงงานใน
สาขาเหล่านี้ให้มีคุณภาพในระดับมาตรฐาน ดังนั้น เพื่อให้การผลิตแรงงานตรงกับความต้องการ
รัฐบาลกัมพูชาจึงอาศัยความร่วมมือจากภาคเอกชนเพื่อพัฒนาการผลิตแรงงานให้ได้ตรงกับ
ความต้องการของภาคส่วนที่ใช้แรงงานโดยตรงเพื่อให้สอดคล้องทั้งในเชิงปริมาณและเชิง
คุณภาพอย่างแท้จริง

บทที่ 6

ข้อตกลงยอมรับร่วมกันของการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี ภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

6.1 ข้อตกลงยอมรับร่วมกัน (Mutual Recognition Agreements: MRAs) ของการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี

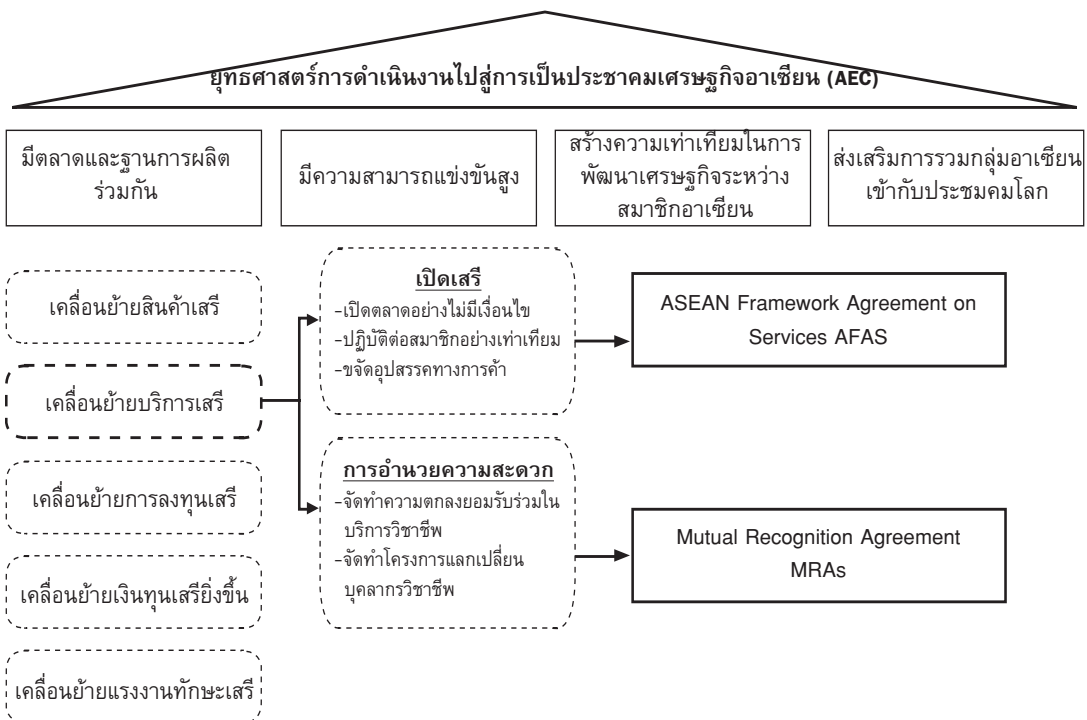
ในยุทธศาสตร์การดำเนินงานไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทั้ง 4 ข้อตามที่ได้กล่าวมาในบทที่ 2 แล้วนั้น จากยุทธศาสตร์ข้อแรกว่าด้วยการมีตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน ดังแผนภาพที่ 6.1 ได้มีการตกลงภายใต้กรอบการตกลงอาเซียนด้านบริการ (ASEAN Framework Agreement on Services: AFAS) ซึ่งเป็นกรอบข้อตกลงเพื่อเสริมสร้างความร่วมมืออันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพความสามารถในการแข่งขัน ประเทศสมาชิกได้มีการลงนามกันภายใต้กรอบ AFAS เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2538 และมีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2539 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- ขยายความร่วมมือในการค้าบริการบางสาขาที่ช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้แก่ประเทศสมาชิกเพิ่มขึ้น
- ลดอุปสรรคการค้าบริการระหว่างสมาชิก
- เปิดตลาดการค้าและบริการระหว่างกลุ่มให้มากขึ้น โดยมีเป้าหมายที่จะเปิดเสรีอย่างเต็มที่ในปีพ.ศ. 2558

กล่าวคือ จะช่วยลดหรือยกเลิกกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าบริการในอาเซียน โดยสร้างความหลากหลายด้านความสามารถในการผลิต และการให้การกระจายการบริการของผู้ให้บริการของตนระหว่างอาเซียนได้ผูกพันไว้ภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) ซึ่งทุกประเทศสมาชิกจะต้องดำเนินการตามข้อผูกพันดังกล่าวภายใต้ข้อตกลงขององค์การการค้าโลก (WTO General Agreements)

จากปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ 2 (Bali Concord II) เป็นผลมาจากการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 9 เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2547 ณ เกาะบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย สมาชิกอาเซียนได้กำหนดให้จัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมกัน (Mutual Recognition Agreements: MRAs) ด้านคุณสมบัติในสาขาวิชาชีพหลัก โดยเป็นส่วนหนึ่งของการเปิดเสรีทางด้านการบริการ จากการตกลงการค้าเสรีของภาคบริการ (จากทั้งหมด 12 สาขา¹) เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายนักวิชาชีพหรือแรงงานเชี่ยวชาญ หรือผู้มีความสามารถพิเศษของอาเซียนได้อย่างเสรี การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีดังกล่าว เป็นการเคลื่อนย้ายเฉพาะแรงงานฝีมือและต้องมีคุณสมบัติตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในข้อตกลงยอมรับร่วมกันของประชาคมอาเซียน

แผนภาพที่ 6.1 ยุทธศาสตร์การดำเนินงานไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ที่มา: ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2552

¹ (1) บริการด้านธุรกิจ/วิชาชีพ (2) บริการด้านสื่อสาร/โทรคมนาคม (3) บริการด้านการก่อสร้าง (4) บริการด้านการจัดจำหน่าย (5) บริการด้านการศึกษา (6) บริการด้านสิ่งแวดล้อม (7) บริการด้านการเงิน (8) บริการด้านสุขภาพ (9) บริการด้านการท่องเที่ยว (10) บริการด้านการนันทนาการ (11) บริการด้านการขนส่ง (12) บริการอื่นๆ อย่างไรก็ตาม กรมเจรจาการค้าได้ให้ข้อสังเกตว่า ภาคที่ไม่ใช่บริการนั้นเป็นภาคการลงทุน ซึ่งมีทั้งสิ้น 9 สาขา ได้แก่ (1) การเกษตร (2) การประมง (3) ป่าไม้ (4) เหมืองแร่ และ (5) ภาคการผลิต (อุตสาหกรรม)+ธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้อง 5 สาขา

ข้อตกลงยอมรับร่วมกัน (Mutual Recognition Agreements: MRAs) ของการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี จัดตั้งโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อ

- อำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายบุคลากรวิชาชีพในอาเซียน
- แลกเปลี่ยนข้อมูลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ในการสอนและฝึกอบรมบุคลากรวิชาชีพ ร่วมคิดค้นกระบวนการเพื่อนำไปสู่การสร้างมาตรฐานและหลักเกณฑ์การยอมรับร่วมกันสำหรับการดำเนินการตามข้อตกลงฯ ทั้งนี้เพื่อร่วมมือและเสริมสร้างความสามารถในหมู่สมาชิกอาเซียน

ในการดำเนินการทางด้าน MRA นั้น จะประกอบด้วยกลไกการดำเนินงานดังนี้²

1. ผู้มีอำนาจกำกับดูแลด้านวิชาชีพ (Professional Regulatory Authority: PRA)
 - องค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในประเทศผู้รับ ทำหน้าที่พิจารณาคำขอและอนุญาตให้ขึ้นทะเบียนหรือยกเลิกทะเบียนบุคคลากรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานวิชาชีพ
 - ติดตามตรวจสอบและประเมินการประกอบวิชาชีพของบุคลากรวิชาชีพต่างตัวจดทะเบียน และทำให้มั่นใจว่าได้ปฏิบัติตามข้อตกลงกับข้อตกลงยอมรับร่วมกัน
 - รายงานต่อองค์กรท้องถิ่น และระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องในเรื่องความคืบหน้าการดำเนินการตามข้อตกลงยอมรับร่วมกัน
 - แลกเปลี่ยนข้อมูลด้านกฎหมาย ข้อปฏิบัติ และความคืบหน้าต่างๆ ที่เกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพภายในภูมิภาค โดยมีความมุ่งหวังในการปรับให้สอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกับมาตรฐานในระดับภูมิภาค และ/หรือ ระหว่างประเทศ

2. คณะกรรมการกำกับดูแล (Monitoring Committee: MC) รับผิดชอบการขึ้นทะเบียนและออกใบอนุญาตแก่บุคลากรวิชาชีพในประเทศแหล่งกำเนิด

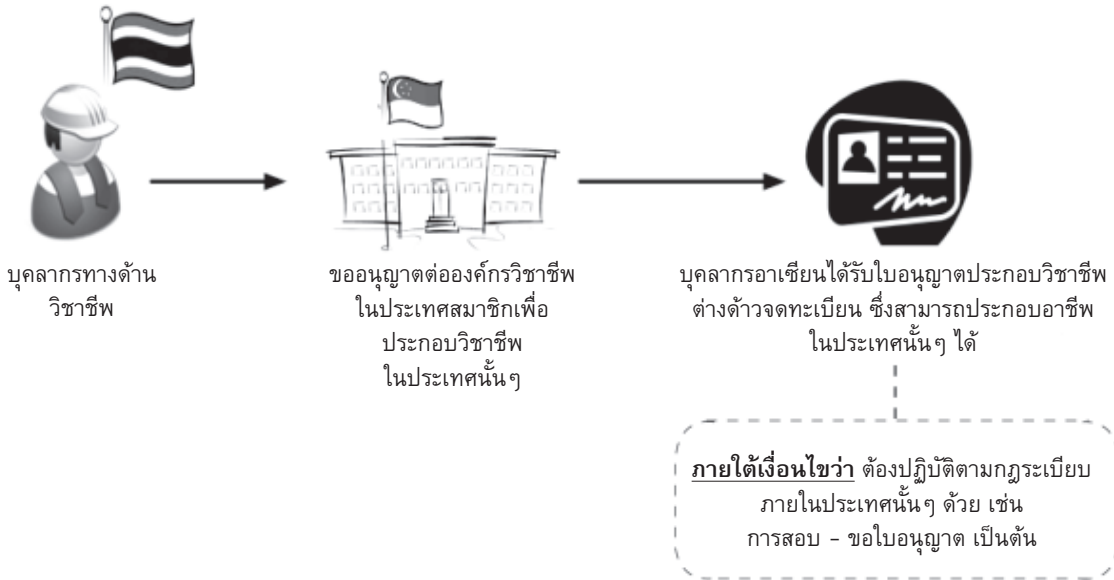
3. คณะกรรมการประสานงานด้านวิชาชีพอาเซียน ซึ่งประกอบไปด้วยผู้แทนคณะกรรมการกำกับดูแล (PRA/MC) ของประเทศสมาชิกที่เข้าร่วม

- อำนวยความสะดวกในการพัฒนาและคงไว้ซึ่งทะเบียนที่มีผลใช้บังคับและน่าเชื่อถือสำหรับบุคลากรวิชาชีพอาเซียน
- ส่งเสริมการยอมรับบุคลากรวิชาชีพอาเซียน ว่ามีความสามารถทางเทคนิคและวิชาชีพทั่วไปที่ทัดเทียมกับบุคลากรวิชาชีพที่ได้ขึ้นทะเบียนหรือได้รับอนุญาตจากประเทศแหล่งกำเนิด

² สุวรรณ ตูลยวตินพงศ์ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2554

โดยกระบวนการขออนุญาตประกอบวิชาชีพในประเทศสมาชิกแสดงดังแผนภาพที่ 6.2

แผนภาพที่ 6.2 กระบวนการขออนุญาตประกอบวิชาชีพในประเทศสมาชิกอาเซียน

ที่มา: ดัดแปลงมาจาก สุวรรณมา ตูลยวสินพงษ์ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2554.

ปัจจุบันประเทศสมาชิกได้มีการลงนามข้อตกลงความร่วมมือทางอาชีพรวมทั้งสิ้น 7+1³ อาชีพ ประกอบไปด้วย แพทย์ (ลงนามในปี 2552) ทันตแพทย์ (ลงนามในปี 2552) พยาบาล (ลงนามในปี 2549) นักบัญชี (ลงนามในปี 2552) สถาปนิก (ลงนามในปี 2550) วิศวกร (ลงนามในปี 2549) นักสำรวจ (ลงนามในปี 2550) และกลุ่มอาชีพทางการท่องเที่ยว ซึ่งในด้านความท้าทายของการลงนามข้อตกลงนั้นคือ ในประเทศแต่ละประเทศมีระดับการออกใบอนุญาตทางวิชาชีพที่แตกต่างกัน โดยมีแนวคิดที่ว่า “บุคคลสัญชาติใดย่อมคุ้นเคยกับกฎระเบียบในชาติมากกว่า” ดังนั้น กฎระเบียบเหล่านี้ยังคงไม่มีความสอดคล้องกันในแต่ละประเทศ ทำให้การออกใบอนุญาตจากสภาวิชาชีพมักมีข้อจำกัดเนื่องจากเงื่อนไขความแตกต่างกันของแต่ละประเทศ

³ กลุ่มอาชีพท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย 2 สาขา คือ สาขาท่องเที่ยว (Travel Services) และสาขาการโรงแรม (Hotel Services) ซึ่งทั้งสองสาขาอาชีพนี้นั้นจะประกอบไปด้วย 32 ตำแหน่งงาน (ภาคผนวก ก)

6.2 อาชีพภายใต้ข้อตกลงยอมรับร่วมกัน (Mutual Recognition Agreements: MRAs) ของการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี

การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีจะเริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งสมาชิกอาเซียนมีการลงนามร่วมกันใน MRAs 7 สาขาวิชาชีพ คือ แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล นักบัญชี สถาปนิก วิศวกร และนักสำรวจ ส่วนสาขาอื่นๆ อยู่ในระหว่างพิจารณา ซึ่งในเบื้องต้นนั้นได้มีการกำหนดคุณลักษณะของอาชีพดังกล่าวร่วมกัน โดยอาชีพดังกล่าวจะมีคุณสมบัติที่ตกลงร่วมกันโดยสังเขป⁴ ดังนี้

6.2.1 แพทย์

มีคุณสมบัติเบื้องต้น คือ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีวิชาชีพแพทยซึ่งได้รับการยอมรับจากผู้มีอำนาจกำกับดูแลด้านวิชาชีพแพทย (Professional Medical Regulatory Authority: PMRA) ของประเทศแหล่งกำเนิดและประเทศผู้รับ โดยได้รับการจดทะเบียน และ/หรือได้รับใบอนุญาตจากประเทศแหล่งกำเนิดที่ยังมีผลในปัจจุบัน ซึ่งต้องมีประสบการณ์ในภาคปฏิบัติวิชาชีพแพทยไม่น้อยกว่า 5 ปี ต่อเนื่องในประเทศแหล่งกำเนิดก่อนที่จะสมัครขอขึ้นทะเบียนหรือขอรับใบอนุญาต

ปฏิบัติตามสอดคล้องตามนโยบายการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (CPD) ของประเทศแหล่งกำเนิดในระดับที่น่าพอใจ และได้รับใบรับรองจากผู้มีอำนาจกำกับดูแลด้านวิชาชีพแพทย (PMRA) ของประเทศแหล่งกำเนิดว่าไม่มีประวัติการกระทำผิดอย่างร้ายแรงด้านเทคนิค มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ ระดับท้องถิ่นและระหว่างประเทศ ในการประกอบวิชาชีพแพทยทั้งในประเทศแหล่งกำเนิดและประเทศอื่นๆ เท่าที่ผู้มีอำนาจกำกับดูแลด้านวิชาชีพแพทย (PMRA) ซึ่งไม่อยู่ในระหว่างการสอบสวนหรือมีคดีความทางกฎหมายที่ยังค้างอยู่ในประเทศแหล่งกำเนิดและประเทศอื่นๆ

โดยผู้ดูแลรับผิดชอบหลักของแต่ละประเทศนั้นแสดงในตารางที่ 6.1 นอกจากนี้ ยังมีคณะกรรมการประสานงานด้านวิชาชีพแพทยอาเซียน (ASEAN Joint Coordinating Committee on Medical Practitioners: AJCCM) ซึ่งทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการดำเนินการตามข้อตกลงฯ และการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบภายในของประเทศสมาชิกอาเซียน และการพัฒนากลยุทธ์สำหรับการดำเนินการตามข้อตกลงรวมถึง การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน

⁴ กรมการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ <http://www.thaifta.com/thaifta/Home/tabid/36/ctl/Details/mid/582/ItemID/4613/Default.aspx Post 12/11/2551>.

ตารางที่ 6.1 ผู้มีอำนาจกำกับดูแลด้านวิชาชีพแพทย์ของประเทศสมาชิกอาเซียน

ประเทศสมาชิกอาเซียน	ผู้มีอำนาจกำกับดูแลด้านวิชาชีพ
บรูไน	คณะกรรมการกำกับดูแลวิชาชีพแพทย์
กัมพูชา	แพทยสภาและกระทรวงสาธารณสุข
อินโดนีเซีย	แพทยสภาและกระทรวงสาธารณสุข
ลาว	กระทรวงสาธารณสุข
มาเลเซีย	แพทยสภา
พม่า	แพทยสภาและกระทรวงสาธารณสุข
ฟิลิปปินส์	คณะกรรมการการศึกษาด้านกฎระเบียบวิชาชีพ
สิงคโปร์	แพทยสภาและคณะกรรมการกำกับดูแลผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง
ไทย	แพทยสภาและกระทรวงสาธารณสุข
เวียดนาม	กระทรวงสาธารณสุข

ที่มา: กรมการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2553.

6.2.2 ทันทแพทย์

คุณสมบัติเบื้องต้น คือ สำเร็จการศึกษาวิชาชีพทันตแพทย์ซึ่งได้รับการยอมรับจากผู้มีอำนาจกำกับดูแลด้านวิชาชีพทันตแพทย์ (Professional Dental Regulatory Authority: PDRA) ของประเทศแหล่งกำเนิดและประเทศผู้รับ ที่ต้องจดทะเบียน และ/หรือ ได้รับใบอนุญาตจากประเทศแหล่งกำเนิดที่ยังมีผลในปัจจุบัน โดยทันตแพทย์นั้นจะต้องมีประสบการณ์ในภาคปฏิบัติวิชาชีพทันตแพทย์ไม่น้อยกว่า 5 ปีต่อเนื่องในประเทศแหล่งกำเนิดก่อนที่จะสมัครขอขึ้นทะเบียนหรือขอรับใบอนุญาต ซึ่งปฏิบัติสอดคล้องตามนโยบายการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (CPD) ของประเทศแหล่งกำเนิดในระดับที่น่าพอใจ และได้รับใบรับรองจากผู้มีอำนาจกำกับดูแลด้านวิชาชีพทันตแพทย์ (PDRA) ของประเทศแหล่งกำเนิดว่าไม่มีประวัติการกระทำผิดอย่างร้ายแรงด้านเทคนิค มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ ระดับท้องถิ่นและระหว่างประเทศ ในการประกอบวิชาชีพทันตแพทย์ทั้งในประเทศแหล่งกำเนิดและประเทศอื่นๆ เท่าที่ผู้มีอำนาจกำกับดูแลด้านวิชาชีพทันตแพทย์ (PDRA) โดยไม่อยู่ในระหว่างการสอบสวนหรือมีคดีความทางกฎหมายที่ยังค้างอยู่ในประเทศแหล่งกำเนิดและประเทศอื่นๆ

นอกจากผู้รับผิดชอบหลักที่แสดงในตารางที่ 6.2 แล้ว ยังมี คณะกรรมการประสานงานด้านวิชาชีพทันตแพทย์อาเซียน (ASEAN Joint Coordinating Committee on Dental Practitioners: AJCCD) มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการอำนวยความสะดวกในการดำเนินการตามข้อตกลงฯ โดยการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานสำหรับกลไกและขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินการตามข้อตกลงฯ ตลอดจนกฎระเบียบภายในของประเทศสมาชิกอาเซียน และการพัฒนากลยุทธ์สำหรับการดำเนินการตามข้อตกลง นอกจากนี้ยังควรส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันทางด้านกฎหมายแนวปฏิบัติ และการพัฒนาต่าง ๆ สำหรับการประกอบวิชาชีพทันตแพทย์ในภูมิภาค โดยสอดคล้องกับมาตรฐานภูมิภาคและ/หรือสากลที่มีอยู่

ตารางที่ 6.2 ผู้มีอำนาจกำกับดูแลด้านวิชาชีพทันตแพทย์ของประเทศสมาชิกอาเซียน

ประเทศสมาชิกอาเซียน	ผู้มีอำนาจกำกับดูแลด้านวิชาชีพ
บรูไน	คณะกรรมการกำกับดูแลวิชาชีพทันตแพทย์
กัมพูชา	แพทยสภาและกระทรวงสาธารณสุข
อินโดนีเซีย	แพทยสภาและกระทรวงสาธารณสุข
ลาว	กระทรวงสาธารณสุข
มาเลเซีย	ทันตแพทยสภา
พม่า	ทันตแพทยสภาและกระทรวงสาธารณสุข
ฟิลิปปินส์	คณะกรรมการบริหารด้านกฎระเบียบวิชาชีพและคณะกรรมการกำกับดูแลวิชาชีพทันตแพทย์
สิงคโปร์	ทันตแพทยสภาและคณะกรรมการกำกับดูแลผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง
ไทย	ทันตแพทยสภาและกระทรวงสาธารณสุข
เวียดนาม	กระทรวงสาธารณสุข

ที่มา: กรมการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2553.

6.2.3 พยาบาล

คุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลต่างชาตินั้น เป็นผู้ที่สามารถ
การศึกษาวิชาชีพการพยาบาล ซึ่งจะต้องมีการจดทะเบียน และ/หรือได้รับใบอนุญาตจาก
ประเทศแหล่งกำเนิดที่ยังมีผลในปัจจุบัน ในการได้รับใบรับรองจากผู้มีอำนาจกำกับดูแลด้าน
วิชาชีพพยาบาล (Nursing Regulatory Authority: NRA) ของประเทศแหล่งกำเนิดว่าไม่มี
ประวัติการกระทำผิดอย่างร้ายแรงด้านเทคนิค มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ ระดับท้องถิ่น
และระหว่างประเทศในการประกอบวิชาชีพพยาบาล โดยมีประสบการณ์ในภาคปฏิบัติวิชาชีพ
พยาบาลไม่น้อยกว่า 3 ปีต่อเนื่อง ก่อนที่จะสมัครขอขึ้นทะเบียนหรือขอรับใบอนุญาต และมี
การปฏิบัติสอดคล้องตามนโยบายการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (Continuing Professional
Development: CPD) ของประเทศแหล่งกำเนิดในระดับที่น่าพอใจ นอกจากนี้ ยังต้องมี
คุณสมบัติอื่นๆ ตามที่กำหนด เช่น ต้องแสดงผลการตรวจร่างกายหรือผ่านการทดสอบ
สมรรถภาพ หรือข้อกำหนดอื่นใดตามที่หน่วยงานกำกับดูแลวิชาชีพพยาบาลหรือหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานของรัฐในประเทศผู้รับเห็นสมควรในการกำหนดคุณสมบัติของการ
ขอขึ้นทะเบียน และ/หรือขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพพยาบาล

6.2.4 วิชาชีพบัญชี

นักบัญชีอาชีพ (Practicing Professional Accountant: PPA) หมายถึง บุคคล
ธรรมดาที่เป็นชนชาติของประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งได้รับการประเมินโดยคณะกรรมการ
กำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชี (National Accountancy Body: NAB) และ/หรือ
สภาวิชาชีพบัญชี (Professional Regulatory Authority: PRA) ว่ามีคุณสมบัติทั้งทางด้านเทคนิค
ศีลธรรม และกฎหมายในการประกอบวิชาชีพบัญชีโดยอิสระ และได้รับการขึ้นทะเบียนเป็น
สมาชิกและ/หรือได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพบัญชีโดยคณะกรรมการกำกับดูแล
การประกอบวิชาชีพบัญชี (NAB) และ/หรือสภาวิชาชีพบัญชี (PRA) ทั้งนี้ในการเจรจาจัดทำ
ข้อตกลงยอมรับร่วมไม่ว่าจะเป็นในระดับทวิภาคีหรือพหุภาคี ประเทศสมาชิกอาจใช้การเรียก
ชื่อและมีข้อกำหนดที่แตกต่างกันได้ในการอ้างถึงนักบัญชีอาชีพ (PPA)

6.2.5 สถาปนิก

คุณสมบัติของสถาปนิกเบื้องต้นนั้น คือ สำเร็จหลักสูตรสถาปัตยกรรมที่ได้รับการ
การยอมรับและรับรอง หรืออื่นใดที่ได้รับการประเมินหรือยอมรับว่าทัดเทียม ทั้งนี้เพื่อจะขึ้น
ทะเบียนเป็นสถาปนิกวิชาชีพอาเซียน สถาปนิกวิชาชีพจะต้องแสดงหลักฐานระดับการศึกษา
หรือสำเร็จการศึกษาต่อคณะกรรมการตรวจสอบ (Monitor Committee: MC) ที่เกี่ยวข้อง โดย
สถาปนิกจะต้องมีประสบการณ์ในภาคปฏิบัติอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่าสิบปีหลังจบการศึกษา

โดยในห้าปีแรกต้องปฏิบัติวิชาชีพโดยได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และมีหน้าที่ความรับผิดชอบด้านสถาปัตยกรรมที่เด่นชัดอย่างน้อยสองปี ความรับผิดชอบด้านสถาปนิกที่เด่นชัดหมายถึง

- วางแผน ออกแบบ ประสาน และดำเนินโครงการที่มีลักษณะอาคารสาธารณะ
- ดำเนินการส่วนหนึ่งของโครงการขนาดใหญ่ด้วยพื้นฐานความเข้าใจใน

โครงการทั้งหมด

- ดำเนินการในงานที่ใหม่ ซับซ้อน และ/หรือ ประกอบด้วยสาขาหลากหลาย

นอกจากนี้แล้ว ยังคงต้องปฏิบัติตามสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (CPD) ในระดับที่น่าพอใจ และสถาปนิกวิชาชีพอาเซียนที่ขึ้นทะเบียนจะต้องผูกพันกับข้อประพจน์ด้านวิชาชีพของท้องถิ่นหรือระหว่างประเทศ ตลอดจนนโยบายด้านจรรยาบรรณและความประพฤติที่มีและใช้บังคับในประเทศแหล่งกำเนิด ทั้งนี้สถาปนิกวิชาชีพจะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องสุขภาพ ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม และสวัสดิภาพของสังคมเหนือกว่าความรับผิดชอบต่อลูกค้าหรือเพื่อนร่วมงาน ต้องประกอบวิชาชีพในงานที่ตัวเองถนัดเท่านั้นและต้องแนะนำต่อลูกค้าเมื่อต้องการผู้ช่วยด้านวิชาชีพเพิ่มเติมในอันที่จะดำเนินโครงการได้ สถาปนิกวิชาชีพอาเซียนต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนในการทำงานด้านวิชาชีพ โดยผ่านเงื่อนไขที่กำหนดโดยองค์กรด้านการอนุญาต และ/หรือการจดทะเบียนในขอบข่ายอำนาจปฏิบัติงานและผ่านกระบวนการทางกฎหมายของขอบข่ายอำนาจดังกล่าว

สำหรับสถาปนิกวิชาชีพอาเซียนนั้นมีผู้รับผิดชอบหลักคือ ASEAN Architect Council (AAC) ซึ่งมีขอบเขตการรับผิดชอบโดยย่อ คือ

- อำนวยความสะดวกในการพัฒนาและคงไว้ซึ่งทะเบียนที่มีผลใช้บังคับและนำเชื่อถือสำหรับสถาปนิกวิชาชีพอาเซียน (ASEAN Architects Register: AAR)

- ส่งเสริมการยอมรับสถาปนิกวิชาชีพอาเซียน (ASEAN Architects: AA) ในแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนที่เข้าร่วม ว่ามีความสามารถทางเทคนิคและวิชาชีพทั่วไปที่ทัดเทียมกับสถาปนิกวิชาชีพที่ได้ขึ้นทะเบียนหรือได้รับอนุญาตในประเทศแหล่งกำเนิด

- พัฒนา ติดตามตรวจสอบ รักษาไว้และส่งเสริมมาตรฐานและหลักเกณฑ์การยอมรับร่วมกันสำหรับอำนวยความสะดวกต่อการประกอบวิชาชีพของสถาปนิกวิชาชีพอาเซียนในประเทศสมาชิกอาเซียนที่เข้าร่วม

- ค้นหาเพื่อเกิดความเข้าใจที่ดียิ่งขึ้นเกี่ยวกับอุปสรรคที่มีต่อการประกอบวิชาชีพ การพัฒนาและส่งเสริมกลยุทธ์ในการช่วยเหลือแก่รัฐบาลและหน่วยงานผู้มีอำนาจอนุญาตเพื่อลดอุปสรรคเหล่านั้นและบริหารขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพและไม่เลือกปฏิบัติ

นอกจากนี้ในแต่ละประเทศสมาชิกเองยังมีหน่วยงานผู้กำกับดูแลในด้านวิชาชีพ (PRA) ดังนี้

ตารางที่ 6.3 ผู้มีอำนาจกำกับดูแลด้านวิชาชีพสถาปนิกของประเทศสมาชิกอาเซียน

ประเทศสมาชิกอาเซียน	ผู้มีอำนาจกำกับดูแลด้านวิชาชีพ (PRA)
บรูไน	กระทรวงพัฒนา
กัมพูชา	กระทรวงการบริหารที่ดิน การวางผังเมือง และการก่อสร้าง
อินโดนีเซีย	คณะกรรมการพัฒนาการบริการก่อสร้างแห่งชาติ
ลาว	การเคหะแห่งชาติและผังเมือง
มาเลเซีย	คณะกรรมการสถาปนิกมาเลเซีย
พม่า	-
ฟิลิปปินส์	-
สิงคโปร์	คณะกรรมการสถาปนิกวิชาชีพสิงคโปร์
ไทย	สภาสถาปนิก
เวียดนาม	กระทรวงการก่อสร้าง

ที่มา: กรมการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2553.

6.2.6 วิศวกร

คุณสมบัติขั้นต้นคือ ต้องสำเร็จปริญญาทางวิศวกรรมที่ได้รับการยอมรับโดยองค์กรด้านการรับรองทั้งในประเทศแหล่งกำเนิดและประเทศผู้รับ นอกจากนี้ยังต้องมีการขึ้นทะเบียนหรือมีใบอนุญาตที่ยังมีผลในปัจจุบัน ทั้งนี้การขึ้นทะเบียนและใบอนุญาตจะต้องออกโดยผู้มีอำนาจดูแลด้านวิชาชีพ (PRA) ของประเทศสมาชิกอาเซียน และสอดคล้องกับนโยบายของประเทศแหล่งกำเนิด นอกจากนี้วิศวกรต้องมีประสบการณ์ในภาคปฏิบัติและมีความหลากหลายมาไม่ต่ำกว่า 7 ปี ซึ่งมีการปฏิบัติสอดคล้องตามนโยบายการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (Continuing Professional Development: CPD) ของประเทศแหล่งกำเนิดในระดับที่น่าพอใจและได้รับใบรับรองจากผู้มีอำนาจกำกับดูแลด้านวิชาชีพ (PRA) ของประเทศแหล่งกำเนิดและไม่มีประวัติการกระทำผิดอย่างร้ายแรงด้านเทคนิค มาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณระดับท้องถิ่นและระหว่างประเทศในการประกอบอาชีพวิศวกรรม โดยรายชื่อของผู้กำกับดูแลในด้านวิชาชีพ (PRA) ของในประเทศสมาชิกอาเซียน มีดังตารางที่ 6.4

ตารางที่ 6.4 ผู้มีอำนาจกำกับดูแลด้านวิชาชีพวิศวกรของประเทศสมาชิกอาเซียน

ประเทศสมาชิกอาเซียน	ผู้มีอำนาจกำกับดูแลด้านวิชาชีพ (PRA)
บรูไน	กระทรวงพัฒนา
กัมพูชา	กระทรวงการบริหารที่ดิน การวางผังเมือง และการก่อสร้าง
อินโดนีเซีย	คณะกรรมการพัฒนาการบริการก่อสร้างแห่งชาติ
ลาว	สหภาพลาวแห่งสมาคมวิทยาศาสตร์และวิศวกรรม
มาเลเซีย	คณะกรรมการวิศวกรอาเซียน
พม่า	สำนักงานใหญ่งานสาธารณะ กระทรวงการก่อสร้าง
ฟิลิปปินส์	คณะกรรมการด้านกฎระเบียบวิชาชีพและคณะกรรมการกำกับดูแลวิชาชีพด้านวิศวกรรมที่เกี่ยวข้อง
สิงคโปร์	คณะกรรมการวิศวกรวิชาชีพสิงคโปร์
ไทย	สภาวิศวกร
เวียดนาม	กระทรวงการก่อสร้าง

ที่มา: กรมการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2553.

ผู้ที่มีคุณสมบัติดังกล่าวมาแล้วนั้น มีสิทธิที่จะขอสมัครต่อคณะกรรมการประสานงานด้านวิชาชีพวิศวกรอาเซียน (ASEAN Chartered Professional Engineers Coordination Committee: ACPECC) เพื่อได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นวิศวกรวิชาชีพอาเซียน (ASEAN Chartered Professional Engineers: ACPE) ภายใต้ทะเบียนวิศวกรวิชาชีพอาเซียน ซึ่งผู้ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นวิศวกรวิชาชีพอาเซียน (ACPE) จากการตรวจสอบเบื้องต้นพบว่า มีวิศวกรที่ได้รับการขึ้นทะเบียน ACPE ทั้งสิ้น 281 ราย เป็นชาวอินโดนีเซีย 38 ราย ชาวมาเลเซีย 118 ราย และชาวสิงคโปร์ 125 ราย และไม่พบว่ามีชาวไทยที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเลย⁵

6.2.7 นักสำรวจ

นักวิชาชีพสำรวจ หมายถึงนักสำรวจผู้มีประสบการณ์ หรือความเชี่ยวชาญทางเทคนิค ซึ่งได้รับการประเมินว่าได้ตามเกณฑ์ เงื่อนไขที่กำหนดโดยองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ ประสิทธิภาพหรือความเชี่ยวชาญทางเทคนิคนี้ ต้องไม่น้อยกว่า 2 ปี ซึ่งต้องมีคุณสมบัติเบื้องต้น คือ ต้องได้รับการศึกษาตามเงื่อนไขที่มีผลบังคับใช้อยู่ในประเทศต้นสังกัดที่อนุญาต

⁵ ข้อมูลจาก <http://www.acpecc.org/modules/acpes.php>

การยอมรับเป็นครั้งแรก หนังสือรับรองการศึกษาอาจถูกประเมินโดยประเทศผู้รับและยอมรับว่าผ่านเกณฑ์เงื่อนไขทางการศึกษาของประเทศผู้รับ ในการขอขึ้นทะเบียนเป็นนักสำรวจวิชาชีพอาเซียนอาจมีความจำเป็นที่จะต้องผ่านการสอบอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง เพื่อให้มั่นใจว่าผู้ขอมีความรู้เพียงพอตามกฎหมาย มาตรฐาน และหลักปฏิบัติที่สัมพันธ์กับระดับท้องถิ่นและระดับชาติของประเทศผู้รับ รวมทั้งประสบการณ์ด้านการสำรวจหลังสำเร็จการศึกษา ทั้งนี้ปริมาณและลักษณะงานที่มีประสบการณ์ที่จะต้องผ่านจะต้องเทียบได้กับเงื่อนไขประสบการณ์ของประเทศผู้รับที่จะให้การยอมรับ และจะต้องปฏิบัติตามวิชาชีพภายใต้กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและนโยบายของชาติที่มีผลบังคับใช้อยู่ในลักษณะเดียวกับที่องค์กรกำกับดูแลและควบคุมการประพฤติด้านจริยธรรมของนักวิชาชีพสำรวจให้ขอบเขตอำนาจนั้นๆ นอกจากนี้ในแต่ละประเทศสมาชิกเองยังมีหน่วยงานผู้กำกับดูแลในด้านวิชาชีพ (PRA) ดังตารางที่ 6.5

ตารางที่ 6.5 ผู้มีอำนาจกำกับดูแลด้านวิชาชีพนักสำรวจของประเทศสมาชิกอาเซียน

ประเทศสมาชิกอาเซียน	ผู้มีอำนาจกำกับดูแลด้านวิชาชีพ (PRA)
บรูไน	คณะกรรมการนักสำรวจภาคพื้นดินรัฐบาลบรูไน
กัมพูชา	กรมรังวัดที่ดินและภูมิศาสตร์ กระทรวงบริหารจัดการที่ดิน ผังเมือง และก่อสร้าง
อินโดนีเซีย	สำนักงานประสานงานด้านการสำรวจและแผนที่แห่งชาติ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย
ลาว	รอกการนำส่ง
มาเลเซีย	คณะกรรมการการสำรวจรังวัดที่ดิน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาเลเซีย
พม่า	รอกการนำส่ง
ฟิลิปปินส์	คณะกรรมการการควบคุมการประกอบวิชาชีพ คณะกรรมการด้านวิศวกรรมสำรวจสาธารณรัฐฟิลิปปินส์
สิงคโปร์	คณะกรรมการการสำรวจรังวัดที่ดิน กระทรวงยุติธรรม สาธารณรัฐสิงคโปร์
ไทย	สภาวิศวกร
เวียดนาม	กรมสำรวจและแผนที่ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ที่มา: กรมการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2553.

6.2.8 บุคลากรอาชีพท่องเที่ยว

นอกจากข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพ (MRA) ที่ประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศลงนามไปแล้วใน 7 วิชาชีพที่กล่าวมาข้างต้น ยังมีข้อตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของบุคลากรอาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน ซึ่งสมาชิกอาเซียน 9 ประเทศ (ยกเว้นประเทศไทย) ได้ลงนามในข้อตกลงร่วมกันดังกล่าว ที่กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2552 ทั้งหมด 32 ตำแหน่งงาน ภายใต้ข้อตกลงอาเซียน ดังภาคผนวก ก

6.3 มาตรฐานการศึกษาของกำลังคนในระดับวิชาชีพ

มาตรฐานการศึกษาของการผลิตและพัฒนาากำลังคนในประเทศไทยนั้น ในเบื้องต้นสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดคุณสมบัติพื้นฐานเพื่อเป็นการเตรียมพร้อมเบื้องต้นแก่ผู้ที่จะเข้าเรียนในระบบอุดมศึกษาของประเทศในด้านวิชาชีพ ดังนี้

1. เป็นผู้ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
2. เป็นผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หรือหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 หรือประกาศนียบัตรอื่น ที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่า สำหรับผู้สมัครที่จบหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญต้องมีคุณสมบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการดำเนินการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญศึกษา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544
3. เป็นผู้ที่ไม่มีโรคติดต่อร้ายแรง โรคที่สังคมรังเกียจ หรือโรคสำคัญที่จะเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา
4. เป็นผู้ที่มีผู้รับรองว่าจะอุดหนุนค่าบำรุง และค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาได้
5. เป็นผู้ที่มีความประพฤติเรียบร้อยและรับรองต่อมหาวิทยาลัยได้ว่า จะตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเต็มความสามารถ และจะปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัยที่มีอยู่แล้ว หรือที่จะมีต่อไปโดยเคร่งครัดทุกประการ
6. เป็นผู้ที่ไม่ถูกให้ออกจากสถาบันอุดมศึกษาใดๆ มาแล้ว เพราะความประพฤติไม่เหมาะสมหรือกระทำความผิดต่างๆ ที่ไม่ใช่ทางด้านวิชาการ
7. ต้องไม่เป็นผู้ที่กำลังศึกษาเกินกว่าชั้นปีที่ 1 ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ที่ร่วมในการคัดเลือกนี้ เว้นแต่จะได้ลาออกจากสถาบันอุดมศึกษานั้นเสียก่อน
8. ต้องเป็นผู้ที่อยู่ในประเทศไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

9. จะต้องไม่เป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าศึกษาตามระบบโควตาที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด เว้นแต่จะได้สละสิทธิ์ที่ได้รับการคัดเลือกดังกล่าวเสียก่อน

10. จะต้องไม่เป็นผู้ที่ถูกลงโทษเนื่องจากการกระทำผิด หรือร่วมกระทำทุจริตในการสอบวัดความรู้เพื่อสมัครเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในช่วงเวลา 3 ปีที่ผ่านมา

นอกจากนี้ สมาพันธ์วิชาชีพซึ่งประกอบด้วยสภาวิชาชีพ 11 แห่ง⁶ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในด้านคุณภาพการศึกษอันส่งผลกระทบต่อนักศึกษาที่ประกอบวิชาชีพนั้นๆ รวมถึงสร้างความเข้มแข็งต่อการเปิดเสรีด้านแรงงานในสาขาอาชีพอื่นๆ ในอนาคต โดยสมาพันธ์วิชาชีพได้เสนอแนวทางแก้ไขและป้องกันปัญหาดังกล่าวผ่านแถลงการณ์สมาพันธ์สภาวิชาชีพฉบับที่ 1 เรื่องการควบคุมคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อสร้างมาตรฐานวิชาชีพ ดังนี้

1. ขอให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการออกประกาศหรือระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์การรับรองหลักสูตรเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งในการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ของหน่วยงานต่างๆ และเพื่อให้มีผลบังคับกับสถาบันอุดมศึกษาเป็นการทั่วไป โดยให้สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพที่มีองค์กรวิชาชีพ หรือหน่วยงานที่กฎหมายกำหนดทำหน้าที่กำกับมาตรฐานวิชาชีพนั้น ต้องดำเนินการตามที่องค์กรวิชาชีพ หรือหน่วยงานที่กฎหมายกำหนดก่อนจึงจะเสนอให้คณะกรรมการการอุดมศึกษารับทราบหลักสูตรต่อไป

2. ขอให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กำกับให้สถาบันการศึกษาที่เปิดการสอนวิชาชีพเฉพาะ 11 วิชาชีพดังกล่าวข้างต้น จะต้องได้รับการรับรองหลักสูตร/ปริญญา/สถาบัน จากสภาวิชาชีพที่เกี่ยวข้องเท่านั้น มิฉะนั้นผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันที่ยังไม่ได้รับการรับรองจะไม่สามารถประกอบวิชาชีพได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งนี้ต้องมีมาตรการให้สถาบันการศึกษาแจ้งให้ผู้ที่เข้ารับการศึกษาคือผู้ที่กำลังศึกษาในหลักสูตรวิชาชีพนั้นทราบถึงการรับรองสถานะตามกฎหมายจากสภาวิชาชีพ

ซึ่งนอกจากคุณสมบัติหลักแล้ว ในแต่ละคณะต่างๆ ยังได้มีการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะอันเป็นหลักเกณฑ์เบื้องต้นในการผลิตกำลังคนในสายอาชีพ ดังจะได้กล่าวต่อไปดังนี้

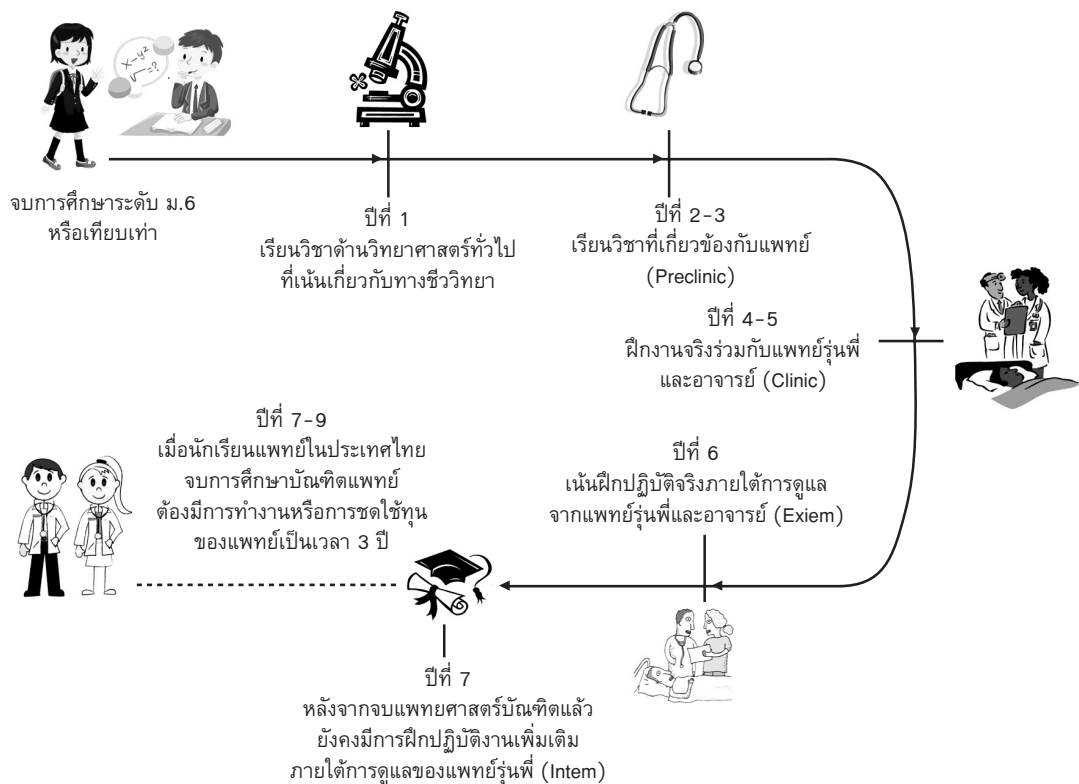
⁶ ประกอบไปด้วย แพทยสภา สภาการพยาบาล สภาเภสัชกร ทันตแพทยสภา สัตวแพทยสภา สมาคมนักการแพทย์ สภากายภาพบำบัด สภาวิศวกร สภาสถาปนิก สภาวิชาชีพการบัญชี และสมาคมนายความ

6.3.1 แพทย์และทันตแพทย์

6.3.1.1 ประเทศไทย

หลักสูตรแพทยศาสตร์และทันตแพทยศาสตร์ในประเทศไทยนั้น ใช้เวลาในการศึกษารวมทั้งสิ้น 6 ปี โดยรับผู้เรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า และหลังจากจบการศึกษาแล้วนั้น นักเรียนแพทย์และทันตแพทย์จะต้องมีการใช้ทุนรวมทั้งสิ้นอีก 3 ปี ซึ่งรายละเอียดการเรียนแพทย์และทันตแพทย์ในแต่ละปีนั้น แสดงในแผนภาพที่ 6.3 สำหรับในประเทศไทยนั้น มีสถาบันแพทยศาสตร์ระดับสถาบันอุดมศึกษา ที่เปิดสอนหลักสูตรแพทยศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาแพทยศาสตร์ ที่แพทยสภาให้การรับรองหลักสูตรและเป็นผู้มีสิทธิ์สอบใบประกอบวิชาชีพเวชกรรม มีทั้งหมด 20 แห่ง และมีโรงเรียนผลิตทันตแพทย์ที่รับรองโดยทันตแพทยสภาทั้งสิ้น 10 โรงเรียนดังตารางที่ 6.6

แผนภาพที่ 6.3 รายละเอียดการเรียนแพทย์และทันตแพทย์

ตารางที่ 6.6 รายชื่อโรงเรียนแพทย์และทันตแพทย์ในประเทศไทย

โรงเรียนแพทย์	โรงเรียนทันตแพทย์
1. คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร	1. คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	2. คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	3. คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
4. คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	4. คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
5. คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	5. คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
6. คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร	6. คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
7. คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร	7. คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต
8. คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา	8. คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
9. กลุ่มนักศึกษาแพทยศาสตร์พระบรมราชชนก โครงการผลิตแพทย์เพื่อชาวชนบท กระทรวงสาธารณสุข	9. คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
10. คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา	10. คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
11. วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า	
12. คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	
13. คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล	
14. วิทยาลัยแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต	
15. สำนักวิชาแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	
16. คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	
17. คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล	
18. คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	
19. สำนักวิชาแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	
20. วิทยาลัยแพทยศาสตร์และการสาธารณสุข มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและกลุ่มสถาบันแพทยศาสตร์แห่งประเทศไทย ได้กำหนดคุณสมบัติเฉพาะของผู้สมัครเข้าเรียนหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตและทันตแพทยศาสตรบัณฑิตให้เหมาะสม ดังนี้

คณะแพทยศาสตร์

1. ต้องมีคุณสมบัติที่จะเข้ารับราชการได้หลังจากจบการศึกษาแล้ว (ยกเว้น ผู้เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน)

2. ผู้ที่ประสงค์จะสมัครเข้าศึกษาในหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต ตั้งแต่ปีการศึกษา 2549 เป็นต้นไป เมื่อสำเร็จการศึกษาวิชาแพทยศาสตร์แล้วจะต้องผ่านการสอบขึ้นทะเบียนเพื่อรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่แพทยสภาจัดสอบ

3. ก่อนเข้าศึกษาต้องสามารถทำสัญญาผูกพันฝ่ายเดียวหรือสัญญาปลายเปิด ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2543 คือ เป็นสัญญาที่กำหนดหน้าที่ของผู้รับทุนที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการพิจารณาการจัดสรรฯ โดยต้องทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปีติดต่อกันตามระเบียบและเงื่อนไขของรัฐบาลกับมหาวิทยาลัยแต่ไม่ได้ผูกพันให้ส่วนราชการต้องบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการ หรือเป็นพนักงานในหน่วยงานของรัฐ

4. ต้องไม่เป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะแพทยศาสตร์หรือประเภทวิชาเตรียมแพทยศาสตร์ของสถาบันใดสถาบันหนึ่ง (ยกเว้นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน)

5. ผู้สมัครเข้าศึกษาสาขาแพทยศาสตร์ จะต้องมีความสมบูรณ์ แข็งแรง และปราศจากโรค อាកารของโรค หรือความพิการอันเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา และการประกอบวิชาชีพเวชกรรม ดังต่อไปนี้

1) มีความพิการอันเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาและการปฏิบัติงาน

2) มีปัญหาทางจิตเวชขั้นรุนแรง ได้แก่ โรคจิต (Psychosis)

โรคประสาทรุนแรง (Severe Neurosis) หรือโรคบุคลิกภาพแปรปรวน โดยเฉพาะ Antisocial Personality หรือ Borderline Personality รวมถึงปัญหาทางจิตเวชอื่นๆ อันเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาและการประกอบวิชาชีพเวชกรรม

3) โรคติดต่อในระยะติดต่ออันตราย หรือส่งผลให้เกิดความพิการอย่างถาวร อันเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา และการประกอบวิชาชีพเวชกรรม อาทิ โรคเรื้อน โรคเท้าช้าง

4) โรคไม่ติดต่อหรือภาวะอันเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา และการประกอบวิชาชีพเวชกรรม เช่น

- โรคลมชักที่ยังไม่สามารถควบคุมได้ (โรคลมชักที่ไม่มีอาการชักมาแล้วอย่างน้อย 3 ปี โดยมีการรับรองจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ถือเป็นโรคลมชักที่ควบคุมได้)

- โรคหัวใจระดับรุนแรง จนเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา และการประกอบวิชาชีพเวชกรรม

- โรคความดันเลือดสูงรุนแรง และมีภาวะแทรกซ้อนจนทำให้เกิดพยาธิสภาพต่ออวัยวะอย่างถาวร

- ภาวะไตวายเรื้อรัง

- โรคติดเชื้อเรื้อรัง

5) ตาบอดสีชนิดรุนแรงทั้งสองข้าง

6) ความผิดปกติในการเห็นภาพ โดยมีอย่างน้อยข้อใดข้อหนึ่ง

ดังต่อไปนี้

ต่ำกว่า 6/24 ทั้งสองข้าง

ที่สุดแล้ว

- สายตาไม่ปกติ เมื่อรักษาโดยใช้แว่นแล้วยังมีสายตา

- สายตาข้างดีต่ำกว่า G/12 เมื่อได้รับการแก้ไขอย่างดี

- ไม่สามารถมองเห็นภาพเป็นสามมิติ

7) หูหนวกหรือหูตึง (Threshold ของการได้ยินสูงกว่า 40 dB) จากความผิดปกติทางประสาทและการได้ยิน (Sensorineural Hearing Loss) ถ้าได้รับการรักษาแล้วไม่ดีขึ้น

8) โรคหรือความพิการอื่นๆ ซึ่งมีได้ระบุไว้ที่คณะกรรมการแพทย์ผู้ตรวจร่างกายเห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา ทั้งนี้คณะบดีคณะแพทยศาสตร์/ผู้อำนวยการวิทยาลัย อาจแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะโรคตรวจบางรายเพิ่มเติมได้

นอกจากนี้ยังได้มีการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะทางการศึกษาของผู้สมัครคณะแพทยศาสตร์ไว้ดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในหมวดวิชาเลือกเสรีให้รวมวิทยาศาสตร์ (โครงสร้าง 2) 25 หน่วยกิต หรือวิทยาศาสตร์ (โครงสร้าง 3) 21 หน่วยกิต คณิตศาสตร์ (โครงสร้าง 1) 15 หน่วยกิต ภาษาอังกฤษ 12 หน่วยกิต (ยกเว้น ผู้สำเร็จการศึกษาก่อนปีการศึกษา 2541)

2. หลักสูตรการศึกษาในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ต้องเรียนรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติม รวมกันไม่น้อยกว่า 22 หน่วยกิต กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ต้องเรียนรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติม รวมกันไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ต้องเรียนรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติม รวมกันไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต

3. หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ให้ศึกษารายวิชาต่างๆ เทียบเท่าเกณฑ์หลักสูตรการศึกษาในโรงเรียน สำหรับหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ให้แสดงหลักฐานว่าได้ศึกษาภาคปฏิบัติการเทียบเท่า หลักสูตรการศึกษาในโรงเรียน

คณะทันตแพทยศาสตร์

1. ต้องมีคุณสมบัติที่จะเข้ารับราชการได้ หลังจากจบการศึกษาแล้ว (ยกเว้น ผู้เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน)

2. ก่อนเข้าศึกษาต้องสามารถทำสัญญาผูกพันฝ่ายเดียว หรือ สัญญาปลายเปิด ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2543 คือ เป็นสัญญาที่กำหนดหน้าที่ของผู้รับทุนที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการพิจารณาการจัดสรร โดยต้องทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี ติดต่อกัน ตามระเบียบและเงื่อนไขของรัฐบาลกับมหาวิทยาลัย แต่ไม่ผูกพันให้ส่วนราชการต้องบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการ หรือพนักงานในหน่วยงานของรัฐ

3. ผู้ที่ผ่านการสอบข้อเขียนจะต้องผ่านการสอบสัมภาษณ์ และจะต้องมีสุขภาพสมบูรณ์ และปราศจากโรค อาการของโรคหรือความพิการที่เป็นอุปสรรคต่อการศึกษา และการประกอบวิชาชีพทันตกรรม ดังนี้

- 1) มีความพิการอันเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาและการปฏิบัติงาน
- 2) มีปัญหาทางจิตเวชขั้นรุนแรง ได้แก่ โรคจิต (Psychosis)

โรคประสาทรุนแรง (Severe Neurosis) หรือโรคบุคลิกภาพแปรปรวน โดยเฉพาะ Antisocial Personality หรือ Borderline Personality รวมถึงปัญหาทางจิตเวชอื่นๆ อันเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา และการประกอบวิชาชีพทันตกรรม

3) โรคติดต่อในระยะติดต่ออันตราย หรือส่งผลให้เกิดความพิการอย่างถาวร อันเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา และการประกอบวิชาชีพทันตกรรม เช่น โรคเรื้อน โรคเท้าช้าง

4) โรคไม่ติดต่อ หรือภาวะอันเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา หรือ
การประกอบอาชีพทันตกรรม

- โรคลมชักที่ยังไม่สามารถควบคุมได้ (โรคลมชักที่ไม่มี
อาการชักมาแล้วอย่างน้อย 3 ปี โดยมีการรับรองจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ถือเป็นโรคลมชักที่
ควบคุมได้)

- โรคหัวใจระดับรุนแรง จนเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา
และการประกอบอาชีพ โรคภาวะความดันเลือดรุนแรง และมีภาวะแทรกซ้อนจนทำให้เกิด
พยาธิสภาพต่ออวัยวะอย่างถาวร

- ภาวะไตวายเรื้อรัง

- โรคติดเชื้อเรื้อรัง

5) ตาบอดสีชนิดรุนแรงทั้งสองข้าง

6) ความผิดปกติในการเห็นภาพ โดยมีอย่างน้อยข้อใดข้อหนึ่ง

ดังนี้

- สายตาไม่ปกติ เมื่อรักษาโดยใช้แว่นสายตาแล้วยังมี
สายตาดำกว่า 6/24 ทั้งสองข้าง

ดีที่สุดแล้ว

- สายตาข้างที่ต่ำกว่า G/12 เมื่อได้รับการแก้ไขอย่าง

- ไม่สามารถมองเห็นภาพเป็นสามมิติ

7) หูหนวก หรือหูตึง (Threshold ของการได้ยินสูงกว่า 40 dB)
จากความผิดปกติทางประสาทและการได้ยิน (Sensor Neural Hearing Loss) ถ้าได้รับ
การรักษาแล้วไม่ดีขึ้น

8) โรคหรือความพิการอื่นๆ ซึ่งมีได้ระบุไว้ ที่คณะกรรมการ
แพทย์ผู้ตรวจร่างกายเห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา ทั้งนี้คุณสมบัติเกณฑ์แพทยศาสตร์
อาจแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะโรคตรวจบางรายการเพิ่มเติมได้

หมายเหตุ

1. ผู้เข้าศึกษาให้ข้อมูลเท็จ หรือจงใจปกปิดข้อมูล หรือแม้แต่
ปรากฏเป็นความเท็จขึ้นภายหลัง จะต้องถูกตัดสิทธิ์การศึกษา

2. การพิจารณาตัดสิทธิ์ผู้เข้าศึกษาด้วยเหตุผลคุณสมบัติเฉพาะ
ต้องทำในรูปแบบกรรมการซึ่งมีไม่น้อยกว่า 5 คน

6.3.1.2 ประเทศสมาชิกในอาเซียน

สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนนั้น ระยะเวลาในการศึกษาทางด้านแพทยศาสตร์และทันตแพทยศาสตร์นั้นค่อนข้างมีความแตกต่างจากประเทศไทยมาก โดยประเทศส่วนใหญ่ใช้เวลาเรียนแพทย์เพียงราว 5 ปีเท่านั้น ดังตารางที่ 6.7 นอกจากนี้ นักเรียนแพทย์หรือทันตแพทย์ที่จบในประเทศสมาชิกส่วนใหญ่แล้วไม่มีความจำเป็นต้องใช้ทุนแบบในประเทศไทย แต่อย่างไรก็ดีนักศึกษาแพทย์และทันตแพทย์ในประเทศสมาชิกล้วนยังคงต้องมีการฝึกปฏิบัติงานจริง (Internship) แต่อาจจะน้อยกว่านักศึกษาแพทย์และทันตแพทย์ในประเทศไทยที่ต้องใช้เวลาในการฝึกปฏิบัติงานจริงถึง 3 ปี

ตารางที่ 6.7 ระยะเวลาการเรียนวิชาแพทยศาสตร์และทันตแพทยศาสตร์
ในแต่ละประเทศ

ประเทศ	แพทยศาสตร์	ทันตแพทยศาสตร์
ฟิลิปปินส์ ¹	8	6
สิงคโปร์ ²	5	4
มาเลเซีย ³	5	5
อินโดนีเซีย ⁴	5	n/a
เวียดนาม ⁵	6	6
พม่า ⁶	6	n/a

ที่มา: ข้อมูลจาก (1) University of Philippines (2) National Singapore University (3) Universiti Malaya (4) University of Indonesia (5) สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษาศึกษา (6) http://www.human.nu.ac.th/myanmar/soci/index1_7.htm

สำหรับการเรียนการสอนทางด้านแพทยศาสตร์นั้น ในประเทศอาเซียนมีมหาวิทยาลัยที่เปิดการเรียนการสอนทางด้านแพทย์และทันตแพทย์อย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบการจัดอันดับในด้านการเรียนการสอนในสายแพทย์ (Life Sciences and Biomedicine) ในมหาวิทยาลัยทั่วเอเชียแล้ว ยังคงพบว่ามาตรฐานการศึกษาในด้านสายการแพทย์ของประเทศไทยยังอยู่ในระดับต้นๆ ของทวีปเอเชีย หรือเป็นอันดับ 2 ของภูมิภาค และมี 2 มหาวิทยาลัยที่อยู่ในลำดับที่ไม่เกิน 20 ของการจัดลำดับมหาวิทยาลัยในเอเชีย ดังตารางที่ 6.8

ตารางที่ 6.8 การจัดลำดับด้าน Study Life Sciences and Biomedicine ของมหาวิทยาลัยในเอเชีย ปี พ.ศ. 2554 โดยสังเขป

อันดับ	รายชื่อมหาวิทยาลัย	คะแนน
2	National University of Singapore (NUS), สิงคโปร์	73.90
10	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	41.40
15	Nanyang Technological University (NTU), สิงคโปร์	35.10
18	มหาวิทยาลัยมหิดล	33.00
20	Universiti Sains Malaysia (USM), มาเลเซีย	31.80
21	Universiti Malaya (UM), มาเลเซีย	30.90
23	Universitas Gadjah Mada, อินโดนีเซีย	30.20
27	University of Indonesia, อินโดนีเซีย	28.20
32	University of the Philippines, ฟิลิปปินส์	27.30
38	Ateneo de Manila University, ฟิลิปปินส์	23.20
47	Bandung Institute of Technology (ITB), อินโดนีเซีย	20.60
50	Universiti Teknologi Malaysia (UTM), มาเลเซีย	20.40

ที่มา: <http://www.topuniversities.com>

6.3.2 พยาบาล

6.3.2.1 ประเทศไทย

หลักสูตรทางด้านพยาบาลศาสตร์ในประเทศไทยนั้นใช้เวลาในการศึกษาระดับปริญญาตรีรวมทั้งสิ้น 4 ปี (8 ภาคการศึกษา) โดยรับนักเรียนผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำหรับในประเทศไทยนั้นมีสถาบันระดับอุดมศึกษาของทั้งรัฐ และ เอกชนที่เปิดการสอนหลักสูตรทางด้านพยาบาลมากมาย ทั้งนี้บางสถาบันอาจจะไม่ได้รับการรับรองจากสภาการพยาบาล ดังตารางที่ 6.9

ตารางที่ 6.9 รายชื่อคณะพยาบาลของรัฐที่ทำการสอนในระดับอุดมศึกษา (สถาบันที่มีผู้สำเร็จการศึกษาแล้ว)

สังกัด	รายชื่อ
กรุงเทพมหานคร	1. คณะพยาบาลศาสตร์เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร
กระทรวงกลาโหม	2. วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก 3. วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ 4. วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	5. วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ
สถาบันพระบรมชนก กระทรวงสาธารณสุข	6. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ¹
กระทรวงศึกษาธิการ (มหาวิทยาลัยของรัฐ)	7. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 8. คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ² 9. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 10. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 11. สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ วิทยาเขตสารสนเทศพะเยา มหาวิทยาลัยนเรศวร 12. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ 13. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร 14. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 15. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 16. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล 17. ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาริบัติ มหาวิทยาลัยมหิดล 18. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 19. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 20. สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 21. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ 22. วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย

หมายเหตุ : (1) มีจำนวนทั้งสิ้น 29 แห่งทั่วประเทศ โดยใช้ชื่อ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี 26 แห่ง และอีก 3 แห่งใช้ชื่อเดิมที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ อยู่ก่อนแล้ว คือ วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จังหวัดจันทบุรี วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม
(2) เปิดสอนตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไปเท่านั้น

การเรียนการสอนในด้านพยาบาลนั้น นอกจากจะเรียนวิชาพื้นฐานอันเกี่ยวกับมนุษย์และสังคมศาสตร์ เพื่อเรียนรู้ศาสตร์ทั่วไปเกี่ยวกับมนุษย์แล้วนั้น ยังคงต้องเรียนในกลุ่มวิชาภาษาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการสื่อสารทางการแพทย์ และที่สำคัญที่สุดคือกลุ่มวิชาที่สำคัญทางด้านการพยาบาลและผดุงครรภ์ อาทิ กายวิภาคศาสตร์ การเภสัชพื้นฐาน สรีรวิทยา การพยาบาลบุคคลที่มีภาวะสุขภาพเป็ยงเบน เป็นต้น ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจึงเห็นความสำคัญที่จะมีการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะสำหรับผู้สมัครเข้าศึกษาในประเภทวิชาพยาบาลศาสตร์ จะต้องศึกษารายวิชาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ครบตามเกณฑ์ที่กำหนดมีรายละเอียดดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในหมวดวิชาเลือกเสรีให้รวมวิทยาศาสตร์ (โครงสร้าง 2) 25 หน่วยกิต หรือวิทยาศาสตร์ (โครงสร้าง 3) 21 หน่วยกิต คณิตศาสตร์ (โครงสร้าง 1) 15 หน่วยกิต ภาษาอังกฤษ 12 หน่วยกิต

2. หลักสูตรการศึกษาในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ต้องเรียนรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติม รวมกันไม่น้อยกว่า 22 หน่วยกิต กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ต้องเรียนรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติม รวมกันไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ต้องเรียนรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติม รวมกันไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต

3. หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนให้ศึกษารายวิชาต่างๆ เทียบเท่าเกณฑ์หลักสูตรการศึกษาในโรงเรียน สำหรับหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ให้แสดงหลักฐานว่าได้ศึกษาภาคปฏิบัติการเทียบเท่าหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียน (ยกเว้นคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยมหิดล และคณะสาธารณสุขศาสตร์ ซึ่งมหาวิทยาลัยบูรพากำหนดให้ผู้สมัครต้องมีคุณสมบัติตามข้อ 1 และข้อ 2 เท่านั้น)

ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิชาการพยาบาลศาสตร์ของผู้เรียน ทั้งในด้านภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่ต้องฝึกให้การพยาบาลผู้รับบริการ ผู้สมัครเข้าศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์จะต้องมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง และปราศจากโรค อาการของโรค หรือมีความพิการอันเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา กล่าวคือ เนื่องด้วยผู้ประกอบวิชาชีพด้านพยาบาลนั้น มีหน้าที่หลักในการรักษาและรับผิดชอบต่อร่างกาย ดังนั้น จึงมีการกำหนดคุณสมบัติเพิ่มเติมของผู้สมัครเพื่อเข้าเรียนด้านพยาบาลดังนี้

1. มีความพิการอันเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา
2. มีปัญหาทางจิตเวชขั้นรุนแรง ได้แก่ โรควิต (Psychosis) โรคประสาทรุนแรง (Severe Neurosis) หรือโรคบุคลิกภาพแปรปรวน โดยเฉพาะ Antisocial Personality หรือ Borderline Personality รวมถึงปัญหาทางจิตเวชอื่นๆ อันเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาและการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์
3. โรคติดต่อในระยะติดต่ออันตราย ที่จะส่งผลต่อผู้รับบริการหรือส่งผลให้เกิดความพิการอย่างถาวร อันเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา
4. โรคไม่ติดต่อหรือภาวะอันเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา
 - โรคลมชักที่ยังไม่สามารถควบคุมได้ (โรคลมชักที่ไม่มีอาการชักมาแล้วอย่างน้อย 3 ปี โดยมีการรับรองจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ถือเป็นโรคลมชักที่ควบคุมได้)
 - โรคหัวใจระดับรุนแรง จนเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา และการประกอบวิชาชีพเวชกรรม
 - โรคความดันเลือดสูงรุนแรง และมีภาวะแทรกซ้อนทำให้เกิดพยาธิสภาพต่ออวัยวะอย่างถาวร
 - ภาวะไตวายเรื้อรัง
 - โรคต้อกระจกเฉียบพลันให้โทษ
5. ตาบอดสีชนิดรุนแรงทั้งสองข้าง
6. ความผิดปกติในการเห็นภาพโดยมีอย่างน้อยข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้
 - สายตาไม่ปกติ เมื่อรักษาโดยใช้แว่นตาแล้วยังมีสายตาดำกว่า 6/24 ทั้งสองข้าง
 - สายตาข้างดี ต่ำกว่า G/12 เมื่อได้รับการแก้ไขอย่างดีที่สุดแล้ว
 - ไม่สามารถมองเห็นภาพเป็นสามมิติ
7. หูหนวกหรือหูตึง (Threshold ของการได้ยินสูงกว่า 40 dB) จากความผิดปกติทางประสาทและการได้ยิน (Sensor Neural Hearing Loss) ถ้าได้รับการรักษาแล้วไม่ดีขึ้น
8. โรคหรือความพิการอื่นๆ ซึ่งมีได้ระบุไว้ที่คณะกรรมการผู้ตรวจร่างกายเห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา ทั้งนี้คณะบดีคณะพยาบาลศาสตร์/ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาจแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะโรคตรวจบางรายเพิ่มเติมได้

หมายเหตุ

- ผู้เข้าศึกษาที่ให้ข้อมูลอันเป็นเท็จ หรือจงใจปกปิดข้อมูล หรือ
แม้ปรากฏเป็นความเท็จขึ้นภายหลังจะต้องถูกตัดสิทธิ์การศึกษา

- การพิจารณาตัดสินผู้เข้าศึกษาด้วยเหตุผลทางคุณสมบัติ
เฉพาะต้องกระทำโดยกรรมการในรูปองค์คณะที่มีจำนวนกรรมการไม่น้อยกว่า 5 คน ทั้งนี้
ผู้ที่ผ่านการสอบข้อเขียนจะต้องเข้าสอบสัมภาษณ์และได้รับการตรวจร่างกาย ดังต่อไปนี้

I. ตรวจร่างกายทั่วไป

II. ตรวจระดับการได้ยิน

III. ตรวจตาบอดสี

IV. ถ่ายภาพรังสีทรวงอก ผลภาพถ่ายรังสีทรวงอกที่ถ่าย

มาไม่เกิน 6 เดือน

6.3.2.2 ประเทศสมาชิกอาเซียน

สำหรับการเรียนการสอนในด้านพยาบาลระดับอุดมศึกษาใน
ประเทศสมาชิกอาเซียนพบว่าในประเทศสิงคโปร์และมาเลเซียนั้นใช้เวลาเรียนในระดับ
ปริญญาตรีในด้านพยาบาลศาสตร์ประมาณ 3-4 ปีแล้วแต่หลักสูตร ในขณะที่ประเทศ
ฟิลิปปินส์นั้น ใช้เวลาเรียนพอกับประเทศไทย คือ 4 ปี ซึ่งเมื่อพิจารณาในด้านหลักสูตรแล้ว
พบว่าในแต่ละมหาวิทยาลัยมีหลักสูตรการเรียนการสอนไม่แตกต่างกันมากนัก สามารถ
ดูตัวอย่างรายวิชาได้จากกรอบที่ 1

กรอบที่ 1		รายวิชาสำหรับปริญญาตรีด้านพยาบาลศาสตร์ของ Universiti Malaya ประเทศมาเลเซีย		
ปี	ภาคการศึกษา 1	ภาคการศึกษา 2	Recent Advances in Medical Sciences	Integrated Basic Medical Sciences
1	<ul style="list-style-type: none"> - Professional Issues and Practice - Effective Communication for Health Professionals - Active Ageing in Singapore - Fundamentals of Nursing Anatomy and Physiology I 	<ul style="list-style-type: none"> - Healthcare Ethics and Law - Maternal and Child Health Nursing - Psychology for Health Professionals - Anatomy and Physiology II Infection and Immunity 	<ul style="list-style-type: none"> - Principles & Process of Evaluations - Skill Laboratory - Teaching Practicum - Principles of Management - Medical Sciences I - Nursing Research & Statistics - Health Care Planning - English For Nurses - Professionalism & Legal Aspects in Nursing - Management Strategies - Quality Improvements - Issues in Nursing Education - Nursing Research Project - Clinical Teaching Practicum - Basic Medical Sciences - Clinical Sciences I - Educational Psychology - Nursing Process - Curriculum Development (Classroom) - Curriculum Development (Clinical) - Nursing Concept Situations - Clinical Sciences II - Nursing Project - Development Psychology - Medical Sociology - Health Statistic 	<ul style="list-style-type: none"> - Management Health Organization - Skill Laboratory - Nursing Management Practicum - Medical Sciences I - Nursing Research & Statistics - Health Care Planning - Teaching Function of Nurse Management - English For Nurses - Professionalism & Legal Aspects in Nursing - Management Strategies - Quality Improvements - Issues in Nursing Management - Nursing Research Project - Clinical Teaching Practicum - Counseling in Specific Nursing Service Management
2	<ul style="list-style-type: none"> - Mental Health Nursing - Medical/Surgical Nursing I - Comprehensive Health Assessment - Pathophysiology and Pharmacology I - Clinical Practicum 2.1 	<ul style="list-style-type: none"> - Medical/Surgical Nursing II - Pathophysiology and Pharmacology II - Medical Sociology - Clinical Practicum 2.2 	<ul style="list-style-type: none"> - Special Group Needs I - Special Group Needs II - Basic Medical Sciences - Clinical Sciences I - Educational Psychology - Nursing Process - Curriculum Development (Classroom) - Curriculum Development (Clinical) - Nursing Concept Situations - Clinical Sciences II - Nursing Project - Development Psychology - Medical Sociology - Health Statistic 	<ul style="list-style-type: none"> - Health Care Planning - English For Nurses - Professionalism & Legal Aspects in Nursing - Management Strategies - Quality Improvements - Issues in Nursing Education - Nursing Research Project - Clinical Teaching Practicum - Basic Medical Sciences - Clinical Sciences I - Educational Psychology - Nursing Process - Curriculum Development (Clinical)
3	<ul style="list-style-type: none"> - Primary Health Care - Clinical Decision Making - Introduction to Research and EBP - Medical/Surgical Nursing III - Clinical Practicum 3.1 	<ul style="list-style-type: none"> - Leadership and Management - Issues for Contemporary Nursing Practice - Transition-to-Practice 	<ul style="list-style-type: none"> - Health Care Planning - English For Nurses - Professionalism & Legal Aspects in Nursing - Management Strategies - Quality Improvements - Issues in Nursing Education - Nursing Research Project - Clinical Teaching Practicum - Basic Medical Sciences - Clinical Sciences I - Educational Psychology - Nursing Process - Curriculum Development (Clinical) 	<ul style="list-style-type: none"> - Health Care Planning - English For Nurses - Professionalism & Legal Aspects in Nursing - Management Strategies - Quality Improvements - Issues in Nursing Management - Nursing Research Project - Clinical Teaching Practicum - Basic Medical Sciences - Clinical Sciences I - Educational Psychology - Nursing Process - Curriculum Development (Clinical)
4	<ul style="list-style-type: none"> - Evidence-based Health Care Practice - Consolidated Clinical Practice (module conducted over 2 semesters) - Applied Research Methods - Honours Project in Nursing (module conducted over 2 semesters) 		<ul style="list-style-type: none"> - Nursing Research Project - Clinical Teaching Practicum - Basic Medical Sciences - Clinical Sciences I - Educational Psychology - Nursing Process - Curriculum Development (Clinical) 	<ul style="list-style-type: none"> - Nursing Research Project - Clinical Teaching Practicum - Basic Medical Sciences - Clinical Sciences I - Educational Psychology - Nursing Process - Curriculum Development (Clinical)

6.3.3 วิศวกร/นักสำรวจ

6.3.3.1 ประเทศไทย

หลักสูตรทางด้านวิศวกรรมศาสตร์และการสำรวจในประเทศไทย
นั้นใช้ระยะเวลาในการศึกษาทั้งสิ้น 4 ปี ซึ่งผู้ที่จบการศึกษาจะสามารถไปประกอบอาชีพ
วิศวกรหรือนักสำรวจได้นั้น จะต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจากสภาวิศวกร โดยสาขา
ทางด้านวิศวกรรมที่เปิดสอนในประเทศไทยนั้นประกอบไปด้วย

8 สาขาหลัก นั่นคือ

- สาขาวิศวกรรมโยธา
- สาขาวิศวกรรมเครื่องกล
- สาขาวิศวกรรมไฟฟ้ากำลัง
- สาขาวิศวกรรมไฟฟ้าสื่อสาร
- สาขาวิศวกรรมอุตสาหการ
- สาขาวิศวกรรมเหมืองแร่
- สาขาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม
- สาขาวิศวกรรมเคมี

สำหรับในประเทศไทย มีมหาวิทยาลัยที่เปิดการเรียนการสอนทาง
ด้านวิศวกรรมทั้งสิ้น 52 แห่ง ดังตารางที่ 6.10

ตารางที่ 6.10 รายชื่อมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่เปิดการเรียนการสอน สาขาวิศวกรรมศาสตร์

รายชื่อมหาวิทยาลัย	
1. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	27. สถาบันบัณฑิตวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไทย
2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน	28. มหาวิทยาลัยบูรพา
3. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศรีราชา	29. สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน
4. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สกลนคร	30. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
5. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	31. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ
6. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	32. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
7. มหาวิทยาลัยขอนแก่น	33. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
8. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	34. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
9. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	35. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
10. สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (SIIT TU)	36. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
11. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	37. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
12. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	38. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
13. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	39. มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
14. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	40. มหาวิทยาลัยศรีปทุม
15. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก	41. มหาวิทยาลัยศิลปากร
16. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร	42. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
17. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	43. มหาวิทยาลัยสยาม
18. มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉิงเหนือ	44. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
19. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	45. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
20. มหาวิทยาลัยมหิดล	46. มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
21. มหาวิทยาลัยรามคำแหง	47. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
22. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์	48. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
23. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	49. มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
24. มหาวิทยาลัยนเรศวร	50. สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย
25. มหาวิทยาลัยนเรศวร พะเยา	51. มหาวิทยาลัยรังสิต
26. บัณฑิตวิทยาลัยร่วมด้านพลังงาน และสิ่งแวดล้อม	52. มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

อย่างไรก็ดี สำหรับสาขาด้านการสำรวจนั้น ในประเทศไทยได้แบ่งสาขานี้เป็นหนึ่งในสาขาย่อยของสาขาวิศวกรรมโยธา (ตารางที่ 6.11) ดังนั้น ผู้ที่จบในด้านสาขาการสำรวจจึงถือเป็นวิศวกรโยธาซึ่งมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่เปิดสอนภาควิชาวิศวกรรมสำรวจ คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย⁷ โดยปัจจุบันภาควิชาวิศวกรรมสำรวจของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้นเปิดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ซึ่งวิศวกรรมสำรวจเป็นศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจ บันทึกประมวลผล วิเคราะห์ เผยแพร่ และการใช้งานสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ไม่ว่าจะเป็นเชิงภูมิศาสตร์ ปრაกฏการณ์ที่เกิดขึ้นบนผิวโลก อวกาศและใต้ดิน วิศวกรรมสำรวจประกอบด้วยสาขาวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันเพื่อให้เข้าใจลักษณะแบบจำลองของปรากฏการณ์ทางกายภาพต่างๆ และสามารถถ่ายทอดสิ่งเหล่านั้นลงมาเป็นข้อมูลรูปแผนที่ ที่มีความถูกต้องน่าเชื่อถือทางตำแหน่งและข้อมูลอธิบายปรากฏการณ์นั้นๆ ซึ่งสาขาวิชาวิศวกรรมสำรวจประกอบด้วย

- ระบบภูมิสารสนเทศ (Geo-Information System: GIS)
- การรังวัดด้วยสัญญาณระบบดาวเทียมนำหน (Global Navigation Satellite System: GNSS)
- การรังวัดและทำแผนที่จากภาพถ่ายทางอากาศ (Digital Photogrammetry)
- การรังวัดและทำแผนที่จากภาพถ่ายดาวเทียมรายละเอียดสูง (High Resolution Satellite Imagery)
- การสำรวจระยะไกล (Remote Sensing)
- การทำแผนที่ด้วยคอมพิวเตอร์ (Computer-assisted Mapping)
- งานรังวัดขั้นสูง (Geodetic Surveying) และงานรังวัดความละเอียดสูง (High Precision Measurement)

นอกจากนี้ยังมีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่ทำการเปิดสอนสาขาสำรวจและสารสนเทศภูมิศาสตร์ แต่อยู่ภายใต้ภาควิชาวิศวกรรมโยธาและเป็นหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิตและยังไม่มีเปิดสอนสาขานี้ในระดับปริญญาโทและเอก

⁷ <http://www.sv.eng.chula.ac.th/>

ตารางที่ 6.11 รายชื่อมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่เปิดการสอน ภาควิชาวิศวกรรมโยธา

รายชื่อมหาวิทยาลัย	
1. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	11. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
2. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	12. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
3. มหาวิทยาลัยขอนแก่น	13. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
4. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	14. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร
5. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	15. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
6. สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (SIIT TU)	16. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
7. มหาวิทยาลัยนเรศวร	17. มหาวิทยาลัยมหิดล
8. มหาวิทยาลัยบูรพา	18. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
9. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง	19. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
10. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ	20. มหาวิทยาลัยสยาม
	21. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ในการเข้าเรียนในสาขาวิศวกรรมและนักสำรวจนั้น สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้มีการกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้เรียน โดยเบื้องต้นนั้นจะต้องเป็นผู้ที่ศึกษารายวิชาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ครบตามเกณฑ์ที่กำหนดมีรายละเอียดดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในหมวดวิชาเลือกเสรีให้รวมวิทยาศาสตร์ (โครงสร้าง 2) 25 หน่วยกิต หรือวิทยาศาสตร์ (โครงสร้าง 3) 21 หน่วยกิต คณิตศาสตร์ (โครงสร้าง 1) 15 หน่วยกิต ภาษาอังกฤษ 12 หน่วยกิต (ยกเว้น ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2542 และก่อนหน้านั้นให้ใช้เกณฑ์ตามคุณสมบัติเดิม คือ หลักสูตรการศึกษาในโรงเรียน ในหมวดวิชาเลือกเสรีให้รวมวิทยาศาสตร์ (โครงสร้าง 2) 17.5 หน่วยกิต หรือวิทยาศาสตร์ (โครงสร้าง 3) 14 หน่วยกิต คณิตศาสตร์ (โครงสร้าง 1) 15 หน่วยกิต ภาษาอังกฤษ 12 หน่วยกิต)

2. หลักสูตรการศึกษาในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ต้องเรียนรายวิชาพื้นฐานและรายวิชา

เพิ่มเติม รวมกันไม่น้อยกว่า 22 หน่วยกิต กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ต้องเรียน รายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติม รวมกันไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ต้องเรียนรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติม รวมกัน ไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต

3. หลักสูตรการศึกษาออกโรงเรียน ให้ศึกษารายวิชาต่างๆ เทียบเท่าเกณฑ์หลักสูตรการศึกษาในโรงเรียน สำหรับหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ให้แสดง หลักฐานว่าได้ศึกษาภาคปฏิบัติการเทียบเท่า หลักสูตรการศึกษาในโรงเรียน

4. สำหรับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ต้องสำเร็จการศึกษา ประเภทช่างอุตสาหกรรม

6.3.3.2 ประเทศสมาชิกอาเซียน

การเรียนการสอนในด้านวิศวกรรมและนักสำรวจในประเทศสมาชิก อาเซียนนั้น ในประเทศฟิลิปปินส์และเวียดนามใช้เวลาเรียนทั้งสิ้นประมาณ 5 ปี ในขณะที่ ประเทศสิงคโปร์ใช้เวลาเรียนทางด้านวิศวกรรมเท่ากับในประเทศไทย คือ 4 ปี อย่างไรก็ตาม เมื่อ มีการจัดลำดับทางด้านมหาวิทยาลัยทางด้านเทคโนโลยีนั้น พบว่าประเทศไทยยังมีลำดับที่ ตามท้ายทั้งประเทศสิงคโปร์และอินโดนีเซียอยู่ ดังตารางที่ 6.12 และเมื่อเปรียบเทียบในอันดับ 1-50 ของมหาวิทยาลัยในเอเชียยังคงพบว่ามีเพียงมหาวิทยาลัยแห่งเดียวที่ติดลำดับทาง ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและวิศวกรรม

ตารางที่ 6.12 การจัดลำดับมหาวิทยาลัยทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและวิศวกรรม ของมหาวิทยาลัยในเอเชีย ปี พ.ศ. 2554 โดยสังเขป

อันดับ	รายชื่อมหาวิทยาลัย	คะแนน
3	National University of Singapore (NUS), สิงคโปร์	82.09
8	Nanyang Technological University (NTU) , สิงคโปร์	63.90
30	Bandung Institute of Technology (ITB) , อินโดนีเซีย	36.30
31	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	35.00
46	Universiti Malaya (UM), มาเลเซีย	24.00
50	University of Indonesia, อินโดนีเซีย	22.40

ที่มา: <http://www.topuniversities.com>

บทที่ 7

กรอบคุณวุฒิและมาตรฐานวิชาชีพของประเทศสมาชิกในอาเซียน

สำหรับในบทที่ 7 นี้ ได้ทำการคัดเลือกบางประเทศที่มีการประกาศใช้ระบบมาตรฐานวิชาชีพที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ ประเทศไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์¹

7.1 ประเทศไทย

ประเทศไทยมีการดำเนินการจัดทำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

7.1.1 กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualification Framework: NQF)²

การพัฒนากรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualification Framework: NQF) เป็นกลไกและเครื่องมือสำคัญในการพัฒนากำลังคนให้มีความรู้ความสามารถตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในประเทศและระดับนานาชาติ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยกระบวนการเทียบโอนประสบการณ์ มองเห็นถึงเส้นทางการเรียนรู้และความก้าวหน้าอย่างชัดเจน และยังเป็นส่งเสริมการประกันคุณภาพของบุคคลตามระดับคุณวุฒิอีกด้วย เพื่อประกันคุณภาพว่าผู้จบจะมีความรู้และสมรรถนะที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงานในระดับนโยบายที่มีภารกิจสำคัญใน

¹ ระบบมาตรฐานวิชาชีพของประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย คัดลอกจากโครงการ “การศึกษาและจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากำลังคนของประเทศ อันเนื่องมาจากผลการประชุมวิชาการนานาชาติในกรอบทูนมนุษย์และผลิตภาพแรงงาน” โดย สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย เสนอต่อ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน. (2554)

² สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2554). (ร่าง)กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติในภาพรวม ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้มาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้มีการระบุไว้ในหมวด 6 ว่า การจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิถือได้ว่าเป็นเครื่องมือของการประกันคุณภาพ ซึ่งจะทำให้แต่ละสถาบันมีทิศทางในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาได้ดียิ่งขึ้น และในข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) ได้กำหนดมาตรการหลักในการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะและความรู้ ความสามารถ โดยให้พัฒนากรอบคุณวุฒิแห่งชาติ เพื่อการรองรับสมรรถนะความรู้ ความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาในทุกกระดับ/ประเภทการศึกษา นอกจากนี้ในยุคทศวรรษการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552 - 2561 ที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2553 ตามยุทธศาสตร์ที่ 8 พัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ มาตรการที่ 2 กำหนดให้มีการพัฒนากรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualification Framework: NQF) เพื่อเป็นกลไกและเครื่องมือในการพัฒนา กำลังคนให้มีความรู้ความสามารถตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งพัฒนาระบบการประเมินผลที่เน้นสมรรถนะ เพื่อประกันคุณภาพว่าผู้จบจะมีความรู้และสมรรถนะที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานด้วย

ปัจจุบันการพัฒนากรอบคุณวุฒิของประเทศไทย ได้มีการจัดทำแล้วในระดับอุดมศึกษา (Thai Qualifications Framework for Higher Education: TQF-HEd) และ อาชีวศึกษา(Thai Qualifications Framework for Vocational Education: VQF) ส่วนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการพัฒนา ส่วนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualification Framework: NQF) เป็นการสร้างระบบความเชื่อมโยงของระบบการศึกษาทุกระดับ/ประเภท ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องจัดทำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ เพื่อเป็นแม่แบบในการพัฒนาระบบคุณวุฒิของประเทศให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันระหว่างระบบคุณวุฒิแต่ละระดับ/ประเภท และเป็นมาตรฐานระดับชาติในทุกสาขาวิชา ให้ผลิตบุคลากรที่มีสมรรถนะตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา และนำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานประกอบกับใช้เป็นมาตรฐานเทียบเคียงกับนานาชาติ โดยเฉพาะเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 และพัฒนากำลังคนของประเทศได้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีการเทียบโอนผลการเรียนรู้และ ประสบการณ์แก่ผู้อยู่นอกระบบการศึกษาในการพัฒนาทักษะความรู้ และยกระดับคุณวุฒิ ซึ่งเป็นการส่งเสริมการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นกลไกสนับสนุนนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง

กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualification Framework: NQF) ถือเป็น
ร่วมใหญ่ในการควบคุมและดูแลการพัฒนากำลังคนทั้งในด้านขององค์ความรู้และผลิตภาพ
แรงงานโดยเป็นกรอบที่เชื่อมโยงคุณวุฒิทางการศึกษาตามเกณฑ์ระดับการเรียนรู้ในแต่ละระดับ/
ประเภท (และสาขาวิชา) กับคุณวุฒิวิชาชีพตามเกณฑ์ระดับความสามารถในการปฏิบัติงาน
ของกลุ่มอาชีพต่างๆ ดังแผนภาพที่ 7.1 มีหลักการสำคัญ 11 ประการ³ คือ

1. บูรณาการ (Integration) ซึ่งเป็นการบูรณาการทั้งทฤษฎีและปฏิบัติจริง
การออกแบบหลักสูตร รายวิชาหรือหน่วยการเรียนรู้การสอนจำเป็นจะต้องบูรณาการผลลัพธ์
การเรียนรู้เฉพาะสำหรับศาสตร์วิชานั้น และผลลัพธ์การเรียนรู้ร่วมทั่วไปสำหรับทุกศาสตร์วิชา

2. ความเกี่ยวข้อง (Relevance) การศึกษาภายใต้กรอบคุณวุฒิวิชาชีพ
จำเป็นที่จะต้องเกี่ยวพันกับความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายและผู้จ้าง
งานอุตสาหกรรมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

3. มีมาตรฐานเดียวกัน (Standard) หมายถึงการพัฒนาหลักสูตรโดยตั้งอยู่
บนฐานของหน่วยมาตรฐานเดียวกัน

4. ความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ (Accountability and Creditability) ซึ่งควรจะ
เกิดขึ้นทั้งในระดับชาติและนานาชาติ รวมถึงทุกส่วนของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการศึกษา
ทั้งในระดับบุคคลและองค์กร

5. ความเชื่อมโยงกัน (Coherence or Articulation) หมายถึงการเชื่อมโยง
ในเรื่องของเนื้อหาสาระ ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงตั้งแต่ในระดับรายวิชา (Subject) ไปจนกระทั่ง
ถึงระดับหลักสูตร รวมไปถึงคุณวุฒิที่มีความแตกต่างกัน

6. ความยืดหยุ่น (Flexibility) ผู้เรียนสามารถเลือกเส้นทางการเรียนรู้ได้
หลากหลายเส้นทางซึ่งท้ายที่สุดนำไปสู่การเรียนรู้สุดท้ายเดียวกัน

7. พัฒนาการของผู้เรียน (Progression) เน้นการสร้างพัฒนาการและความ
ก้าวหน้าทางสมรรถนะให้แก่ผู้เรียนอย่างเป็นลำดับขั้นทั้งคุณวุฒิในระดับเดียวกันและระดับ
ที่สูงขึ้น

8. สมรรถนะติดตัวผู้เรียน (Portability) การใช้หน่วยมาตรฐานเป็นหน่วยวัด
สำหรับทุกหลักสูตรคุณวุฒิจะเป็นเสมือนใบรับรองสมรรถนะที่ติดตัวผู้เรียน การใช้หน่วย
มาตรฐานเป็นการสนับสนุนหลักการเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning)

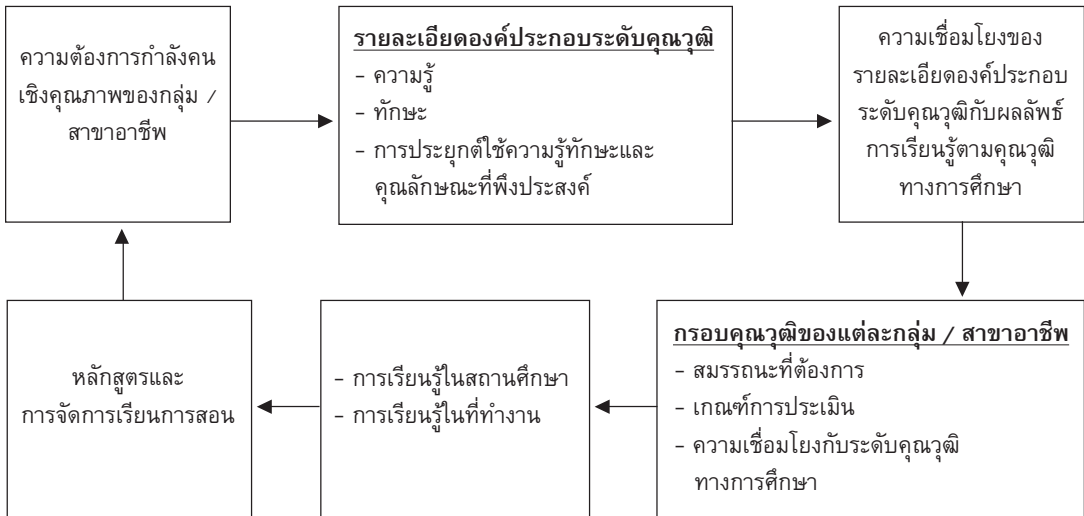
³ สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2553), กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualification Framework: NQF): กรณีศึกษากรอบคุณวุฒิทางการศึกษาของต่างประเทศ

9. ความเป็นหนึ่งเดียวกันของระบบ (Unify of Integration) ซึ่งระบบจำเป็นที่จะต้องเอื้อต่อการเปรียบเทียบระดับความรู้ระดับการศึกษา และคุณวุฒิให้สามารถใช้ได้ทั่วโลก ระบบจำเป็นต้องทำการเทียบเคียง (Comparable) และเทียบโอนได้ (Transfer)

10. การเข้าสู่ระบบการศึกษา (Access) ระบบต้องง่ายต่อผู้เรียนในการเข้าสู่การศึกษาและการฝึกอบรมในแต่ละระดับการศึกษา

11. การเทียบโอนความรู้ที่มีมาก่อน (Recognition of Prior Learning: RPL) คุณวุฒิทุกคุณวุฒิที่อยู่ในระบบต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์การเทียบโอนรวมถึงจำนวนหน่วยกิตที่ให้กับความรู้ที่มีมาก่อน

แผนภาพที่ 7.1 หลักการของกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ

ที่มา: เอกสารประกอบการประชุมคณะอนุกรรมการสภาการศึกษาด้านการวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนตามความต้องการของประเทศ ครั้งที่ 3/2554 วันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 ณ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

สำหรับในส่วนของการศึกษานั้น ปัจจุบันได้มีการพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยพยายามจัดโครงสร้างจากการจัดทำกรอบคุณวุฒิที่มีความใกล้เคียงกับลักษณะการทำงานของประเทศไทยมากที่สุด ซึ่งโครงสร้างจะแบ่งเป็น 4 ส่วน อันได้แก่

1. ระดับ
2. รายละเอียดขององค์ประกอบวิชาชีพนั้นแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ
 - ความรู้
 - ทักษะ
 - การประยุกต์ใช้ความรู้
3. ความเชื่อมโยงในระดับของคุณวุฒิและองค์ประกอบ และ
4. คุณวุฒิในระดับการศึกษาต่างๆ

แผนภาพที่ 7.2 จะแสดงให้เห็นถึงโครงสร้าง(ร่าง)กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ โดยแบ่งระดับคุณวุฒิออกเป็น 9 ระดับ ซึ่งใน 9 ระดับนั้นแบ่งระดับการศึกษา เริ่มจากระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไปจนถึงระดับปริญญาเอก ที่สามารถเชื่อมโยงและเทียบเคียงกับสมรรถนะในการปฏิบัติงาน (ตำแหน่งงาน) ระดับ 1-9

แผนภาพที่ 7.2 โครงสร้าง(ร่าง)กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ

9	ปริญญาเอก	<p>ความรู้: มีความรู้สูงและความเชี่ยวชาญ ในการพัฒนาการจัดการ บริหารองค์กร และหรือ องค์ความรู้ใหม่ในบริบทที่หลากหลาย</p> <p>ทักษะ: มีทักษะในการคิดค้น พัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ในสาขาวิชาชีพเฉพาะ และสาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง รวมถึง ทักษะในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับชาติ และนานาชาติ เพื่อการบริหารจัดการอย่างมีเอกภาพ</p>	<p>ประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และ ICT ในการคิดค้น วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ในบริบทที่มี ลักษณะพิเศษและหลากหลายตามขั้นตอนของการดำเนินงาน เป็นผู้บริหารระดับสูงอย่างมืออาชีพ มีความเป็นสากล และสามารถคิดค้นนวัตกรรม และก้าวข้ามขีดความสามารถของระบบงานที่มีขีดความสามารถ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการทำงานที่เกี่ยวข้อง</p>
8	ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง	<p>ความรู้: มีความรู้ลึกซึ้งและทันสมัยในสาขาที่เกี่ยวข้อง ค้นคว้าวิจัยและสร้างองค์ความรู้ใหม่ และพัฒนาการจัดการบริหารองค์กร</p> <p>ทักษะ: มีทักษะในการนำองค์ความรู้ใหม่มาใช้ในการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ วิจัยหรือสร้างนวัตกรรมร่วมกับระดับชาติและนานาชาติ ให้ความสำคัญกับงานที่เป็นฐานปฏิบัติการของระบบวิชาชีพ</p>	<p>ประยุกต์ใช้ความรู้ ทั้งด้านรับและมีความเข้าใจในงานวิจัยเพื่อการพัฒนาวิชาชีพเฉพาะในบริบทใหม่ เป็นผู้บริหารระดับสูงอย่างมืออาชีพ สามารถประสานความร่วมมือกับผู้อื่นทั้งภายในและภายนอกสาขาวิชาชีพ มีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจและดำเนินการของตนเอง ตลอดจนมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีคุณธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ</p>
7	ปริญญาโท	<p>ความรู้: มีความรู้ขั้นสูงด้านทฤษฎีเชิงลึกกับทฤษฎีเชิงปฏิบัติ การศึกษาวิจัยและการสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการบริหารจัดการ</p> <p>ทักษะ: วิเคราะห์ และประเมินข้อมูลต่าง ๆ เพื่อการบริหารจัดการองค์กรในระดับสูง รวมถึงทักษะทางปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การวิจัย การพัฒนานวัตกรรม และเทคโนโลยีในวิชาชีพ</p>	<p>ประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และ ICT เพื่อการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูล วิจัย ริเริ่มพัฒนางานในบริบทใหม่ เป็นผู้บริหารระดับสูง ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง สามารถกำหนดนโยบายกลยุทธ์ขององค์กร การพัฒนาระบบงานและทีมงาน มีความรับผิดชอบ กล้าตัดสินใจ มีจริยธรรมและจรรยาบรรณ</p>
6	ประกาศนียบัตรบัณฑิต	<p>ความรู้: มีความรู้ขั้นสูงด้านทฤษฎีและปฏิบัติทางวิชาชีพและวิชาการที่เกี่ยวข้อง การศึกษา วิจัยพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ในวิชาชีพและการบริหารจัดการในระดับต้นข้สูง</p> <p>ทักษะ: ใช้ความรู้ทางทฤษฎีและประสบการณ์จากการปฏิบัติงานเพื่อวิเคราะห์ประเด็น ปัญหาที่ซับซ้อนและระบุแหล่งข้อมูลและเทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนและ จัดทำข้อเสนอ ในการแก้ปัญหา</p>	<p>ประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และ ICT เพื่อการวางแผนแก้ปัญหาและพัฒนาผลงาน การจัดการทรัพยากร การพัฒนานวัตกรรมและ การจัดการทรัพยากรและพัฒนาขีดความสามารถโดยทั่วไป</p>
5	ปริญญาตรี	<p>ความรู้: เข้าใจในวิชาชีพเชิงลึกและความเชื่อมโยงระหว่างวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการทำงานและพัฒนาก่อนเริ่มนำทฤษฎีและการบริหาร ระดับกลาง</p> <p>ทักษะ: ทำงานในกระบวนการพัฒนาองค์กรในทางผลิต หรือ การบริการในอาชีพ สามารถปฏิบัติงานที่ซับซ้อน พัฒนานวัตกรรม -เทคโนโลยี รวมถึงใช้ภาษาอังกฤษและICT เพื่อติดต่อสื่อสารระดับสากล</p>	<p>ประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และ ICT ในการปฏิบัติงาน มีความรับผิดชอบ และเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ</p>
4	ปวส.	<p>ความรู้: เข้าใจในวิชาชีพที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับงานที่หลากหลาย มีความรู้ภาษา อังกฤษ ICT กฎหมายที่เกี่ยวข้องและการบริหารจัดการขั้นต้นในหน้าที่เชื่อมโยงกับงาน</p> <p>ทักษะ: มีทักษะเชิงคิดในด้านวิชาชีพเฉพาะทาง การคิด วิเคราะห์ ข้อมูลในการตัดสินใจ การบริหารจัดการเบื้องต้น ทักษะในการรายงาน การใช้ภาษาอังกฤษ และICTในการปฏิบัติงาน</p>	<p>ประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และ ICT ในการปฏิบัติและแก้ปัญหาในงาน มีส่วนร่วมในการวางแผน ประสานงาน และประเมินผล การปฏิบัติงานในบริบทที่แตกต่าง การทำงานเป็นทีม ลงมือระดมความคิดในการเรียนรู้สิ่งใหม่ การลงมือให้ผู้อื่นได้ปฏิบัติตาม การแก้ปัญหา เจรจาหน้า การบริหารจัดการงานเบื้องต้น และมีเจตคติที่ดีในการทำงานภายใต้กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน มีความรับผิดชอบ จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ</p>
3	ปวช.	<p>ความรู้: เข้าใจในหลักการ วิธีการ ทฤษฎี ภาษาอังกฤษ และความรู้ พื้นฐานทาง ICT เฉพาะในวิชาชีพ</p> <p>ทักษะ: สามารถความรู้ไปใช้งานที่เป็นระบบได้ และไม่ประมาทในหน้าที่สามารถสื่อสารด้วย ภาษาอังกฤษ เฉพาะทางในวิชาชีพและมีทักษะ พื้นฐาน ในการใช้ ICT</p>	<p>ประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และ ICT ในการปฏิบัติงาน ในบริบทใหม่ มีความรับผิดชอบและความสนใจระดมความคิดในการปฏิบัติงานได้และรับผิดชอบ ต่อผู้อื่นในเชิงจิตวิทยาในการ ทำงานและการทำงาน ตลอดจนการใช้ภาษาอังกฤษเฉพาะทางหรือวิชาชีพ ในการปฏิบัติงาน และเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ</p>
2	ม.6 และวิชาชีพ	<p>ความรู้: มีความรู้พื้นฐานในวิชาชีพพื้นฐานและภาษาอังกฤษในการสื่อสารเบื้องต้น</p> <p>ทักษะ: สามารถทำงานประจำตามลักษณะวิชาชีพ ตัดแปลงผลิตภัณฑ์ วิธีการในการทำงานที่เหมาะสม การสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศพื้นฐาน</p>	<p>สามารถรับผิดชอบงานด้วยตนเอง และมีส่วนร่วมในการทำงาน ปฏิบัติงาน ภายใต้คำแนะนำ และความคิดเห็น การปรับปรุงรับผิดชอบ มีการบันทึกผลงาน ที่มีการตรวจสอบ คอบณ ส่วนแก้ปัญหา และสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษ พื้นฐานในการปฏิบัติงาน ตลอดจน การเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ปัญหา งาน ที่รับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถ เลือกใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาคณะเอง</p>
1	ม.3 และวิชาชีพ	<p>ความรู้: มีความรู้พื้นฐานในการเขียนอ่าน พูด สื่อสาร การคำนวณ วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชาติ</p> <p>ทักษะ: มีทักษะพื้นฐานในการสื่อสารและการทำงาน ประจำที่ทำหนด</p>	<p>การสื่อสารสามารถใช้การปฏิบัติงานที่กำหนดเลือก และใช้เทคโนโลยี พื้นฐานเพื่อการดำเนินงานและการแก้ปัญหา ได้อย่างเหมาะสม และมีทัศนคติที่ดี ต่องานอาชีพและองค์กร มีมนุษยสัมพันธ์ มีจิต บริการ และมีความตระหนัก ในการทำงานอย่างปลอดภัย มีความรับผิดชอบ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ การเรียนรู้ ด้วยตนเอง การเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง รักความเป็นไทย และรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์</p>

กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ

ความรู้ และ ทักษะ

ที่มา: ดัดแปลงจาก (1) ดร.ศิริพรรณ ชูบุญม, รายงานการวิจัยเรื่อง "การวิจัยและพัฒนากรอบคุณวุฒิแห่งชาติ" และวางแผนผลิตและพัฒนาหลักสูตรคุณวุฒิแห่งชาติ

(2) เอกสารประกอบการประชุมและอนุกรรมการศึกษาดำเนินการวางแผนการผลิตและพัฒนาหลักสูตรคุณวุฒิแห่งชาติ

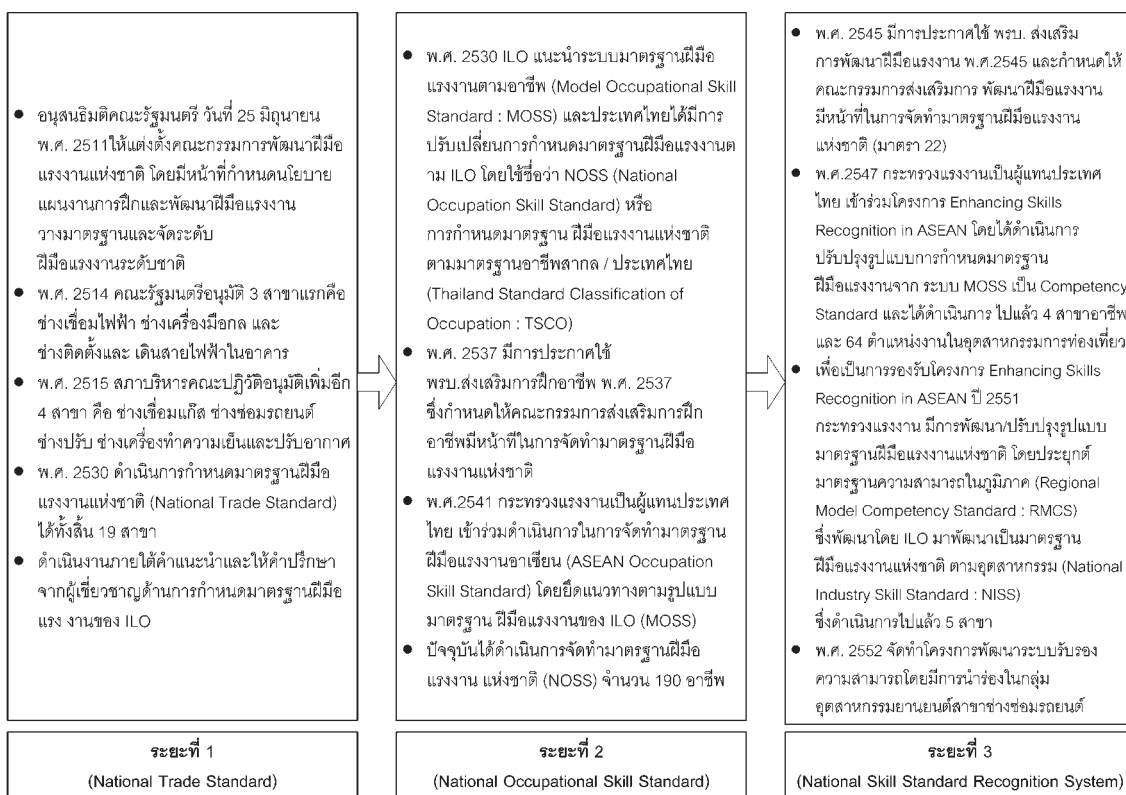
ตารางที่ 7.1 ความก้าวหน้าของการพัฒนาด้านคุณวุฒิของประเทศไทย จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	รายละเอียด																					
สกอ.	พัฒนาระบบ Thai Qualifications Framework for Higher Education (TQF-HEd) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นกรอบมาตรฐานให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ให้สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ และเพื่อประโยชน์ต่อการรับรองมาตรฐานคุณวุฒิในระดับอุดมศึกษา																					
สอศ.	ได้มีการพัฒนาระบบ Thai Qualification for Vocational Education (VQF) และอยู่ภายใต้กรอบ VQI ซึ่งเป็นองค์กรอิสระและเพิ่งเริ่มดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันได้มีการนำร่องการวิเคราะห์มาตรฐานอาชีพเชื่อมโยงระบบคุณวุฒิวิชาชีพให้เกิดเป็นรูปธรรมในด้านการฝึกอบรมและการทำการทดสอบและการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะ ให้เกิดเป็นหลักสูตรกลาง อันนำไปสู่หลักสูตรมาตรฐานเพื่อรับรองเป็นคุณวุฒิวิชาชีพต่อไป หลักสูตรดังกล่าวได้แก่ <table border="1" data-bbox="305 697 1239 1419"> <thead> <tr> <th>ประเภทวิชา/สาขาวิชา</th> <th>หน่วยงานที่ร่วมดำเนินการ</th> <th>สถานศึกษานำร่อง</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td><u>ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม</u> - สาขายานยนต์และชิ้นส่วน</td> <td>กลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย</td> <td>วท. ยานยนต์พระนครหรืออยุธยา วท. จุฬารัตน์ลาดขวาง วท. นครราชสีมา/วท. เชียงใหม่ วท. ลำปาง</td> </tr> <tr> <td>- สาขาแม่พิมพ์</td> <td>สมาคมแม่พิมพ์</td> <td>วท. สัตหีบ/วท. สมุทรสงคราม</td> </tr> <tr> <td>- สาขาไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์</td> <td>กลุ่มอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย</td> <td>วท. เชียงใหม่/วท. ลำปางและ วท. ลำพูน</td> </tr> <tr> <td>- สาขาก่อสร้าง</td> <td>สมาคมก่อสร้างไทย</td> <td>วท. ดุสิต/วท. ตราด และวท. มีนบุรี</td> </tr> <tr> <td><u>ประเภทวิชาธุรกิจบริการ</u> - สาขาโรงแรมและภัตตาคาร</td> <td>สมาคมโรงแรม</td> <td>วท. กรุงเทพ/วท. เขตพุน/ วท. เสาวภา/วท. นครราชสีมา/ วท. เชียงราย/วท. เชียงใหม่/ วท. ชลบุรี/วท. อุดรธานี และ วท. กาญจนบุรี</td> </tr> <tr> <td><u>ประเภทวิชาเกษตรกรรม</u> - การเพาะเลี้ยงสุกร</td> <td>สมาคมผู้เลี้ยงสุกร บริษัท เบทาโก และบริษัท ซีพี</td> <td>วท. ลพบุรี/วท. กำแพงเพชร/ วท. ราชบุรี และ วท. สุพรรณบุรี</td> </tr> </tbody> </table>	ประเภทวิชา/สาขาวิชา	หน่วยงานที่ร่วมดำเนินการ	สถานศึกษานำร่อง	<u>ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม</u> - สาขายานยนต์และชิ้นส่วน	กลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	วท. ยานยนต์พระนครหรืออยุธยา วท. จุฬารัตน์ลาดขวาง วท. นครราชสีมา/วท. เชียงใหม่ วท. ลำปาง	- สาขาแม่พิมพ์	สมาคมแม่พิมพ์	วท. สัตหีบ/วท. สมุทรสงคราม	- สาขาไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	กลุ่มอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	วท. เชียงใหม่/วท. ลำปางและ วท. ลำพูน	- สาขาก่อสร้าง	สมาคมก่อสร้างไทย	วท. ดุสิต/วท. ตราด และวท. มีนบุรี	<u>ประเภทวิชาธุรกิจบริการ</u> - สาขาโรงแรมและภัตตาคาร	สมาคมโรงแรม	วท. กรุงเทพ/วท. เขตพุน/ วท. เสาวภา/วท. นครราชสีมา/ วท. เชียงราย/วท. เชียงใหม่/ วท. ชลบุรี/วท. อุดรธานี และ วท. กาญจนบุรี	<u>ประเภทวิชาเกษตรกรรม</u> - การเพาะเลี้ยงสุกร	สมาคมผู้เลี้ยงสุกร บริษัท เบทาโก และบริษัท ซีพี	วท. ลพบุรี/วท. กำแพงเพชร/ วท. ราชบุรี และ วท. สุพรรณบุรี
ประเภทวิชา/สาขาวิชา	หน่วยงานที่ร่วมดำเนินการ	สถานศึกษานำร่อง																				
<u>ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม</u> - สาขายานยนต์และชิ้นส่วน	กลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	วท. ยานยนต์พระนครหรืออยุธยา วท. จุฬารัตน์ลาดขวาง วท. นครราชสีมา/วท. เชียงใหม่ วท. ลำปาง																				
- สาขาแม่พิมพ์	สมาคมแม่พิมพ์	วท. สัตหีบ/วท. สมุทรสงคราม																				
- สาขาไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	กลุ่มอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	วท. เชียงใหม่/วท. ลำปางและ วท. ลำพูน																				
- สาขาก่อสร้าง	สมาคมก่อสร้างไทย	วท. ดุสิต/วท. ตราด และวท. มีนบุรี																				
<u>ประเภทวิชาธุรกิจบริการ</u> - สาขาโรงแรมและภัตตาคาร	สมาคมโรงแรม	วท. กรุงเทพ/วท. เขตพุน/ วท. เสาวภา/วท. นครราชสีมา/ วท. เชียงราย/วท. เชียงใหม่/ วท. ชลบุรี/วท. อุดรธานี และ วท. กาญจนบุรี																				
<u>ประเภทวิชาเกษตรกรรม</u> - การเพาะเลี้ยงสุกร	สมาคมผู้เลี้ยงสุกร บริษัท เบทาโก และบริษัท ซีพี	วท. ลพบุรี/วท. กำแพงเพชร/ วท. ราชบุรี และ วท. สุพรรณบุรี																				
สพฐ.	<p>หมายเหตุ: สกอ. หมายถึง สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สอศ. หมายถึง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สพฐ. หมายถึง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน วท. หมายถึง วิทยาลัย วพ. หมายถึง วิทยาลัยพาณิชยกรรม วอศ. หมายถึง วิทยาลัยอาชีวศึกษา วษท. หมายถึง วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี วบท. หมายถึง วิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว</p> <p>ที่มา: เอกสารประกอบการประชุมคณะทำงานคณะกรรมการร่วม 3 สถาบันภาคเอกชน (กกร.) “เพื่อศึกษาแนวทางการกำหนดคุณวุฒิวิชาชีพของแรงงาน” ครั้งที่ 5/2554 วันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2554 สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย</p>																					
สพฐ.	- ปัจจุบันอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการพัฒนา -																					

7.2.2 มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน มีการกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติซึ่งเป็นการประเมินทักษะและรับรองการประกอบวิชาชีพ “มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ⁴” เป็นหนึ่งในการรับรองทักษะอาชีพที่บุคคลหนึ่งๆ มีอยู่ในการประกอบวิชาชีพภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2545 ซึ่งกรมพัฒนาฝีมือแรงงานได้มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 เป็นต้นมา โดยแผนภาพที่ 7.3 จะแสดงวิวัฒนาการของมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ

แผนภาพที่ 7.3 วิวัฒนาการมาตรฐานฝีมือแรงงานของประเทศไทย

ที่มา: เอกสารประกอบการประชุม METALEX เรื่อง “ระบบรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ” โดย ว่าที่ร้อยตรีสมศักดิ์ พรหมดำ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, วันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552, ไบเทค กรุงเทพฯ.

⁴ การทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ (1) ทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ (2) ทดสอบฝีมือคนหางานเพื่อไปทำงานในต่างประเทศและ (3) ทดสอบฝีมือแรงงานตามความต้องการของสถานประกอบการ

ในการดำเนินการนั้นจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน ซึ่งมีการแต่งตั้งภายใต้ พ.ร.บ.ส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ.2545 โดยคณะกรรมการจะประกอบไปด้วย

1. ปลัดกระทรวงแรงงาน	ประธานกรรมการ
2. ผู้แทนกระทรวงการคลัง	กรรมการ
3. ผู้แทนกระทรวงวิทยาศาสตร์
เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
4. ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการ
5. ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม	กรรมการ
6. ผู้แทนสำนักงานประมง	กรรมการ
7. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการ
ส่งเสริมการลงทุน	กรรมการ
8. ผู้แทนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	กรรมการ
9. ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย	กรรมการ
10. ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	กรรมการ
11. ผู้แทนสมาคมธนาคารแห่งประเทศไทย	กรรมการ
12. ผู้ทรงคุณวุฒิแต่งตั้งโดยรัฐมนตรี	กรรมการ
13. ผู้ทรงคุณวุฒิแต่งตั้งโดยรัฐมนตรี	กรรมการ
14. ผู้แทนจากฝ่ายนายจ้าง	กรรมการ
15. ผู้แทนจากฝ่ายลูกจ้าง	กรรมการ
16. อธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	กรรมการและเลขานุการ

ภายใต้มาตรา 39 และมาตราที่ 43 นั้น คณะกรรมการดังกล่าวจะมีหน้าที่ อาทิ

- จัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติในสาขาอาชีพต่างๆ
- กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน
- ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมฝีมือแรงงานและศูนย์ทดสอบ

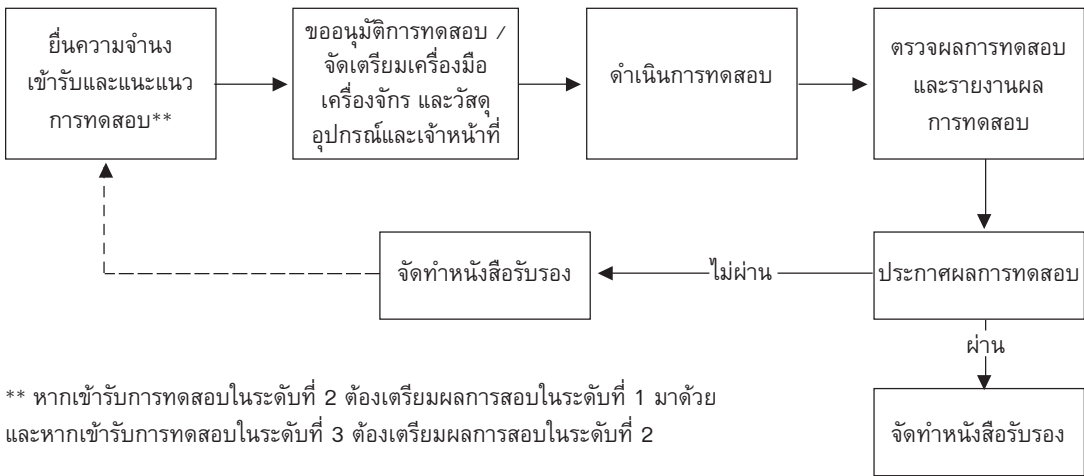
มาตรฐานฝีมือแรงงาน

- ส่งเสริมให้ผู้ประกอบกิจการใช้ผู้ผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานเป็นผู้ปฏิบัติงานในสาขาอาชีพตามประเภท ขนาด และลักษณะงานตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

- แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้
เป็นต้น

มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาตินั้นเป็นข้อกำหนดทางวิชาการที่ใช้เป็นเกณฑ์วัดระดับฝีมือ ความรู้ ความสามารถและทัศนคติในการทำงานของผู้ประกอบอาชีพในสาขาต่างๆ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ เพื่อเปิดโอกาสให้แรงงานในสาขาอาชีพต่างๆ เข้ารับการทดสอบเพื่อวัดระดับความสามารถในอาชีพของแรงงาน โดยมีการกำหนดขั้นตอนในการขอรับการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ ตลอดจนได้รับประกาศนียบัตร ตามแผนภาพที่ 7.4 ดังนี้

แผนภาพที่ 7.4 ขั้นตอนในการขอรับการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ

การจัดทำมาตรฐานฝีมือแห่งชาติ ตามการจำแนกอาชีพ และรับรองทักษะฝีมือโดยใช้ฐานองค์ความรู้ (Knowledge Base) โดยแบ่งระดับตามความยากง่ายของงานในอาชีพออกเป็น 3 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 : ผู้ที่มีฝีมือและความรู้พื้นฐานในการปฏิบัติงานที่ต้องมีหัวหน้างานช่วยให้คำแนะนำหรือช่วยตัดสินใจในเรื่องสำคัญเมื่อจำเป็น

ระดับที่ 2 : ผู้ที่มีฝีมือระดับกลาง มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ได้ดี และประสบการณ์ในการทำงาน สามารถให้คำแนะนำผู้ใต้บังคับบัญชาได้คุณภาพงานสูง

ระดับที่ 3 : ผู้ที่มีฝีมือระดับสูง สามารถวิเคราะห์ วินิจฉัยปัญหา การตัดสินใจ ขั้นตอนกระบวนการของงานเป็นอย่างดี สามารถช่วยแนะนำงานฝีมือผู้ใต้บังคับบัญชาได้ดี สามารถใช้หนังสือคู่มือ นำความรู้และทักษะมาประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีใหม่ได้ โดยเฉพาะการตัดสินใจและเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสม

ในแต่ละระดับนั้นเน้นทำการทดสอบวัดความรู้ ความสามารถ และทัศนคติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความรู้ (Knowledge) ซึ่งจำเป็นที่จะต้องนำมาใช้ในการทำงานได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

2. ความสามารถ (Skill) เป็นการสะสมประสบการณ์จนเกิดความชำนาญ มีความสามารถเพียงพอ ที่จะทำงานได้อย่างมีคุณภาพตามข้อกำหนด ถูกขั้นตอน และเสร็จตามเวลาที่กำหนดไว้

3. ทัศนคติ (Attitude) จะต้องมีจิตสำนึกในการทำงานที่ดีประกอบด้วย จริยธรรม และจรรยาบรรณของวิชาชีพ

นอกจากนี้ยังกำหนดตัวชี้วัดคุณภาพมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ ดังนี้

1. มีความรู้ในทฤษฎีเพียงพอต่อการปฏิบัติ
2. การปฏิบัติงานคำนึงถึงความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม
3. เลือกใช้และบำรุงรักษาเครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง

4. ปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่เหมาะสม

5. เลือกใช้วัสดุอย่างประหยัด คุ่มค่า

6. ใช้ระยะเวลาการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม

ในปัจจุบันนั้นได้มีการเปิดการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ มีทั้งสิ้น 180 อาชีพใน 7 กลุ่มสาขาอาชีพ คือ

1. สาขาอาชีพช่างก่อสร้าง
2. สาขาอาชีพช่างอุตสาหกรรม
3. สาขาอาชีพช่างเครื่องกล
4. สาขาอาชีพช่างไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ และคอมพิวเตอร์
5. สาขาอาชีพช่างอุตสาหกรรมศิลป์
6. สาขาอาชีพเกษตรอุตสาหกรรม
7. สาขาอาชีพภาคบริการ

ระบบทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานชาตินั้น จะทำให้แรงงานได้ทราบว่าตนเองนั้นมีทักษะอยู่ในระดับใดและควรเพิ่มทักษะใดบ้าง ก่อให้เกิดกำลังใจในการศึกษาเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของตนเอง ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในทางอ้อมอีกด้วย นอกจากนี้แล้วใบประกาศนียบัตรที่ได้รับจากการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานชาตินั้น ซึ่งออกโดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงานซึ่งเป็นหน่วยราชการที่ได้รับการเชื่อถือได้สำหรับทั้ง

แรงงานและผู้ประกอบการ ดังนั้นผู้ประกอบการก็สามารถมั่นใจได้ว่าพนักงานที่ผ่านการทดสอบจะมีสมรรถนะที่ตรงกับความต้องการ อีกทั้งยังสามารถกำหนดอัตราค่าจ้างได้อย่างถูกต้อง

ปัจจุบันการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของกระทรวงแรงงานขึ้นอยู่กับพระราชบัญญัติกำหนดอัตราค่าจ้าง ใช้มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติเป็นเกณฑ์ ใน 6 กลุ่มสาขาอาชีพ 22 สาขาอาชีพ ดังนี้

กลุ่มอาชีพ	สาขาอาชีพ
1. กลุ่มสาขาอาชีพช่างไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ และคอมพิวเตอร์	1) ช่างซ่อมไมโครคอมพิวเตอร์ 2) ช่างไฟฟ้าภายในอาคาร 3) ช่างไฟฟ้าอุตสาหกรรม 4) ช่างเครื่องปรับอากาศในบ้านและการพาณิชย์ขนาดเล็ก 5) ช่างอิเล็กทรอนิกส์ (โทรทัศน์)
2. กลุ่มสาขาอาชีพช่างเครื่องกล	1) ช่างสีรถยนต์ 2) ช่างซ่อมรถยนต์ 3) ช่างเคาะตัวถังรถยนต์
3. กลุ่มสาขาอาชีพภาคบริการ	1) พนักงานนวดไทย 2) นักส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมสปาตะวันตก (หัตถบำบัด) 3) ผู้ประกอบการอาหารไทย
4. กลุ่มสาขาอาชีพช่างก่อสร้าง	1) ช่างไม้ก่อสร้าง 2) ช่างก่ออิฐ 3) ช่างฉาบปูน 4) ช่างอะลูมิเนียมก่อสร้าง
5. กลุ่มสาขาอาชีพช่างอุตสาหกรรม	1) ช่างเขียนแบบเครื่องกลด้วยคอมพิวเตอร์ 2) ช่างเชื่อมแม่เหล็ก 3) ช่างเชื่อมทิก
6. กลุ่มสาขาอาชีพช่างอุตสาหกรรมศิลป์	1) ช่างเครื่องประดับ (ประดับอัญมณี) 2) ช่างบุครุภัณฑ์ 3) ช่างเครื่องเรือนไม้ 4) ช่างเย็บ

ใน 3 กลุ่มอาชีพแรก จะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 เป็นต้น คือ (1) กลุ่มสาขาอาชีพช่างไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ (2) กลุ่มสาขาอาชีพช่างเครื่องกล และ (3) กลุ่มสาขาอาชีพภาคบริการ ในขณะที่ 3 กลุ่มอาชีพหลัง จะมีผลบังคับใช้ในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2554 ได้แก่ (1) กลุ่มสาขาอาชีพช่างก่อสร้าง กลุ่มสาขาอาชีพช่างอุตสาหกรรม และ (3) กลุ่มสาขาอาชีพช่างอุตสาหกรรมศิลป์ ประโยชน์ส่วนหนึ่งของการกำหนดอัตราค่าจ้างตามมาตรฐานฝีมือนั้น ก็เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองแรงงานกึ่งฝีมือ และฝีมือให้ได้รับค่าจ้างที่เหมาะสมและเป็นธรรม เป็นหลักประกันในด้านรายได้ อันก่อให้เกิดการกระตุ้นและแรงจูงใจในการทำงานด้านทักษะฝีมือ สำหรับผู้ประกอบการนั้น นอกจากจะได้แรงงานที่มีคุณภาพแล้ว ผลิตภันท์ที่ได้จะมีคุณภาพที่ดี อีกทั้งเป็นการวางแผนการพัฒนาอาชีพของบุคลากร ซึ่งเป็นการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของแรงงานในระดับประเทศ ภูมิภาคและนานาชาติต่อไป โดยตารางที่ 7.2 จะแสดงถึงอัตราค่าจ้างตามมาตรฐานฝีมือแรงงานใน 11 อาชีพเริ่มต้น

ตารางที่ 7.2 อัตราค่าจ้างตามมาตรฐานตามระดับฝีมือ

กลุ่มอาชีพ	ระดับ 1		ระดับ 2		ระดับ 3	
	อัตราค่าจ้าง ไม่น้อยกว่า (บาท)	ความรู้ ทักษะฝีมือ และความสามารถ	อัตราค่าจ้าง ไม่น้อยกว่า (บาท)	ความรู้ ทักษะฝีมือและ ความสามารถ	อัตราค่าจ้าง ไม่น้อยกว่า (บาท)	ความรู้ ทักษะฝีมือและ ความสามารถ
ช่างสีรถยนต์	315	สามารถเตรียมผิวงานเพื่องาน พ่นสีพื้นทุกประเภท ไปสีบนผิว โลหะผิวโค้ง และไปสีบนสน พ่นสี พื้น และกันสนิมได้ทั้งหมด	380	ต้องทดสอบผ่านระดับ 1 และ สามารถซ่อมสีและพ่นสีจริง แห่ง เร็วและแห้งช้า ใช้สารอุดรอยต่อ และตะเข็บ เตรียมงาน และ พ่นสีกันซึม	445	ต้องทดสอบผ่านระดับ 2 และ สามารถเทียบสี สผสมสีและซ่อม รอยต่อสี อบรมโดยใช้เทคโนโลยี ระดับสูง ประเมินราคาค่าแรง ใน การซ่อมสีตามลักษณะงาน
	335	สามารถแกะ ตัดเหล็ก ขึ้นรูป ย้ำ หมุดในงานพื้นฐานการเคาะตัวถัง ตกแตงตัวถังจากอุบัติเหตุที่เสีย หายเล็กน้อย และเป็นบริเวณ ง่าย ๆ ถอดประกอบและปรับหา ตำแหน่งที่เหมาะสมของประตู ฝากระโปรง	429	ต้องทดสอบผ่านระดับ 1 และ สามารถปะผุ เปลี่ยน และตกแต่ง งานตัวถังรถยนต์ทุกชิ้นส่วน ถอด ประกอบชิ้นส่วนของรถยนต์ เฉพาะจุดที่เกี่ยวข้องกับการเคาะ ตัวถัง เช่น ชุดคอนโซลหน้า เป็นต้น รวมทั้งซ่อม และเชื่อม ชิ้นงานพลาสติก	505	ต้องทดสอบผ่านระดับ 2 และ สามารถเชื่อมวัสดุอื่น ๆ นอก เหนือจากเหล็กและพลาสติก ประเมินราคาค่าแรงในการซ่อม ตัวถัง และโครงการรถยนต์ในทุก สภาพ
ช่างซ่อมรถยนต์	275	สามารถบริการรถยนต์เบื้องต้น เช่น เปลี่ยนหลอดไฟ เปลี่ยน แบตเตอรี่ เปลี่ยนถ่ายน้ำมันเครื่อง น้ำมันเพนทอยล์ เติมน้ำมัน ยาง ปรับ ตั้งระยะฟรีคัติน เหยียบเบรก คันท้ายเบรคคัลด์ซ์ โกล์มเบรก เป็นต้น	360	ต้องทดสอบผ่านระดับ 1 และ สามารถปรับแต่งเครื่องยนต์ เบนซินและเครื่องยนต์ดีเซล บริการระบบสเก๊าท์กำลังขับ เครื่องยนต์ และเครื่องล่าง รถยนต์ เช่นถอดและประกอบ กระปุกเกียร์ ชุดคลัตช์ เปลี่ยน ผ้าเบรก ตั้งศูนย์ล้อ ประเมิน ราคาซ่อมทั่วไป	445	ต้องทดสอบผ่านระดับ 2 และ สามารถตรวจสอบหาสาเหตุและ แก้ไขข้อขัดข้องของปัญหาใน ระบบที่ซับซ้อนขึ้น เช่น ระบบ เกียร์อัตโนมัติ ระบบเบรก ABS ระบบจุดระเบิดอิเล็กทรอนิกส์

๒๒๘๐๒๑๕๗๗๖๐๒๒๕๗๖๒๒

ตารางที่ 7.2 (ต่อ)

กลุ่มอาชีพ	อาชีพ	ระดับ 1		ระดับ 2		ระดับ 3	
		อัตราค่าจ้าง ไม่น้อยกว่า (บาท)	ความรู้ ทักษะฝีมือ และความสามารถ	อัตราค่าจ้าง ไม่น้อยกว่า (บาท)	ความรู้ ทักษะฝีมือและ ความสามารถ	อัตราค่าจ้าง ไม่น้อยกว่า (บาท)	ความรู้ ทักษะฝีมือและ ความสามารถ
กลุ่มสาขาอาชีพทางการ บริการ	ผู้ประกอบการ อาหารไทย	280	ผู้ที่มีฝีมือมีความรู้พื้นฐานในการ ปฏิบัติงานสามารถทำอาหารไทย ตามตำรับอาหารได้	360	ผู้ที่มีฝีมือมีความรู้ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ในการ ปรุงประกอบอาหารไทยในร้าน อาหารที่มีรายการอาหารไทยไม่ น้อยกว่าร้อยละ 50 และได้รับ มาตรฐาน Clean Food Good Taste จากกระทรวงสาธารณสุข หรือเทียบเท่า / สูงกว่าและ สามารถติดตามต้นทุนได้	-	-
	พนักงานแนว หน้า ไทย	310	ผู้ที่มีความสามารถในการนำ ไทยเพื่อผ่อนคลายเป็นราย ชั่วโมงหรือรายวันพร้อมทั้ง มีสุขภาพร่างกาย และจิตใจ ไม่ขัดต่อจรรยาบรรณ จริยธรรม ในการประกอบอาชีพ	410	ผู้ที่มีความสามารถในการนำ ไทยเพื่อผ่อนคลายเป็นราย วัน 10 รายการ และรู้ชื่อห้ามขอ ระวังในการนำ พร้อมทั้งมี สุขภาพร่างกายและจิตใจไม่ขัด ต่อจรรยาบรรณ จริยธรรม ใน การประกอบอาชีพ	510	ผู้ที่มีความสามารถในการนำ ไทยเพื่อผ่อนคลายเป็น ราย รายวัน พร้อมทั้งมีสุขภาพ จิตดีไม่ขัดต่อจรรยาบรรณ จริยธรรมในการประกอบอาชีพ การแพทย์แผนไทย และมีใบ ประกอบโรคศิลปะตามพระราช บัญญัติการประกอบโรคศิลป์ พ.ศ. 2542

ตารางที่ 7.2 (ต่อ)

กลุ่มอาชีพ	ระดับ 1		ระดับ 2		ระดับ 3	
	อัตราค่าจ้าง ไม่น้อยกว่า (บาท)	ความรู้ ทักษะฝีมือ และความสามารถ	อัตราค่าจ้าง ไม่น้อยกว่า (บาท)	ความรู้ ทักษะฝีมือและ ความสามารถ	อัตราค่าจ้าง ไม่น้อยกว่า (บาท)	ความรู้ ทักษะฝีมือและ ความสามารถ
ช่างเชื่อม แบบอัตโนมัติ MIG/MAG/TA	350	การส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวม แบบพื้นฐานที่บุคคลทั่วไป สามารถดูแลตนเองและผู้อื่นได้ ภายใต้คำแนะนำ และการ สนับสนุนของผู้ที่มีความรู้ความ สามารถ	460	การดูแลส่งเสริมสุขภาพแบบ องค์รวมที่ต้องมีความรู้ความ สามารถและความชำนาญใน ระดับที่สามารถบรรเทา อาการ เจ็บป่วยเบื้องต้น และให้ปรึกษา ตนเองต่อไป ทั้งนี้ มิใช่เป็นการ ประกอบโรคศิลปะ	-	-
	300	ผู้สามารถประกอบ ติดตั้ง อุปกรณ์และโปรแกรมในระบบ คอมพิวเตอร์	400	ผู้ผ่านการทดสอบระดับ 1 และ สามารถติดตั้ง วิเคราะห์และ แก้ไขระบบคอมพิวเตอร์ทั้งระบบ Lan และ Network	500	ผู้ผ่านการทดสอบระดับ 2 และ สามารถออกแบบ ติดตั้ง วางระบบ Network ที่มีความปลอดภัยสูง
ช่างไฟ ภายในอาคาร	300	ผู้สามารถเดินสายไฟฟ้าด้วย เข็มขัดรัดสาย ติดตั้งและ ประกอบต่อสายไฟและแผน จ่ายไฟระบบ 1 เฟส	400	ผู้ผ่านการทดสอบระดับ 1 และ สามารถติดตั้งร้อยท่อระบบไฟ 1 เฟส และ 3 เฟส รวมทั้ง สามารถตรวจหาเหตุข้อขัดข้อง ในวงจรแผงเมนสวิตช์ได้	500	ผู้ผ่านการทดสอบระดับ 2 และ สามารถติดตั้ง วิเคราะห์แก้ไข ข้อขัดข้อง บำรุงรักษามอเตอร์ ไฟฟ้า หม้อแปลงไฟฟ้า อุปกรณ์ ตัววงจรอัตโนมัติ ระบบสัญญาณ เตือนภัยและวงจรรควบคุมอาคาร

ตารางที่ 7.2 (ต่อ)

กลุ่มอาชีพ	อาชีพ	ระดับ 1		ระดับ 2		ระดับ 3	
		อัตราค่าจ้าง ไม่น้อยกว่า (บาท)	ความรู้ ทักษะฝีมือ และความสามารถ	อัตราค่าจ้าง ไม่น้อยกว่า (บาท)	ความรู้ ทักษะฝีมือและ ความสามารถ	อัตราค่าจ้าง ไม่น้อยกว่า (บาท)	ความรู้ ทักษะฝีมือและ ความสามารถ
๒๐๒๑๗๗๐๒๐๒๑๗ ๒๐๒๑๗๗๐๒๐๒๑๗ ๒๐๒๑๗๗๐๒๐๒๑๗	ช่างไฟฟ้า อุตสาหกรรม	300	ผู้ที่สามารถอ่านแบบไฟฟ้า แสงสว่างในโรงงาน เดินสาย ต่อสาย และติดตั้งมอเตอร์ไฟฟ้า ตามแบบที่กำหนด	400	ผู้ผ่านการทดสอบระดับ 1 และ สามารถติดตั้งเดินสายไฟฟ้า ในท่อโลหะ แผงควบคุมมอเตอร์ และแผงเครื่องมือวัดในวงจรแรง จ่ายไฟ	500	ผู้ผ่านการทดสอบระดับ 2 และ สามารถติดตั้ง ตรวจสอบ และ บำรุงรักษาวงจรควบคุมมอเตอร์ กระแสฟูลลิ่ง (AC) และกระแส ไฟตรง (DC) หม้อแปลงไฟฟ้าทาง 1 เฟส และ 3 เฟส
๒๐๒๑๗๗๐๒๐๒๑๗ ๒๐๒๑๗๗๐๒๐๒๑๗ ๒๐๒๑๗๗๐๒๐๒๑๗	ช่างเครื่อง ปรับอากาศ ในบ้านและ การพาณิชย์ ขนาดเล็ก	300	ผู้ที่สามารถเดินและติดตั้งท่อสาร ทำความเย็น ท่อน้ำทิ้ง และต่อ วงจรไฟฟ้าในเครื่องปรับอากาศ	400	ผู้ผ่านการทดสอบระดับ 1 และ สามารถติดตั้ง ตรวจสอบ ส่วน ประกอบและอุปกรณ์เครื่องปรับอากาศ 1 เฟส และ 3 เฟส	500	ผู้ผ่านการทดสอบระดับ 2 และ สามารถควบคุม ติดตั้งเครื่อง ปรับอากาศตามรายละเอียดและ แบบที่กำหนด วินิจฉัยข้อบกพร่อง ของอุปกรณ์ ช่อมและปรุงแต่ง อุปกรณ์ของเครื่องปรับอากาศ วินิจฉัยหาสาเหตุและตรวจซ่อม ข้อบกพร่องทางระบบไฟฟ้า ระบบ ข้อขัดข้องทางระบบไฟฟ้า ระบบ ควบคุมทั้งชนิดธรรมดา และ อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในเครื่องปรับอากาศ

ตารางที่ 7.2 (ต่อ)

กลุ่มอาชีพ	ระดับ 1		ระดับ 2		ระดับ 3	
	อัตราค่าจ้าง ไม่น้อยกว่า (บาท)	ความรู้ ทักษะฝีมือ และความสามารถ	อัตราค่าจ้าง ไม่น้อยกว่า (บาท)	ความรู้ ทักษะฝีมือและ ความสามารถ	อัตราค่าจ้าง ไม่น้อยกว่า (บาท)	ความรู้ ทักษะฝีมือและ ความสามารถ
ช่าง อิเล็กทรอนิกส์ (โทรทัศน์)	300	ผู้สามารถประกอบ และติดตั้ง วงจรอิเล็กทรอนิกส์ วงจรเรียง กระแสแบบเครื่องคลื่น เต็มคลื่น และบริดจ์ สามารถประกอบและ ติดตั้งอุปกรณ์สายอากาศของ เครื่องโทรทัศน์สามารถใช้เครื่องมือ ตรวจวัดในการ ปฏิบัติงาน สามารถวิเคราะห์หาข้อบกพร่อง และทำการซ่อม เครื่องรับ โทรทัศน์ขั้นพื้นฐานได้	400	ผู้ผ่านการทดสอบระดับ 1 และ สามารถประกอบ และติดตั้งสาย อากาศเครื่องรับโทรทัศน์ แผง สายอากาศ สายนำสัญญาณ สามารถปรับแต่งสัดส่วนของ ภาพทางความกว้างและความสูง ปรับแต่งเพียวริตี้และคอนเวออร์เจน ปรับแต่งเการยสเกล ปรับแต่ง ชาวดีเอฟ สามารถใช้เครื่องมือ ที่เหมาะสม (ทีวี แพทเทิล เจเนอเรเตอร์ เอชวี-มีเตอร์ ออสซิลโลสโคป) และสามารถค้นหา สาเหตุและทำการซ่อมโทรทัศน์	-	-

ข้อมูลของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานในระหว่างปี พ.ศ. 2549-2553⁵ พบว่ามีแรงงานที่สนใจและเข้าร่วมทดสอบใน 11 สาขาอาชีพดังกล่าวสูงถึง 62,425 คน โดยผ่านการทดสอบ 48,530 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 77.74 ของผู้มาทดสอบทั้งหมด หรือ 15,607 คนต่อปีโดยเฉลี่ย และยังตั้งเป้าหมายว่าในปี พ.ศ. 2554 นี้ จะมีผู้เข้าทดสอบเป็นจำนวน 20,000 คน ดังนั้น เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่ต้องการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานภายใต้ 11 อาชีพดังกล่าว ปัจจุบันได้มีการเปิดศูนย์ทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานที่ได้รับอนุญาตจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน 11 สาขา ตามอัตราค่าจ้างตามมาตรฐานฝีมือแรงงานรวมทั้งสิ้น 107 แห่ง แยกเป็นศูนย์ที่ดำเนินการโดยภาครัฐ 31 แห่ง และเอกชน 76 แห่ง ดังตารางที่ 7.3

ตารางที่ 7.3 จำนวนศูนย์ทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน 11 สาขาอาชีพ

หน่วย : แห่ง

กลุ่มสาขาอาชีพ/สาขาอาชีพ	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	รวม
1. กลุ่มสาขาอาชีพช่างไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ และคอมพิวเตอร์	9	27	36
1.1 ช่างซ่อมไมโครคอมพิวเตอร์	1	3	4
1.2 ช่างไฟฟ้าภายในอาคาร	4	14	18
1.3 ช่างไฟฟ้าอุตสาหกรรม	1	1	2
1.4 ช่างเครื่องปรับอากาศในบ้านและการพาณิชย์ขนาดเล็ก	2	2	4
1.5 ช่างอิเล็กทรอนิกส์ (โทรทัศน์)	1	7	8
2. กลุ่มสาขาอาชีพช่างเครื่องกล	5	17	22
2.1 ช่างสีรถยนต์	1	2	3
2.2 ช่างซ่อมรถยนต์	3	13	16
2.3 ช่างเคาะตัวถังรถยนต์	1	2	3
3. กลุ่มสาขาอาชีพภาคบริการ	17	32	47
3.1 พนักงานนวดไทย	4	27	31
3.2 ผู้ประกอบการอาหารไทย	12	4	16
3.3 นักส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวม สປาตะวันตก (หัตถบำบัด)	1	1	2
รวม	31	76	107

ที่มา: กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน (2554).

⁵ <http://www.dsd.go.th/index.php/2011-04-27-03-22-46/1351-2011-05-03-08-04-53>

7.2 ประเทศสิงคโปร์

ระบบคุณวุฒิวิชาชีพของประเทศสิงคโปร์ (The Singapore Workforce Skills Qualifications System) เป็นระบบที่จัดให้มีโครงสร้างการฝึกอบรมและการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพแรงงานของประเทศสิงคโปร์อย่างเป็นทางการ โดยระบบได้รับการพัฒนาและประกันคุณภาพโดย Workforce Development Agency (WDA) ร่วมกับอุตสาหกรรมต่างๆ เพื่อสร้างมาตรฐานวิชาชีพ ให้แรงงานมีทักษะที่จำเป็นต่อการทำงาน โดยจะมีการฝึกอบรมและประเมินสมรรถนะของแรงงาน เพื่อให้แรงงานเหล่านั้นมีความสามารถที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่

คุณวุฒิวิชาชีพ (Workforce Skilled Qualification: WSQ) สามารถใช้ในการยกระดับทักษะและวางแผนอาชีพสำหรับแรงงาน ก่อให้เกิดความชัดเจนในความก้าวหน้าในสายอาชีพของแรงงาน การประเมินรับรองคุณวุฒินั้น สามารถกล่าวได้ว่าเป็นการประเมินบนพื้นฐานของความสามารถและประสบการณ์ที่แท้จริง โดยไม่จำเป็นต้องเข้าเรียน ใช้วุฒิพื้นฐานทางการศึกษาหรือได้รับการฝึกอบรมมาก่อน ดังนั้นคุณวุฒิดังกล่าวจึงเหมาะแก่แรงงานที่มีอายุงานพอสมควร หรือแรงงานผู้ใหญ่ (Adult Worker) ที่ไม่สามารถเข้าเรียนได้ แต่มีความพร้อมในด้านทักษะและประสบการณ์ในการทำงาน

ในปัจจุบันได้มีการจัดทำกรอบคุณวุฒิซึ่งเรียกว่า The Singapore Workforce Skills Qualifications (WSQ) Frameworks ทั้งสิ้น 26 สาขาอาชีพ โดยทุกสาขาอาชีพได้รับการยอมรับจากภาคอุตสาหกรรมว่าเป็นการเพิ่มขีดความสามารถของแรงงานสิงคโปร์อย่างแท้จริง ซึ่งกรอบดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อผลักดันให้เกิดการพัฒนาการตรวจสอบมาตรฐานทักษะ กลยุทธ์การประเมินและหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับอุตสาหกรรม สำหรับการเพิ่มทักษะแรงงานนั้นแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ทักษะพื้นฐาน (Foundational Skills) และทักษะในการประกอบอาชีพ (Industry & Occupational Skills)

1. ทักษะพื้นฐาน (Foundational Skills) ประกอบด้วยขอบเขตทักษะ ความรู้ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อแรงงานทุกคน นั่นคือ ความสามารถในการทำงานได้ (Employability) อาทิ ทักษะความสามารถในการปรับตัวเข้ากับความต้องการในงานใหม่ และการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในการทำงาน ทำให้แรงงานสามารถนำไปใช้ได้ในทุกอุตสาหกรรม

2. สำหรับทักษะในการประกอบอาชีพ (Industry & Occupational Skills) ครอบคลุมทักษะสำคัญที่จะทำให้แรงงานเกิดความชำนาญในอาชีพ โดยภาคอุตสาหกรรม สถาบันฝึกอบรมและสหภาพแรงงานได้ร่วมกันจัดตั้ง The Industry Skills and Training Council (ISTC) เพื่อกำหนดทักษะของแรงงาน และพัฒนาทักษะอุตสาหกรรมเฉพาะทาง ซึ่งในปัจจุบันมีการกำหนดกรอบทักษะทั้งสิ้น 25 สาขาอาชีพ ได้แก่

<ol style="list-style-type: none"> 1. การบินและอวกาศ (Aerospace) 2. การสังคมสงเคราะห์ (Community and Social Services) 3. อุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ (Creative Industries) 4. การดูแลและให้การศึกษาก่อนวัยเรียน (Early Childhood Care and Education :ECCE) 5. การทำความสะอาดสถานที่สาธารณะ (Environmental Cleaning WSQ) 6. อุตสาหกรรมทางการเงิน (Financial Industry Competency Standards) 7. การตัดดอกไม้ (Floristry) 8. อาหารและเครื่องดื่ม (Food & Beverage) 9. การผลิตทั่วไป (Generic Manufacturing Skills) 10. การดูแลสุขภาพ (Healthcare Support) 11. ทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource) 12. ภูมิทัศน์ (Landscape) 13. ผู้นำและผู้บริหารบุคคล (Leadership and People Management) 	<ol style="list-style-type: none"> 14. เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร และ โทรคมนาคม (National Infocomm Competency Framework) 15. วิศวกรรม (Precision Engineering) 16. อุตสาหกรรมการผลิต (Process Industry) 17. การค้าปลีก (Retail) 18. การรักษาความปลอดภัย (Security) 19. งานบริการ (Service Excellence) 20. สิ่งทอและเทคโนโลยีแฟชั่น (Textile and Fashion Technology) 21. การท่องเที่ยว (Tourism) 22. อาชีวอนามัยในการค้าทางทะเล (Trade Specific Workplace Safety and Health for Marine) 23. การฝึกอบรมและการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ (Training and Adult Education) 24. การแปรรูปโลหะ (Wafer Fabrication) 25. ผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีวอนามัย (Workplace Safety and Health (WSH) Professionals)
---	---

ขั้นตอนการขอการรับรองคุณวุฒิของแรงงาน

WSQ เปิดให้มีการฝึกอบรมยกระดับทักษะแรงงาน และทำการรับรองทักษะที่แรงงานมีอยู่ โดยระดับของคุณวุฒิจะมีด้วยกันทั้งหมด 7 ระดับ เริ่มจากระดับวุฒิการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Basic Certificate) ไปจนถึงระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต (Graduate Diploma) โดยการขอรับรองคุณวุฒินั้น ดังแผนภาพที่ 7.5 มีเงื่อนไขดังนี้คือ ต้องผ่านการฝึกอบรมและการประเมิน WSQ จนได้รับ Statement of Attainment (SOA) โดยการฝึกและประเมินผล 10 ชั่วโมง จะเท่ากับ 1 WSQ credit value เมื่อสะสม SOA ได้ครบตามเงื่อนไขของแต่ละระดับคุณวุฒิจะได้รับ การรับรองคุณวุฒิอันประกอบด้วย หนังสือรับรอง ใบรับรองผลการศึกษา และเข็มเครื่องหมายของ WDA

แผนภาพที่ 7.5 ขั้นตอนการขอการรับรองคุณวุฒิของประเทศสิงคโปร์

ที่มา: Singapore Workforce Development Agency

ระดับคุณวุฒิ (Levels of WSQ qualifications)

ระดับคุณวุฒิจะสะท้อนให้เห็นถึงทักษะที่แรงงานได้รับ และเป็นการวางรากฐานสำหรับการฝึกอบรมหลักสูตรอาชีวศึกษาและยังเป็นการยกระดับเส้นทางสายอาชีพ มาตรฐานทักษะ (Skills Standard) และหลักสูตรการฝึกอบรม สามารถแบ่งเป็น 7 ระดับ ดังแผนภาพที่ 7.6

แผนภาพที่ 7.6 ระดับคุณวุฒิของประเทศสิงคโปร์

ที่มา: Singapore Workforce Development Agency.

โดยแต่ละระดับจะแสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนของความรู้ สมรรถนะของแรงงาน และความรับผิดชอบในหน้าที่ และมีเงื่อนไข WSQ credit value ที่ต้องการแตกต่างกัน ดังตารางที่ 7.4

ตารางที่ 7.4 ระดับคุณวุฒิวิชาชีพและจำนวนหน่วยกิต

ระดับ	คุณวุฒิ	จำนวนหน่วยกิตต่ำสุด (Minimum Credit Value)
1	Certificate	10
2	Higher Certificate	10
3	Advance Certificate	15
4	Diploma / Professional Diploma	20
5	Specialist Diploma	15
6	Graduate Certificate	15
7	Graduate Diploma	15

ที่มา: Singapore Workforce Development Agency.

7.3 ประเทศมาเลเซีย

กรอบคุณวุฒิมาเลเซีย (Malaysian Qualification Framework: MQF) เป็นระบบการกำหนดคุณวุฒิมาตรฐานของประเทศมาเลเซีย ซึ่งได้รวบรวมคุณวุฒิการศึกษาในสายการศึกษาต่างๆ มาจัดระบบให้มีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ โดยมีหน่วยงาน The Malaysian Qualifications Agency (MQA) เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ ภายใต้กรอบกฎหมายของกระทรวงศึกษาธิการ

จุดมุ่งหมายของแนวทางการศึกษาภายใต้กรอบคุณวุฒิประเทศมาเลเซีย (MQF) คือ การสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามสภาพจริง และเปิดโอกาสแก่บุคคลที่ไม่มีคุณวุฒิพื้นฐานที่มีความรู้ความสามารถจากประสบการณ์การทำงานหรือการเรียนรู้ด้วยตนเองได้รับคุณวุฒิในระดับที่สูงขึ้น โดยกรอบคุณวุฒิมาเลเซียได้แบ่งคุณวุฒิออกเป็น 3 ประเภทตามรูปแบบการศึกษา ดังนี้

1. **สายทักษะอาชีพ (Skills sector)** ประกอบด้วยคุณวุฒิ Skills Certificate 1-3, Skills Diplomas 4, Skills Advanced Diploma 5
2. **สายเทคนิคและอาชีพศึกษา (Vocational and Technical sector)** ประกอบด้วยคุณวุฒิ Certificate, Diploma, Advanced Diploma
3. **สายอุดมศึกษา (Higher Education sector)** ประกอบด้วยคุณวุฒิ Certificate, Diploma, Advanced Diploma, Graduate Certificate & Diploma, Bachelor's Degree, Postgraduate Certificate & Diploma, Masters Degree, Doctoral Degree

ระดับคุณวุฒิจะเป็นตัวบ่งชี้ระดับความสามารถของบุคคล กรอบคุณวุฒิประเทศมาเลเซียจำแนกคุณวุฒิออกเป็น 8 ระดับ ได้แก่ ระดับ Certificate 1-3 ระดับ Advanced Diploma ระดับปริญญาตรี (Bachelors) ระดับปริญญาโท (Masters) และระดับปริญญาเอก (Doctoral) ดังตารางที่ 7.5

ตารางที่ 7.5 ระดับคุณวุฒิวิชาชีพของประเทศมาเลเซีย

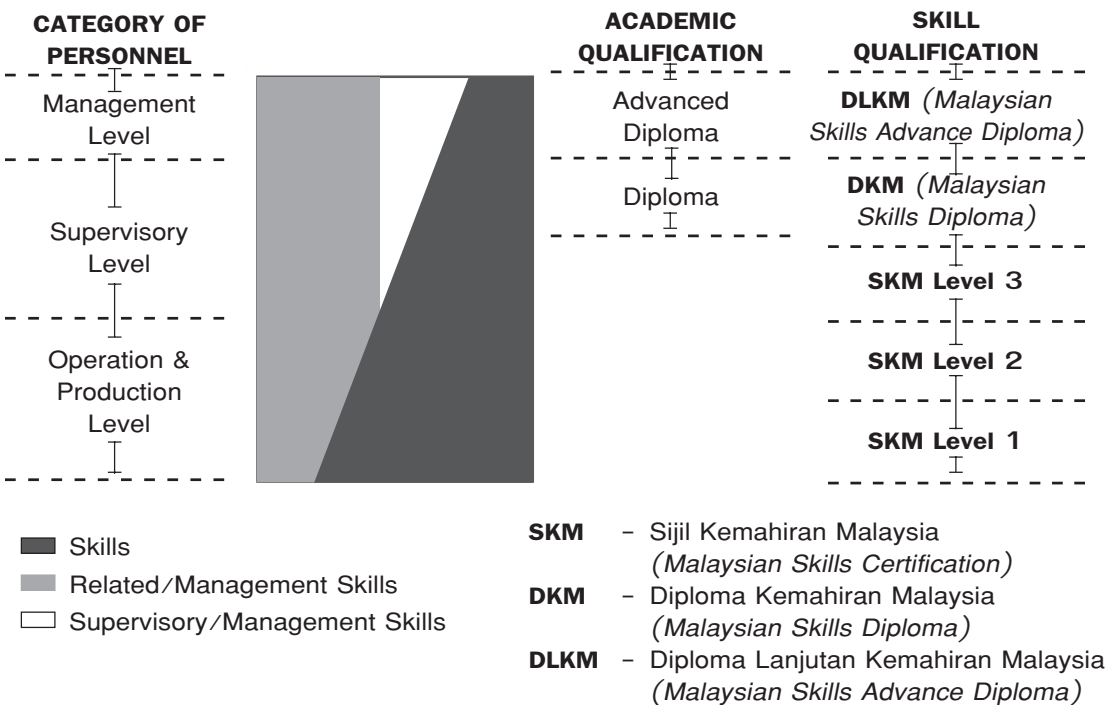
ระดับ MQF	สายการศึกษา			หน่วยกิต ขั้นต่ำ	การเรียนรู้ ตลอดชีวิต
	ทักษะอาชีพ	เทคนิคและ อาชีพศึกษา	อุดมศึกษา		
8	-	-	Doctoral Degree	-	Accreditation for Prior Experiential Learning (APEL)
7	-	-	Master's Degree	40	
			Postgraduate Diploma	30	
			Postgraduate Certificate	20	
6	-	-	Bachelor's Degree	120	
			Graduate Diploma	60	
			Graduate Certificate	30	
5	Advanced Diploma	Advanced Diploma	Advanced Diploma	40	
4	Diploma	Diploma	Diploma	90	
3	Skills Certificate 3	Vocational & Technical Certificate	Certificate	60	
2	Skills Certificate 2		-		
1	Skills Certificate 1				

หมายเหตุ: - Skills Certificate หน่วยกิตขั้นต่ำขึ้นอยู่กับระดับและทักษะ (According to skills and levels)
- Master Degree มี 2 ประเภท คือ (1) Fully or Partly Taught Masters ซึ่งต้องมีหน่วยกิตขั้นต่ำ 40 หน่วยกิต และ (2) Research Masters ไม่ต้องใช้หน่วยกิต

สำหรับในสายทักษะอาชีพนั้น จะใช้กรอบคุณวุฒิทักษะอาชีพแห่งชาติของประเทศมาเลเซีย (The National Skills Qualification Framework or SKM Qualification Framework) ได้มีการกำหนดมาตรฐานทักษะอาชีพแห่งชาติ (National Occupational Skills Standards: NOSS) เพื่อประเมินคุณสมบัติตามเงื่อนไขก่อนได้รับการอนุมัติและได้รับคุณวุฒิทักษะอาชีพ (SKM qualification) กระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่จะช่วยเพิ่มปริมาณแรงงานที่มีทักษะความชำนาญและมีคุณสมบัติที่จำเป็นเข้าสู่ตลาดแรงงาน และความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมในประเทศในตลาดโลก โดยโครงสร้างคุณวุฒิทักษะอาชีพนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้ที่จบการศึกษาหรือผู้ที่ไม่มีความจำนงจะศึกษาต่อในสถาบันการศึกษา และ

แรงงานที่ไม่มีคุณวุฒิแต่มีประสบการณ์การทำงานมีสิทธิได้รับคุณวุฒิทักษะอาชีพ โดยดังที่
ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น ระดับคุณวุฒิทักษะอาชีพเป็น 5 ระดับ อันได้แก่ ระดับ 1-3: Skills
Certificate ระดับ 4: Skills Diplomas ระดับ 5: Skills Advanced Diploma ซึ่งมีความสัมพันธ์
กับตำแหน่งหน้าที่และวุฒิการศึกษา ดังแผนภาพที่ 7.7

**แผนภาพที่ 7.7 ความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งงานและทักษะอาชีพ
ของประเทศมาเลเซีย**

ที่มา: <http://www.trainingmalaysia.com/v4/kiosk/tgm8chap6.php>

นอกจากนี้ NOSS ยังถูกกำหนดเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการร่างหลักสูตร เนื้อหา และ
แนวทางการฝึกอบรม ทำให้นายจ้างมีความมั่นใจในการจ้างงานว่าลูกจ้างเหล่านั้นจะได้รับการ
ฝึกอบรมและมีความสามารถตามคุณสมบัติที่นายจ้างต้องการอย่างแท้จริง สำหรับอาชีพ
หรือทักษะอาชีพที่อยู่ภายใต้มาตรฐานทักษะอาชีพแห่งชาติ มีทั้งสิ้น 42 สาขาอาชีพ ดังนี้

<ol style="list-style-type: none"> 1. การบิน (Aviation) 2. รับเหมาก่อสร้าง (Building Construction) 3. การเงินและธุรกิจ (Business & Finance) 4. การประกันภัย (Business & Finance - Insurance) 5. ช่างเขียนแบบ (Draughtsman) 6. ไฟฟ้า (Electric) 7. วีดีโอ เครื่องเสียง และระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic, Audio & Video) 8. หัตถกรรม (Handicraft) 9. การโรงแรม (Hotel) 10. ระบบรักษาความปลอดภัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information and Communication Technology-Security) 11. เทคโนโลยีสารสนเทศ-คอมพิวเตอร์ (Information Technology-Computer) 12. เทคโนโลยีสารสนเทศ-มัลติมีเดีย (Information Technology-Multimedia) 13. โทรคมนาคม (Information Technology-Telecommunication) 14. ปศุสัตว์ (Agriculture-Livestock) 15. ประมง (Agriculture-Fishery) 16. การเพาะปลูกและปาล์มน้ำมัน (Agriculture-Plantation & oil Palm Mill) 17. การแปรรูปอาหาร (Agriculture-Food Processing & Related Activities) 18. การขนส่งทางบกและเครื่องจักร (Machinery & Land Transportation) 19. รถเครน (Machinery & Land Transportation-Crane) 20. เรือเดินสมุทร (Maritime) 21. การบำรุงรักษาเครื่องจักรกล (Mechanical-Maintenance) 	<ol style="list-style-type: none"> 22. ด้านเครื่องจักร-แมคคาทรอนิกส์ (Mechanical-Mechatronic) 23. การผลิตเครื่องจักรกล (Mechanical-Production) 24. เทคโนโลยีการผลิตโลหะหนัก (Metal Machining Technology) 25. การประกอบยานยนต์ (Motor Vehicle Assembly) 26. การประกอบรถจักรยานยนต์ (Motorcycle Assembly) 27. Non-Destructive Testing 28. การจัดการภายในสำนักงาน (Office Management) 29. น้ำมันและก๊าซ (Oil & Gas) 30. การบริการ (Personal Services) 31. อุตสาหกรรมพลาสติก (Plastic Industry) 32. Precision Instrument 33. เทคโนโลยีการพิมพ์ (Printing Technology) 34. การดำน้ำแบบนันทนาการ (SCUBA Diving-Recreation) 35. การดำน้ำเชิงพาณิชย์ (Diving -Commercial) 36. การผลิตเหล็กกล้าและโรงหล่อ (Steel Making & Foundry) 37. การสำรวจที่ดิน (Surveying-Land) 38. เสื้อผ้าและสิ่งทอ (Textile & Apparel) 39. การท่องเที่ยวและเดินทาง (Tourism & Travel) 40. การท่องเที่ยวแบบนันทนาการ (Tourism & Travel-Theme Park) 41. เทคโนโลยีอาวุธยุทโธปกรณ์ (Weapon Technology) 42. เทคโนโลยีงานเชื่อมและแปรรูปโลหะ (Welding Technology & Metal Fabrication)
---	--

7.4 ประเทศอินโดนีเซีย

7.4.1 ที่มาและวิวัฒนาการของการพัฒนาระบบ

ประเทศอินโดนีเซียมี 4 หน่วยงานหลักในการบูรณาการความร่วมมือด้านแรงงาน อันได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of National Education) กระทรวงกำลังแรงงานและการย้ายถิ่น (Ministry Manpower and Transmigration) กระทรวงพาณิชย์และอุตสาหกรรม (Ministry of Trade and Industry) และหอการค้าและอุตสาหกรรมแห่งอินโดนีเซีย (Indonesia Chamber of Commerce and Industry) โดยได้ร่วมมือกันจัดตั้ง National Agency of Professional Certification (NAPC) ให้เป็นหน่วยงานหลักอันเสมือนร่มใหญ่ในด้านคุณวุฒิวิชาชีพของประเทศอินโดนีเซีย โดย NAPC ได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐบาลในปี พ.ศ. 2547 และทำการออกกฎหมายรับรอง (Presidential Decree ฉบับที่ 23 ปี พ.ศ. 2547) โดย NAPC จะมีหน้าที่หลัก คือการจัดทำนโยบายในด้านการศึกษาและการฝึกอบรมอาชีพ (Technical Vocational Education and Training: TVET) และทำการผลักดันให้เกิดกรอบคุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานสมรรถนะ (National Qualification Framework and competency standards)

ภายใต้มติของกฎหมายดังกล่าวมีการกำหนดความรับผิดชอบใน 2 ส่วนคือ ส่วนของนักเรียนที่จะเป็นกำลังแรงงานในอนาคตและกำลังแรงงานในปัจจุบัน โดยกระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of National Education) จะมีหน้าที่รับผิดชอบหลักในการดูแลด้านการศึกษาและการฝึกอบรมอาชีพ ทั้งในระดับมัธยมศึกษา อนุปริญา และอุดมศึกษา ในขณะที่กระทรวงกำลังแรงงานและการย้ายถิ่น (Ministry Manpower and Transmigration) และกระทรวงพาณิชย์และอุตสาหกรรม (Ministry of Trade and Industry) มีหน้าที่หลักในการดูแลการฝึกอบรมสำหรับผู้เข้างานใหม่ รวมถึงการฝึกเพื่อเพิ่มสมรรถนะแก่แรงงานทั้งที่อยู่ในและนอกระบบ ซึ่งทั้งระบบการศึกษาและการทำงานนั้นจะต้องมีความเชื่อมโยง โดยระบบ TVET ของการศึกษาจะต้องมีการเตรียมคนให้สามารถดูดซับความรู้และนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานเพื่อเพิ่มสมรรถนะ

จากความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีความใกล้ชิดทางประวัติศาสตร์และเศรษฐกิจ มาตรฐานความสามารถแห่งชาติของอินโดนีเซียมีฐานการพัฒนามาจากต้นแบบของออสเตรเลียและเยอรมนีเป็นสำคัญ ทั้งนี้การจัดทำมาตรฐานความสามารถในอินโดนีเซียครอบคลุม 35 ประเภทอาชีพแล้ว ณ ปี พ.ศ. 2554 และยังคงพัฒนาต่อไปโดยอาศัยความร่วมมือในลักษณะหุ้นส่วนกับประเทศและองค์กรต่างๆ ทั้งภายในและนอกภูมิภาค เช่น องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization: ILO) ความร่วมมือกับประเทศออสเตรเลียภายใต้ Indonesian Australia Partnership in Skill Development Project (AusAID)

โดยพยายามปฏิรูปขยายกรอบความสามารถจาก 9 ระดับ ถึง 12 ระดับ เพื่อรองรับการเทียบเคียงความสามารถถึงระดับปริญญาเอก อย่างไรก็ตาม อินโดนีเซียยังคงใช้ระบบยึดหยุ่น โดยบางอาชีพอาจให้ใช้ได้เพียงระดับ 1-5 หรือ 1-6 บางอาชีพอาจได้ทั้งระดับ 1-9 ซึ่งมีชุดความสามารถจำนวนมาก โดยมีเป้าหมายขยายขอบข่ายมาตรฐานสมรรถนะแห่งชาติให้ถึง 100 สาขาอาชีพ ตั้งแต่ระดับพื้นฐานถึงระดับวิศวกร/วิชาชีพ และให้ใช้ร่วมกันทั่วประเทศทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนในปี พ.ศ. 2553

การพัฒนากระบวนการรับรองสมรรถนะของอินโดนีเซีย ซึ่งได้รับความร่วมมือจากรัฐบาลประเทศออสเตรเลีย (AusAID) นั้น กระทรวงกำลังแรงงานและการย้ายถิ่น (Ministry Manpower and Transmigration) ได้ใช้แนวคิดกรอบคุณวุฒิวิชาชีพของประเทศออสเตรเลีย (Australian Qualification Framework) มาเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบสมรรถนะแรงงาน โดยเรียกระบบนี้ว่า National Competency Standard (Standar Kompetensi Kerja Nasional Indonesia: SKKNI) ซึ่งวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง SKKNI นั้นเพื่อ

1. การศึกษาหลังภาคบังคับเป็นที่ยอมรับในทั่วประเทศ
2. เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงแรงงานระหว่างโลกของการเรียนและการทำงานผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศจากการเรียนและการทำงาน
3. เป็นตัวกลางในการร่วมบูรณาการระหว่างนายจ้าง แรงงาน และองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
4. เสนอการฝึกอบรมและการศึกษาที่หลากหลาย
5. ส่งเสริมการศึกษาและการฝึกอบรมในแรงงานทุกระดับเพื่อสร้างให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต
6. ส่งเสริมการจัดคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านอาชีวศึกษา เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้โดยตรงอันนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ
7. ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้ระบบคุณวุฒิเป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ

ระบบมาตรฐานสมรรถนะแห่งชาติได้เริ่มมีการปรับปรุงใหม่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 โดยมีมุ่งให้สามารถประเมินทักษะของกำลังแรงงานประเทศได้อย่างเหมาะสม เพื่อกำลังแรงงานที่มีความสามารถจะหางานทำได้ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยสถาบันประสานงานด้านการฝึกอบรมทางวิชาชีพเป็นองค์กรในการประสานงานเกี่ยวกับโครงการและกิจกรรมการฝึกอบรมที่มีในส่วนต่างๆ ของประเทศ ตลอดจนทำหน้าที่ประเมินโครงการต่างๆ เพื่อกำหนดแนวทางในการที่จะนำมาใช้ให้สอดคล้องกันทั่วประเทศต่อไป ทั้งนี้ โดยอาศัยระบบการมีส่วนร่วมแบบพหุภาคี ระหว่างผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ เช่นเดียวกับที่ดำเนินอยู่ใน

ประเทศสมาชิกอื่นๆ ของอาเซียน โดยในกรณีของอินโดนีเซีย นั้น ประกอบด้วยรัฐบาลกลาง สมาคมนายจ้าง ศูนย์ฝึกอบรมทางวิชาชีพและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำระบบ การฝึกอบรมทางวิชาชีพระดับชาตินั้น อินโดนีเซียอยู่ระหว่างการถ่ายโอนอำนาจจากรัฐบาล กลาง ไปยังรัฐบาลท้องถิ่นตามบทบัญญัติของ Law No. 22/2000 ซึ่งว่าด้วยการกระจาย อำนาจจากส่วนกลาง โดยรัฐบาลกลางยังคงมีบทบาทนำในการจัดทำระเบียบและแนวทาง เกี่ยวกับการฝึกอบรมทางวิชาชีพ สำหรับรัฐบาลท้องถิ่นนำไปใช้อำนาจในการจัดทำโครงการ ของตน

ภาคผู้ประกอบการ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีประสบการณ์ทำงานในอุตสาหกรรมต่างๆ มีส่วนร่วมในการปฏิรูปมาตรฐานชาติ และรับรองทักษะของกำลังแรงงานที่ได้รับการพัฒนา มี แรงจูงใจจากภาครัฐในการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการจัดการฝึกอบรมพัฒนาฝีมือให้กับลูกจ้าง ถึงแม้ว่า อินโดนีเซียจะยึดหลักความสมัครใจ ในการที่ภาคการผลิตจะนำมาตรฐานความ สามารถแห่งชาติไปใช้ โดยไม่ปิดกั้นการที่ภาคการผลิตจะอิงมาตรฐานสากล ยกเว้นในส่วนที่ เกี่ยวกับความปลอดภัยและสุขภาพ (Safety and Health) ตลอดจนส่วนที่เกี่ยวข้องกับการ ปกป้องผลประโยชน์ของสาธารณชนนั้น มาตรฐานชาติและการออกใบรับรองเป็นมาตรการ บังคับตามกฎหมาย กล่าวได้ว่าเป็นการปรับเปลี่ยนบทบาทของกลไกทางการภาครัฐ ทั้งใน ระดับรัฐบาลและรัฐบาลท้องถิ่น ไปสู่การกำกับดูแลและอำนวยความสะดวกให้ได้มาตรฐาน มากกว่าที่จะเน้นดำเนินการฝึกอบรมพัฒนาฝีมือแรงงานด้วยตัวเอง โดยเน้นการดำเนินงาน 4 ส่วน คือ

1. การพัฒนาฝีมือแรงงานอินโดนีเซียเพื่อให้สามารถหางานที่เหมาะสมใน ตลาดแรงงานภายในประเทศ ซึ่งรวมถึงผู้ที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้ที่จบ การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้ว่างงานผู้ที่ต้องการเปลี่ยนงานหรือย้ายงาน
2. การพัฒนาฝีมือแรงงานย้ายถิ่นชาวอินโดนีเซีย ซึ่งมีทั้งผู้ที่จบการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้ที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้ว่างงาน เพื่อ ให้สามารถหางานที่เหมาะสมในตลาดแรงงานต่างประเทศ
3. การยกระดับฝีมือสำหรับลูกจ้าง และข้าราชการ ที่ทำงานอยู่แล้วภายใน ประเทศ
4. การพัฒนาฝีมือครูฝึก

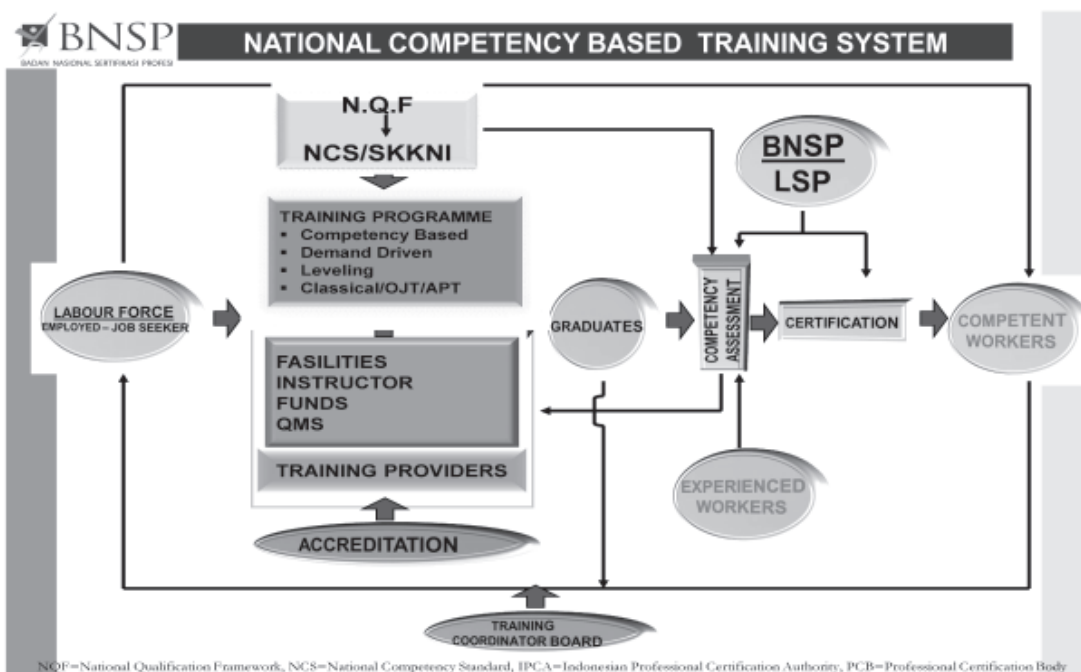
การพัฒนาฝีมือแรงงานในอินโดนีเซีย นั้น ครอบคลุมเพียง 7 สาขา คือ วิศวกรรม (Mechanical Engineering) ช่างไฟฟ้า ช่างเชื่อม งานเกษตร การก่อสร้าง การพาณิชย์/เทคโนโลยีสารสนเทศ และอื่นๆ เช่น การบริการ ซึ่งนอกจากหลักสูตรพื้นฐาน แล้ว ยังมีหลักสูตรฝึกอบรมเคลื่อนที่ไปตามพื้นที่ชนบทและหลักสูตรสำเร็จรูป เพื่อรองรับ สถานประกอบการหรือคนงานเฉพาะราย

7.4.2 กรอบระบบรับรองสมรรถนะแรงงานระดับชาติของประเทศไทยอินโดนีเซีย

ระบบการรับรองสมรรถนะแรงงานของประเทศไทยอินโดนีเซียอยู่ภายใต้ ศูนย์
อำนาจการมาตรฐานสมรรถนะแรงงานและการรับรองมาตรฐาน (Directorate of Competency
Standard and Certification) และศูนย์อำนาจการพัฒนาการฝึกอบรมอาชีพและการจ้างงาน
(Directorate of Employment Training Development) โดยมีการดำเนินงานดังแผนภาพที่ 7.8
การได้มาซึ่งระบบรับรองความสามารถ (NCS/SKKN) นั้นจะต้องมีการ
อบรมและทดสอบ ซึ่งแนวทางในการอบรมนั้นประกอบไปด้วย

1. การเน้นในด้านสมรรถนะ (Competency Based)
2. การอบรมจะต้องมาจากความต้องการของผู้ใช้ (Demand Driven)
3. มีการวัดระดับ (Leveling)
4. มีวิธีการอบรมแบบต่างๆ เช่น การอบรมทั่วไป/OJT/APT

แผนภาพที่ 7.8 ระบบการฝึกอบรมสมรรถนะแรงงานพื้นฐานแห่งชาติ
ของประเทศไทยอินโดนีเซีย

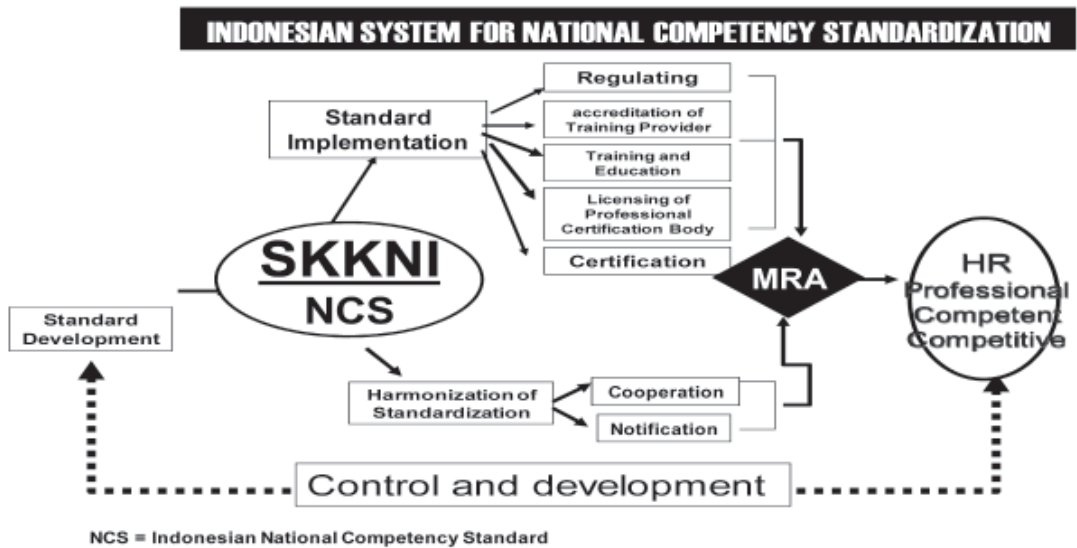

ที่มา: Development of Envelopment of Harmonization of Competency Standard and its Certification Schemes, Paper presented to The 2nd ASEAN HUMAN RESOURCE CONFERENCE Hanoi, Vietnam, 25th May 2010. โดย Surono

เมื่อพิจารณาตามแผนภาพที่ 7.9 ระบบรับรองความสามารถ (NCS/SKKNI) จะเน้นถึงการประสานงานส่งเสริมเกี่ยวกับมาตรฐานต่างๆ โดยการหาความร่วมมือจากองค์กรในภาคส่วนต่างๆ และการให้ความรู้ในเรื่องมาตรฐาน นอกจากนี้ เพื่อให้สามารถนำเอามาตรฐานไปใช้จริง จึงได้มีการกำหนดใช้วิธีการ คือ

1. กำหนดข้อตกลงในด้านต่างๆ (Regulating)
2. ให้การรับรองหน่วยงานที่ให้การฝึกอบรม (Accreditation of Training Provider)
3. ทำการอบรมและการศึกษาต่างๆ (Training and Education)
4. เป็นหน่วยงานรับรองออกใบรับรองให้แก่หน่วยงาน (License of Professional Certification Body)
5. เป็นหน่วยงานในการออกใบรับรอง (Certification)

แผนภาพที่ 7.9 ระบบมาตรฐานสมรรถนะแรงงานแห่งชาติของประเทศอินโดนีเซีย

NCS = Indonesian National Competency Standard
ที่มา: Development of Envelopment of Harmonization of Competency Standard and its Certification Schemes, Paper presented to The 2nd ASEAN HUMAN RESOURCE CONFERENCE Hanoi, Vietnam, 25th May 2010. โดย Surono

ในปี พ.ศ. 2552 ประเทศอินโดนีเซียมีจำนวน Competency ทั้งสิ้น 11 สาขา คิดเป็น 563 หน่วย (Competency Unit)⁶ อย่างไรก็ตาม SKKNI ในทางปฏิบัติยังมีการตั้งคำถาม เนื่องจากแนวทางการวัดสมรรถนะของ SKKNI ส่วนใหญ่ถูกออกแบบจากแนวคิดของระบบ คุณวุฒิวิชาชีพของออสเตรเลีย ซึ่งค่อนข้างมีความแตกต่างในการใช้งานจริงของระบบ สมรรถนะในบางอาชีพของประเทศอินโดนีเซีย ในปัจจุบันระบบการรับรองสมรรถนะของ ประเทศยังคงไม่เกิดผลอย่างกว้างขวางมากนัก แม้ว่ารัฐบาลและภาคเอกชนยังคงหวังให้ ระบบเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาศักยภาพของกำลังแรงงานก็ตาม

7.4.3 ระบบการประเมินและการรับรองมาตรฐานสมรรถนะแรงงาน

หลังจากที่ได้มีการฝึกอบรมทักษะแรงงานแล้ว ผู้สำเร็จหลักสูตรการอบรมจะ ได้รับการประเมินผล เพื่อเป็นการรับรองมาตรฐานจากการฝึกอบรม โดยในส่วนของกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องนั้น รัฐบาลอินโดนีเซียกำหนดกลไกหลักรองรับการปรับปรุงนโยบายการฝึกอบรม วิชาชีพทั่วประเทศ 3 ส่วนคือ การจัดตั้งสถาบันประสานงานด้านการฝึกอบรมทางวิชาชีพ (Vocational Training Coordination Institution) การจัดทำระบบการฝึกอบรมทาง วิชาชีพระดับชาติ (National Vocational Training System) และการจัดตั้งระบบการรับรอง ทักษะระดับชาติ (National Skills Certification System) นอกจากนี้ยังกำหนดให้มี องค์กรอิสระทำหน้าที่ให้การรับรอง เรียกว่า องค์กรรับรองอาชีพ (Professional Certifying Institution: BNSP/LSP) ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ 7 แห่ง สำหรับ 7 สาขาอาชีพ คือ วิศวช่างกล (Mechanical Engineering) ช่างไฟฟ้า ช่างเชื่อม งานเกษตร การก่อสร้าง การพาณิชย์/ เทคโนโลยีสารสนเทศ และอื่นๆ เช่น การบริการ เป็นต้น ระบบการรับรองมาตรฐานสมรรถนะ แรงงานพิจารณาตั้งแผนภาพ 7.10 ระบบการรับรองขีดความสามารถ/มาตรฐานสมรรถนะใน ระดับมืออาชีพ และแผนภาพที่ 7.11 ระบบการรับรองมาตรฐานและการตรวจสอบย้อนกลับ

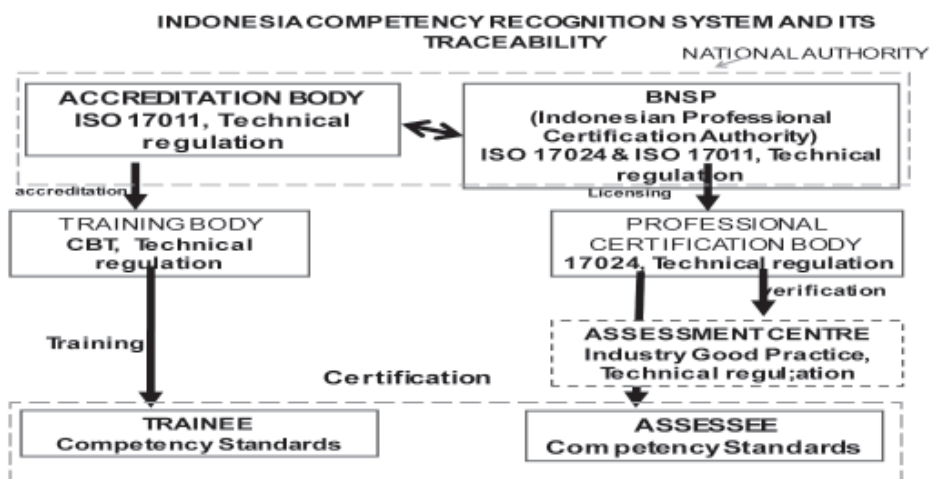
⁶ http://www.baliandbeyond.co.id/bnb_may_10/pondering_point.php

แผนภาพที่ 7.10 ระบบการรับรองขีดความสามารถ/มาตรฐานสมรรถนะ ในระดับมืออาชีพของประเทศอินโดนีเซีย

ที่มา: Development of Envelopment of Harmonization of Competency Standard and its Certification Schemes, Paper presented to The 2nd ASEAN HUMAN RESOURCE CONFERENCE Hanoi, Vietnam, 25th May 2010. โดย Surono

แผนภาพที่ 7.11 ระบบการรับรองมาตรฐานและการตรวจสอบย้อนกลับ ของประเทศอินโดนีเซีย

ที่มา: Development of Envelopment of Harmonization of Competency Standard and its Certification Schemes, Paper presented to The 2nd ASEAN HUMAN RESOURCE CONFERENCE Hanoi, Vietnam, 25th May 2010. โดย Surono

แต่เดิมนั้นระบบการรับรองที่ได้วางหลักไว้เน้นในเรื่อง “ชั่วโมงการฝึกอบรม”/ “Hours of Train” แต่เมื่อมีการพัฒนาระบบมาตรฐานสมรรถนะแรงงานในปี พ.ศ. 2546 จึงมีการเปลี่ยนแปลงความเน้นหนักมาที่ “สมรรถนะของแรงงาน”/ “Competency” ซึ่งเป็นการนำมาตรฐานสากลมาใช้ สำหรับวัตถุประสงค์ในการพัฒนาครั้งนี้ เพื่อพัฒนามาตรฐานการประเมินผลทักษะให้มีความก้าวหน้ามากขึ้น โดยทักษะที่จำเป็นสำหรับอาชีพต่างๆ ถูกแบ่งออกเป็นหลายพันหน่วยทักษะ (Skill Unit) ยกตัวอย่างเช่น การประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับรถยนต์ มีประมาณ 170 หน่วยทักษะ (Skill Unit) ในการอบรมผู้รับการฝึกอบรมจะได้รับใบรับรองตามระดับหน่วยทักษะต่างๆ ตัวอย่างเช่น ช่างระดับอนุ (Junior Mechanic) ช่างระดับอาวุโส (Senior Mechanic) หรือ ช่างระดับสูง (Advance Mechanic) ซึ่งการได้รับการรับรองจะขึ้นอยู่กับระดับความสามารถหรือสมรรถนะของพวกเขา

อย่างไรก็ตามการพัฒนากระบวนการรับรองมาตรฐานสมรรถนะยังคงมีอุปสรรคเกิดขึ้น การพัฒนาในเรื่องดังกล่าวของอินโดนีเซียจึงถือว่าอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการพัฒนา

7.4.4 อุปสรรคในการพัฒนาฝีมือแรงงานและระบบรับรองมาตรฐานสมรรถนะ

จากการทบทวนถึงอุปสรรคของการพัฒนาฝีมือแรงงานและระบบการรับรองสมรรถนะของประเทศอินโดนีเซีย พบว่า สภาพปัญหาหรือข้อจำกัดมีอยู่ 5 ประการ คือ

1. ระบบการฝึกอบรมที่มีอยู่ยังไม่พร้อมที่จะก้าวถึงระดับสากล หากแต่อยู่ระหว่างการเริ่มเตรียมความพร้อม
2. การขาดข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์ เนื่องจากความด้อยประสิทธิภาพในการประสานงานแบบเครือข่ายระหว่างรัฐบาลกลาง กลไกบริหารส่วนจังหวัด และกลไกบริหารส่วนภูมิภาค
3. การขาดระบบข้อมูลด้านตลาดแรงงานในการเป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการฝึกอบรมพัฒนาฝีมือกำลังแรงงาน
4. การขาดความเชื่อมโยงระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการฝึกอบรม
5. อยู่ในระยะเริ่มต้นของการปรับปรุงกฎระเบียบด้านการพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรฐานฝีมือและใบรับรองสมรรถนะของแรงงาน

7.4.5 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาฝีมือแรงงานและระบบรับรองมาตรฐานสมรรถนะ

จากการศึกษาของ Bambang Sutaryo และคณะ (2551) ได้เสนอประเด็นความท้าทายของปัญหาและแนวทางในการพัฒนา ดังนี้

1. ระบบรับรองมาตรฐานสมรรถนะแรงงานแห่งชาติ จำเป็นต้องปรับให้สอดคล้องเข้ากับสภาพความเป็นจริง/ความต้องการในระดับภูมิภาคและอาชีพที่มีความต้องการในแต่ละรายอุตสาหกรรม เพื่อให้สามารถปรับให้เข้ากับสภาพความต้องการที่แท้จริง ควบจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการในเรื่องดังกล่าว โดยรวบรวมบุคคลในภาคส่วนต่างๆ เข้าร่วมด้วย ดังนี้

- ตัวแทนของอุตสาหกรรม
- สมาคมวิชาชีพ
- ครูผู้ฝึกอบรมอาชีพระดับอาวุโส
- บุคลากร/คนทำงานผู้มีประสบการณ์

2. การพัฒนาระบบต้องให้ความสำคัญกับสภาพกำลังคน ได้แก่

- การเพิ่มขึ้นของผู้ว่างงานอันเป็นผลจากการศึกษาที่มีระดับต่ำหรือไม่เพียงพอ ทำให้จำกัดการเข้าถึงการทำงาน

- ทรัพยากรมนุษย์ในประเทศยังขาดคุณสมบัติที่จะแข่งขันในตลาดแรงงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ

- เนื่องจากวิกฤติเศรษฐกิจโลกมีผลกระทบต่อภาวะการทำงานและตำแหน่งงานที่ว่างมีจำกัดมากขึ้น

7.5 ประเทศฟิลิปปินส์

7.5.1 ที่มาของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติฟิลิปปินส์ (The Philippine National Qualifications Framework: PNQF)

จากผลการประชุมของคณะรัฐสภาในปี พ.ศ. 2533 ที่กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการสภาด้านการศึกษา (Congressional Commission for Education: EDCOM) เพื่อทบทวนระบบการศึกษาและการเตรียมความพร้อมทางด้านกำลังคนของประเทศ ได้แก่ การศึกษาในระบบ และศึกษานอกระบบ EDCOM ได้ทำการสรุปว่าความแตกต่างของระดับการศึกษานั้นสามารถจัดระเบียบได้จากการให้การศึกษาโดยเฉพาะแก่ผู้เรียน ดังนั้นประเทศฟิลิปปินส์จึงได้ทำการแบ่งระบบการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. การศึกษาพื้นฐาน (Basic Education) ซึ่งดูแลโดยกรมการศึกษา (Department of Education: DepEd) ภายใต้กฎหมายการศึกษาพื้นฐาน (RA 9155) ในปี พ.ศ. 2544

2. Technical Education and Skilled Development Authority (TESDA) หรือชื่อเดิมคือ Technical-Vocational Education ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีการรองรับด้วยกฎหมาย (RA 7796) เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2537

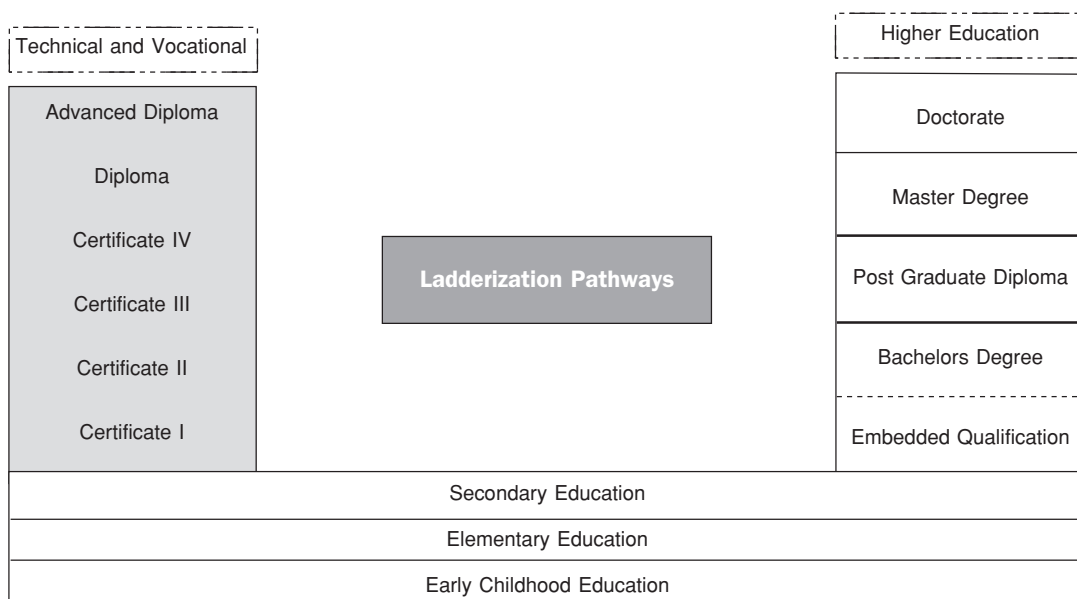
3. อุดมศึกษา (Higher Education) เป็นหน่วยงานที่ดูการศึกษาในระดับสูง เช่น วิทยาลัยชุมชน (Community College) มหาวิทยาลัย และวิทยาลัยเฉพาะทาง โดยการดูแลของคณะกรรมการการอุดมศึกษา (Commission on Higher Education: CHED) ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการอุดมศึกษา (RA 7722)

7.5.2 การดำเนินงานของกรอบคุณวุฒิวิชาชีพแห่งชาติฟิลิปปินส์ (PNQF)

Technical Vocational and Training (TVET) ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้การดูแลของ TESDA ที่จะทำการดูแลในด้านการศึกษาและการฝึกอบรม เพื่อเตรียมพร้อมในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน หรือแม้แต่พัฒนาผู้ที่อยู่ในตลาดแรงงาน เพื่อประสานความต้องการของทักษะที่ตลาดแรงงานต้องการ หรือยกระดับของผู้ที่ต้องการพัฒนาตนเอง

PNQF ได้ถูกพัฒนาเพื่อสร้างแนวทางในด้านคุณวุฒิของประเทศฟิลิปปินส์ โดย PNQF นั้น จะครอบคลุมในส่วนของโลกการศึกษาทั้งระบบ ได้แก่ การศึกษาพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ซึ่งระดับการศึกษาที่ระบุไว้ใน PNQF สามารถสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ที่เข้าสู่ตลาดแรงงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากคุณภาพการศึกษาที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางนั่นเอง โดยโครงสร้างของ PNQF ดังแผนภาพที่ 7.12

แผนภาพที่ 7.12 กรอบคุณวุฒิวิชาชีพของประเทศฟิลิปปินส์

ที่มา: The Philippine Technical Vocational Education and Training (TVET) System โดย Dr. Augusto Boboy Syjuco

นอกจากนี้ จากการจัดทำแบบจำลองมาตรฐานสมรรถนะ (Regional Model Competency Standards: RMCS) ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ประเทศฟิลิปปินส์ ได้มีการพัฒนาเป็น The Philippines TVET Qualification Framework (PTQF) ในปี พ.ศ. 2546 ซึ่งมีการแบ่งเป็น 4 ระดับ ดังตารางที่ 7.6

ตารางที่ 7.6 ระดับของกรอบคุณวุฒิวิชาชีพแห่งชาติฟิลิปปินส์ (PNQF)

ระดับ	แนวทาง	หน้าที่ความรับผิดชอบ	การประยุกต์ใช้
NC 1	แรงงานในระดับนี้จะสามารถทำงานในหน้าที่ในลักษณะประจำ โดยสามารถตัดสินใจเบื้องต้นได้	เป็นไปตามลักษณะงานที่กำหนด	งานส่วนใหญ่จะได้รับการมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา โดยจะได้รับการชี้แจงหรือการแนะนำเบื้องต้น
NC 2	แรงงานในระดับนี้จะสามารถทำงานในหน้าที่ในลักษณะประจำ หรือทำงานแบบเป็นขั้นตอนมีเริ่มมีความซับซ้อนที่ระบุนำมาได้	เริ่มมีการรับผิดชอบในด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์	สามารถดูแลรับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยตัวเองหรือสามารถทำงานเป็นที่มาได้
NC 3	แรงงานในระดับนี้ต้องมีทักษะอยู่ในระดับสูง เข้าใจบริบทของงาน และสามารถทำงานในระดับที่ซับซ้อนในขอบเขตของงานที่กำหนดไว้ได้	เข้าใจในขั้นตอนของงาน สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายใต้ข้อกำหนดของงานรวมถึงสามารถทำการตัดสินใจเครื่องมือและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานได้	ผู้ที่อยู่ในระดับนี้มีความรับผิดชอบตัวเอง ทำงานร่วมกันเป็นที่ได้ และสามารถทำการประสานงานในเบื้องต้นได้
NC 4	สามารถทำงานที่มีบริบทที่หลากหลาย มีความซับซ้อนและไม่ใช่งานที่ต้องทำประจำ	ต้องมีความสามารถในการเป็นผู้นำ และสามารถเสนอแนะแนวทางในกิจกรรมต่อสถานประกอบการได้ ในการทำงานต้องใช้เทคนิคและทักษะเพื่อคิดวิเคราะห์ รวมถึงสามารถพัฒนาสิ่งใหม่ๆ ได้	มีความรับผิดชอบต่อองค์กรและการทำงานของผู้ที่อยู่ในระดับที่ต่ำกว่า

ที่มา: The Philippine Technical Vocational Education and Training (TVET) System โดย Dr. Augusto Boboy Syjuco

7.6 กรอบคุณวุฒิของอาเซียน

จากความร่วมมือในด้านเศรษฐกิจ (Economic Cooperation Work Programme: EWCP) เขตการค้าเสรีอาเซียนออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ (ASEAN-Australia-New Zealand Free Trade Agreement: AANZFTA) ได้มีการจัดประชุมเรื่องกรอบคุณวุฒิภูมิภาคอาเซียน ภายใต้โครงการ Education and Training Governance : Capacity Building for National

Qualification Framework โดยมีจุดมุ่งหมายหลักในการเชื่อมโยงหลักการและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการรับรองคุณวุฒิและการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาของประเทศสมาชิกด้วยการพัฒนากรอบคุณวุฒิแห่งชาติที่เทียบเคียงและเชื่อมโยงกันได้ สำหรับระบบคุณวุฒิวิชาชีพที่ใช้อยู่ในประเทศสมาชิกอาเซียนนั้น ในปัจจุบันยังคงพบว่าแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันอยู่มาก ดังตารางที่ 7.7

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินโครงการพัฒนากรอบคุณวุฒิแห่งชาติและได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในประเทศและสำนักงานยูเนสโกจัดประชุมสัมมนา เรื่อง กรอบคุณวุฒิแห่งชาติระดับนานาชาติ และ ASEAN ได้จัดการประชุมต่อเนื่องตามโปรแกรมความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ เขตการค้าเสรีอาเซียน ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ เพื่อหาแนวทางการพัฒนากรอบคุณวุฒิของภูมิภาคอาเซียนร่วมกับประเทศสมาชิก 10 ประเทศ และจัดประชุมปฏิบัติการ เรื่อง กรอบคุณวุฒิของภูมิภาคอาเซียน นอกจากนี้ยังได้แต่งตั้งคณะทำงานพัฒนากรอบคุณวุฒิแห่งชาติและของภูมิภาคอาเซียน เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือในการพัฒนากรอบคุณวุฒิสำหรับระดับการศึกษาต่างๆ ของประเทศไทยและการเชื่อมโยงกับแนวคิดกรอบคุณวุฒิของภูมิภาคอาเซียน

ตารางที่ 7.7 National Skill Qualification Framework (NSQF) ของศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานที่ได้แนวทางมาจากกลุ่มสมาชิก SEAMEO

ประเทศ	ประเภท/ระดับคุณวุฒิ	ภูมิหลังระดับการศึกษา/การฝึกอบรม
บรูไน (6 ระดับ)	- ระดับวิชาชีพชั้นสูง (Professional Level)	- ศึกษาระดับมหาวิทยาลัย 3-4 ปี
	- ระดับวิชาชีพ (Sub-Professional Level)	- ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (Higher National Diploma) มีประสบการณ์ 2-5 ปี หลัง National Diploma (ND)
	- ผู้ชำนาญการ (Technician)	- ND ประสบการณ์ 2-5 ปี, Pre-ND (PND) 1 ปี
	- ช่างฝีมือระดับหัวหน้า (Master Craftsman)	- National Trade Certification 1 (NTC1) 1 ปี หลังผ่าน NTC2
	- ช่างฝีมือ (Craftsman-skills)	- National Trade Certification 2 (NTC2) 1-1.5 ปี หลังผ่าน NTC3
	- ช่างกึ่งฝีมือ (Semi-skilled)	- National Trade Certification 3 (NTC3)/ National Vocational Certification (1.5 ปี หลังผ่าน Form 3)

ตารางที่ 7.7 (ต่อ)

ประเทศ	ประเภท/ระดับคุณวุฒิ	ภูมิหลังระดับการศึกษา/การฝึกอบรม
กัมพูชา (5 ระดับ)	- ประกาศนียบัตร ระดับ 5 (วิศวกร)	- ในระดับนี้将有ความสามารถในการทำงานที่ซับซ้อนและทักษะทางเทคนิคเฉพาะทางหรือ Stochastic Skills ซึ่งมีมาตรฐานนานาประเภทและ/หรือทักษะอย่างกว้างขวางและหลากหลาย
	- ประกาศนียบัตร ระดับ 4 (ผู้ชำนาญการ)	- สามารถทำงานในเชิงปฏิบัติ (ประยุกต์) กับลักษณะงานที่หลากหลายซึ่งซับซ้อนมากกว่าปกติ
	- ประกาศนียบัตร ระดับ 3 (มีทักษะสูง)	- สามารถทำงานที่หลากหลาย ซึ่งใช้ความสามารถ (Competency) สูง ในงานและวิธีการที่ทำเป็นประจำ งานเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในทางเลือกต่างๆ ที่จะต้องใช้การตัดสินใจที่เหมาะสม
	- ประกาศนียบัตร ระดับ 2 (มีทักษะ)	- สามารถที่จะทำงานตามที่ได้กำหนดหน้าที่เอาไว้ มีความซับซ้อนไม่มาก
	- ประกาศนียบัตร ระดับ 1 (กึ่งทักษะ)	- สามารถทำงานในกิจกรรมที่หลากหลาย เป็นงานที่ทำเป็นประจำไม่มีความซับซ้อน
อินโดนีเซีย (6 ระดับ)	- วิชาชีพชั้นสูง (Professional)	- จบระดับมหาวิทยาลัย
	- ผู้ชำนาญการขั้นสูง (Higher Technician)	- จบระดับสารพัดช่าง หรืออนุปริญญา
	- ผู้ชำนาญการ (Technician)	- จบ Senior Technical School (ปวส.)
	- Tradesman	- จบ Junior Technical School (ปวช.)
	- กึ่งฝีมือ (Operator)	- จบ Junior High Schools (มัธยมศึกษาตอนปลาย)
- กึ่งฝีมือผู้ช่วย	- จบ Elementary School (การศึกษาในระดับพื้นฐาน)	
สปป.ลาว (7 ระดับ)	- วิชาชีพชั้นสูง (Professional)	- ทำหน้าที่เป็น Supervisor หรือผู้บริหารวางแผนและบริหารงานใหม่ๆ ที่ซับซ้อนโดยคุมงานเป็นกลุ่ม ทำหน้าที่ประเมินและควบคุมคุณภาพ (ประสบการณ์จากผู้จบการศึกษาทั่วไป + 5-7 ปี ที่ผ่านการศึกษาด้านวิชาชีพ)
	- ผู้ชำนาญการขั้นสูง (Higher Technician)	- ผู้เป็น Supervisor หรือเป็นผู้จัดการผู้ช่วยของ Supervisor สามารถวางแผนและบริหารงานใหญ่ๆ ที่ซับซ้อนได้ (ประสบการณ์หลายปีหลังจากจบการศึกษาทั่วไป + 3-5 ปี ที่ผ่านการศึกษาด้านวิชาชีพ)

ตารางที่ 7.7 (ต่อ)

ประเทศ	ประเภท/ระดับคุณวุฒิ	ภูมิหลังระดับการศึกษา/การฝึกอบรม
สปป.ลาว (7 ระดับ)	- ผู้ชำนาญการ (Technician)	- มีบทบาทให้คำปรึกษา ช่วยผู้ที่ทำหน้าที่วิชาชีพ ชั้นสูง ดูแลห้องปฏิบัติการ การบริหารระดับกลาง วางแผน และประสานงานที่ซับซ้อนได้ (ประสบการณ์หลังจากจบการศึกษาทั่วไป + 2-3 ปี ที่ผ่านการศึกษาและฝึกอบรม)
	- ผู้มีทักษะ	- ทำงานกับผู้ประกอบกิจการในกิจกรรมบางประเภท สามารถทำงานได้ด้วยตนเอง (ประสบการณ์ 8 ปี จากการศึกษาทั่วไป + 2-3 ปีที่ผ่านการศึกษา และฝึกอบรม)
	- ผู้มีกึ่งทักษะ	- ทำงานในทักษะเฉพาะ เป็นผู้ช่วยของแรงงาน ทักษะ ระดับกลาง (8 ปี จากการศึกษาทั่วไป + 3-6 เดือนจากการฝึกอบรม)
	- ทักษะพื้นฐาน	- ทำงานที่ใช้ทักษะเฉพาะในบางเรื่อง เป็นผู้ช่วย ในงานระดับล่าง (จบระดับเกรด 5 หรือเทียบเท่า + การฝึกอบรมตั้งแต่ 1 วัน-หลายสัปดาห์)
	- ทักษะผู้ช่วย (Practical Skills holders)	- ทำงานเพื่อปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ (ไม่มีข้อกำหนดในการเข้ามาในทักษะระดับนี้)
มาเลเซีย ⁷ (5 ระดับ)	Sijil Kemahiran Malaysia หรือ Malaysian Skills Certification	
	- SKM ระดับ 5	- ระดับผู้จัดการ (ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง/ ประกาศนียบัตรวิชาชีพทางเทคโนโลยีชั้นสูง/ ปริญญา)
	- SKM ระดับ 4	- Supervisor ระดับที่ 2 (ประกาศนียบัตร/ ประกาศนียบัตรวิชาชีพทางเทคโนโลยี)
	- SKM ระดับ 3	- Supervisor ระดับที่ 1 (ประกาศนียบัตร และผู้ถือใบประกาศนียบัตร)
	- SKM ระดับ 2	- ระดับปฏิบัติการ และสายการผลิต ระดับ 2
	- SKM ระดับ 1	- ระดับปฏิบัติการ และสายการผลิต ระดับ 1
พม่า	- เหมือนประเทศกัมพูชา	- เหมือนประเทศกัมพูชา

⁷ คำจำกัดความในแต่ละระดับของมาเลเซีย เหมือนของประเทศกัมพูชา

ตารางที่ 7.7 (ต่อ)

ประเทศ	ประเภท/ระดับคุณวุฒิ	ภูมิหลังระดับการศึกษา/การฝึกอบรม
ฟิลิปปินส์	- NC 4 (Nation Certificate) / Master (Craftsmen / Technician)	- สามารถปรับเปลี่ยนแนวคิด การออกแบบทางวิศวกรรม ออกมาปฏิบัติได้จริง ให้คำแนะนำกับแรงงานทักษะ และสามารถทำงานของแรงงานทักษะได้โดยงานที่ทำงานเกี่ยวกับโปรแกรมมิ่ง การคำนวณ การปรับเครื่องจักร เครื่องมือระบบและกระบวนการผลิต
	- NC 3 / Operator 3 / Craftsmen 3	- เป็นผู้ชำนาญในกลุ่มงานย่อย เฉพาะงานอย่างใดอย่างหนึ่ง สามารถจะวิเคราะห์และประเมินปัญหาในกระบวนการผลิต ทำงานได้หลายๆ อย่างที่ต้องใช้ความสามารถ (Competency) สูง รวมถึงการตัดสินใจเกี่ยวข้องกับทางเทคนิค แต่จำกัดในเรื่องของต้นทุนและค่าเนิการของแผนงาน และการออกแบบระบบหนึ่ง
	- NC 2 / Operator 2 / Craftsmen 2	- สามารถทำงานเกี่ยวกับการประดิษฐ์ ทำงานกับเครื่องจักรและเครื่องมือที่ซับซ้อน ทำงานที่ต้องใช้ความอดทนไม่สูงมาก เช่น งานตรวจสอบชิ้นงาน
	- NC 1 / Operator 1 / Craftsmen 1	- ทำงานง่ายๆ และใช้เครื่องมือเครื่องจักรพื้นฐาน สามารถเขียนและตีความพิมพ์เขียวอย่างง่ายๆ ทำงานที่ซ้ำๆ มีความสามารถคำนวณ ประมาณการ และสามารถทำ Preventive Maintenance อย่างง่าย ๆ ได้
สิงคโปร์	- Master Craftsmen และ Para Professional Level	- NTC 1 (National Training Certificate)
	- ระดับแรงงานทักษะ	- NTC 2 (National Training Certificate Engineering) และ Certificate in Business Studies (CBS)
	- ระดับทักษะพื้นฐานทั่วไป เมื่อแรกเข้า	- NTC 3, Certificate in Office Skills (COS), Certificate in Service Skills (SSS)
เวียดนาม	- ระดับ 7	- ทักษะสูง 3
	- ระดับ 6	- ทักษะสูง 2
	- ระดับ 5	- ทักษะสูง 1
	- ระดับ 4	- ทักษะ 2
	- ระดับ 3	- ทักษะ 1
	- ระดับ 2	- กึ่งทักษะ 2
	- ระดับ 1	- ไม่มีทักษะ 1 (ยังไม่ได้รับการฝึกอบรม)

ที่มา: เอกสารประกอบ International Conference Corporate HRD and Skills Development for Employment: Scope and Strategic, Final Report. 24-26 November 2008, Bali; Indonesia. จัดโดย UNESCO-UNEVOC/SEAMEO VOCTECH, Table 1 หน้า 26-29

บทที่ 8

ผลกระทบของการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการพัฒนากำลังคนของประเทศ

8.1 กรณีศึกษาผลกระทบของการรวมตัวเป็นสหภาพยุโรป (European Union: EU)

สหภาพยุโรปก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2535 ปัจจุบันประกอบด้วยสมาชิกทั้งสิ้น 27 ประเทศ ซึ่งจุดประสงค์ของการรวมกลุ่มนั้นมีส่วนคล้ายคลึงกับการรวมกลุ่มของประชาคมอาเซียน คือ เพื่อความเป็นหนึ่งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมและเสริมสร้างความมั่นคงของภูมิภาค ตัวอย่างที่สำคัญของความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปในการที่จะแก้ปัญหาหลากหลายมิติในระยะยาวที่ประเทศต่างๆ ในสหภาพกำลังเผชิญอยู่ร่วมกัน ได้แก่ การสร้างเอกภาพของตลาดยุโรป (The Single European Market Project 1985-1992) การสร้างสหภาพทางเศรษฐกิจและการเงิน (The Economic and Monetary Union) และยุทธศาสตร์ลิสบอน (Lisbon Strategy)

ในการพัฒนาการศึกษาและการวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้น จากเดิมที่ประเทศสมาชิกพยายามหลีกเลี่ยงเพราะแต่ละประเทศต่างกลัวการสูญเสียอัตลักษณ์ของตนเองนั้น ปัจจุบันประชาคมยุโรปกลับหันมาเน้นย้ำและส่งเสริมการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศสมาชิกให้เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ในวงการอุดมศึกษา ประเทศสมาชิกและภาคประชาสังคมต่างตื่นตัวและกังวลเป็นอย่างมากต่อผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโดยหลากหลายองค์กรในสหภาพยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (The Organization for Economic Cooperation and Development: OECD) กระบวนการที่ทำให้ระบบการศึกษาใน

ประเทศสหภาพยุโรปเป็นไปในรูปแบบเดียวกันมีจุดเริ่มต้นมาจากปฏิญญาโบโลญญา¹ (The Bologna Declaration) ในปี พ.ศ. 2542 และพัฒนาเรื่อยมาผ่านการประชุมเพิ่มเติมอีกหลายครั้ง อาทิ ที่ Prague ในปี พ.ศ. 2543 ที่ Berlin ในปี พ.ศ. 2546 ที่ Bergen ในปี พ.ศ. 2548 ที่ London ในปี พ.ศ. 2551 และที่ Leuven ในปี พ.ศ. 2552 ตามลำดับผลของปฏิญญาโบโลญญา ก่อให้เกิดความคิดริเริ่มใหม่ๆ หลายประการ ได้แก่ 1) การยอมรับระบบคุณวุฒิที่เข้าใจได้ง่ายและเปรียบเทียบกันได้ ด้วยเหตุนี้ระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาแบบ 3 ระบบ (Three-cycle System of Higher Education Degree Qualification) จึงได้รับการออกแบบขึ้นมา โดยแต่ละระดับการศึกษาที่สำเร็จจะเป็นเงื่อนไขสำคัญในการที่ผู้เรียนจะก้าวเข้าไปสู่ระดับการศึกษาที่สูงขึ้นภายในสามระดับดังกล่าว ระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาแบบ 3 ระบบ ประกอบด้วยระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก ซึ่งแต่ละระดับการศึกษาจะใช้ระยะเวลาในการศึกษา 2-3 ปี 2) ความพยายามในการสร้างระบบเทียบโอนหน่วยกิตแบบยุโรป (The European Credits Transfer System: ECTS) 3) การส่งเสริมการเคลื่อนย้ายแลกเปลี่ยนของนักศึกษา อาจารย์และนักวิจัย และ 4) การสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษาในสหภาพยุโรป ซึ่ง The European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA) ได้รับการยอมรับว่าเป็นเครือข่ายความร่วมมือทางภูมิภาคที่เก่าแก่ที่สุดและกระตือรือร้นมากที่สุดในสหภาพยุโรป ในปัจจุบันระบบการประกันคุณภาพครอบคลุมทั้งการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอกเหนือสิ่งอื่นใด โบโลญญาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกระบวนทัศน์ทางการศึกษาไปสู่การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการวัดผลทางการศึกษาบนพื้นฐานของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และศักยภาพของผู้เรียน (Bjørnåvold & Mouillour, 2009; Capano & Piattoni, 2011; Luchinskaya & Ovchynnikova, 2011; and Raygvargers, 2011)

¹ ปฏิญญาโบโลญญา ได้รับการยอมรับว่าเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่สำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับสหภาพยุโรปทั้งในมิติด้านการพัฒนาภูมิปัญญา วัฒนธรรม สังคม ตลอดจนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญในการก่อตั้งเขตการอุดมศึกษายุโรป (European Higher Education Area: EHEA) ภายในปี พ.ศ. 2553 และส่งเสริมให้ทั่วโลกยอมรับระบบการศึกษาของยุโรป แรกเริ่มนั้นปฏิญญาโบโลญญา มีประเทศสมาชิกเข้าร่วม 29 ประเทศ และขยายเรื่อยมาจนปัจจุบันมีประเทศสมาชิกมากถึง 48 ประเทศ ครอบคลุมถึงอดีตประเทศสังคมนิยมในยุโรปและระบบการศึกษาทั้งสองระบบในเบลเยียมและสหราชอาณาจักร ความจริงแล้วปฏิญญาโบโลญญา ไม่ใช่สิ่งที่มีผลบังคับผูกพันด้วยกฎหมายหรือเป็นการริเริ่มโดยสหภาพยุโรปเอง หากแต่ประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมปฏิญญาโบโลญญาเป็นประเทศสมาชิกของสมาคมยุโรป (Council of Europe) ด้วย สหภาพยุโรปจึงมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการและพัฒนาข้อปฏิบัติตามกระบวนการโบโลญญา (Bologna process)

สหภาพยุโรปเชื่อว่าคุณภาพการศึกษานั้นเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาและเสริมสร้างขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้นการศึกษาในระบบ การอบรมและการศึกษาหลังจากภาคบังคับ (Post-initial Education) เป็นเครื่องมือในการเตรียมพร้อมแก่นักเรียน แรงงานหรือผู้ที่กำลังหางานสุโลกของการทำงาน โดยมีตัวอย่างหน่วยงาน/โครงการที่ช่วยในการเตรียมความพร้อมดังกล่าวตามตารางที่ 8.1

ตารางที่ 8.1 หน่วยงาน/โครงการในการเพิ่มศักยภาพทางด้านแรงงานในด้านการศึกษา ฝึกอบรมและวิจัยในสหภาพยุโรป

หน่วยงาน/โครงการ	รายละเอียด
Erasmus	เป็นสถาบันการศึกษาที่ริเริ่มระบบเทียบโอนหน่วยกิตแบบยุโรป (The European Credits Transfer System: ECTS) เพื่อเปิดโอกาสให้เกิดระบบเชื่อมโยงระหว่างมหาวิทยาลัยในทวีปยุโรป โดยผ่านนักเรียนและพนักงานที่ทำงานในสถาบันการศึกษา
Lingua	ส่งเสริมการศึกษาภาษาในประเทศเพื่อนบ้าน โดยการสนับสนุนหลักสูตรและการอบรมสำหรับครูผู้สอนและยังสนับสนุนให้เรียนภาษาต่างๆ โดยมหาวิทยาลัยและสถานประกอบการ นอกจากนี้ยังสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความรู้ทางด้านอาชีวศึกษาแก่คนรุ่นใหม่อีกด้วย
Youth for Europe	ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลแก่เยาวชนในด้านกิจกรรมต่างๆ ที่นอกเหนือจากชั้นเรียน
Petra	ส่งเสริมภาพรวมในมิติด้านอาชีวศึกษาแก่คนรุ่นใหม่ ซึ่งรวมถึงผู้ที่กำลังหางานและผู้ที่มิ้งานทำ โดยการอบรมเพื่อเพิ่มประสบการณ์แก่คนเหล่านั้นผ่านการเชื่อมโยงระบบแนะแนวในด้านวิชาชีพ
Comett	ส่งเสริมการฝึกงานหรือสหกิจศึกษาโดยเน้นในสาขาเทคโนโลยีขั้นสูง
Leonardo da Vinci	ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมระบบการศึกษาต่อเนื่องและระบบการอบรมใน EU

ที่มา: Chandra Shah and Michael Long (2007), Labour Mobility and Mutual Recognition of Skills and Qualification : European Union and Australia/New Zealand, Monash University Center for the Economic of Education and Training, Working Paper No. 65, May 2007.

สำหรับการพัฒนาตลาดแรงงานหนึ่งในผลของการรวมกลุ่มนั้นก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายในภูมิภาค โดยแรงงานที่เป็นประชาชนของประเทศสมาชิกมีสิทธิเท่าเทียมกัน ในด้านการทำงานและสวัสดิการที่ได้รับ ดังนั้นปัจจัยเร่งด่วนที่สหภาพยุโรปให้ความสำคัญในการเคลื่อนย้ายแรงงานนั้นคือ การลดข้อจำกัดที่มีต่อการเคลื่อนย้ายแรงงาน ตลอดจนค่าแรงและทักษะของแรงงานจะต้องมีความสัมพันธ์กัน ปัจจุบันเป้าหมายที่จะสร้างการจ้างงานที่มีลักษณะยืดหยุ่นและมั่นคง (Flexicurity of Employment) เริ่มเป็นรูปธรรมจากการกำหนดยุทธศาสตร์การจ้างงานภายใต้กรอบประชาคมยุโรป (European Employment Strategy: EES) และมีการผลักดันเพิ่มเติมภายใต้ยุทธศาสตร์ลิสบอน (Lisbon Strategy) ในปี พ.ศ. 2543 ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ยุทธศาสตร์ลิสบอนเพื่อความเจริญก้าวหน้าและขยายการจ้างงานในสหภาพยุโรป ระหว่างปี พ.ศ. 2548-2550 (The Lisbon Strategy for Growth and Jobs 2005-2007) และการจัดทำแผนประชาคมยุโรป พ.ศ. 2563 (Europe 2020) เป็นการริเริ่มครั้งสำคัญในการสร้างรูปแบบระบบเศรษฐกิจที่เน้นหลักธรรมาภิบาล (Economic Governance) ในยุโรปในทศวรรษที่ผ่านมา (Borrás & Radaelli, 2011; Carter et al, 2010; Capano & Piattoni, 2011; and Gwiazda, 2011)

วาระงานและความยั่งยืน (The Growth and Jobs Agenda) เกิดจากการบูรณาการแนวคิดสำคัญ ได้แก่ (Borrás & Radaelli, 2011; Gwiazda, 2011)

1. การสร้างความยืดหยุ่นและความน่าเชื่อถือของสัญญาจ้างงาน
2. การสร้างยุทธศาสตร์ที่เข้มแข็งเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อสร้างความมั่นใจว่ากำลังแรงงานมีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะปรับตัวในตลาดแรงงานและมีโอกาสได้รับการจ้างงานที่สูงขึ้น
3. การมีนโยบายที่มีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือแรงงานในช่วงการเปลี่ยนจากงานหนึ่งไปสู่อีกงานหนึ่ง
4. การมีระบบประกันสังคมที่ทันสมัยที่พร้อมจะให้เงินสนับสนุนที่พอเพียง ส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานและอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายของแรงงานในตลาดแรงงาน

เพื่อสร้างให้เกิดมาตรฐานร่วมกัน ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2551 สภายุโรป (The European Parliament) จึงประกาศรับข้อเสนอแนะเพื่อการจัดทำกรอบคุณวุฒิแห่งยุโรป (European Qualification Framework: EQF) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกาศฉบับนี้ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมความโปร่งใสในการออกคุณวุฒิและการเคลื่อนย้ายของแรงงานระหว่างประเทศสมาชิกในสหภาพผ่านการศึกษารูปแบบทั้งทางสายวิชาการและอาชีวศึกษา ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจนถึงระดับปริญญาเอก การริเริ่มระบบ EQF นี้เป็นพื้นฐานที่สำคัญของความปรารถนาที่สูงขึ้นของสหภาพยุโรปในการสะสมและเทียบโอนหน่วยกิตในทุกประเภทของคุณวุฒิการศึกษา หรือที่รู้จักกันในนามของระบบ

หน่วยกิตยุโรปสำหรับอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม (The European Credit Systems for Vocational Education and Training: ECVET) เพื่อที่จะให้บรรลุเป้าหมายในการนำนโยบายไปสู่ภาคปฏิบัติอย่างสมบูรณ์ภายในปี พ.ศ. 2554 นี้ แต่ละประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป จำเป็นที่จะต้องพัฒนากรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualification Framework: NQF) ซึ่งบรรยายคุณลักษณะของคุณวุฒิต่างๆ ในรูปของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ และเชื่อมโยงกรอบคุณวุฒิแห่งชาตินี้ให้สอดคล้องกับ EQF ผ่านทางการควบคุมและตรวจสอบโดย A European Peer Group of National Experts เพื่อให้มั่นใจว่า NQF นั้นได้รับการพัฒนาบนพื้นฐานของความไว้วางใจซึ่งกันและกัน (Mutual Trust) ระหว่างประเทศสมาชิก (Brockmann et al, 2009)

NQF นั้นได้รับอิทธิพลเป็นอย่างมากจากกระแสโลกวิวัฒน์และกระแสนานาชาติของการอาชีวศึกษาและความสำคัญของ NQF ในระดับนานาชาตินั้นทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศสมาชิกของ The European Training Foundation (ETF) ในหลายๆ ประเทศ NQF มีบทบาทมากกว่าการเป็นแค่เครื่องมือในการจำแนกคุณวุฒิ หากแต่เป็นวิสัยทัศน์ที่มุ่งหวังจะกำหนดนิยามใหม่ให้แก่ความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันของคุณวุฒิต่างๆ ในกระบวนการปฏิรูปอาชีวศึกษา ดังนั้นเอกสารต่างๆ ของทางรัฐบาลที่กล่าวถึง NQF จึงเน้นย้ำถึง 1) ความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานของระบบการศึกษาอาชีวศึกษา 2) การสร้างระบบเชื่อมต่อที่มีประสิทธิภาพระหว่างการศึกษาอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา 3) การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพและความยืดหยุ่นของระบบอาชีวศึกษา และ 4) การเปลี่ยนจากระบบอาชีวศึกษาที่เน้นปัจจัยนำเข้า (Input) ไปสู่ระบบที่เน้นผลสัมฤทธิ์ (Outcome) (Chakroun, 2010)

8.1.1 ประโยชน์และความคืบหน้าของการรวมเป็นสหภาพยุโรป

1. ผลของการเปิดเขตการค้าเสรีนั้น ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีภายในภูมิภาค ซึ่งเกิดผลดีต่อประเทศสมาชิกในแง่ที่ว่าแรงงานเหล่านั้นสามารถที่จะปิดช่องว่างในการขาดแคลนอุปทานแรงงานในประเทศสมาชิก เพิ่มผลผลิตมวลรวมของประเทศจากการส่งเงินกลับไปยังประเทศต้นทาง นอกจากนี้ประเทศปลายทางนั้นมีโอกาสที่จะคัดเลือกแรงงานที่ดีและมีทักษะสูงมาทำงานจากประเทศต้นทางต่างๆ ได้ ซึ่งแน่นอนว่าหากประเทศมีแรงงานที่มีทักษะสูง อาทิ นักวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและนักวิจัยในประเทศเป็นจำนวนมากจะนำมาซึ่งการพัฒนานวัตกรรม ก่อให้เกิดการสร้างฐานความรู้ที่ดีและส่งผลให้ประเทศมีผลิตภาพที่สูงขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าประเทศสมาชิก อาทิ เยอรมัน มีการเสนอการออกวีซ่าถาวร (Green Card) เพื่อเป็นมาตรการดึงดูดแรงงานทักษะสูงให้มาทำงานในประเทศนี้มากขึ้น

2. นักวิชาการโดยทั่วไปเชื่อมั่นว่า NQF สามารถอำนวยความสะดวกในการปฏิรูประบบการศึกษาในวงกว้างและสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วนของสังคมมีโอกาสร่วมกันพัฒนาระบบคุณวุฒิและกำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่คาดหวัง จึงทำให้ระบบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีวศึกษาสามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานได้ดียิ่งขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทั้งฝ่ายนายจ้างและลูกจ้าง ประกอบกับการแสดงบทบาทและความรับผิดชอบของสถาบันการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ความเชื่อมั่นต่อความร่วมมือในการปฏิรูปการศึกษาโดยรวมสูงขึ้น และทำให้ประเด็นย่อยต่างๆ ของการปฏิรูปการศึกษา เช่น เรื่องมาตรฐานการศึกษา การปรับปรุงหลักสูตรและการวัดผลทางการศึกษาได้มีการบูรณาการภายใต้กรอบการปฏิรูปการศึกษาที่เป็นองค์รวมมากขึ้น (Chakroun, 2010) ในส่วนของ EQF เป็นที่สันนิษฐานโดยทั่วไปว่า EQF จะสร้างความโปร่งใสในเรื่องของคุณวุฒิทางการศึกษาต่างๆ ทั้งทั้งยุโรปด้วยการอธิบายคุณสมบัติของคุณวุฒิต่างๆ ในรูปของการกำหนดระดับการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ (Cort, 2010) ยิ่งไปกว่านั้น Castejon et al (2011) รายงานว่าในหลายๆ ประเทศสมาชิกของ European Training Foundation (ETF) การปฏิรูปการศึกษารั้งนี้ก่อให้เกิดความตื่นตัวในด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education) ซึ่งแต่เดิมนั้นถือได้ว่าเป็นเรื่องที่ประเทศสมาชิกค่อนข้างละเลย

3. ความสำเร็จของระบบคุณวุฒิโบโลญญา (Bologna Degree System) สามารถวัดได้จากร้อยละของนักศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาเอก ที่เข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ผลการศึกษาของ Raygvargers (2011) พบว่าในปี พ.ศ. 2552 นักศึกษาเกือบทุกคนในร้อยละ 85 ของประเทศที่เข้าร่วมในข้อปฏิบัติตามสนธิสัญญาโบโลญญา ได้มีโอกาสเข้าเรียนในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทเพิ่มขึ้น จากเดิมที่มีเพียงแค่ในร้อยละ 71 ของประเทศที่เข้าร่วมทั้งหมดในปี พ.ศ. 2550 กล่าวคือ 42 ประเทศจากทั้งหมด 48 ประเทศสมาชิกอนุญาตให้นักศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้วถือว่ามีความสัมพันธ์เพียงพอที่จะสามารถสมัครเข้าเรียนต่อในระดับปริญญาโทได้โดยไม่ต้องมีการสอบเพิ่มเติมหรือกำหนดให้นักศึกษาต้องมีประสบการณ์ในการทำงานเพิ่มเติม ในด้านปริญญาเอกมีความก้าวหน้าขึ้นมากหลายมหาวิทยาลัยขยายการจัดการศึกษาจนถึงระดับปริญญาเอกมากยิ่งขึ้น

4. ในด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา งานวิจัยของ Carter et al. (2010) พิสูจน์ให้เห็นว่าการดำเนินการตาม ข้อปฏิบัติตามสนธิสัญญาโบโลญญาในระดับปริญญาเอกมีส่วนช่วยในการเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่นักศึกษา การเปิดโอกาสให้นักศึกษาสามารถเทียบโอนหน่วยกิตเพื่อไปเรียนยังมหาวิทยาลัยต่างประเทศ การสร้างมาตรฐานของระบบหน่วยกิต และการสนับสนุน Best Practice เป็นการช่วยพัฒนาศักยภาพที่สำคัญให้ทั้งแก่ตัวนักศึกษาและสถาบัน นอกจากนี้ปฏิญญาโบโลญญา เป็นประโยชน์มากต่อสถาบันการศึกษา

ในการที่จะทบทวนวิธีการสอนในระดับปริญญาเอกเพราะข้อปฏิบัติตามกระบวนการโบโลญญา ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเฉพาะโครงสร้างนโยบายที่เน้นการสั่งงานจากบนลงล่าง (A Top-down Policy Framework) แต่ว่าคำนึงถึงการปฏิบัติจริงในระดับภาคปฏิบัติ (Bottom-up Practice) ซึ่ง การเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดขึ้น ในบริบทของประเทศสเปน Elias (2010) รายงานว่าแม้ว่าจะมีความวุ่นวายอันเกิดจากการประท้วงของนักศึกษาที่ไม่เห็นด้วยแต่ข้อปฏิบัติตามสนธิสัญญา โบโลญญา (Bologna Process) ได้ก่อให้เกิดผลดีเป็นอย่างมากในการส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น 1) ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีเพิ่มขึ้นระหว่างนักศึกษาผู้มีโอกาสร่วมกิจกรรมที่มีบทบาทต่อการดำเนินงานของทางมหาวิทยาลัยมากขึ้น 2) ผลสะท้อนกลับที่ทั้งอาจารย์และนักศึกษา ให้แก่กันและกันมีมากขึ้น และ 3) นักศึกษามีความภูมิใจในการเป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและมีความเข้าใจในตนเองอย่างถ่องแท้ยิ่งขึ้น

5. การเคลื่อนย้ายของนักศึกษาอย่างเสรีภายในสหภาพยุโรปถือเป็นหัวใจสำคัญของข้อปฏิบัติตามคำประกาศโบโลญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเคลื่อนย้ายของนักศึกษา ออกจากประเทศหนึ่งไปเรียนยังอีกประเทศหนึ่ง สหภาพยุโรปได้มีมาตรการหลากหลายที่จะ ส่งเสริมให้เกิดการเคลื่อนย้ายดังกล่าว เกือบทุกประเทศที่เข้ามามีส่วนร่วมในโปรแกรม การเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งยุโรป (The EU Lifelong Learning Programme) ได้รับการสนับสนุน ทุน Erasmus เพิ่มเติมนอกเหนือจากงบประมาณที่แต่ละประเทศและแต่ละสถาบันอุดมศึกษา มีอยู่แล้ว บางประเทศกล่าวอย่างชัดเจนว่า ทุนนี้จะได้รับการจัดสรรอย่างดีที่สุดเพื่อให้นักศึกษา ที่มีฐานะยากจนสามารถข้ามไปเรียนยังต่างประเทศได้ ส่วนบางประเทศตัดสินใจที่จะให้ การสนับสนุนการเคลื่อนย้ายของนักศึกษาระดับปริญญาเอกมากที่สุด บางประเทศกล่าวว่า การขาดเงินสนับสนุนไม่ใช่ปัจจัยหลักที่เป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนย้ายของนักศึกษาหากแต่ เป็นการขาดความสามารถในการรณรงค์และเชิญชวนให้นักศึกษาข้ามไปเรียนยังประเทศอื่น เป็นเวลาอย่างน้อยหนึ่งภาคการศึกษา นอกจากนี้เพื่อที่จะดึงดูดให้นักศึกษาต่างชาติเข้ามา เรียนในประเทศของตน หลายๆ ประเทศขยายการเปิดหลักสูตรที่ใช้ภาษาอังกฤษและมีการ สอนเสริมภาษาท้องถิ่นให้แก่นักศึกษาต่างชาติควบคู่ไปกับการให้ทุนสนับสนุนหรืออำนวยความสะดวกด้านที่พักแก่นักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียน เหลือสิ่งอื่นใด เพื่อเป็นการสนับสนุน การเคลื่อนย้ายของอาจารย์ หลายๆ ประเทศวางแผนที่จะนำรวมชั่วโมงที่อาจารย์ไปสอนยัง มหาวิทยาลัยต่างประเทศเข้ากับชั่วโมงที่สอนในประเทศด้วย

8.1.2 ผลกระทบทางลบของประชาคมยุโรปและปัญหาที่สหภาพยุโรปกำลังเผชิญอยู่

1. ระบบการเคลื่อนย้ายแรงงานส่วนใหญ่เน้นมุ่งเน้นไปที่แรงงานที่ใช้ทักษะ (Skilled-labour) และแรงงานที่มีทักษะสูง (High-skilled Labour) เห็นได้จากกลไกการเพิ่มศักยภาพแรงงานทั้งในด้านการศึกษาและการอบรมที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงแล้วแม้ว่าประเทศปลายทางจะได้รับประโยชน์จากการเคลื่อนย้ายแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานที่มีทักษะสูง การเคลื่อนย้ายแรงงานดังกล่าวไม่ได้เอื้อประโยชน์ในกลุ่มแรงงานทุกอาชีพอย่างแท้จริงเนื่องจากมีข้อจำกัดจากประเทศปลายทาง ซึ่งข้อจำกัดดังกล่าวขัดแย้งกับหลักการของสหภาพยุโรปที่ว่า การเคลื่อนย้ายแรงงานนั้นสามารถทำได้โดยไม่มีข้อจำกัด โดยรัฐบาลของประเทศต่างๆ นั้นมักขาดมาตรการและกฎระเบียบเพื่อคัดกรองแรงงานเข้ามาทำงานในประเทศปลายทาง โดยใช้วิธีการต่างๆ อาทิ การออกกฎหมายหรือข้อกำหนดอย่างเจียบๆ ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะ เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างประเทศและมักใช้กลยุทธ์เหล่านี้ในการป้องกันการเข้ามาทำงานของคนต่างชาติ

2. อุปสรรคสำคัญในการนำแนวคิดในเรื่องของความไว้วางใจซึ่งกันและกัน (Mutual Trust) ไปใช้ในการดำเนินการเรื่อง EQF ในระดับนานาชาติ คือ การที่แต่ละรัฐชาติ (Nation State) รู้สึกยากลำบากที่จะไว้วางใจซึ่งกันและกันเนื่องจากมีค่านิยมและประสบการณ์ที่แตกต่างกันในระบบการรับรองคุณวุฒิ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างประเทศที่มีระบบอาชีวศึกษาที่แตกต่างกัน งานวิจัยมากมายค้นพบว่าการร่างคุณลักษณะของคุณวุฒิโดยคำนึงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ก่อให้เกิดปัญหาสำคัญ คือ ความเข้าใจที่ต่างกันในแต่ละประเทศเกี่ยวกับค่านิยมของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Learning Outcome) ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และความสามารถ (capability) (Brockmann et al., 2009; Cort, 2010) จากการทบทวนนโยบายและงานวิจัยต่างๆ ในประเทศที่มีกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ Young (2008) ยืนยันว่ากรอบคุณวุฒิ มักได้รับการคัดค้าน ส่วนหนึ่งมาจากประเด็นบางอย่างอันเกี่ยวเนื่องกับกรอบคุณวุฒิ เช่น การรับรองการเรียนรู้ที่มีมาก่อน (Accreditation of Prior Learning) ไม่สามารถเป็นจริงได้ในทางปฏิบัติ ยิ่งไปกว่านั้น NQF อาจกลายเป็นกระบวนการที่คล้ายคลึงกับระบบราชการ ลื่นเป็ลืองและเน้นไปที่เอกสารมากเกินไปที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าการพัฒนา NQF แท้ที่จริงแล้ว เป็นกระบวนการทางการเมืองที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งและขาดความเป็นกลาง ประเทศกำลังพัฒนามีแนวโน้มที่จะเร่งปฏิรูปภาครัฐโดยรับเอานวัตกรรมที่ก้าวหน้าที่สุดจากประเทศที่พัฒนาแล้ว นำไปสู่การยืมโครงสร้างหลักการและนโยบายต่างๆ มาจากประเทศดังกล่าวโดยมีผลประโยชน์ทางการเมืองอยู่เบื้องหลังนอกเหนือจากผลประโยชน์ทางการศึกษา (Castejon et al., 2011)

3. ในด้านผลกระทบต่อการบริหารจัดการทางการศึกษา ในประเทศสเปน นักศึกษาเริ่มรู้สึกว่าคุณต้องสูญเสียผลประโยชน์บางอย่างอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ แต่คุณภาพของการศึกษายังไม่อยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ ในขณะที่เดียวกันคณาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัยเองก็มีความกังวลหลายประการเมื่ออุดมศึกษาของประเทศต้องเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเขตการอุดมศึกษายุโรป (EHEA) อีกยังขาดความชัดเจนว่ามหาวิทยาลัยจะได้รับการสนับสนุนทางการเงินยาวนานเพียงพอที่จะดำเนินการจนสำเร็จ นอกจากนี้ การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอาจทำได้ยากลำบากเนื่องจากอาจารย์แต่ละท่านมีคาบสอนมากและขนาดของชั้นเรียนก็ใหญ่มีนักเรียนต่อห้องมาก ขณะเดียวกันมีการปฏิรูปที่ตามมาหลายอย่างในช่วงเวลานั้น ก่อให้เกิดการขาดการประสานงานที่มีประสิทธิภาพและวิธีการที่ชัดเจนในการนำนโยบายไปสู่ภาคปฏิบัติ (Elias, 2010)

4. แม้ว่าความยืดหยุ่นและความมั่นคงในการจ้างงาน (Flexicurity of Employment) ในยุทธศาสตร์ลิสบอน (Lisbon Strategy) จะได้รับการกล่าวเน้นย้ำเป็นอย่างมากในยุทธศาสตร์ส่งเสริมการจ้างงานของสหภาพยุโรปและแต่ละประเทศสมาชิก งานวิจัยของ Gwiazda (2011) กลับพบว่ามีอุปสรรคหลายประการในการรับนโยบายไปปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น ในประเทศอิตาลีและโปแลนด์ อุปสรรคสำคัญได้แก่การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง กล่าวคือการขาดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติตามนโยบายมักจะเกิดขึ้นในช่วงที่พรรคการเมืองที่ขึ้นมาใช้อำนาจมีแนวคิดอนุรักษ์นิยมและไม่เห็นด้วยกับการรวมตัวเป็นสหภาพยุโรป (Euro-scepticism)

5. เอกสารรายงานของแต่ละประเทศในปี พ.ศ. 2552 ยังแสดงให้เห็นถึงทัศนคติเชิงบวกต่อสถานการณ์การมีงานทำของบัณฑิต และมองว่าความผันผวนทางเศรษฐกิจต่างหากที่ส่งผลต่อตลาดแรงงานมากกว่าความพยายามของสถาบันอุดมศึกษาในการส่งเสริมการมีงานทำให้แก่บัณฑิต อีกทั้งยังพบว่าในหลายประเทศยังขาดฐานข้อมูลสถิติการมีงานทำของบัณฑิตที่สมบูรณ์เพียงพอและเป็นประโยชน์ต่อการเปรียบเทียบระหว่างประเทศใน EHEA บางประเทศอธิบายว่าประเทศของตนไม่สามารถที่จะจัดทำฐานข้อมูลได้ทันเนื่องจากระบบการศึกษาโบลญญา (Bologna Three-cycle Degree System) เพิ่งเริ่มใช้ได้ไม่นานและยังไม่มีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากระบบอุดมศึกษาแบบใหม่ดังกล่าว ทั้งนี้ และทั้งนั้น อาจกล่าวได้ว่าระเบียบวิธีปฏิบัติในการจ้างงานของแต่ละประเทศมีความสำคัญต่อการมีงานทำของบัณฑิตมากเท่าเทียมกับประสิทธิภาพของประเทศในการปฏิรูปการศึกษาตามคำประกาศโบลญญา (Raygvargers, 2011)

6. The European Standards and Guidelines (ESG) สำหรับการประกันคุณภาพภายในได้ถูกละเลยจากหลายๆ ประเทศ น่าแปลกใจเป็นอย่างยิ่งว่ามีเพียง 28 ประเทศจาก 48 ประเทศที่ได้ทบทวนระบบการประกันคุณภาพของตนให้สอดคล้องกับ ESG สิ่งเหล่านี้

สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องพยายามเร่งรัดให้สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ให้ความสำคัญต่อมาตรการการประกันคุณภาพภายในมากยิ่งขึ้น (Raygvargers, 2011)

7. กระบวนการโบโลญญา ได้ช่วยเพิ่มพูนความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างประเทศต่างๆ ในยุโรป รวมถึงองค์กรต่างๆ และสถาบันอุดมศึกษานอกสหภาพยุโรป แม้ว่าหลายๆ ประเทศรายงานว่าประเทศของตนได้ประชาสัมพันธ์ระบบอุดมศึกษาของตนไปทั่วโลก แต่การประชาสัมพันธ์ในนามของเขตเสรีทางการศึกษาแห่งสหภาพยุโรปหรือ EHEA ยังคงค่อนข้างจำกัด (Raygvargers, 2011)

8. ข้อปฏิบัติตามกระบวนการโบโลญญา ถูกมองว่าเน้นย้ำเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ กล่าวคือ ให้ความสำคัญแก่ชั่วโมงเรียนมากกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เพราะให้นิยามของหน่วยกิต (Credit) ไปที่ชั่วโมงที่ใช้ในการเรียนแทนที่ผลผลิตที่ได้จากการเรียนนั้น สิ่งนี้ก่อให้เกิดความกังวลว่า กระบวนการทำให้เป็นมาตรฐานเดียว (Standardization) อาจทำลายความเป็นเลิศของระบบอุดมศึกษาแม้ว่าหน่วยกิตจะบอกเป็นนัยถึงผลผลิตหรือปริมาณงานที่คาดคะเนได้ของบัณฑิต ดังนั้นความท้าทายที่สหภาพยุโรปกำลังเผชิญไม่ใช่อยู่ที่การปรับเปลี่ยนเชิงโครงสร้าง แต่คือการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการเรียนการสอนจากเดิมที่เน้นย้ำทฤษฎีมากเกินไป ไปสู่การเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่เน้นการพัฒนาศักยภาพและทักษะของผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม (Carter et al, 2010)

9. ข้อคัดค้านและอุปสรรคในการนำข้อปฏิบัติตามกระบวนการโบโลญญา ไปปฏิบัติในการศึกษาวิชาแพทย์ จำแนกได้สองประเด็นคือ 1) การศึกษาวิชาแพทย์นั้นได้ถูกควบคุมเพียงพอแล้วด้วยมาตรฐานและกฎระเบียบต่างๆ ทั้งในระดับสถาบันการศึกษาและในระดับประเทศ กระบวนการเทียบโอนผลการเรียนโดยสหภาพยุโรปเป็นสิ่งไม่จำเป็น 2) ระบบการศึกษาอุดมศึกษา 3 ระบบ (The Three Cycle Model) จะทำให้มีบัณฑิตจำนวนมากสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาแพทย์ภายหลังการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นระยะเวลาสามปี ในขณะที่เส้นทางสำหรับการประกอบอาชีพของพวกเขายังไม่ชัดเจน เพราะว่าบัณฑิตจำเป็นที่จะต้องศึกษาต่อระดับปริญญาโทหรือศึกษาจนครบห้าปีก่อนที่จะได้ไปประกอบวิชาชีพแพทย์ ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสงสัยว่าทำไมบัณฑิตเหล่านั้นไม่ประสงค์ที่จะศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ยิ่งไปกว่านั้นหลักสูตรปริญญาตรีวิชาแพทย์เป็นเวลา 3 ปีนั้นจะทำให้การศึกษาวินิจฉัยโดยรวมขาดความต่อเนื่อง เป็นการทำลายคุณภาพการเรียนการสอนและการประเมินผลโดยเฉพาะอย่างยิ่งในมหาวิทยาลัยทางการแพทย์ชั้นนำในยุโรปที่ได้รับการยอมรับเป็นอย่างสูงในรอบ 15 ปีที่ผ่านมา (Cumming, 2010)

10. การมีส่วนร่วมของนายจ้างในการพัฒนาอุดมศึกษายังไม่เข้มแข็งเพียงพอ การมีส่วนร่วมของนายจ้างยังจำกัดอยู่ในเรื่องของการพัฒนาหลักสูตร แต่การประกันคุณภาพการศึกษาและการบริหารอุดมศึกษายังค่อนข้างจำกัด (Raygvargers, 2011)

8.1.3 บทเรียนและข้อเสนอแนะต่อประชาคมอาเซียน

1. ผลจากโครงการพัฒนาแรงงานต่าง ๆ นั้น อาจก่อให้เกิดการหลั่งไหลในการเคลื่อนย้ายแรงงาน นอกจากนี้ ยังมีแนวโน้มเกิดการย้ายถิ่นแบบลูกโซ่ (Chain Migration) ซึ่งหากมองในเชิงเศรษฐกิจแล้วนั้นพบว่า การเคลื่อนย้ายแรงงานนั้นทำให้ไม่สามารถคาดการณ์สถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมได้ และผลลัพธ์จากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจนั้นอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อเนื่องในด้านสังคม

2. นโยบายที่ต้องการเติมเต็มความต้องการแรงงานอย่างเร่งด่วน (Step-go Policy) นั้นอาจบรรเทาปัญหาความต้องการแรงงานได้เพียงช่วงระยะเวลาสั้นเท่านั้น ในขณะที่การเตรียมความพร้อมด้านทุนมนุษย์นั้นเป็นหลักประกันอย่างยั่งยืนในระยะยาวแต่จำเป็นต้องใช้เวลา

3. นโยบายของรัฐบาลส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเป็นอย่างมาก ซึ่งหากรัฐบาลมีนโยบายที่มีประสิทธิภาพและมีความชัดเจนแล้ว การเคลื่อนย้ายแรงงานจะก่อให้เกิดประโยชน์จากเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก

4. เนื่องจากระบบการศึกษาของในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันมากในทางปฏิบัตินั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน แม้ว่าอาจเป็นสิ่งที่ค่อนข้างยากของแต่ละประเทศก็ตาม

5. การสร้างระบบคุณวุฒิวิชาชีพกลางนั้นเป็นสิ่งที่ดีที่จะช่วยกำหนดมาตรฐานแรงงานผ่านระบบการศึกษาให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน แต่ว่าการสร้างระบบคุณวุฒิวิชาชีพนั้นเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลา และต้องอาศัยการสนับสนุนเชิงนโยบาย ตลอดจนความเห็นพ้องต้องกันและการประสานงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด อีกทั้งต้องมีการวิเคราะห์ การเรียนรู้ ตลอดจนการให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพร่วมกันระหว่างประเทศต่าง ๆ เพื่อให้กรอบคุณวุฒิวิชาชีพสามารถตอบสนองความต้องการได้ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ (Castejon et al., 2011)

6. เช่นเดียวกับอาเซียน ประชาคมทางการศึกษาและการเมืองแห่งยุโรปได้ถูกสร้างขึ้นในหลายทศวรรษที่ผ่านมาด้วยวิธีการสร้างความเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบระหว่างนักวิชาการ นักปกครอง นักเรียนและมหาวิทยาลัยต่างๆ งานวิจัยของ Beergens (2008) เสนอแนะว่าความสัมพันธ์เหล่านี้ควรถูกมองในเชิงพลวัตอีกทั้งกฎระเบียบต่างๆ ตลอดจนความเข้มแข็งของสถาบัน และความเป็นองค์กรควรได้รับการพัฒนาเชื่อมโยงกันเพื่อผลักดันรูปแบบของสถาบัน (Institutionalization) ที่เน้นการดำเนินงานแบบบูรณาการ ก่อให้เกิดความร่วมมืออย่างแนบแน่นระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่สามารถสร้างความสมดุลระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลของแต่ละประเทศและผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ภูมิภาคได้

8.2 ประเทศไทยกับการเตรียมพร้อมเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

จากการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 15 ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2552 รัฐบาลไทยได้มีการผลักดันประเด็นการสร้างโอกาสทางการศึกษาเพื่อปวงชนและการใช้กลไกการศึกษาเพื่อขับเคลื่อนการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน เนื่องจากการศึกษาจะเป็นช่องทางในการสร้างโอกาสอันเท่าเทียมกันของประชาชนในอาเซียนอันเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของอาเซียน ดังนั้น การส่งเสริมและลงทุนในด้านการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเสริมสร้างศักยภาพในด้านอื่นคือการลงทุนเพื่ออนาคตในระยะยาวของประชาคมอาเซียน² เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น ที่ประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียนครั้งที่ 4 ได้มอบหมายให้สำนักงานเลขาธิการอาเซียน (ASEAN Secretariat) และ SEAMEO (Southeast Asian Ministers of Education Organization) ไปดำเนินการด้านแผนปฏิบัติการด้านการศึกษา 5 ปี (Work Plan on Education 2011-2015: WPE) ซึ่งแผนดังกล่าวจะให้ความสำคัญใน 5 ด้าน อันได้แก่ ความตระหนักในเรื่องอาเซียน (ASEAN Awareness) การเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ (Access to Quality Education) การส่งเสริมการเคลื่อนย้ายและการสร้างระบบการศึกษาแบบสากล (Cross-border Mobility and Internationalisation of Education) และการสนับสนุนภาคส่วนต่างๆ ด้วยการศึกษ (Support for Other Sectoral Bodies Whose Programmes Require Education Inputs) เพื่อดำเนินแผนดังกล่าวให้ไปสู่ความสำเร็จ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดนโยบายสู่การสร้างประชาคมอาเซียนดังนี้³

1. การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียน เพื่อสร้างความตระหนัก และเตรียมความพร้อมของครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชนเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ภายในปี 2558
2. การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนให้มีทักษะที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อม
3. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา เพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษา และครูอาจารย์ในอาเซียน รวมทั้งเพื่อให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกันในอาเซียน
4. การเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียน จัดทำข้อตกลงความร่วมมือด้านการศึกษา การพัฒนาความสามารถ ประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่างๆ

² ตัดตอนมาจาก คำกล่าวเปิดการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศของอดีตนายกรัฐมนตรีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ วันที่ 20 กรกฎาคม 2552 อ้างใน <http://www.bic.moe.go.th/th/images/stories/ASEAN/articles/ed-asean1.pdf>

³ เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ “แผนยุทธศาสตร์ด้านการศึกษา เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ภายในปี 2558 ของประเทศไทย” โดย รศ. ดร. พัชรวัลย์ วงศ์บุญสิน (<http://www.bic.moe.go.th/th/images/stories/movement/2011/Groupdiscussionone.pdf>)

5. การพัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะเจ้าภาพหลักในด้านการจัดการศึกษาของประเทศ ได้กำหนดบทบาทในการดำเนินงานด้านต่างประเทศเชิงรุก โดยให้ความสำคัญกับการร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค ภายใต้กรอบความร่วมมือด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายโอกาสทางการศึกษา การยกระดับคุณภาพการศึกษา การนำโครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามารองรับการขยายโอกาสและการยกระดับคุณภาพการศึกษา ตลอดจนการบริหารจัดการทางการศึกษาในเชิงคุณภาพ เพื่อสร้างให้อาเซียนเป็นดินแดนแห่งความสงบสุข ประเทศไทยจะได้ประโยชน์จากกรอบความร่วมมือกับอาเซียน อาทิ การช่วยเหลือทางวิชาการ และเทคนิคภายใต้โครงการต่างๆ รวมทั้งการกำหนดนโยบายที่อาศัยการผลักดันร่วมภายใต้กรอบอาเซียน อีกทั้งยังเป็นโอกาสในการเสริมสร้างศักยภาพของประเทศ และโอกาสที่จะมีสิทธิ์ในการผลักดันนโยบายต่างๆ ในระดับนานาชาติ และโอกาสในการรักษาผลประโยชน์ของประเทศในเวทีโลก⁴

เพื่อให้การดำเนินงานมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น 5 องค์กรหลัก ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการดำเนินโครงการต่างๆ อาทิ⁵

1. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษา จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการศึกษา 5 ปี (WPE)
2. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จัดอบรมให้ความรู้เรื่องอาเซียนแก่ข้าราชการในกระทรวงศึกษาธิการ
3. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จัดตั้งศูนย์ประสานงานสู่การจัดการอาชีวศึกษานานาชาติ เพื่อพัฒนาการเชื่อมโยงประเทศกับเพื่อนบ้าน มีเครือข่าย 7 ศูนย์ ตั้งอยู่ตามเขตพื้นที่ชายแดนไทย
4. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดการเรียนรู้เรื่องอาเซียนในชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 และบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เพื่อสร้างความตระหนักเรื่องอาเซียนแก่เยาวชนไทย โดยจัดทำโครงการ Spirit of ASEAN

⁴ คัดลอกมาจาก การศึกษา: การสร้างประชาคมอาเซียน (2558), สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ

⁵ อ้างใน <http://202.29.93.22/asean/index.php>

5. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จัดทำวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทย ในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ผลที่ได้คือ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ มาตรการและโครงการต่างๆ ที่รองรับการเป็นประชาคมอาเซียน

ในการเตรียมพร้อมทางด้านการพัฒนาศักยภาพของกำลังคน (ไม่รวม 7 วิชาชีพ) ปัจจุบันกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน ได้มอบหมายให้คณะกรรมการพัฒนาศักยภาพแรงงานด้านภาษาและวัฒนธรรมเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี ทำการฝึกอบรมนាំร่องการพัฒนาศักยภาพของแรงงานด้านภาษาและวัฒนธรรม โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นแรงงานที่ทำงานแล้ว และแรงงานใหม่ที่จะเข้าสู่ระบบ ในเบื้องต้นนั้นมีกลุ่มอุตสาหกรรมนាំร่องทั้งสิ้น 3 กลุ่มอุตสาหกรรม คือ ท่องเที่ยว โลจิสติกส์ และกลุ่มอุตสาหกรรมทั่วไป อย่างไรก็ตาม สภาองค์การนายจ้างแห่งประเทศไทยและสภาองค์การลูกจ้างสภาศูนย์กลางแรงงานแห่งประเทศไทยมีข้อเสนอขอร่วมจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติม 3 กลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่ 1) กลุ่มธุรกิจบริการทั่วไป 2) กลุ่มสถาบันการเงินและธนาคาร 3) กลุ่มยานยนต์ สิ่งทอ อิเล็กทรอนิกส์ และอาหาร ในด้านการจัดทำหลักสูตรนั้นเป็นการจัดทำหลักสูตรตามความต้องการของภาคอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง ซึ่งในหลักสูตรการฝึกอบรมที่จัดขึ้นมานั้น เน้นในเรื่องทักษะการสื่อสารไม่เน้นไวยากรณ์แต่ให้สามารถเรียนรู้คำศัพท์ในวิชาชีพของตนเองเป็นอย่างดี ซึ่งมีหลักสูตรนាំร่องที่เปิดการอบรมดังนี้

1. กลุ่มท่องเที่ยว หลักสูตรระดับปฏิบัติการ (หลักสูตร 30 ชั่วโมง)
 - หลักสูตรภาษาอังกฤษสำหรับพนักงานต้อนรับส่วนหน้า
 - หลักสูตรภาษาอังกฤษสำหรับพนักงานแม่บ้าน
 - หลักสูตรภาษาอังกฤษสำหรับพนักงานประกอบอาหาร
2. กลุ่มโลจิสติกส์ (หลักสูตร 12 ชั่วโมง)
 - หลักสูตรสำหรับพนักงานขับรถขนส่งสินค้า (ภาษาเวียดนาม)
 - หลักสูตรสำหรับพนักงานทั่วไป (ภาษากัมพูชา)
3. กลุ่มอุตสาหกรรมทั่วไป (หลักสูตร 48 ชั่วโมง)
 - หลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในงานช่างเทคนิคระดับพื้นฐาน
4. กลุ่มธุรกิจบริการทั่วไป (หลักสูตร 30 ชั่วโมง)
 - หลักสูตรภาษาอังกฤษสำหรับงานบริการ (1 รุ่น)

5. กลุ่มสถาบันการเงินและการธนาคาร (หลักสูตร 30 ชั่วโมง)
 - หลักสูตรภาษาอังกฤษสำหรับงานบริการ (1 รุ่น)
6. กลุ่มยานยนต์ สิ่งทอ อิเล็กทรอนิกส์ (หลักสูตร 30 ชั่วโมง)
 - หลักสูตรการสนทนาภาษาอังกฤษเบื้องต้น (1 รุ่น)

นอกจากนี้แล้ว ในช่วงปี 2554 ที่ผ่านมานั้น เริ่มมีหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนตื่นตัวในการเตรียมพร้อมที่จะรองรับการเป็นประชาคมอาเซียนมากขึ้นโดยรูปแบบในการเตรียมพร้อมเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนนั้นส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับรูปการจัดสัมมนาให้ความรู้ ดังตารางที่ 8.2

ตารางที่ 8.2 ตัวอย่างการจัดสัมมนาการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

รายชื่อ	หน่วยงานที่จัด
การสัมมนาโครงการ AEC สัญจร	กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงการคลัง
Looking Towards ASEAN Community 2015 : Constraints, Obstacles and Opportunity วันที่ 21 เมษายน 2554	สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
การสัมมนา “เชื้คความพร้อม” ไทยก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2558 เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2554	สำนักปลัดกระทรวงแรงงาน
การสัมมนาวิชาการ “ก้าวไปข้างหน้ากับประชาคมอาเซียน ปี 2558” เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2554	กรมประชาสัมพันธ์
การสัมมนา “การเตรียมกำลังคนเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี” เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2554	กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน
การสัมมนาโครงการ “ศึกษาผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อผู้ประกอบการ SMEs ในสาขาที่มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจไทย” เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2554	สถาบันเทคโนโลยีสิริธรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
การสัมมนาวิชาการของ สศค.ประจำปี 2554 (FPO Symposium 2011) ในหัวข้อ “อนาคตเศรษฐกิจไทยก้าวอย่างมั่นใจสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2558” เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2554	สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

ตารางที่ 8.2 (ต่อ)

รายชื่อ	หน่วยงานที่จัด
การสัมมนาวิชาการประจำปี พ.ศ.2554 เรื่อง “การเตรียมความพร้อมของประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554 ระหว่างวันที่ 16 - 18 กันยายน 2554	สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
โครงการจัดประชุมเวที สกว. (TRF Fund) เรื่อง “ประชาคมอาเซียนกับการศึกษา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และภาคแรงงานไทย : ความคืบหน้า โอกาส ความท้าทาย และวาระการวิจัย” เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2554	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ที่มา: รวบรวมจาก หนังสือเชิญเข้าร่วมสัมมนาจากหน่วยงานต่างๆ มายังสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ในหัวข้อที่เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ในช่วงเดือน เมษายน - กันยายน 2554.

8.3 การเตรียมพร้อมกับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน (7 วิชาชีพ)

8.3.1 แพทย์

8.3.1.1 ข้อมูลเบื้องต้น

แพทย์ถือเป็นหนึ่งในวิชาชีพในด้านเวชกรรม ซึ่งเป็นวิชาชีพที่กระทำต่อมนุษย์เกี่ยวกับการตรวจโรค การวินิจฉัยโรค การบำบัดโรค เป็นต้น ทั้งนี้ผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรมในประเทศไทย จึงต้องเป็นผู้ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมจากแพทยสภาเท่านั้น กำลังการผลิตแพทย์ในประเทศไทยอยู่ที่ราวปีละ 2,000-2,300 คน จาก 20 โรงเรียนแพทย์ในประเทศ ซึ่งใช้เวลาในการเรียนทั้งสิ้น 6 ปี

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า แพทยสภาเป็นองค์กรที่มีหน้าที่ดูแลผู้ประกอบการวิชาชีพแพทย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ควบคุมการประพฤติของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมให้ถูกต้องตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม
2. ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการประกอบวิชาชีพเวชกรรมในทางการแพทย์
3. ส่งเสริมความสามัคคีและผดุงเกียรติของสมาชิก
4. ช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ และให้การศึกษแก่ประชาชน และองค์กรอื่น ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์และการสาธารณสุข
5. ให้คำปรึกษาหรือข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลเกี่ยวกับปัญหาการแพทย์และการสาธารณสุข
6. เป็นตัวแทนของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมในประเทศไทย

จากข้อมูลของแพทยสภา ณ วันที่ 1 มกราคม 2554 นั้น ประเทศไทยมีแพทย์ทั้งหมดที่ขึ้นทะเบียนทั้งสิ้น 41,015 คน อย่างไรก็ตามพบว่าสัดส่วนหมอต่อกคนไข้ในประเทศไทยนั้นคิดเป็น 1:7,000 คน ตัวเลขดังกล่าวน้อยกว่าที่องค์การอนามัยโลกกำหนดคือ 1:5,000 คน ซึ่งเมื่อแยกเป็นสาขาเชี่ยวชาญได้ดังตารางที่ 8.2 จะพบว่าแพทย์อายุรศาสตร์เป็นสาขาที่มีจำนวนแพทย์ผู้เชี่ยวชาญสูงสุด คือ 7,143 ราย รองลงมาเป็นเวชศาสตร์ครอบครัว 6,499 ราย ในขณะที่เวชปฏิบัติทั่วไป มีจำนวนแพทย์ในสาขานี้น้อยที่สุดคือ 250 ราย

ตารางที่ 8.3 จำนวนกำลังพลแพทย์ จำแนกตามสาขา ปี พ.ศ. 2554

หน่วย: ราย

สาขาผู้เชี่ยวชาญ	อนุมัติบัตรวิชาชีพ	วุฒิบัตร	รวม
ศัลยศาสตร์	595	3,167	3,762
ศัลยศาสตร์ออร์โธปิดิกส์	124	1,489	1,613
อายุรศาสตร์	1,477	5,666	7,143
สูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา	485	2,333	2,818
วิสัญญีวิทยา	137	1,084	1,221
กุมารเวชศาสตร์	697	3,164	3,861
โสต ศอ นาสิกวิทยา	263	806	1,069
จักษุวิทยา	128	905	1,033
จิตเวชศาสตร์	146	572	718
รังสีวิทยา	222	1,1193	1,415
พยาธิวิทยา	130	438	568
เวชศาสตร์ฟื้นฟู	39	341	380
เวชศาสตร์ครอบครัว	6,221	278	6,499
เวชปฏิบัติทั่วไป	56	194	250
เวชศาสตร์ป้องกัน	1,418	120	1,538

หมายเหตุ: ข้อมูลปรับปรุงล่าสุด ณ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2554.

ที่มา: ฐานข้อมูลแพทยสภา สำนักงานเลขาธิการแพทยสภา.

นอกจากนี้แล้ว ในปี พ.ศ. 2553 ได้ทำการสำรวจจำนวนแพทย์
ที่ทำการขึ้นทะเบียนกับแพทยสภา พบว่ามีจำนวนแพทย์ทั้งสิ้น 40,994 ราย ซึ่งสามารถ
จำแนกรายละเอียดได้ดังตารางที่ 8.4 ดังนี้

ตารางที่ 8.4 รายละเอียดจำนวนแพทย์ที่ขึ้นทะเบียน ปี พ.ศ. 2553

	ทั้งหมด	ชาย	หญิง
จำนวนแพทย์ที่ขึ้นทะเบียน	40,994	24,926	16,064
แพทย์ที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาต	15	12	3
จำนวนแพทย์ที่มีชีวิตอยู่	39,406	23,622	15,784
- แพทย์ที่ติดต่อได้	37,470	22,316	15,154
- แพทย์ที่อยู่ต่างประเทศ	492	412	80
- แพทย์ที่ไม่ทราบที่อยู่	1,444	894	550
จำนวนแพทย์ที่เสียชีวิตแล้ว	1,573	1,292	281
แพทย์ที่ติดต่อได้	37,470	22,316	15,154
- อยู่ใน กทม.	16,187	9,572	2,615
- อยู่ต่างจังหวัด	21,283	12,744	8,539
แพทย์ที่ติดต่อได้	37,470	22,316	15,154
- อายุ 24 - 30 ปี	10,571	4,834	5,737
- อายุ 31 - 40 ปี	10,227	5,265	4,962
- อายุ 41 - 50 ปี	7,284	5,277	2,007
- อายุ 51 - 60 ปี	4,857	3,801	1,056
- อายุ 61 - 70 ปี (เกษียณ)	2,265	1,569	696
- อายุ 70 ปีขึ้นไป (เกษียณ)	2,116	1,485	631
- ไม่ทราบอายุ	150	85	65

ที่มา: จดหมายข่าวแพทยสภา ปีที่ 15 ฉบับที่ 1/2553.

8.3.1.2 พระราชบัญญัติวิชาชีพ

แพทย์เป็นหนึ่งในวิชาชีพที่มีพระราชบัญญัติวิชาชีพ โดยในพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ.2525 นั้น กำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพแพทย์ไว้โดยสังเขปดังนี้

1. พฤตินิสัย เจตคติ คุณธรรม และจริยธรรมแห่งวิชาชีพ
(Professional habits, Attitudes, Moral, and Ethics)

● พฤตินิสัยในการทำงาน (Work Habits) และความรับผิดชอบ
ต่อวิชาชีพ

- ตรงต่อเวลา และรับผิดชอบต่อการนัดหมาย
- รับผิดชอบต่อผู้ป่วยและงานที่ได้รับมอบหมาย
- สามารถทำงานเป็นทีม
- พยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดความขัดแย้งในการทำงาน

และหาข้อยุติโดยสันติวิธี

- สามารถวางแผน จัดระบบงาน และติดตามประเมินผล
- รู้ขีดจำกัดความสามารถของตนเอง
- ยอมรับข้อผิดพลาดของตนเองและพยายามแก้ไข
- ยอมรับข้อผิดพลาดของผู้อื่นและให้ความช่วยเหลือ และ

แนะนำตามความเหมาะสม

● รับผิดชอบในการให้ความจริงแก่ผู้ป่วย รักษาความลับ และ
เคารพในสิทธิของผู้ป่วย

- ปกป้องและพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้ป่วย
- แสดงเจตคติที่ดีต่อการให้บริการสุขภาพแบบองค์รวมแก่

ประชาชนทุกระดับ

- ปฏิบัติตามข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยการรักษาจริยธรรม

แห่งวิชาชีพเวชกรรม

- มีคุณธรรม และจริยธรรมที่เหมาะสมต่อการประกอบวิชาชีพ

แพทย์

- ซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม

2. ทักษะในการติดต่อสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพ (Communication and Interpersonal Skills) ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมพึงตระหนักถึงความสำคัญและมีความสามารถในการติดต่อสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ป่วย ญาติผู้ป่วย ประชาชนทั่วไป ผู้ร่วมงาน และบุคลากรสาธารณสุขอื่นๆ

- ตระหนักถึงปัจจัยที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการติดต่อสื่อสาร เช่น ภูมิหลังของผู้ป่วย (การศึกษา ภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อเรื่องสุขภาพ) พฤติกรรม และสภาวะทางอารมณ์ของผู้ป่วย ฯลฯ

- สามารถใช้ภาษาท่าทาง (Non-verbal Communication) เช่น การแสดงท่าที การสบตา การสัมผัส ฯลฯ ได้อย่างเหมาะสม

- มีทักษะในการฟัง รับฟังปัญหาของผู้ป่วย เข้าใจความรู้สึกและความวิตกกังวลของผู้ป่วย

- ใช้ศัพท์ และภาษาพูดที่ผู้ป่วยเข้าใจได้ แสดงความเห็นอกเห็นใจ เอื้ออาทร ให้ความมั่นใจ และให้กำลังใจแก่ผู้ป่วย

- มีทักษะในการสัมภาษณ์และซักประวัติผู้ป่วย รวมทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องแต่ผู้ป่วยไม่ต้องการเปิดเผย เช่น ประวัติเพศสัมพันธ์ ฯลฯ

- สามารถอธิบายกระบวนการรักษา ผลการตรวจวินิจฉัยผลการรักษา การพยากรณ์โรค ให้ผู้ป่วยและญาติผู้ป่วยเข้าใจและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งการแจ้งข่าวร้าย และการปฏิบัติในกรณีผู้ป่วยที่ใกล้เสียชีวิตและกรณีที่ผู้ป่วยเสียชีวิตแล้ว

- สามารถโน้มน้าวให้ผู้ป่วยและญาติให้ความร่วมมือในการรักษาและดูแลตนเอง ให้สุขศึกษา ให้คำปรึกษาหารือ และให้คำแนะนำผู้ป่วยได้

- บันทึกข้อมูลทางการแพทย์ เขียนใบรับรองแพทย์ ใบส่งต่อผู้ป่วย ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามความเป็นจริง และครบถ้วนสมบูรณ์

- นำเสนอรายงานทางการแพทย์ และอภิปรายในที่ประชุมได้

- มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์แก่บุคลากรทางการแพทย์ทุกระดับ และประชาชน

3. ความรู้พื้นฐาน

- มีความรู้ความเข้าใจในวิทยาศาสตร์การแพทย์ทั้งระดับพื้นฐาน (อิงตามเกณฑ์มาตรฐานผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมของแพทยสภา พ.ศ. 2536) มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน (Basic Medical Sciences) และสามารถค้นหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการตรวจวินิจฉัยและบำบัดรักษาผู้ป่วย ตลอดจนวางแผนส่งเสริมสุขภาพและป้องกันการเจ็บป่วยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

- มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้
 - ระบบบริการสาธารณสุขของประเทศไทย
 - งานสาธารณสุขมูลฐาน เวชศาสตร์ชุมชน และเวชศาสตร์

ครอบครัว

- เศรษฐศาสตร์สาธารณสุขที่เกี่ยวข้องและเหมาะสมใน

การทำเวชปฏิบัติ

- หลักการด้านระบาดวิทยา ชีวสถิติ เวชสารสนเทศ (Medical Informatics) ระบาดวิทยาคลินิก และ evidence-based medicine
- งานบริหารและสังคมศาสตร์
- หลักกฎหมายทั่วไป และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการ

ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ตลอดจนกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของแพทยสภา และกฎ
ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

4. ทักษะทางคลินิก (Clinical Skills)

- สังเกตอาการปฏิกิริยาของผู้ป่วย
- ชักประวัติ และตรวจร่างกายผู้ป่วยอย่างเป็นระบบและถูกต้อง

แม่นยำ

● รวบรวมข้อมูลจากประวัติ การตรวจร่างกาย ผลการตรวจ
ทางห้องปฏิบัติการ และการตรวจพิเศษต่างๆ เพื่อนำมาตั้งสมมติฐานวิเคราะห์หาสาเหตุของ
ปัญหาของผู้ป่วย

● เลือกใช้การตรวจโดยใช้เครื่องมือพื้นฐาน เครื่องมือพิเศษ และ
การตรวจทางห้องปฏิบัติการต่างๆ โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าและความเหมาะสม

● นำความรู้ทางทฤษฎี และหลักฐานต่างๆ มาประกอบการ
พิจารณาในการวินิจฉัยและบำบัดรักษาผู้ป่วย

● ใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจ ตรวจวินิจฉัยและบำบัด
รักษาผู้ป่วยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และทันเวลาที่

● บันทึกเวชระเบียนอย่างถูกต้อง เป็นระบบและต่อเนื่อง
โดยอาศัยแนวทางมาตรฐานสากล (International Classification of Diseases: ICD)

● ให้บริการสุขภาพผู้ป่วยแบบองค์รวม (Holistic Approach)
ได้แก่ การตรวจวินิจฉัย บำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพ ส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันการเจ็บป่วย
ทั้งทางร่างกาย จิตใจและสังคม ในสภาพที่เป็นปัจเจกบุคคล และในสภาพที่เป็นส่วนหนึ่งของ
ครอบครัวและสังคม

• ปรีกษาหรือผู้มีความรู้ความชำนาญ หรือส่งผู้ป่วยไปรับ
การรักษาต่อได้อย่างเหมาะสมและทันท่วงที

5. ทักษะการตรวจโดยใช้เครื่องมือพื้นฐาน การตรวจทางห้อง
ปฏิบัติการ การทำหัตถการที่จำเป็น (Technical and Procedural Skills) มีความสามารถในการ
การทำหัตถการและใช้เครื่องมือต่างๆ ในการตรวจวินิจฉัยและรักษาผู้ป่วยโดยรู้ข้อบ่งชี้ใน
การตรวจ เข้าใจวิธีการตรวจ สามารถทำได้ด้วยตนเอง และแปลผลได้อย่างถูกต้อง และรู้จัก
การเตรียมผู้ป่วยเพื่อการตรวจวินิจฉัยนั้นๆ

6. การพัฒนาความรู้ความสามารถทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง
(Continuous professional Development)

• มีนิสัยใฝ่รู้ และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง
• แสวงหาความรู้และทักษะทางวิชาชีพเพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ
เพื่อให้ทันความก้าวหน้าทาง วิชาการ

• มีความสามารถในการค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ
โดยสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ในการหาข้อมูลใหม่ๆ

• ติดตามและเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ทำให้สามารถก้าวทัน
การเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการของโลก

• ตระหนักถึงความสำคัญของชีวเวชศาสตร์ (Biomedical
Sciences) ระบาดวิทยาคลินิก Evidence-Based Medicine และการวิจัยเกี่ยวกับสุขภาพ
ที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในเวชปฏิบัติ

• มีเจตคติในการพัฒนาคุณภาพงานอย่างมีประสิทธิภาพและ
ต่อเนื่อง

8.3.1.3 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สมาคมวิชาชีพ

คณะผู้วิจัยได้มีโอกาสสัมภาษณ์ตัวแทนสมาคมวิชาชีพ ผู้มีส่วนได้
ส่วนเสียทางด้าน การแพทย์ต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีอาเซียน จากการสัมภาษณ์
พลตำรวจโท นพ.จงเจตน์ อวเจนพงษ์ นายกแพทย์-สมาคมแห่งประเทศไทย และจากการ
สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์นายแพทย์อิทธิพร คณะเจริญ รองเลขาธิการ แพทยสภาสรุปความ
โดยสังเขปได้ดังนี้

ข้อได้เปรียบ	ข้อเสียเปรียบ
<ul style="list-style-type: none"> - สถานการณ์ด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านการแพทย์นั้นยังไม่น่าเป็นห่วง - พบว่าในระดับภูมิภาคนี้ แพทย์จากประเทศไทยเก่งที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคนี้ อีกทั้งกำลังการผลิตแพทย์ในประเทศไทยก็สูงกว่าประเทศชั้นนำ อาทิ สิงคโปร์ และมาเลเซีย - ด้านการศึกษา พบว่า คุณภาพการศึกษาด้านการแพทย์ของประเทศไทยนั้นยังอยู่ในระดับแนวหน้าของอาเซียน เนื่องจากระบบการสอบเข้ามหาวิทยาลัยของไทยนั้นเป็นการคัดเลือกคนเก่งเข้ามาเรียนสาขาวิชาแพทย์ - รายได้/สวัสดิการของแพทย์นั้นไม่แตกต่างจากต่างประเทศเท่าไรนัก นอกจากนี้พบว่าการเป็น Medical Hub นั้น ส่งผลให้แพทย์ไทยที่เคยทำงานต่างประเทศ กลับเข้ามาทำงานในประเทศไทยมากขึ้น - การสอบใบอนุญาตทางแพทย์ยังเป็นเครื่องมือกันคนต่างชาติที่จะเข้ามาทำงานในประเทศไทยได้ดี เนื่องจากข้อสอบดังกล่าวจัดทำเป็นภาษาไทย ดังนั้นผู้ที่สอบนั้นต้องสามารถอ่าน-เขียนภาษาไทยได้เป็นอย่างดี 	<ul style="list-style-type: none"> • การขาดแคลนทางด้านบุคลากรแพทย์นั้น ยังคงขาดแคลนอยู่ เนื่องจากแพทย์ส่วนใหญ่แล้วยังคงกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ • การนำแพทย์จากต่างประเทศเข้ามารักษาคนของชาตินั้นๆ ในประเทศไทย ยังไม่มีกฎหมายมารองรับ • การฟ้องร้องจากคนไข้/หรือกฎหมายที่รุนแรง เป็นหนึ่งในสาเหตุทำให้เด็กไม่ยอมเรียนแพทย์ หรือทำให้แพทย์อยากไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้านที่มีระดับความรุนแรงของกฎหมายน้อยกว่า • แม้ว่าการย้ายออกไปทำงานในต่างประเทศของแพทย์เป็นเรื่องที่ไม่น่ากังวลมากนักสำหรับสถานการณ์ภายใน 5 -10 ปีข้างหน้า แต่อย่างไรก็ดีควรต้องมีการป้องกัน เนื่องจากพบว่าประเทศต่างๆ เช่นสิงคโปร์นั้น มีการให้สิทธิพิเศษต่างๆ เพื่อดึงดูดแพทย์ที่เก่งๆ ไปทำงานในประเทศ อาทิ การให้สัญชาติ เป็นต้น

8.3.2 ทันตแพทย์

8.3.2.1 ข้อมูลเบื้องต้น

ทันตแพทย์เป็นหนึ่งในวิชาชีพเวชกรรม ซึ่งเป็นวิชาชีพที่กระทำต่อมนุษย์เกี่ยวกับการตรวจ การวินิจฉัย การบำบัด หรือการป้องกันในโรคฟัน หรือโรคอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับฟัน ช่องปาก ขากรรไกร และกระดูกใบหน้าที่เกี่ยวข้องกับขากรรไกร รวมทั้งการกระทำทางศัลยกรรม และการกระทำใดๆ ในการบำบัด บำรุงและฟื้นฟูสภาพของอวัยวะในช่องปาก กระดูกใบหน้าที่เกี่ยวข้องกับขากรรไกรและการทำฟันในช่องปาก สำหรับในประเทศไทย ผู้ที่จะได้รับใบอนุญาตประกอบอาชีพทางด้านทันตกรรมนั้น จะต้องจบการศึกษาในคณะทันตแพทยศาสตร์เป็นเวลา 6 ปี และจะต้องได้รับอนุมัติใบประกอบวิชาชีพทันตกรรม

ซึ่งออกโดยทันตแพทยสภา โดยทันตแพทยสภานั้นเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นภายใต้ “พระราชบัญญัติวิชาชีพทันตกรรม” และมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการประกอบวิชาชีพในทาง
การทันตแพทย์

2. ส่งเสริมความสามัคคี และผดุงเกียรติของสมาชิก

3. ผดุงไว้ซึ่งสิทธิ ความเป็นธรรม และส่งเสริมสวัสดิการให้แก่
สมาชิก

4. ควบคุมความประพฤติของผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรมให้
ถูกต้องตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพทันตกรรม

5. ช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่และให้การศึกษแก่ประชาชนและ
องค์กรอื่นในเรื่องที่เกี่ยวกับการทันตแพทย์และการทันตสาธารณสุข

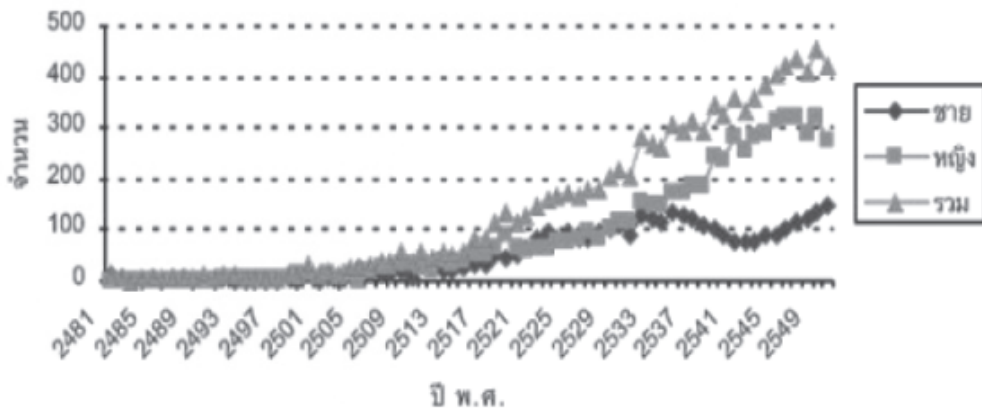
6. ให้คำปรึกษาหรือข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลเกี่ยวกับการทันตแพทย์
และการทันตสาธารณสุข

7. เป็นตัวแทนของผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรมในประเทศไทย

สำหรับในประเทศไทยนั้น สามารถผลิตบุคลากรทางด้าน
ทันตแพทย์ได้ประมาณปีละ 600-700 คนจาก 10 โรงเรียนทันตแพทย์ในประเทศไทย สำหรับ
ในปี พ.ศ. 2554 นั้น มีผู้จบจากคณะทันตแพทยศาสตร์ในมหาวิทยาลัยต่างๆ รวมทั้งสิ้น
614 คน ซึ่งจัดสรรให้กระทรวงสาธารณสุข 560 คน เป็นอาจารย์ 19 คน เป็นทันตแพทย์ใน
มหาวิทยาลัย 20 คน กระทรวงกลาโหม 9 คน กระทรวงมหาดไทยและกาชาด 6 คน
โดยรวมแล้วปัจจุบันมีสมาชิกที่ทำการขึ้นทะเบียนทั้งสิ้น 11,868 คน⁶ โดยจากฐานข้อมูล
สมาชิกทันตแพทยสภาพบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมานั้นการผลิตทันตแพทย์ใน
ประเทศไทยนั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (แผนภาพที่ 8.1) โดย ในปี พ.ศ. 2550 มี
ทันตแพทย์ในระบบทั้งสิ้น 9,337 คน เป็นเพศหญิงสูงถึงร้อยละ 63.63 โดยข้อมูลดังกล่าวนี้
ไม่ได้นับทันตแพทย์ที่ทราบแน่ชัดว่าเสียชีวิต อาศัยอยู่ในต่างประเทศ และไม่ได้ประกอบ
วิชาชีพที่เกี่ยวกับทันตกรรมและทันตสาธารณสุข สำหรับสถานการณ์ด้านการผลิตและการ
พัฒนากำลังคนในด้านทันตแพทย์นั้น ทันตแพทยสมาคมฯ ได้พยากรณ์ไว้ในอีกประมาณ
10 ปี จะสามารถผลิตทันตแพทย์ได้ประมาณ 19,000 คน ดังนั้น สาขาวิชาทันตแพทย์นั้น
อาจเกินความต้องการก็เป็นได้ เนื่องจากว่าปัจจุบันได้มีการเน้นให้ประชาชนดูแลและป้องกัน
สุขภาพช่องปากมากกว่าเน้นการรักษาเมื่อเกิดโรคในช่องปาก

⁶ อ้างจาก Editor's talk โดย ทพญ.น้ำเพชร ดั่งยิ่งยง ข่าวสารทันตแพทยสภาปีที่ 16 ประจำเดือน มีนาคม-เมษายน
พ.ศ. 2554

แผนภาพที่ 8.1 จำนวนทันตแพทย์ที่ขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ จำแนกตามเพศ ปี พ.ศ. 2481-2550

ที่มา: ฐานข้อมูลสมาชิกทันตแพทย์สภา พ.ศ. 2550, อังโน ชาวสารทันตแพทย์สภา กรกฎาคม-สิงหาคม พ.ศ. 2551 "สถานการณ์ทันตแพทย์ไทยในปัจจุบัน" โดย ทพ.โกเมศ วิชาวุธ.

8.3.2.2 พระราชบัญญัติวิชาชีพ

ทันตแพทย์เป็นหนึ่งในวิชาชีพที่มีพระราชบัญญัติวิชาชีพ โดยในพระราชบัญญัติวิชาชีพทันตกรรม พ.ศ. 2537 หมวด 2 มาตรา 12 กำหนดคุณสมบัติของสมาชิกทันตแพทย์สภาไว้ดังนี้

1. มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
2. มีความรู้ในวิชาชีพทันตกรรมโดยได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตรในวิชาชีพทันตแพทย์ศาสตร์จากสถาบันการศึกษาที่ทบวงมหาวิทยาลัยรับรองหรือที่ทันตแพทย์สภารับรอง
3. ไม่เป็นผู้ประพฤติเสียหายซึ่งคณะกรรมการเห็นว่าจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ
4. ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุกในคดีที่คณะกรรมการเห็นว่าจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ
5. ไม่เป็นผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือไม่เป็นโรคที่กำหนดไว้ในข้อบังคับทันตแพทย์สภา

นอกจากนี้แล้ว ในปัจจุบันทันตแพทยสภาได้ดำเนินการปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานผู้ประกอบการวิชาชีพ ทันตกรรม เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการสอบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทันตกรรม โดยเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพดังกล่าวในปัจจุบันอยู่ในฉบับร่าง และยังรับข้อเสนอแนะจากผู้ประกอบการวิชาชีพทันตกรรมอยู่จนถึงวันที่ 15 เมษายน 2554 ซึ่ง (ร่าง) เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพนี้ นอกจากจะเน้นด้านการมีคุณสมบัติตรงกับคุณสมบัติของสมาชิกทันตแพทยสภาตามพระราชบัญญัติวิชาชีพทันตกรรม พ.ศ. 2537 แล้ว (ร่าง) เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพยังเน้นเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ หรือ Professional Competencies อีกด้วย โดยรายละเอียดของ (ร่าง) เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพมีดังนี้

ด้านที่ 1 ความเป็นวิชาชีพ

- 1) ดำรงตนอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และประพฤติตนตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพทันตกรรม
- 2) ซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบ ตลอดจนผดุงเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ
- 3) ตระหนัก และปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบ และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ
- 4) เห็นแก่ประโยชน์และสิทธิของผู้ป่วยเป็นสำคัญและดำเนินการดูแลรักษาผู้ป่วยอย่างมีมาตรฐานถูกต้องตามหลักวิชาการ
- 5) ปฏิบัติต่อผู้ป่วยอย่างเท่าเทียมกันด้วยความเห็นอกเห็นใจ และตระหนักในคุณค่าความเป็นมนุษย์
- 6) ตระหนักถึงข้อจำกัด และระดับสมรรถนะของตน รวมทั้งพิจารณาส่งต่อผู้ป่วยอย่างเหมาะสม
- 7) สื่อสาร ปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วย ผู้ร่วมงาน และสาธารณชนด้วยความสุภาพ นุ่มนวล และให้เกียรติ
- 8) ชักถาม พุดคุย อธิบาย อภิปรายกับผู้ป่วยอย่างเหมาะสม เพื่อนำไปสู่การดูแลที่สอดคล้องกับความต้องการ และความคาดหวังของผู้ป่วย
- 9) ตระหนักถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดำเนินการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาคุณภาพในการดูแลผู้ป่วย ตลอดจนรู้เท่าทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีด้านทันตแพทย์

10) สืบค้น ประเมินและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ อย่างมี
วิจารณ์ญาณ และนำไปประยุกต์ในการดูแลผู้ป่วยอย่างเหมาะสม

11) สนับสนุนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์วิชาชีพ

12) ศึกษา ค้นคว้า และวิจัยด้วยตนเองได้

ด้านที่ 2 ความรู้พื้นฐาน

13) มีความรู้และสามารถประยุกต์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การ
แพทย์พื้นฐาน (Basic Medical Science) และวิทยาศาสตร์พื้นฐานทางคลินิก (Basic Clinical
Science) เพื่อการประกอบวิชาชีพทันตกรรมได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

ด้านที่ 3 ทักษะทางคลินิก

การรวบรวมข้อมูล

14) มีความสามารถในการตรวจ รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล
ที่จำเป็น อันประกอบด้วย ข้อมูลทางชีววิทยา สภาวะทางจิตใจ เจือปนไขบริบททางสังคมและ
วัฒนธรรม เพื่อประกอบการประเมินสภาวะผู้ป่วยทั้งทางการแพทย์ และทางทันตกรรม
ตลอดจนเพื่อประกอบการวินิจฉัยโรค และวางแผนการรักษา

15) เลือกวิธีการตรวจที่เหมาะสมกับปัญหาของผู้ป่วยและ
สถานการณ์ต่างๆ โดยใช้เครื่องมือพื้นฐาน การตรวจทางห้องปฏิบัติการ การตรวจภาพถ่ายรังสี
และการตรวจอื่นๆ โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าและความเหมาะสม

16) บันทึกเวชระเบียนของผู้ป่วยได้อย่างถูกต้อง เป็นระบบและ
ต่อเนื่อง โดยอาศัยแนวทางมาตรฐานสากล

17) ปรึกษาผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์กรณีพบความ
ผิดปกติ หรือมีปัญหาทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้อง หรือส่งต่อผู้ป่วยไปรับการรักษาต่อได้อย่าง
เหมาะสม

การวินิจฉัย

18) แปลผลจากข้อมูลประวัติ ผลการตรวจผู้ป่วย ผลการตรวจ
ทางห้องปฏิบัติการ ผลการตรวจภาพรังสี และการตรวจอื่นๆ ได้อย่างถูกต้อง

19) วินิจฉัยแยกโรคทางทันตกรรม หรือวินิจฉัยเบื้องต้น เพื่อนำ
มาตั้งสมมติฐานวิเคราะห์เพื่อการวินิจฉัยโรคได้

20) ระบุสาเหตุ และปัจจัยเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อการรักษาและ
ป้องกันโรคได้

การวางแผนการรักษา

21) วางแผนการรักษาทางทันตกรรมและลำดับขั้นตอนการรักษาได้อย่างเหมาะสมกับปัญหาของผู้ป่วย รวมถึงการปรับแผนการรักษาทางทันตกรรมอันเนื่องมาจากปัญหาทางการแพทย์ของผู้ป่วยรวมทั้งข้อจำกัดอื่นๆ โดยใช้การดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวม (Holistic Approach) และเหมาะสมกับผู้ป่วยแต่ละราย

22) ระบุทางเลือกของวิธีการรักษา การพยากรณ์โรค ให้ผู้ป่วยและ/หรือญาติเข้าใจ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม

การดูแลรักษาและการฟื้นฟูสุขภาพช่องปาก

23) มีความตระหนักถึงความสำคัญและมีความสามารถในการป้องกันการติดเชื้อ การแพร่กระจายเชื้อตลอดจนอันตรายจากการประกอบวิชาชีพที่อาจเกิดขึ้นในการรักษาทางทันตกรรมได้

24) ตระหนักและจัดการต่อภาวะฉุกเฉินทางการแพทย์ที่อาจเกิดขึ้นในผู้ป่วยทันตกรรมได้อย่างเหมาะสม

25) สามารถกู้ชีพเบื้องต้นได้

26) ตระหนักและจัดการภาวะเจ็บปวดเฉียบพลัน เลือดออก การบาดเจ็บ และการติดเชื้อของอวัยวะช่องปากได้

27) จัดการต่อภาวะความเจ็บปวด และความวิตกกังวลของผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม

28) ให้ยาชาเฉพาะที่ได้้อย่างถูกต้อง

29) เลือกและใช้ยาตามข้อบ่งชี้ และแผนการรักษา รวมทั้งจัดการต่อปัญหาหรือผลข้างเคียงได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

30) ให้การรักษาทางศัลยกรรมช่องปากที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนได้

31) ตระหนักและจัดการให้ผู้ป่วยที่มีปัญหาทางศัลยกรรมช่องปากและแม็กซิลโลเฟเชียลที่ยุ่งยากซับซ้อนให้ได้รับการรักษาที่เหมาะสม

32) ให้การรักษาทางปริทันตวิทยาที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนได้

33) ให้การรักษาทางวิทยาเอนโดดอนต์ที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนได้

34) ทำการบูรณะฟันที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนได้

35) ตระหนักและจัดการให้ผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของการเจริญเติบโต และพัฒนาการของกะโหลกศีรษะ กระดูกใบหน้า และขากรรไกร รวมทั้งการสบฟันให้ได้รับการรักษาที่เหมาะสม

36) ตระหนักและจัดการให้ผู้ป่วยที่มีโรคหรือความผิดปกติของเยื่อเมือกช่องปาก ให้ได้รับการรักษาที่เหมาะสม

37) ตระหนักและจัดการให้ผู้ป่วยที่มีโรคหรือความผิดปกติของ
ข้อต่อขากรรไกร และอาการปวดบริเวณช่องปากและใบหน้าได้รับการรักษาที่เหมาะสม

38) บำรุงภาวะสันเหงือกที่มีฟันหายไปบางส่วน หรือทั้งหมด
ด้วยการใส่ฟันเทียมทั้งชนิดติดแน่นหรือถอดได้ที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนได้

39) จัดการผู้ป่วยที่ต้องการบูรณะด้วยวิธีทันตกรรมรากเทียมให้
ได้รับการรักษาที่เหมาะสม

40) จัดการผู้ป่วยที่มีความจำเป็นต้องได้รับการดูแลในระบบ
โรงพยาบาลได้

การประเมินผลการรักษา

41) ติดตาม ประเมินผลการรักษาตามแนวปฏิบัติของการรักษา
แต่ละชนิด

ด้านที่ 4 ด้านส่งเสริมสุขภาพช่องปาก

42) สามารถประเมินสุขภาพช่องปากอย่างเป็นองค์รวม ทั้งระดับ
บุคคล ครอบครัวและชุมชน

43) สามารถระบุปัจจัยและระดับความเสี่ยงต่อการเกิดโรค ทั้ง
ระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชนเพื่อเลือกใช้มาตรการส่งเสริมสุขภาพช่องปากได้อย่างเหมาะสม

44) วางแผน ดำเนินการและประเมินผลการให้ทันตสุขศึกษา

45) สามารถดำเนินการส่งเสริมสุขภาพช่องปากได้อย่างเหมาะสม
กับกลุ่มเป้าหมาย

8.3.2.3 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สมาคมวิชาชีพ

คณะผู้วิจัยได้มีโอกาสสัมภาษณ์สมาคมวิชาชีพและผู้มีส่วนได้
ส่วนเสียทางด้านทันตแพทย์ต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีอาเซียน จากการสัมภาษณ์
คณะกรรมการทันตแพทย์สมาคม โดย ทพ. อติเรก ศรีวัฒนาวงษา นายกทันตแพทย์สมาคมฯ
ศ.(พิเศษ) พลโท พิศาล เทพสิทธิ์า นายกัสารอง และ รศ.ทพ.สุรสิทธิ์ เกียรติพงษ์สาร
อุปนายกคนที่ 2 สรุปความโดยสังเขปได้ดังนี้

ข้อได้เปรียบ	ข้อเสียเปรียบ
<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยยังคงเป็นประเทศที่อยู่ในระดับแนวหน้าในการผลิตทันตแพทย์ นอกจากนี้แล้วทันตแพทย์ที่จบในประเทศไทยนั้นต้องมีการเรียนในห้องเรียนและการฝึกปฏิบัติจริงกับผู้ช่วย ดังนั้นจึงมั่นใจได้ว่า นักเรียนทันต-แพทย์ที่จบมานั้นเป็นทันตแพทย์ที่มีความพร้อมต่อการประกอบอาชีพทันที เมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนทันตแพทย์ในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ฟิลิปปินส์พบว่า นักเรียนทันตแพทย์ในประเทศเหล่านั้นกลับไม่มีโอกาสได้ฝึกจริงมากนัก - การส่งเสริมด้านทันตภิบาลเป็นอีกแนวทางหนึ่ง ที่ช่วยผ่อนภาระทันตการของทันตแพทย์ - อีกหนึ่งข้อได้เปรียบของทันตแพทย์ คือทันตแพทย์ในประเทศไทยนั้นสามารถรับราชการและเปิดคลินิกได้นอกเวลาราชการ ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์และมาเลเซียไม่สามารถทำได้ - แม้ว่า จะจบปริญญาทางด้านทันตแพทย์มาก็ไม่สามารถประกอบอาชีพทันตแพทย์ได้จนกว่าจะสอบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ โดยการสอบใบอนุญาตนั้นยังเป็นเครื่องมือกันคนต่างชาติเข้ามาทำงานในประเทศไทยได้ดี เนื่องจากข้อสอบดังกล่าวจัดทำเป็นภาษาไทย ดังนั้นผู้ที่สอบนั้นต้องสามารถอ่าน-เขียนภาษาไทยได้เป็นอย่างดี - รายได้/สวัสดิการของทันตแพทย์นั้นไม่แตกต่างจากต่างประเทศเท่าไรนัก - คนไข้ทั้งในประเทศและต่างประเทศมักเห็นพ้องกันว่าอาชีพแพทย์และทันตแพทย์นั้นมีจรรยาบรรณสูงกว่าแพทย์และทันตแพทย์ในต่างประเทศ ซึ่งสิ่งเหล่านั้นเป็นผลมาจากจรรยาบรรณที่ครูผู้สอนเน้นให้นักเรียนตลอดมา สิ่งนี้จึงเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้คนอยากเข้ามารักษาในประเทศไทย 	<ul style="list-style-type: none"> ● ในชนบทที่ห่างไกลก็ยังคงขาดแคลนทันตแพทย์ เมื่อเปรียบเทียบกับในเมืองใหญ่ อย่างไรก็ตาม อาชีพทันตแพทย์นั้นเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยเครื่องมือ และสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่ น้ำไฟ เป็นต้น ● ปัญหาการขาดแคลนทันตแพทย์นั้น สามารถแก้ปัญหาก็ได้โดยการกระจายแพทย์ไปยังชนบท แต่เมื่อกระจายไปแล้ว จะพบปัญหาก็คือ ในชนบทที่ห่างไกลนั้น อาจจะมีอุปสรรคไม่พอก็เป็นได้ ● หากมีการเคลื่อนย้ายแรงงานทางด้านทันตแพทย์อย่างเสรีแล้ว สิ่งหนึ่งที่สมาคมฯ ห่วงคือ เรื่องเอกสาร ดังนั้นควรมีมาตรการพิสูจน์เอกสารว่าเอกสารที่แสดงนั้นเป็นเอกสารของประเทศต้นทางอย่างแท้จริง ● ประเทศไทยยังคงมีช่องโหว่ทางกฎหมายต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี นั่นคือ ● การขนย้ายทุน : การซื้อกิจการโรงพยาบาล แล้วนำเอาคนต่างชาติจากประเทศต้นทางมาลงทุน ซึ่งนายทุนเหล่านั้นอาจจะนำเอาทันตแพทย์จากประเทศของตนเองมาประกอบทันตการแทนทันตแพทย์ไทย ซึ่งสิ่งนี้ยังคงเป็นช่องโหว่ของกฎหมายอยู่ ● Permanent Residence : ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการในการป้องกันการเข้ามาทำงานของพวกเขา Permanent Residence ของประเทศสมาชิกอาเซียน ● การร่วมมือระหว่างสมาคมวิชาชีพในประเทศอาเซียนยังคงมีอยู่น้อย ● การเคลื่อนย้ายทุนนั้น เจ้าของทุนมักเป็นผู้กำหนดนโยบายในการบริการคนไข้ ซึ่งสิ่งนี้อาจจะทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพต้องละเมิดจรรยาบรรณของตนเองก็เป็นได้

8.3.3 พยาบาล

8.3.3.1 ข้อมูลเบื้องต้น

พยาบาลเป็นอีกหนึ่งวิชาชีพที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการพยาบาลต่อบุคคล ครอบครัว และชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการสอน/แนะนำในเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ การกระทำต่อร่างกาย จิตใจของบุคคลและจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อการแก้ปัญหา บรรเทาอาการเจ็บป่วยของโรค รวมถึงการช่วยเหลือแพทย์กระทำการรักษาโรค นอกจากนี้ยังรวมถึงการปฏิบัติหน้าที่ด้านการผดุงครรภ์ต่อหญิงมีครรภ์ หญิงหลังคลอด ทารกแรกเกิดและครอบครัว ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าว ต้องอาศัยหลักวิทยาศาสตร์และศิลปะทั้งด้านการพยาบาลประเมินสภาพ รวมถึงด้านการผดุงครรภ์เพื่อวินิจฉัย ภายใต้การควบคุมของสภาพยาบาล โดยสภาพยาบาลนั้นจัดตั้งขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ควบคุมความประพฤติของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ให้ถูกต้องตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์
2. ส่งเสริมการศึกษา การบริการ การวิจัย และความก้าวหน้าในวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์
3. ส่งเสริมความสามัคคีและผดุงเกียรติของสมาชิก
4. ช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ และให้การศึกษแก่ประชาชนและองค์กรอื่นในเรื่องที่เกี่ยวกับการพยาบาล การผดุงครรภ์ และการสาธารณสุข
5. ให้คำปรึกษา หรือข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลเกี่ยวกับปัญหาการพยาบาล การผดุงครรภ์ และการสาธารณสุข
6. เป็นตัวแทนของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ในประเทศไทย
7. ผดุงความเป็นธรรมและส่งเสริมสวัสดิการให้แก่สมาชิก

จากข้อมูลของสภาการพยาบาล ดังตารางที่ 8.5 พบว่า ปัจจุบัน มีพยาบาลวิชาชีพในประเทศไทย ณ วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2553 ทั้งสิ้น 148,539 ราย โดยแบ่งเป็นพยาบาลวิชาชีพชั้น 1⁷ จำนวน 139,386 ราย และพยาบาลวิชาชีพชั้น 2⁸ จำนวน

⁷ พยาบาลวิชาชีพชั้น 1 คือ ผู้จบระดับปริญญาตรี 4 ปี

⁸ พยาบาลวิชาชีพชั้น 2 เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า พยาบาลเทคนิค (สูงกว่าผู้ช่วยพยาบาล) คือ ผู้จบระดับอนุปริญญา โดยใช้ระยะเวลาเรียนทั้งสิ้น 2 ปี อย่างไรก็ตาม พยาบาลวิชาชีพชั้น 2 นี้สามารถปรับวุฒิเป็นพยาบาลวิชาชีพชั้น 1 ได้หากทำการเรียนเพิ่มเติมจนจบระดับปริญญาตรี

9,153 ราย สำหรับในด้านการผลิตนั้น ด้วยจำนวนอาจารย์พยาบาลที่ประเทศไทยมีอยู่สามารถผลิตนักศึกษาพยาบาลได้ราว 6,000-6,500 คนต่อปี แต่ในความเป็นจริงแล้ว เนื่องจากพยาบาลยังคงเป็นสาขาที่ขาดแคลนทำให้ต้องเกิดการเร่งผลิตนักศึกษาเพิ่มจากเดิมเป็นราว 8,000 คนต่อปี

ตารางที่ 8.5 จำนวนผู้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์

หน่วย : คน

ประเภท	ใบอนุญาต				รวม	
	ชั้น 1	ร้อยละ	ชั้น 2	ร้อยละ	รวมทั้งหมด	ร้อยละ
บริการพยาบาล	106,369	(76.33)	8,242	(90.6)	114,611	(77.52)
อาจารย์พยาบาล	3,552	(2.55)	-	-	3,552	(2.39)
งานวิชาการ/งานสนับสนุนด้านสุขภาพ	11,027	(7.91)	911	(9.95)	11,938	(8.04)
อาศัยอยู่ต่างประเทศ	3,500	(2.51)	-	-	3,500	(2.36)
ประกอบอาชีพอื่น ๆ /ไม่ได้ทำงาน	14,911	(10.70)	-	-	14,911	(10.04)
รวม	139,386	(100)	9,153	(100)	148,539	(100)

ที่มา: กฤษฎา แสงวงศ์ อุปนายกสภาการพยาบาลคนที่สอง สรุปรายงานการขึ้นทะเบียนสมาชิกสภาการพยาบาล (1 ธันวาคม พ.ศ.2553)

8.3.3.2 พระราชบัญญัติวิชาชีพ

วิชาชีพพยาบาล เป็นวิชาชีพที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ.2528 และมีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2540 โดยในหมวดที่ 2 มาตรา 11 ได้กำหนดคุณสมบัติของสมาชิกสามัญไว้ดังนี้

1. อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์
2. มีความรู้ในวิชาชีพการพยาบาลหรือการผดุงครรภ์โดยได้รับปริญญา ประกาศนียบัตรเทียบเท่าปริญญา หรือประกาศนียบัตรในสาขาการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ที่สภาการพยาบาลรับรอง
3. ไม่เป็นผู้ประพฤติดีเสียหาย ซึ่งคณะกรรมการเห็นว่าจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ
4. ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด หรือคำสั่งที่ขอด้วยกฎหมายให้จำคุกในคดีที่คณะกรรมการเห็นว่าจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ

5. ไม่เป็นผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือไม่เป็นโรคที่กำหนดไว้ในข้อบังคับสภาการพยาบาล

สภาการพยาบาลมีการสรุปลักษณะเฉพาะของวิชาชีพพยาบาลไว้ในขอบเขตการประกอบอาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ดังนี้

1. เป็นการบริการแก่สังคม ช่วยเหลือ และสนับสนุนให้มนุษย์ดำรงรักษาสุขภาพอนามัยที่ดี และความเป็นอยู่ที่ดีในสังคม ซึ่งต้องอาศัยทั้งหลักศิลปะและวิทยาศาสตร์ในการปฏิบัติงานและความรับผิดชอบต่อตนเองและวิชาชีพ

2. เป็นการปฏิบัติต่อมนุษย์โดยตรงและเป็นการปฏิบัติต่อธรรมชาติของบุคคลที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้นกระบวนการพยาบาลจึงเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการที่จะรวบรวมปัญหา เฝ้าดูปัญหาและแก้ไข โดยพื้นฐานความเข้าใจในลักษณะของบุคคลที่มีความแตกต่างกัน

3. เป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้ป่วย/ประชาชน/ชุมชน ดังนั้นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติ คือ การเข้าไปสัมผัสรับรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ประสบการณ์ชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ รวมทั้งวัฒนธรรมของชุมชน สังคม ซึ่งต้องใช้ความรู้ความสามารถในหลายๆ ด้าน เพื่อให้เข้าถึงสิ่งเหล่านี้ และมีส่วนร่วมในการทำงาน ออกความเห็นและการตัดสินใจ มีความคิดสร้างสรรค์ รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

4. มีความเป็นอิสระ ควบคุมนโยบายและกิจกรรมการปฏิบัติของตนได้

5. มีองค์ความรู้ของวิชาชีพตนเอง มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยการวิจัยอย่างเป็นระบบ

6. ผู้ประกอบวิชาชีพยึดถือปฏิบัติบริการด้วยจิตวิญญาณ ด้วยความเอื้ออาทร รับผิดชอบต่อตนเอง ต่องานและวิชาชีพ มีการควบคุมลักษณะของการปฏิบัติอยู่เสมอ

7. มีจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นแนวทางการพิจารณาตัดสินใจและการปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพ

8. มีองค์กรวิชาชีพที่ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนามาตรฐานวิชาชีพและการประกอบวิชาชีพ

นอกจากนี้ ยังได้มีการประกาศ เรื่องมาตรฐานการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ในปี พ.ศ.2544 โดยมีการกำหนดให้การประกอบวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ต้องรักษามาตรฐานวิชาชีพ เพื่อให้หน่วยงานนำไปใช้ในการสร้างมาตรฐานที่เฉพาะเจาะจง อันนำไปสู่การบริการทางด้านพยาบาลที่มี

คุณค่าและมีมาตรฐานต่อไป ซึ่งมาตรฐานการพยาบาลและการผดุงครรภ์ที่สภาการพยาบาล
ประกาศไว้มีดังต่อไปนี้

ข้อ 1 มาตรฐานการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (Nursing and Midwifery Standard) ประกอบไปด้วย มาตรฐานการบริหารองค์กรบริการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (Standard of Nursing and Midwifery Service Organization) มาตรฐานการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (Nursing and Midwifery Practice Standard) มาตรฐานผลลัพธ์การพยาบาลและการผดุงครรภ์ (Nursing and Midwifery Outcome Standard)

ข้อ 2 มาตรฐานการบริหารองค์กรบริการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (Standard of Nursing and Midwifery Service Organization) มีรายละเอียดดังนี้
มาตรฐานที่ 1 การจัดการและการบริหารองค์กรบริการ
พยาบาลและการผดุงครรภ์

- 1) การบริหารจัดการการพยาบาลดำเนินการโดยองค์กรการพยาบาลและการผดุงครรภ์
- 2) ผู้บริหารสูงสุดขององค์กรเป็นพยาบาลวิชาชีพ
- 3) องค์กรการพยาบาลและการผดุงครรภ์มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการกำหนดปรัชญา นโยบายทางการพยาบาลเพื่อเป็นทิศทางการปฏิบัติของทุกหน่วยงานบริการพยาบาลและการผดุงครรภ์
- 4) องค์กรการพยาบาลและการผดุงครรภ์มีโครงสร้างขอบเขตงานในความรับผิดชอบชัดเจน
- 5) มีระบบและกลไกการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากร และการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน
- 6) มีนโยบาย เป้าหมายและแผนงานที่ส่งเสริมคุณภาพบริการพยาบาลและการส่งเสริมเอกสิทธิ์ในการปฏิบัติการพยาบาล

มาตรฐานที่ 2 การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล

- 1) มีระบบและกลไกการคัดสรรบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน
- 2) พยาบาลทุกระดับมีคุณสมบัติเหมาะสมและประสบการณ์ที่เพียงพอ ดังนี้
 - พยาบาลทุกคนต้องมีใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ ตามกฎหมายวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์

สาขาที่ให้บริการนั้นๆ

ผ่านการฝึกอบรมด้านการบริหาร

องค์กรการพยาบาล

เทียบเท่า และได้รับการอบรมด้านการบริหารหรือสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทหรือเทียบเท่าหรือปริญญาเอก

ผู้ป่วยหรือหน่วยงาน

- พยาบาลวิชาชีพระดับหัวหน้า/หอผู้ป่วย
 - ได้รับการศึกษาต่อ และ/หรือฝึกอบรมใน
 - มีประสบการณ์ด้านการบริหาร และ/หรือ
- พยาบาลวิชาชีพระดับผู้บริหารสูงสุดของ
 - สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และได้รับการอบรมด้านการบริหารหรือสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทหรือเทียบเท่าหรือปริญญาเอก
 - มีประสบการณ์ด้านการบริหารในระดับหอ

3) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ (Job Descriptions) และมีคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง (Job Specification) ของผู้ให้บริการการพยาบาลทุกระดับชัดเจนตามลักษณะงานที่รับผิดชอบ

4) การจัดอัตรากำลังเหมาะสมกับความต้องการบริการพยาบาล (Nursing Needs)

5) มีการจัดการ เตรียมการ การควบคุมกำกับและการประเมินผลการปฏิบัติงานที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้รับบริการว่าจะได้รับการบริการที่มีคุณภาพ

6) มีระบบการพัฒนาความรู้ ความสามารถบุคลากรเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลที่ทันสมัย

มาตรฐานที่ 3 การจัดระบบงาน และกระบวนการให้บริการการพยาบาลและการผดุงครรภ์

1) การบริการพยาบาลและการผดุงครรภ์ต้องคำนึงถึงคุณภาพและความปลอดภัยของผู้รับบริการ มีการกำหนดนโยบายและวิธีปฏิบัติ (Nursing Policy & Procedures) แนวทางการพยาบาลผู้ป่วย (Nursing Standard of Patient Care) ภายใต้กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องและขอบเขตการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์

2) มีพยาบาลวิชาชีพเป็นหัวหน้าทีมการพยาบาลในการให้บริการการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ตลอดระยะเวลาที่ให้บริการ

3) การมอบหมายงานให้แก่บุคลากรที่มีความรู้และทักษะต่ำกว่าระดับวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ต้องไม่ใช้งานในระดับวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ และมีพยาบาลผดุงครรภ์ระดับวิชาชีพเป็นผู้กำกับดูแล

4) กำหนดนโยบายและสนับสนุนการใช้กระบวนการพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์

5) มีกลไกส่งเสริมให้พยาบาลและผดุงครรภ์ประกอบวิชาชีพที่ได้มาตรฐานและดำรงไว้ซึ่งจริยธรรมและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ

6) มีการจัดระบบสารสนเทศและใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการพยาบาลในการบริหารจัดการ การดูแลช่วยเหลือผู้รับบริการและการพัฒนาคุณภาพการพยาบาลและการผดุงครรภ์

มาตรฐานที่ 4 ระบบการพัฒนาคุณภาพการพยาบาลและการผดุงครรภ์

1) มีนโยบายและแผนงานการจัดการคุณภาพการพยาบาลและการผดุงครรภ์

2) มีระบบการบริหารความเสี่ยง (Risk Management)

3) มีระบบประกันคุณภาพการพยาบาลและการผดุงครรภ์

4) มีการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (Continuous Quality Improvement)

ข้อ 3 มาตรฐานการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (Nursing and Midwifery Practice Standard) เป็นการปฏิบัติที่มีเป้าหมายหลักเพื่อให้ผู้รับบริการมีภาวะสุขภาพที่ดีที่สุดตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ปัญหาสุขภาพและปัญหาที่เกี่ยวข้องได้รับการแก้ไข โดยพยาบาลและผดุงครรภ์ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติการพยาบาลและผดุงครรภ์ 5 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 การใช้กระบวนการพยาบาลให้การปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์

ต้องใช้กระบวนการพยาบาลแก่ผู้รับบริการอย่างเป็นองค์รวม ทั้งในระดับบุคคล กลุ่มบุคคล ครอบครัว และชุมชน ตามศาสตร์และศิลปะการพยาบาลในด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพ โดยผู้รับบริการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมและมีการประสานความร่วมมือในทีมการพยาบาลและทีมสหสาขาวิชา

มาตรฐานที่ 2 การรักษาสีทธิผู้ป่วย จริยธรรมและ จรรยาบรรณวิชาชีพ

ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพใน
การปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ รวมทั้งปฏิบัติเพื่อปกป้องและรักษาไว้ซึ่งสิทธิที่
เกี่ยวข้องกับสุขภาพและการรักษาพยาบาลของผู้รับบริการ

มาตรฐานที่ 3 การพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติการพยาบาล และการผดุงครรภ์

ปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์บนพื้นฐานของ
ศาสตร์ทางการพยาบาลและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องที่ทันสมัย โดยยึดหลักผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง
มีการทบทวน ประเมินกระบวนการการดูแลผู้รับบริการอย่างเป็นระบบ มีการนำความรู้จาก
การวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณภาพแนวทางปฏิบัติการพยาบาลและการ
ผดุงครรภ์อย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 4 การจัดการ การดูแลต่อเนื่อง

ให้ผู้รับบริการได้รับการดูแลที่สอดคล้องกับภาวะสุขภาพ
อย่างต่อเนื่อง โดยมีการวางแผนร่วมกับทีมสุขภาพ ผู้รับบริการและ/หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อ
พัฒนาศักยภาพของผู้รับบริการในการดูแลตนเองและสามารถใช้แหล่งประโยชน์ในการดูแล
ตนเองอย่างเหมาะสม

มาตรฐานที่ 5 การบันทึกและรายงาน

บันทึกและรายงานพยาบาลและการผดุงครรภ์ให้ครอบคลุม
การดูแลผู้รับบริการตามกระบวนการพยาบาลโดยครบถ้วน ถูกต้องตามความเป็นจริง ชัดเจน
กะทัดรัด มีความต่อเนื่องและสามารถใช้เพื่อประเมินคุณภาพบริการการพยาบาลและ
ผดุงครรภ์ได้

ข้อ 4 มาตรฐานผลลัพธ์การพยาบาลและการผดุงครรภ์
(Nursing and Midwifery Outcome Standard) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการประเมิน
คุณภาพของบริการพยาบาลและผดุงครรภ์ สามารถประเมินได้จากผลลัพธ์การปฏิบัติการ
พยาบาลและการผดุงครรภ์ โดยใช้กระบวนการพยาบาลว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดหรือไม่
และผลลัพธ์โดยรวมของบริการพยาบาลและผดุงครรภ์ทั้งหน่วยงาน ซึ่งอาจประเมินได้จาก
องค์ประกอบดังต่อไปนี้

1) ความปลอดภัยจากความเสี่ยง และภาวะแทรกซ้อนที่
ป้องกันได้ ทั้งด้านกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ

2) ผู้รับบริการได้รับการบรรเทาทุกข์ทรมานทั้งด้านกาย
จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ

- 3) ความรู้ของผู้รับบริการเกี่ยวกับภาวะสุขภาพ
- 4) ความสามารถในการดูแลตนเองของผู้รับบริการ
- 5) ความพึงพอใจของผู้รับบริการและสิทธิที่พึงได้รับ

8.3.3.3 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สมาคมวิชาชีพ

คณะผู้วิจัยได้มีโอกาสสัมภาษณ์สมาคมวิชาชีพ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทางด้านพยาบาลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีอาเซียน จากการสัมภาษณ์ ดร.กฤษดา แสงดี อุปนายกสภาการพยาบาลคนที่ 2 สรุปความโดยสังเขปได้ดังนี้

ข้อได้เปรียบ	ข้อเสียเปรียบ
<ul style="list-style-type: none"> - สำหรับในด้านคุณภาพของนักศึกษาที่จบทางด้านพยาบาลนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกในอาเซียนแล้ว พบว่าประเทศไทยยังคงผลิตพยาบาลในคุณภาพที่ดีที่สุด เนื่องจากการผลิตกำลังคนในประเทศเพื่อนบ้านนั้นเป็นลักษณะอาชีพศึกษา - ผู้ที่จบปริญญาทางด้านพยาบาลศาสตร์ไม่สามารถประกอบอาชีพได้จนกว่าจะสอบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ โดยการสอบใบอนุญาตนั้นยังเป็นเครื่องมือกันคนต่างชาติที่จะเข้ามาทำงานในประเทศไทยได้ดี เนื่องจากข้อสอบดังกล่าวจัดทำเป็นภาษาไทย ดังนั้นผู้ที่สอบนั้นต้องสามารถอ่าน-เขียนภาษาไทยได้เป็นอย่างดี - คนใช้ทั้งในประเทศและต่างประเทศมักเห็นพ้องกันว่านอกจากอาชีพแพทย์และทันตแพทย์แล้ว อาชีพพยาบาลเป็นอาชีพที่มีจรรยาบรรณสูง ซึ่งสิ่งเหล่านี้นั้นเป็นผลมาจากจรรยาบรรณที่ครูผู้สอนเน้นให้นักเรียนตลอดมา สิ่งนี้จึงเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้คนอยากเข้ามารักษาในประเทศไทย 	<ul style="list-style-type: none"> ● หากดูตัวเลขการผลิตของพยาบาลแล้ว พบว่าประเทศไทยยังไม่น่าจะขาดแคลนบุคลากรในอาชีพพยาบาล อย่างไรก็ดี พบว่ามีปัจจัยหลายสาเหตุที่เป็นปัจจัยในการผลัดออกจากอาชีพ ● จากรายงานการวิจัยของ ดร.กฤษดา แสงดี พบว่าอาชีพพยาบาลมีช่วงอายุในการทำงาน (นับจากหลังจบการศึกษา) เฉลี่ยเพียง 22.5 ปี ซึ่งนั่นหมายความว่า พยาบาลจะออกจากอาชีพนี้ในช่วงอายุระหว่าง 40-45 ปี ซึ่งถือว่าอายุดังกล่าวเป็นช่วงอายุที่น้อยมาก และเป็นที่น่าเสียดายมากหากออกจากอาชีพนี้ในช่วงอายุเพียง 40-45 ปี อีกสาเหตุหนึ่งอาจเนื่องมาจากการทำงานในอาชีพนี้ ส่วนใหญ่เน้นการทำงานทางร่างกาย (Physical Demand) ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าหากทำงานไปในระยะหนึ่งแล้วร่างกายอาจจะต้านทานไม่ไหว จึงเป็นสาเหตุให้ออกจากอาชีพนี้ที่สุด

ข้อได้เปรียบ	ข้อเสียเปรียบ
<p>- ค่านิยมของคนในภาคชนบทยังคงสนับสนุนให้ลูกหลานเรียนพยาบาลอยู่ ซึ่งหากรัฐบาลได้มีการส่งเสริมทางด้านการศึกษา รวมถึงพยายามสร้างโอกาสให้กลับไปทำงานยังโรงพยาบาลศูนย์จังหวัดต่างๆ จะเป็นสาเหตุที่ช่วยลดการขาดแคลนพยาบาลในจังหวัดไกลๆ ได้</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● กลไกของรัฐบาลเป็นอีกปัจจัยที่ผลักดันให้พยาบาลออกจากอาชีพ หรือไปทำงานต่างประเทศมากขึ้น นั่นคือ สาเหตุจากการปฏิรูประบบราชการโดยการลดขนาดจำนวนราชการ ดังนั้น พยาบาลวิชาชีพที่จบใหม่ หากทำงานในราชการจะอยู่ในตำแหน่งลูกจ้างชั่วคราว ซึ่งการเป็นลูกจ้างชั่วคราวไม่เกิดความมั่นคงในการทำงาน ดังนั้น จึงพบว่าพยาบาลวิชาชีพที่จบใหม่ดังกล่าวมีสถิติการทำงานเฉลี่ยเพียง 1.2 ปี ● ไม่เพียงแต่การเป็นลูกจ้างชั่วคราวของภาครัฐเท่านั้น ในภาคเอกชนก็พบว่า อาชีพพยาบาลมีอัตราการย้ายงานสูง ซึ่งสาเหตุแรกคือ จะย้ายงานไปยังสถานพยาบาลที่ให้ค่าจ้าง/สวัสดิการสูงกว่า ส่วนอีกสาเหตุหนึ่งคือการย้ายออกจากอาชีพ เนื่องจากอาชีพพยาบาลนั้นมีอัตราการเติบโตในอาชีพค่อนข้างน้อย ● ปัญหาในเรื่องค่าจ้างยังคงเป็นปัญหาหลัก และเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญให้ผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลไปทำงานต่างประเทศ โดยพบว่า อัตราเงินเดือนเฉลี่ยของพยาบาลวิชาชีพ คิดเป็น 15,000 บาทต่อเดือน ดังนั้น หากพยาบาลวิชาชีพต้องการรายได้ที่เพิ่มขึ้น ก็จำเป็นต้องเพิ่มจำนวนเวร⁹ ให้มากขึ้นด้วย โดยอุปนายกสภาการพยาบาลคนที่ 2 ให้ความเห็นว่าการทำงาน 2 แห่ง ของพยาบาลจึงเป็นสิ่งที่เห็นเป็นปกติ ● การเคลื่อนย้ายแรงงานในประเทศสมาชิกอาเซียนยังมีจำนวนไม่มากนัก เนื่องจากพยาบาลที่เคลื่อนย้ายไปทำงานต่างประเทศนั้น มักไปทำงานยังประเทศนิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย หรือสหรัฐอเมริกา

⁹ 1 เวรของพยาบาล เท่ากับ 8 ชั่วโมง

ข้อได้เปรียบ	ข้อเสียเปรียบ
	<ul style="list-style-type: none"> ● เวียดนามกำลังเป็นคู่แข่งที่สำคัญของประเทศไทย เนื่องจากมีแผนที่จะสร้างสถาบัน/โรงเรียนผลิตคนด้านพยาบาลประมาณ 10,000 คน ทั้งเพื่อใช้ในประเทศและส่งออก ● ในแง่ของการผลิตกำลังคนนั้น ภาษายังคงเป็นจุดอ่อนของการผลิตกำลังคน อย่างไรก็ตาม ภาษาเป็นสิ่งที่จะต้องสะสมมาตั้งแต่เด็ก ดังนั้นการปลูกฝังทางการศึกษานั้นจึงควรเริ่มตั้งแต่เด็กจะมาเริ่มในระดับอุดมศึกษาอาจจะช้าไปแล้ว อย่างไรก็ตาม ในการเรียนการสอนทางด้านพยาบาลนั้น คำศัพท์ทางด้านเทคนิคต่างๆ ยังคงเป็นภาษาอังกฤษ

8.3.4 วิชาชีพบัญชี

8.3.4.1 ข้อมูลเบื้องต้น

วิชาชีพบัญชีเป็นวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในด้านการทำบัญชี ด้านการสอบบัญชี ด้านการบัญชีบริหาร ด้านการวางระบบบัญชี ด้านการบัญชีภาษีอากร ด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชีภายใต้การดูแลของสภาวิชาชีพบัญชี ซึ่งดำเนินงานภายใต้พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาระบบวิชาชีพบัญชีโดยมีวิสัยทัศน์และพันธกิจดังนี้

วิสัยทัศน์:

เป็นองค์กรวิชาชีพบัญชีซึ่งเป็นที่ยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนและมีบทบาทนำในระดับภูมิภาคและนานาชาติ

พันธกิจ:

1. กำหนดมาตรฐาน คุณภาพและจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ในระดับมาตรฐานสากล
2. กำกับดูแลผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพและตามที่กฎหมายกำหนด
3. พัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีโดยให้ความรู้ ความเข้าใจ การฝึกอบรม รวมถึงให้คำปรึกษาหรือออกแนวปฏิบัติให้มีความชัดเจน

4. ร่วมมือและประสานงานกับองค์กรต่างประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และสร้างบทบาทในการเป็นองค์กรชั้นนำในระดับภูมิภาคและนานาชาติ
5. ผลักดันให้เกิดการพัฒนาและใช้ประโยชน์รายงานทางการเงินเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ ความโปร่งใสและส่งเสริมบรรษัทภิบาลที่ดี
6. บทบาทในการบัญญัติกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชี
7. เสริมสร้างความสามัคคี ความร่วมมือ เพื่อผลดั่งไว้ซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีของวิชาชีพบัญชีมีการกำกับดูแลกิจการที่ดีในสภาวิชาชีพบัญชี

ในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชี จำนวน 47,682 คน และนิติบุคคลจำนวน 1,218 คน ดังตารางที่ 8.5 ถึง 8.6 จำนวนที่มีในปัจจุบันมีเพียงพอกับความต้องการของตลาด นอกจากนี้ ยังมีการอนุญาตให้นักบัญชีชาวต่างชาติสามารถเข้ามาทำงานในไทยและสามารถเป็นสมาชิกของสภาวิชาชีพบัญชีได้ ส่วนมากเข้ามาในลักษณะของการเป็นที่ปรึกษาซึ่งการเข้ามาดำเนินกิจการธุรกิจบัญชีของบริษัทต่างชาติไม่ใช่เรื่องใหม่เพราะมีบริษัทจำนวนมากเข้ามาทำธุรกิจด้านบัญชีในไทยนานกว่า 20 ปี ในจำนวนนี้มีบริษัทระดับโลกที่มีขนาดใหญ่มาก 4 บริษัท (Big 4) ได้แก่ Deloitte Touche Tohmatsu (DTT) Limited, Pricewaterhouse Coopers (PwC), Ernst & Young (EY) และ KPMG โดยได้เข้ามาร่วมทุนกับคนไทย ภายใต้ชื่อบริษัทดีลอยท์ ทัช โธมัทสู ไชยยศ สอบบัญชี จำกัด บริษัท ไพร์ซวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส จำกัด บริษัท เอ็นส์ท แอนด์ ยังก์ คอร์-ปอเรท เซอร์วิสเชส จำกัด และบริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิไชย สอบบัญชี จำกัด ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ไม่ได้ถือสัญชาติไทยสามารถเข้ามาประกอบอาชีพผู้ตรวจสอบบัญชีได้ แต่มีเงื่อนไขที่ต้องผ่านการคัดเลือกโดยการทดสอบเหมือนกันกับการทดสอบของนักบัญชีไทยทุกประการ เช่น การทดสอบความรู้ภาษาไทย มีประสบการณ์มีการฝึกงานครบ 3,000 ชั่วโมง เป็นเวลา 3 ปี การทดสอบความรู้ทางการบัญชี มีความรู้ต่อเนื่อง เป็นต้น ทางสภาวิชาชีพบัญชีเชื่อว่าการทดสอบเหมือนกันกับนักบัญชีไทยทุกประการนั้นไม่ได้เป็นการขัดกับหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติ โดยสภาวิชาชีพบัญชีเห็นว่าภาษาไทยมีความจำเป็นในการประกอบอาชีพและสื่อสารกับคนในประเทศ เป็นภาษาทางการของไทย รวมถึงแสดงวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของไทย แต่ชาวต่างชาติที่ต้องการเข้ามาเป็นผู้ตรวจสอบบัญชีไม่ต้องการสอบวิชาภาษาไทย

ตารางที่ 8.6 จำนวนสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำแนกตามประเภทสมาชิก

หน่วย: คน

ประเภทสมาชิก	จำนวนคงอยู่
สมาชิกสามัญ	45,096
สมาชิกวิสามัญ	621
สมาชิกสมทบ	1,965
รวม	47,682

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2553

ที่มา: รายงานประจำปี พ.ศ. 2552-2553 สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์

ตารางที่ 8.7 จำนวนนิติบุคคลที่ขึ้นทะเบียนกับสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ จำแนกตามประเภทการให้บริการ

หน่วย: ราย

ประเภทการให้บริการ	จำนวนคงอยู่
ทำบัญชี	729
ทำบัญชีและสอบบัญชี	162
สอบบัญชี	327
รวม	1,218

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2553

ที่มา: รายงานประจำปี พ.ศ. 2552-2553 สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์

8.3.4.2 พระราชบัญญัติวิชาชีพ

วิชาชีพบัญชีเป็นอีกหนึ่งวิชาชีพที่มีพระราชบัญญัติวิชาชีพ โดยพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ.2547 กำหนดไว้ในหมวด 2 มาตรา 13 ในการเป็นสมาชิกสามัญต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

1. มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
2. มีสัญชาติไทย

3. มีความรู้ในวิชาการบัญชีไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี หรือได้รับประกาศนียบัตร หรือวุฒิอื่นเทียบเท่าปริญญาตรีสาขาวิชาการบัญชีที่สภาวิชาชีพบัญชีรับรองหรือสำหรับการศึกษาด้านอื่นตามที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนด

4. ไม่เป็นผู้ประพฤติผิดจรรยาบรรณอันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี

5. ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในคดีที่เป็นการประพฤติผิดจรรยาบรรณอันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี

6. ไม่เป็นผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบหรือไม่เป็นโรคที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี

8.3.5.3 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์

คณะผู้วิจัยได้มีโอกาสสัมภาษณ์สภาวิชาชีพบัญชี ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีอาเซียน จากการสัมภาษณ์คุณสุมนหา สุทธิปัญญา ผู้ช่วยผู้อำนวยการบริหาร สรุปความโดยสังเขปได้ดังนี้

ข้อได้เปรียบ	ข้อเสียเปรียบ
<ul style="list-style-type: none"> - การมีพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชีเป็นสิ่งที่ปกป้องผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีได้เป็นอย่างดี ครอบคลุมในสิ่งที่ยังไม่มีกฎหมายนี้ ผู้ประกอบการวิชาชีพนี้ก็ยังรู้สึกสบายใจไม่ว่าจะมีการเปิดเสรีแบบใดมากก็ตาม - การเข้ามาเป็นผู้ตรวจสอบบัญชีของชาวต่างชาตินั้นต้องสอบวิชาภาษาไทย ซึ่งเป็น การช่วยปกป้องการเข้ามาจากการเคลื่อนย้ายของแรงงานได้เป็นอย่างดี 	<ul style="list-style-type: none"> • มาเลเซียและสิงคโปร์ต้องการให้มีนักบัญชีอาเซียนขึ้น โดยมีความพยายามในการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อผลิตบุคลากรเหล่านี้ขึ้นมา หากเกิดขึ้นได้จริงจะเกิดสิทธินอกอาณาเขต โดยผู้ตรวจสอบบัญชีอาเซียนจะมีสิทธิเหนือกว่าผู้ตรวจสอบบัญชีชาวไทย เพราะอยู่เหนือกฎหมายของไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง • แต่ละประเทศมีข้อเด่นและข้อด้อยที่ต่างกัน ไทยอาจจะเสียเปรียบในการเจรจาในเวทีระหว่างประเทศ ประเทศที่มีอำนาจมากกว่าจะได้เปรียบ • การเคลื่อนย้ายของบริษัทบัญชีในแต่ละประเทศไปยังต่างประเทศไม่เท่าเทียมกันขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจและปัจจัยต่างๆ เช่น บริษัทของสิงคโปร์อาจจะมีการเคลื่อนย้ายไปต่างประเทศมาก แต่ประเทศลาวคงไม่มีการเคลื่อนย้ายมากนัก เป็นต้น

ข้อได้เปรียบ	ข้อเสียเปรียบ
<p>- ในขณะที่มีบริษัทบัญชีจากอินเดีย ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกาเข้ามาในไทย โดยส่วนมากใช้การซื้อกิจการต่อจากธุรกิจไทย เช่น บริษัทของอินเดียเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้แข่งขันกับธุรกิจบัญชีอื่นๆ ต่างชาติมีความจำเป็นต้องว่าจ้างคนไทยเพราะกิจกรรมบางอย่างไม่สามารถดำเนินการเองได้ เช่น การจัดทำบัญชีและตรวจสอบงบการเงิน การเข้ามาของบริษัทต่างชาติก่อให้เกิดการถ่ายโอนเทคโนโลยีให้กับไทย สำหรับไทยเองก็สามารถพัฒนาเทคโนโลยีของตนเองได้ แต่จำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาและเงินสนับสนุนจำนวนมาก</p> <p>- สภาวิชาชีพบัญชีไม่ได้มีการผลักดันให้นักบัญชีชาวไทยเดินทางไปทำงานต่างประเทศและมีความเห็นว่านักบัญชีไทยไม่ต้องการไปทำงานต่างประเทศเช่นกัน จึงไม่มีปัญหาเรื่องสมองไหล</p>	<ul style="list-style-type: none"> • บริษัทต่างชาติรายใหญ่ได้เปรียบบริษัทบัญชีไทยเนื่องจากมีเทคโนโลยีและซอฟต์แวร์ทางบัญชีที่สูง มีเครือข่ายทั่วโลก ต้นทุนต่ำ มีทรัพยากรทั่วโลก เช่น ทรัพยากรบุคคล แต่บริษัทบัญชีไทยเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs) มีการแข่งขันกันเองค่อนข้างสูงอยู่แล้ว ยังไม่สามารถสู้กับบริษัทต่างชาติรายใหญ่ได้ • ความสามารถในเรื่องภาษาอังกฤษยังอ่อนกว่าประเทศอื่นๆ เช่น สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ เป็นต้น

นอกจากนี้ ทางสภาวิชาชีพบัญชีได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม สำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศและกระทรวงศึกษาธิการ ดังต่อไปนี้

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศผลักดันให้สภาวิชาชีพต่างๆ เปิดการค้าเสรีแต่ในความเป็นจริงไม่สามารถปฏิบัติได้ สภาฯ ยอมรับการเปิดเสรีด้วยสัดส่วนการถือหุ้นของต่างชาติและไทยในสัดส่วนร้อยละ 49 ต่อร้อยละ 51 ซึ่งถือว่าเหมาะสมและไม่ควรให้ต่างชาติถือหุ้นเพิ่มมากกว่านี้เพราะไทยยังไม่พร้อมอาจจะทำให้ไทยเกิดความเสียเปรียบให้กับประเทศอื่นๆ ได้

- ในการเจรจาข้อตกลงต่างๆ อยากได้รับการสนับสนุนจากทางราชการมากกว่านี้ โดยเฉพาะเมื่อมีการเจรจาควรมีนักกฎหมายที่มีความรู้และความสามารถด้านภาษาอังกฤษ เพื่อที่ประเทศไทยจะไม่เสียเปรียบประเทศอื่นๆ

- ด้านคุณภาพการศึกษา ไม่หวังสำหรับสถาบันการศึกษา ระดับมหาวิทยาลัยมีที่ชื่อเสียง แต่เป็นห่วงในระดับราชภัฏ/วิทยาลัย/เทคนิค ที่พยายามยกระดับขึ้นมา อยากให้ทางกระทรวงศึกษาธิการช่วยดูแลเรื่องคุณภาพ ไม่ใช่เพียงแค่ให้จบ เพราะนักศึกษาบางคนจบมาแล้วยังลงบัญชีไม่เป็นที่ เป็นเรื่องที่ต้องปรับปรุงอย่างมาก

- ข้อต่อในเรื่องภาษาอังกฤษ ควรพัฒนาและสอนควบคู่กัน ตั้งแต่เด็กและทุกระดับชั้น อย่างกังวลว่าจะเป็นเรื่องการสูญเสียเอกราช

- วิชาชีพบัญชีต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ควรมีการออกกฎหมายการพัฒนาวิชาชีพโดยควรเพิ่มจำนวนชั่วโมงการอบรมต่อปีเพิ่มขึ้น ในปัจจุบันผู้สอบบัญชีขออบรม 12 ชั่วโมงต่อปี ในขณะที่ในระดับนานาชาติต้องอบรม 100 ชั่วโมงต่อปี

- เมื่อจะออกไปทำการลงทุนหรือเคลื่อนย้ายแรงงานก็ต้องไปประสานงานร่วมกัน รัฐบาลควรเตรียมลู่ทางธุรกิจในต่างประเทศให้ด้วย เพื่อให้ผู้ที่เข้าไปทำงานหรือเข้าไปลงทุนสามารถประกอบกิจการได้อย่างมั่นคงและยืนยาว

- ส่วนในเรื่องของการศึกษา ขอเน้นย้ำเรื่องที่สำคัญ คือ ครู เมื่อครูมีคุณภาพและจิตวิญญาณที่เป็นครู และมีจำนวนเพียงพอ การศึกษาของไทยก็จะมีคุณภาพมากด้วยเช่นกัน และอีกประการ คือ ห้องสมุดที่ดีและมีคุณภาพ หากเห็นความสำคัญกับเรื่องของห้องสมุดมากขึ้นกว่าเดิม ก็จะช่วยปลูกฝังนิสัยให้เด็กไทยรักการอ่าน รู้จักเรียนรู้ ศึกษาและค้นคว้าด้วยตนเอง

8.3.5 สถาปนิก

8.3.5.1 ข้อมูลเบื้องต้น

สถาปนิกหรือวิชาชีพสถาปัตยกรรมเป็นวิชาชีพที่ใช้ศาสตร์และศิลป์สร้างสรรค์สถาปัตยกรรมและสิ่งแวดล้อมในสาขาสถาปัตยกรรมหลัก สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง สาขาภูมิสถาปัตยกรรม สาขาสถาปัตยกรรมภายในและมัณฑนศิลป์และสาขาสถาปัตยกรรมอื่นๆ ที่กำหนดโดยกฎกระทรวง ซึ่งผู้ที่ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมได้นั้น ต้องได้รับใบอนุญาตในการประกอบวิชาชีพจากสภาสถาปนิกซึ่งทำหน้าที่ควบคุมดูแลการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2543 และมีวัตถุประสงค์การจัดตั้งเพื่อ

1. ส่งเสริมการศึกษา การวิจัยและการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรม
2. ส่งเสริมความสามัคคีและไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของสมาชิก
3. ส่งเสริมสวัสดิภาพและผดุงเกียรติของสมาชิก
4. ควบคุมความประพฤติและดำเนินงานประกอบวิชาชีพให้ถูกต้องตามมาตรฐานและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพสถาปัตยกรรม
5. ช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ และให้บริการทางงานวิชาการต่างๆ แก่ประชาชน และองค์การอื่นที่เกี่ยวข้องกับวิทยาการและเทคโนโลยีทางสถาปัตยกรรม

6. ให้คำปรึกษาหรือข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลเกี่ยวกับนโยบาย และ ปัญหาด้านสถาปัตยกรรม รวมทั้งด้านเทคโนโลยี
7. เป็นตัวแทนของการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมของ ประเทศไทย
8. ดำเนินการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

จากข้อมูลของสภาสถาปนิก ในปี พ.ศ. 2554 วิชาชีพนี้มี 4 สาขา ได้แก่ สถาปัตยกรรมหลัก สถาปัตยกรรมผังเมือง ภูมิสถาปัตยกรรม และสถาปัตยกรรม ภายในและมัณฑนศิลป์ ซึ่งมีผู้ได้รับใบอนุญาตแบบบุคคล จำนวน 16,768 คน และมีบัตร สมาชิกสภาสถาปนิก 18,505 คน ซึ่งไม่รวมใบอนุญาตที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ตามตาราง ที่ 8.7 โดยผู้ที่มีสิทธิ์เข้ามาสอบใบอนุญาตต้องมีคุณสมบัติตามที่สภาสถาปนิกกำหนด เช่น เป็นผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันที่ได้รับการรับรองจากสภาสถาปนิก มีคุณวุฒิต่างๆ คือ อนุปริญญา ปริญญาตรี และต้องสมัครเป็นสมาชิกของสภาสถาปนิกก่อนจึงจะทำการสอบ ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้ เป็นต้น

ในเรื่องของการขาดเชิงปริมาณ ในปี พ.ศ. 2530-2540 มีการสำรวจจากความร่วมมือของกระทรวงแรงงานและกระทรวงศึกษาธิการ พบว่าสถาปนิกเป็น วิชาชีพที่ขาดแคลนเนื่องจากเศรษฐกิจในเวลานั้นดีมาก มีความต้องการก่อสร้างอาคาร บ้านเรือนสูงมาก จึงมีการเปิดหลักสูตรและมหาวิทยาลัยที่สอนในสาขานี้เพิ่มขึ้น ส่วนในปี พ.ศ. 2540-2550 ยังไม่มีการสำรวจตัวเลขอย่างจริงจัง แต่จากการสังเกตของสภาสถาปนิก พบว่าวิชาชีพนี้ยังเป็นที่ต้องการของตลาดและไม่ขาดแคลน ส่วนสาขาที่เป็นความต้องการ เป็นอย่างสูงทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ คือ สาขาภูมิสถาปัตยกรรม ซึ่งในประเทศไทย มีสถาบันที่ผลิตในสาขานี้เพียง 3 สถาบัน ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ส่วนในกลุ่มอาเซียนประเทศ ที่ผลิตสาขานี้อย่างมีคุณภาพ คือ ประเทศมาเลเซีย ซึ่งคาดว่าในอนาคตสาขานี้ยังเป็นที่ ต้องการของตลาดเป็นอย่างมาก

ตารางที่ 8.8 จำนวนผู้ถือใบอนุญาตสถาปนิกและบัตรสมาชิกสถาปนิก ปี พ.ศ. 2554

หน่วย: คน

สาขา	ใบอนุญาตสถาปนิก	สมาชิกสถาปนิก
สถาปัตยกรรมหลัก	15,809	16,081
สถาปัตยกรรมผังเมือง	160	80
ภูมิสถาปัตยกรรม	261	494
สถาปัตยกรรมภายในและมัณฑนศิลป์	538	1,850
รวม	16,768	18,505

ที่มา: สถาปนิก ข้อมูลเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554

8.3.5.2 พระราชบัญญัติวิชาชีพ

วิชาชีพสถาปัตยกรรม เป็นวิชาชีพที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ. 2543 โดยในมาตรา 4 ได้ให้คำจำกัดความของ “วิชาชีพสถาปัตยกรรม” หมายความว่า วิชาชีพสถาปัตยกรรมที่ใช้ศาสตร์และศิลป์สร้างสรรค์สถาปัตยกรรมและสิ่งแวดล้อมในสาขาสถาปัตยกรรมหลัก สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง สาขาภูมิ-สถาปัตยกรรม สาขาสถาปัตยกรรมภายในและมัณฑนศิลป์ และสาขาสถาปัตยกรรมอื่นๆ ที่กำหนดในกฎกระทรวง และ “วิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม” หมายความว่า วิชาชีพสถาปัตยกรรมที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งมีรายละเอียดตามกฎกระทรวง¹⁰ ดังนี้

“สาขาสถาปัตยกรรมหลัก” หมายความว่า วิชาชีพสถาปัตยกรรมที่ใช้ศาสตร์และศิลป์ในการออกแบบวางผังอาคารเพื่อสร้างสรรค์องค์ประกอบทางกายภาพของอาคาร ส่วนประกอบอาคาร และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับอาคาร

“สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง” หมายความว่า วิชาชีพสถาปัตยกรรมที่ใช้ศาสตร์และศิลป์ในการ ออกแบบวางผังเพื่อสร้างสรรค์องค์ประกอบและสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมือง ชุมชนเมือง ชุมชน และโครงการกลุ่มอาคารที่มีการใช้งานประเภท

¹⁰ กฎกระทรวง กำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม พ.ศ. 2549 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4 และมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ. 2543

เดียวกันหรือหลายประเภท รวมถึงการวางผังเพื่อกำหนดกิจกรรม พื้นที่ ขนาด ความหนาแน่น ความสูง ที่โล่งหรือที่ว่างระหว่างอาคาร และโครงสร้างระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ภายในพื้นที่ดังกล่าว

“สาขาภูมิสถาปัตยกรรม” หมายความว่า วิชาชีพสถาปัตยกรรมที่ใช้ศาสตร์และศิลป์ในการออกแบบวางผังบริเวณเพื่อสร้างสรรค์องค์ประกอบทางกายภาพของสภาพแวดล้อมทางภูมิทัศน์ในชุมชนและพื้นที่ธรรมชาติทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับอาคาร

“สาขาสถาปัตยกรรมภายในและมัณฑนศิลป์” หมายความว่า วิชาชีพสถาปัตยกรรมที่ใช้ศาสตร์และศิลป์ในการออกแบบเพื่อสร้างสรรค์องค์ประกอบทางกายภาพและสภาพแวดล้อมภายในอาคาร

ในการเป็นสมาชิกสามัญต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม กำหนดไว้ในหมวดที่ 2 มาตรา 12 ดังต่อไปนี้

- 1) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์
- 2) มีสัญชาติไทย
- 3) มีความรู้ในวิชาชีพสถาปัตยกรรมโดยได้รับปริญญา อนุปริญญา ประกาศนียบัตรหรือวุฒิบัตรในวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ที่สภาสถาปนิกรับรอง
- 4) ไม่เป็นผู้ประพฤติผิดจรรยาบรรณอันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาสถาปนิก
- 5) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในคดีที่เป็นการประพฤติผิดจรรยาบรรณ อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาสถาปนิก
- 6) ไม่เป็นผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือไม่เป็นโรคที่กำหนดในข้อบังคับสภาสถาปนิก

8.3.5.3 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สมาคมวิชาชีพ

คณะผู้วิจัยได้มีโอกาสทำการสัมภาษณ์สภาสถาปนิก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีอาเซียน จากการสัมภาษณ์ คุณวิรัตน์ รัตตการ ุพนายกสภาสถาปนิกคนที่ 2 สรุปความโดยสังเขปได้ดังนี้

ข้อได้เปรียบ	ข้อเสียเปรียบ
<p>- สำหรับผู้ที่จบสาขาสถาปัตยกรรมนั้นมีความหลากหลายในการประกอบอาชีพ ซึ่งบางคนเมื่อสอบใบอนุญาตได้ก็มิได้ประกอบวิชาชีพนี้โดยตรงแต่ประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพด้านอื่นๆ เช่น การทำธุรกิจส่วนตัวในสายก่อสร้าง นักจัดการอาคาร ผู้ประกอบการ เป็นต้น</p> <p>- สำหรับด้านคุณภาพการศึกษาเมื่อเปรียบเทียบกับในประเทศกลุ่มอาเซียนนั้น เนื่องจากมีการวางรากฐานเรื่องการศึกษาด้านนี้มายาวนานประเทศไทยจึงมีความได้เปรียบในด้านคุณภาพและด้านความคิดสร้างสรรค์ การออกแบบและความสวยงาม ซึ่งเป็นสิ่งที่โดดเด่นมากและเป็นที่ต้องการของตลาดนอกอาเซียนและในอาเซียนเอง ได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย และฟิลิปปินส์</p> <p>- ในข้อตกลงร่วมกัน (MRAs) ทุกคนที่จะประกอบวิชาชีพได้ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจากสภาสถาปนิกและในปัจจุบันอนุญาตให้ผู้ที่ทำการออกแบบอาคารต้องเป็นผู้ที่มีสัญชาติไทยเท่านั้น</p> <p>- การรับรองมาตรฐานเพื่อการทำงานของวิชาชีพสถาปนิก ต้องมีการพิจารณาตั้งแต่เริ่มต้น มาจากสถานศึกษาและหลักสูตรที่ได้รับการรับรองผ่านกระบวนการสู่การสอบ และได้ผู้ที่มีความสามารถประกอบวิชาชีพนี้ได้ ซึ่งต้องมีการสอบเพื่อต่อใบอนุญาตทุกๆ 5 ปี และมีการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องโดยจัดทำร่างแผน IDP: Internship Development Programmes ระยะเวลา 1 ปีวางเป้าหมายให้ใช้ได้ในปี 2558</p>	<ul style="list-style-type: none"> • เมื่อเปรียบเทียบกับในประเทศกลุ่มอาเซียนนั้น ประเทศไทยมีความเสียเปรียบในเรื่องของเทคโนโลยี ภาษาอังกฤษ และความสามารถด้านการทำธุรกิจยังอ่อนกว่าประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ • ความสามารถด้านภาษาที่สาม เช่น ในอนาคตประเทศจีน เป็นตลาดขนาดใหญ่ที่มีความต้องการวิชาชีพนี้สูงมากแต่พบว่าส่วนใหญ่ผู้ประกอบการวิชาชีพนี้ของไทยยังไม่มีทักษะด้านภาษาอื่นๆ ที่จะใช้ในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งจะเสียเปรียบประเทศสิงคโปร์ และมาเลเซียที่มีความสามารถด้านภาษาจีนเป็นอย่างดี • การฝึกอบรมเพิ่มเติมในวิชาชีพนี้ มีข้อจำกัด คือ สภาพเศรษฐกิจหรือการเติบโตของประเทศไทยไม่เพิ่มสูงขึ้นมากนัก ทำให้ไม่สามารถที่จะไปก่อสร้างบ้านเรือน หรืออาคารได้มากนัก เพราะการก่อสร้างอาคารในแต่ละหลังต้องใช้งบประมาณที่สูงมาก ตรงข้ามกับสิงคโปร์มีการขยายประเทศโดยการสร้างตึกตลอดเวลาทำให้สิงคโปร์มีข้อได้เปรียบในเรื่องเทคโนโลยี • แรงจูงใจที่สำคัญที่ทำให้เกิดสมองไหล คือ ค่าตอบแทน เมื่อประมาณ 30 ปีที่แล้ว นิยมไม่ทำงานที่สิงคโปร์เพราะค่าตอบแทนสูงกว่าไทย 4-5 เท่าช่วงเวลานั้นสิงคโปร์กำลังสร้างประเทศ แต่ ณ ปัจจุบัน สิงคโปร์ผลิตสถาปนิกได้เองและมีเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ากว่าจึงไม่พึ่งพาจากประเทศไทยอีกต่อไป • ค่าตอบแทนของสถาปนิก แบ่งออกเป็น 2 ระบบ คือ ระบบราชการและเอกชน ซึ่งระบบราชการมีค่าตอบแทนคิดเป็นร้อยละของค่าก่อสร้าง โดย 10 ล้านแรกให้ค่าตอบแทนร้อยละ 2 ส่วนที่มากกว่า 10 ล้านขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 1.75 ของค่าก่อสร้าง และเอกชนค่าตอบแทนนั้นเป็นการตกลงกันเองระหว่างผู้จ้างกับสถาปนิก แต่ทั้ง 2 ระบบ ค่าตอบแทนที่ได้ก็ยังน้อยอยู่

ข้อได้เปรียบ	ข้อเสียเปรียบ
	<ul style="list-style-type: none"> ● ในการประชาสัมพันธ์ ทางสภาสถาปนิกและภาครัฐมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกับสมาชิกจะได้รับข้อมูล มีการจัดส่งข้อมูลข่าวสารให้ตลอด แต่ปัญหาของผู้รับสารคือ ถ้าไม่มีผลกระทบโดยตรงก็จะไม่ตื่นตัว ดังนั้นการประชาสัมพันธ์จึงอยากเสนอให้เจาะลงรายวิชาชีพ อยากให้ทราบข้อมูลทั้งในส่วนของผู้ที่ประกอบวิชาชีพและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการประกอบวิชาชีพนี้ ● ในประเทศไทยการจัดระเบียบเกี่ยวกับหลักสูตรทางด้านสถาปัตยกรรมยังไม่ดีพอทำให้มีสถาบันที่เปิดสอนมากมาย แต่มีหลายแห่งที่ไม่ได้รับการรับรองจากสภาสถาปนิก ถึงแม้จะจบจากสถานศึกษาเหล่านี้มา ก็ไม่สามารถสอบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้ซึ่งเป็นการเสียโอกาสทางการศึกษาอย่างมาก

8.2.6 วิชาชีพวิศวกรและนักสำรวจ¹¹

8.2.6.1 ข้อมูลเบื้องต้น

คำจำกัดความของวิชาชีพวิศวกรหรือวิศวกรรมคือ เป็นผู้ได้รับอนุญาตประกอบวิชาชีพในสาขาดังต่อไปนี้ วิศวกรรมโยธา วิศวกรรมเหมืองแร่ วิศวกรรมเครื่องกล วิศวกรรมไฟฟ้า วิศวกรรมอุตสาหการและสาขาวิศวกรรมอื่นๆ ที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยเป็นอาชีพที่ควบคุมภายใต้สภาวิศวกร โดยสภาวิศวกรนั้นจัดตั้งขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ. 2542 มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ส่งเสริมการศึกษา การวิจัยและการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม
2. ส่งเสริมความสามัคคีและไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของสมาชิก
3. ส่งเสริมสวัสดิการและผดุงเกียรติของสมาชิก

¹¹ สำหรับในประเทศไทย อาชีพนักสำรวจอยู่ภายใต้การดูแลของสภาวิศวกร อย่างไรก็ตามภายใต้คำจำกัดความในวิชาชีพวิศวกรรมนั้น นักสำรวจไม่ได้ถูกรวมอยู่ด้วยแต่ประการใด

4. ควบคุมความประพฤติและการดำเนินงานของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมให้ถูกต้องตามมาตรฐานและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพวิศวกรรม
5. ช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ และให้บริการทางด้านวิชาการต่างๆ แก่ประชาชน และองค์กรอื่นในเรื่องที่เกี่ยวกับวิทยาการและเทคโนโลยีทางวิศวกรรม
6. ให้คำปรึกษาหรือข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลเกี่ยวกับนโยบายและปัญหาด้านวิศวกรรมรวมทั้งด้านเทคโนโลยี
7. เป็นตัวแทนของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมของประเทศไทย
8. ดำเนินการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

จากข้อมูลของสภาวิศวกร พบว่าปัจจุบัน มีผู้ได้รับใบอนุญาตทั้งสิ้น 7,562 ราย และมีผู้มาขอรับการต่อใบอนุญาตทั้งสิ้น 13,495 ราย ดังตารางที่ 8.9

ตารางที่ 8.9 จำนวนผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ปี พ.ศ. 2550-2553

ประเภท	2550	2551	2552	2553
การอนุมัติใบอนุญาต				
- ประเภทบุคคล				
○ ระดับภาคีวิศวกร	5,811	7,322	11,353	6,648
○ ระดับสามัญวิศวกร	611	570	900	631
○ ระดับวุฒิวิศวกร	60	100	136	110
○ ระดับภาคีวิศวกรพิเศษ	89	110	144	173
- ประเภทนิติบุคคล	182	80	51	63
การต่ออายุใบอนุญาต				
- ประเภทบุคคล				
○ ระดับภาคีวิศวกร	11,496	13,744	16,603	10,695
○ ระดับสามัญวิศวกร	1,929	1,959	2,702	2,039
○ ระดับวุฒิวิศวกร	55	43	72	54
○ ระดับภาคีวิศวกรพิเศษ	426	314	562	707
- ประเภทนิติบุคคล	282	403	441	482

ที่มา: สภาวิศวกร รายงานประจำปี พ.ศ. 2553

8.2.6.2 พระราชบัญญัติวิชาชีพ

วิชาชีพวิศวกรรมเป็นวิชาชีพที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติวิชาชีพ
วิศวกร พ.ศ. 2542 โดยในหมวด 2 มาตรา 12 ได้มีการกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกสามัญ
ไว้ดังนี้

1. มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์
2. มีสัญชาติไทย
3. มีความรู้ในวิชาชีพวิศวกรรมโดยได้รับปริญญา ประกาศนียบัตร
หรือ วุฒิบัตรเทียบเท่าปริญญาในสาขาวิศวกรรมศาสตร์ที่สภาวิศวกรรับรอง
4. ไม่เป็นผู้ประพฤติผิดจรรยาบรรณอันนำมาซึ่งความเสื่อมเสีย
เกียรติศักดิ์ แห่งวิชาชีพตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิศวกร
5. ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในคดีที่
เป็นการประพฤติผิดจรรยาบรรณอันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพตามที่
กำหนด ในข้อบังคับสภาวิศวกร
6. ไม่เป็นผู้มีจิตพินเพื่อน ไม่สมประกอบหรือไม่เป็นโรคที่กำหนด
ในข้อบังคับสภาวิศวกร

8.2.6.3 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สมาคมวิชาชีพ

คณะวิจัยได้มีโอกาสสัมภาษณ์สมาคมวิชาชีพ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
ทางด้านวิศวกรรมต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีอาเซียน จากการสัมภาษณ์ ศาสตราจารย์
ดร.เอกสิทธิ์ ลิ้มสุวรรณ จากคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สรุปความโดย
สังเขปดังนี้

ข้อได้เปรียบ	ข้อเสียเปรียบ
<ul style="list-style-type: none"> - เมื่อเปรียบเทียบทางด้านการศึกษาแล้วพบว่าระบบการศึกษาของประเทศไทยอยู่ในลำดับต้นๆ ของประเทศในอาเซียน - มหาวิทยาลัยหลายแห่งมีการแลกเปลี่ยนความรู้กับประเทศสมาชิก อาทิ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีโครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนกับประเทศเวียดนาม - แม้ว่าสภาวิศวกรยังไม่อยากให้คนต่างชาติเข้ามาทำงานในประเทศไทยมากนัก แต่ในทางตรงกันข้ามอยากสนับสนุนให้วิศวกรชาวไทยไปทำงานในต่างประเทศ ยกตัวอย่างเช่น ในประเทศเวียดนามมีความต้องการวิศวกรชาวต่างชาติมาก เนื่องจากเวียดนามเป็นประเทศที่เริ่มพัฒนา และมีโครงการ Mega Projects เป็นจำนวนมาก จึงเป็นโอกาสดีของวิศวกรไทยในการทำงานระดับภูมิภาค เนื่องจากเห็นว่าวิศวกรไทยนั้นมีศักยภาพอยู่ในลำดับต้นๆ ของประเทศสมาชิก - ค่าจ้างค่าตอบแทนสวัสดิการในประเทศในอาเซียน อาทิ สิงคโปร์ มาเลเซีย เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้วไม่มีความแตกต่างกันมากนัก 	<ul style="list-style-type: none"> ● ในประเทศไทยอาชีพนักสำรวจนั้นยังอยู่ภายใต้วิศวกรรมโยธา และยังไม่ได้มีการแยกออกอย่างจริงจัง ● แม้วาระบบการศึกษาทางด้านวิศวกรรมของประเทศไทยยังอยู่ในลำดับต้นๆ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ในอาเซียน แต่จากการปฏิรูปการศึกษาที่ยกระดับวิทยาลัยเทคนิคให้เป็นมหาวิทยาลัย ราชชมงคล ทำการเปิดสอนสาขาวิศวกรรมศาสตร์เพิ่มขึ้นทำให้คนหันมาสนใจเรียนต่อเพิ่มขึ้น ● เช่นเดียวกันเมื่อมีนักเรียนในระดับ ปวช./ปวส. เรียนต่อในระดับปริญญาเพิ่มขึ้น ส่งผลให้แรงงานช่างไทยกลับขาดแคลน ● ยังไม่มีวิศวกรไทยที่ได้รับใบอนุญาต (ASEAN Chartered Professional Engineer: APCE) ในขณะที่ประเทศเวียดนามมีแล้ว 9 คน โดยวิศวกรที่ได้ APCE ส่วนใหญ่เป็นชาวสิงคโปร์ และมาเลเซีย ● สาเหตุหนึ่งที่มีการเคลื่อนย้ายในอาชีพของคนไทยมีน้อยทั้งๆ ที่มีศักยภาพในการออกไปทำงานต่างประเทศ ทั้งด้านภาษา และความสามารถในการทำงาน แต่คนไทยมักมีนิสัยรักความสะดวกสบาย และไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง จึงไม่อยากจะย้ายไปทำงานต่างประเทศ ● การสนับสนุนด้านการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาครัฐยังมีอยู่น้อย ยกตัวอย่างเช่น ประเทศมาเลเซีย ตั้งเป้าหมายว่า 1 โครงการจะต้องมีการเคลื่อนย้ายแรงงานเกิดขึ้น

บทที่ 9

สรุปและข้อเสนอแนะ

9.1 สรุป

การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2558 มีความน่าสนใจและท้าทายอยู่หลายประการ เพราะไม่ได้เป็นเพียงแค่การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) เท่านั้น แต่ยังมีเป้าหมายที่สำคัญอีกหลายประการ ได้แก่ เพื่อเป็นตลาดเดียวและฐานการผลิตร่วมกัน เพื่อสร้างเสริมขีดความสามารถในการแข่งขัน เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค และการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก โดยการสร้างอาเซียนให้เป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวเพื่อให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุนและแรงงานฝีมืออย่างสะดวกและเสรีมากขึ้น อาเซียนพยายามดำเนินการเพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของแรงงานฝีมืออย่างเสรี (Free Flow of Skilled Labour) โดยร่วมมือที่จะสร้างมาตรฐานที่ชัดเจนของแรงงานฝีมือและอำนวยความสะดวกให้กับแรงงานฝีมือที่มีคุณสมบัติตามมาตรฐานที่กำหนดให้สามารถเคลื่อนย้ายไปทำงานในกลุ่มประเทศสมาชิกได้ง่ายขึ้น

แม้ว่าอาเซียนจะมีสมาชิกเพียง 10 ประเทศ แต่มีจำนวนประชากรประมาณ 590 ล้านคน ซึ่งเป็นกลุ่มตลาดที่กำลังได้รับความสนใจจากนานาประเทศ โดยสัดส่วนการประกอบอาชีพเมื่อจำแนกตามภาคเศรษฐกิจนั้น ประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ มีสัดส่วนการประกอบอาชีพภาคบริการมากกว่าร้อยละ 50 ของภาคเศรษฐกิจทั้งประเทศ ในขณะที่ประเทศไทยนั้น มีสัดส่วนการประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ เช่นเดียวกับกลุ่มประเทศ CLMV (กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม) ที่มีสัดส่วนการประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมมากกว่าร้อยละ 50 ของภาคเศรษฐกิจทั้งประเทศ เมื่อพิจารณา

การจ้างงานจำแนกตามอาชีพประเทศสิงคโปร์ ในปี พ.ศ. 2552 เป็นประเทศที่มีสัดส่วนการจ้างงานที่ประกอบวิชาชีพมากที่สุด ร้อยละ 36.44 ของการจ้างงานทั้งประเทศ รองลงมา ได้แก่ มาเลเซีย (20.8) ไทย (8.12) และฟิลิปปินส์ (7.4) ส่วนประเทศในกลุ่ม CLMV นั้น สัดส่วนการจ้างงานส่วนใหญ่อยู่ในอาชีพเกษตร ประมง และป่าไม้

การจัดลำดับขีดความสามารถในการแข่งขันปี พ.ศ. 2553 ของสถาบันพัฒนาการบริหารจัดการระหว่างประเทศ (International Institution of Management Development: IMD) ทั้งหมด 58 ประเทศ พบว่าประเทศสิงคโปร์มีความสามารถในการแข่งขันเป็นลำดับที่ 1 เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2552 ที่เคยอยู่ในลำดับที่ 3 ซึ่งต่ำกว่า สหรัฐอเมริกาและฮ่องกง ส่วนความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยนั้น แม้ว่าจะอยู่ในลำดับที่ 26 เท่าเดิมจากปี พ.ศ. 2552 ก็ตาม แต่ยังคงอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าประเทศคู่แข่งหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศสิงคโปร์ ฮ่องกง ไต้หวัน มาเลเซีย และจีน ที่ความสามารถในหลายๆ ด้านอยู่ในระดับที่สูงกว่าประเทศไทย ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ ด้านประสิทธิภาพของเอกชน และด้านโครงสร้างพื้นฐาน เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยกับประเทศในอาเซียน โดยพิจารณาจากปัจจัยหลักทั้ง 4 กลุ่มข้างต้น พบว่า ลำดับของประเทศไทยดีกว่าประเทศอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ ในทุกๆ ด้าน ในขณะที่ลำดับของประเทศสิงคโปร์ก็ดีกว่าประเทศไทยในทุกด้านเช่นกัน สำหรับประเทศมาเลเซียนั้น พบว่า ด้านศักยภาพทางเศรษฐกิจเท่านั้นที่ประเทศไทยดีกว่า แต่ปัจจัยที่เหลือไม่ว่าจะเป็นด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ ด้านประสิทธิภาพของภาคเอกชนและด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประเทศมาเลเซียอยู่ในลำดับที่ดีกว่าประเทศไทยเป็นอย่างมาก ดังนั้น การให้ความสำคัญกับเกณฑ์ตัวชี้วัดทั้ง 3 ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านโครงสร้างพื้นฐาน น่าจะทำให้ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยอยู่ในลำดับที่สูงขึ้นในอนาคต นอกจากนี้ World Economic Forum ปี พ.ศ. 2553/2554 จัดลำดับขีดความสามารถในการแข่งขันจากการสำรวจทั้งหมด 139 ประเทศ พบว่า สิงคโปร์ อยู่ในลำดับที่ 3 แต่ประเทศอื่นๆ ในอาเซียนนั้นอยู่ในอันดับที่ห่างจากสิงคโปร์เป็นอย่างมาก ซึ่งอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันอยู่ในลำดับที่มากกว่า 25 ขึ้นไป ส่วนขีดความสามารถด้านกำลังคนนั้น ไม่ว่าจะเป็นในด้านทักษะของแรงงานในประเทศยังคงอยู่ในลำดับที่ตามหลังประเทศอื่นในอาเซียน หากไม่นับรวมกลุ่ม CLMV

ส่วนขีดความสามารถด้านการศึกษาของประเทศในอาเซียน จากการจัดลำดับของ World Economic Forum ปี พ.ศ. 2553/2554 พบว่า ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีอัตราการเรียนต่อในทุกระดับการศึกษาอยู่ในอันดับที่สูงกว่าประเทศอื่นๆ ในอาเซียน ได้แก่ การศึกษาต่อในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา อยู่ในอันดับที่ 44 ลำดับที่ 15 และลำดับที่ 30 ตามลำดับ ส่วนประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 100 ลำดับที่ 96 และ ลำดับที่ 54 ตามลำดับ นอกจากนี้ขีดความสามารถทางการศึกษาในเรื่องคุณภาพของระบบการศึกษา

ในภาพรวมประเทศสิงคโปร์ก็อยู่ในลำดับที่ 1 รองลงมาคือ ประเทศมาเลเซีย บรูไน อินโดนีเซีย และไทย นอกจากนี้ คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคณิตศาสตร์/วิทยาศาสตร์ และ คุณภาพของ Business School นั้น ประเทศสิงคโปร์ก็เป็นผู้นำทั้งในระดับอาเซียนและในระดับโลกเช่นกัน ส่วนประเทศอื่นๆ ในอาเซียนอยู่ในลำดับที่ห่างจากสิงคโปร์เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะคุณภาพของ Business School สิงคโปร์อยู่ในลำดับที่ 6 รองลงมาคือ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ไทย และฟิลิปปินส์ อยู่ในลำดับที่ 35 ลำดับที่ 55 ลำดับที่ 58 และลำดับที่ 61 ตามลำดับ

ภาพรวมของระบบการศึกษาของประเทศในกลุ่มอาเซียน แบ่งเป็นการศึกษาในระดับปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และการศึกษาขั้นอุดมศึกษา ส่วนใหญ่มีลักษณะครอบคลุมการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จากข้อมูลพื้นฐานในด้านการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ พบว่าประเทศอาเซียนทุกประเทศทั้งประเทศที่เป็นสมาชิกดั้งเดิมและประเทศสมาชิกใหม่ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาของประเทศ เพราะการศึกษานั้นมีส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวหน้ามากขึ้น หากเปรียบเทียบการศึกษาระดับต่างๆ ของไทย พบว่าในการศึกษาระดับประถมวัยและขั้นพื้นฐานของไทยมีความก้าวหน้าในการดำเนินการพัฒนาการศึกษาในระดับหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ในอาเซียน ยกเว้น สิงคโปร์ ที่ค่อนข้างก้าวหน้ากว่าประเทศอื่นๆ ในอาเซียน มีการเปิดช่องทางหลายส่วน เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ แต่ก็มีส่วนที่เป็นแนวทางร่วมเดียวกันกับประเทศอาเซียนอื่นๆ ด้วย

9.1.1 ผลกระทบจากการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรีของ 7 วิชาชีพภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ในปี พ.ศ. 2558 การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น ประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียนพยายามดำเนินการเพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของแรงงานฝีมืออย่างเสรี โดยอำนวยความสะดวกให้กับแรงงานฝีมือที่มีคุณสมบัติตามมาตรฐานที่กำหนดให้สามารถเคลื่อนย้ายไปทำงานในกลุ่มประเทศสมาชิกให้ง่ายขึ้น ส่วนวิชาชีพที่ประเทศไทยได้ดำเนินการลงนามภายใต้ข้อตกลงยอมรับร่วมกัน (Mutual Recognition Agreements: MRAs) ไปแล้ว ได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล บัญชี สถาปนิก วิศวกรและนักสำรวจ ได้สรุปผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีของ 7 วิชาชีพภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทย แบ่งเป็นข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบ ดังนี้

ข้อได้เปรียบ	ข้อเสียเปรียบ
<ul style="list-style-type: none"> - ระบบการศึกษาของประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ในอาเซียน แล้ว เห็นว่า ยังอยู่ในแถวหน้าสู้กับประเทศส่วนใหญ่ได้ - คุณภาพการศึกษาไทยใน 7 วิชาชีพอยู่ในระดับแถวหน้าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ ในอาเซียน - ประเทศไทยมีระบบโครงสร้างขั้นพื้นฐานด้านการศึกษาที่ดี - ศักยภาพของแรงงานไทยนั้นสามารถสู้ได้กับต่างประเทศ - โดยทั่วไปค่าจ้าง ค่าตอบแทนสวัสดิการในประเทศในอาเซียน อาทิ สิงคโปร์ มาเลเซีย เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้วก็ไม่มีความแตกต่างกันมากนัก - พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพต่างๆ ยังเป็นสิ่งที่ปกป้องผู้ประกอบการวิชาชีพได้เป็นอย่างดี ตราบใดที่ยังไม่มีการแก้ไขกฎหมายนี้ และการสอบขอใบอนุญาตยังเป็นภาษาไทยอยู่ ผู้ประกอบวิชาชีพนี้จึงรู้สึกสบายใจ ไม่ว่าจะมีการเปิดเสรีแบบใด อย่างไรก็ตาม ในระยะยาวข้อได้เปรียบนี้อาจจะต้องได้รับการแก้ไข 	<ul style="list-style-type: none"> ● คนไทยมักมีนิสัยรักความสะอาดสบาย และไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงจึงไม่อยากจะย้ายไปทำงานต่างประเทศเหมือนบางประเทศในอาเซียน ● ภาษายังคงเป็นอุปสรรคสำคัญที่สุดต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานของคนไทย ● เด็กไทยยังคงขาดทักษะพื้นฐาน เช่น ทักษะในการคิดวิเคราะห์ ทำให้เสียเปรียบชาติอื่นๆ ● นโยบายของรัฐและกฎหมายเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานยังคงไม่มีความชัดเจน ● ระบบการศึกษาไทยยังคงเป็นปัญหาหลักทำให้ไทยขาดแรงงานทักษะระดับกลาง และค่านิยมของคนไทยที่เน้นให้ลูกหลานเรียนสูงๆ ● รัฐบาลยังคงไม่ค่อยเห็นถึงความสำคัญในสมาคมวิชาชีพ ● ในด้านยุทธศาสตร์การเคลื่อนย้ายแรงงาน ไทยยังคงเน้นเชิงรับมากกว่าเชิงรุก ● แม้ว่าสภาวิชาชีพต่างๆ มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องการเคลื่อนย้ายแรงงานเป็นอย่างมาก แต่สมาชิกกลับให้ความสนใจ/ตื่นตัวน้อยมาก

หมายเหตุ: สรุปรจากการสัมภาษณ์ทั้ง 7 สาขาวิชาชีพ ได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล บัญชี สถาปนิก วิศวกรและนักสำรวจ

9.1.2 สรุปการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการผลิตและพัฒนากำลังคน

ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศไทยพบว่า มีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ในการรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังนี้

จุดแข็ง (S-Strength)

1. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ยังคงเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาประเทศอยู่เช่นเดิม
2. นโยบายของรัฐที่เน้นเรื่องการเป็นประชาคมอาเซียนได้จัดไว้เป็นนโยบายเร่งด่วนอย่างชัดเจน

3. นโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองเน้นมิติด้านการพัฒนาทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพการศึกษา

4. ประเทศไทยมีหน่วยงานรับผิดชอบในการพัฒนากำลังคนหลายหน่วยงาน และบางหน่วยงานมี พระราชบัญญัติรองรับอย่างชัดเจนทำให้สามารถยกระดับคุณภาพกำลังคนได้โดยง่าย

5. มีหลักประกันทางกฎหมายทั้งพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กำหนดให้ทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาเท่าเทียมกัน อาทิ นโยบายเรียนฟรี 15 ปี

6. คุณภาพการศึกษาของบุคลากรของไทยใน 7 วิชาชีพที่ได้ทำ MRAs ไว้ อยู่ในระดับแนวหน้าของอาเซียนและสากล

7. ประเทศไทยมีระบบมาตรฐานวิชาชีพรองรับการพัฒนามาตรฐานฝีมือแรงงานให้ได้มาตรฐานสากล

8. หลักสูตรและนโยบายทางการศึกษาของไทย มีคุณภาพดีเป็นที่ยอมรับและได้รับการนำไปใช้ในประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ

จุดอ่อน (W-Weakness)

1. ช่องว่างของรายได้ของประชากรค่อนข้างสูงส่งผลต่อความไม่เสมอภาคทางการศึกษาโดยเฉพาะชนบทและเมือง

2. การจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาการศึกษายังไม่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา

3. หน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนากำลังคนยังไม่ได้นำเอาแผนในระดับชาติไปปฏิบัติในระดับหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ

4. กฎระเบียบบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายเสรียังไม่เอื้อต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี อีกทั้งการแก้ไขยังต้องใช้เวลาหลายปี

5. จากการประเมินของ สมศ.และการทดสอบต่างๆ ทั้งในประเทศ (เช่น O-NET เป็นต้น) และระหว่างประเทศ (เช่น Programme for International Student Assessment: PISA เป็นต้น) พบว่าความสามารถพื้นฐานทางด้านวิชาการ ทักษะการคิดวิเคราะห์และทักษะจำเป็นในการทำงานของนักเรียนไทยยังอยู่ในระดับที่ไม่ดีนัก

6. ทักษะทางภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษของเยาวชนและกำลังแรงงานค่อนข้างต่ำ

7. ขาดแคลนครูและครูช่างทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะครูผู้สอนภาษาอังกฤษ

8. ค่านิยมส่วนใหญ่ของคนไทยไม่เห็นความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของตนเองทำให้เป็นคนล้าหลังได้ง่าย

9. คุณภาพของผู้จบการศึกษาโดยทั่วไปยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการ

10. คุณภาพของผู้ผ่านการพัฒนาฝีมือแรงงานยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการ

11. การกำหนดมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานฝีมือแรงงานยังขาดการบูรณาการที่ชัดเจน ทำให้การพัฒนากำลังคนทำได้ช้า

โอกาส (O-Opportunity)

1. การเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนทำให้นักธุรกิจไทยไปลงทุนในต่างประเทศได้มากขึ้นและเป็นโอกาสให้แรงงานไทยสามารถไปทำงานยังต่างประเทศในธุรกิจที่คนไทยเป็นเจ้าของได้มากขึ้น

2. การรวมตัวของประชาคมอาเซียนก่อให้เกิดตลาดที่มีขนาดใหญ่โดยเฉพาะตลาดแรงงาน ทำให้สามารถดึงดูดการลงทุนของประเทศที่พัฒนาแล้วเข้ามาสู่อาเซียน

3. การรวมตัวของประชาคมอาเซียนก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนบุคลากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในอาเซียนที่ไทยต้องการ โดยเฉพาะด้านการศึกษา

4. การรวมตัวของประชาคมอาเซียนกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้เข้าสู่ความเป็นสากล ทั้งในเรื่ององค์ความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ ภาษาและวัฒนธรรม ตลอดจนการเป็นบุคคลในยุคโลกาภิวัตน์

5. การเป็นประชาคมอาเซียนเปิดโอกาสให้คนไทยชนชวชนขยายพัฒนา ศักยภาพของตนเองและส่งเสริมผลักดันให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

อุปสรรค (T-Threat)

1. ประเทศสมาชิกบางประเทศในอาเซียนมีคุณภาพการศึกษาสูงกว่าประเทศไทย อาจจะทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายผู้เรียนออกไปยังประเทศนั้นๆ

2. ผู้จบการศึกษาในบางสาขาของประเทศสมาชิกที่มีคุณภาพสูงกว่าประเทศอื่น อาจจะมาแสวงหาผลประโยชน์ในตลาดแรงงานไทย

3. แรงงานในประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศมีความสามารถทางภาษาอังกฤษและมาตรฐานฝีมือแรงงานสูงกว่าแรงงานไทย ทำให้แรงงานไทยอาจจะเสียเปรียบในการแข่งขัน

4. ยังไม่มีการกำหนดกรอบคุณวุฒิวิชาชีพของอาเซียน (ASEAN Qualification Framework: AQF) ที่เป็นรูปธรรมทำให้ขาดหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานยอมรับร่วมกัน

5. การเปิดเสรี AEC และ ASCC เปิดโอกาสให้นักธุรกิจจากประเทศสมาชิกมาลงทุนในประเทศไทยได้เช่นกัน ผลตามมาก็คือการเคลื่อนย้ายที่เข้ามาของแรงงานจากประเทศผู้เข้ามาลงทุนเหล่านั้น

9.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ทางคณะผู้วิจัยจึงได้เสนอข้อเสนอแนะต่อสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในการเตรียมความพร้อมด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านการผลิตกำลังคนด้านการพัฒนากำลังคน และด้านการเตรียมความพร้อมในการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีใน 7 สาขาวิชาชีพดังนี้

9.2.1 ด้านการผลิตกำลังคน (ทรัพยากรมนุษย์)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการผลิตกำลังคน

มีแนวทางที่สำคัญ คือ เร่งรัดให้การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552-2661 เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับแนวทางการเปิดเสรีทางการศึกษาของอาเซียน โดยแบ่งเป็น 2 กลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 เป็นกลยุทธ์ที่เกี่ยวกับการศึกษาระดับพื้นฐานและระดับอาชีวศึกษา มีดังต่อไปนี้

1. จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษาให้มีลักษณะเชื่อมโยงกันด้วยการหล่อหลอมความหลากหลายบนพื้นฐานของเอกลักษณ์และความแตกต่างของระดับการพัฒนาทางการศึกษาเข้าด้วยกัน

2. ยกระดับการศึกษาในระดับพื้นฐาน โดยเฉพาะสาขาวิชาหลัก เช่น ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาท้องถิ่น (ภาษาไทย) ให้สูงขึ้นเทียบได้ในระดับสากล

3. อำนวยความสะดวกในการออกวิชาให้กับกลุ่มนักเรียน นักศึกษาของประเทศไทยและในชาติอาเซียนอื่นๆ เพื่อสนับสนุนโครงการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ด้านการศึกษา

4. สนับสนุนการศึกษาภาคบังคับและเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับคนทุกเพศทุกวัย (Life Long Learning) เพื่อให้เข้าถึงประชาชนที่อยู่ห่างไกลโดยเฉพาะตามแนวชายแดนที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

5. สนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้อย่างเข้มข้นระหว่างนักเรียนและครู ตลอดจนการเรียนการสอนระหว่างสถานศึกษาของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภาษาท้องถิ่นและ/หรือภาษาอาเซียน

6. พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรอาเซียนศึกษาให้ใช้ได้ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและระดับอาชีวศึกษาในภาพรวมและจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติมผสมผสานเอกลักษณ์ท้องถิ่นของบางประเทศที่มีพื้นที่ใกล้เคียงกัน เช่น มาเลเซีย ลาว กัมพูชาและพม่า เป็นต้น

7. สนับสนุนทรัพยากรให้กับหน่วยงานที่จัดการศึกษาบริเวณพื้นที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่ำกว่าประเทศไทยเพื่อให้เกิดการ “แลกเปลี่ยนเรียนรู้” กันอย่างต่อเนื่อง

8. สร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับผู้เรียนในสายอาชีวศึกษาทั้งในด้านจำนวน และคุณภาพเพิ่มขึ้นเพื่อสอดคล้องกับเป้าหมายของความต้องการของประเทศ และสนับสนุนในส่วนที่เกินให้สามารถไปทำงานในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนโดยผ่านทางธุรกิจของคนไทย ที่ไปลงทุนในอาเซียนได้

9. เพิ่มสมรรถนะ (ความรู้ ประสบการณ์และคุณลักษณะพิเศษ) ให้กับผู้เรียนสายอาชีพให้มีความสามารถแลกเปลี่ยนการศึกษาในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนได้

10. เร่งรัดพัฒนาครูที่มีความสามารถสูงในทุกกระดับให้เพียงพอต่อความต้องการของประเทศโดยเพิ่มเติมความรู้ด้านภาษา วัฒนธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียน พัฒนาเทคนิคการสอนร่วมกันในหมู่ครูต้นแบบจากอาเซียนในสาขาวิชาการต่างๆ

11. นำระบบเทคโนโลยีทางการศึกษาและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ สนับสนุนด้านการเรียนการสอนอย่างกว้างขวางทั้งในประเทศไทยและประเทศสมาชิกอาเซียน โดยจัดทำสื่อการเรียนการสอนร่วมกันในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

12. เร่งรัดบริหารจัดการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาทุกระดับผ่านระบบมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่ได้จัดทำขึ้น นอกจากนั้นควรร่วมมือกับประเทศสมาชิกที่มีความพร้อมทางการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานหลักสูตรการศึกษาาร่วมกัน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเทียบโอนหน่วยกิตและถ่ายโอนนักเรียนระหว่างกัน

13. สนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษารวมทั้งระบบสื่อสาร อิเล็กทรอนิกส์ เช่น E-book E-library E-learning เป็นต้น อย่างกว้างขวางเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยรวม

กลยุทธ์ที่ 2 เป็นกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา (Higher Education) ซึ่งมีข้อเสนอที่ต่อยอดมาจากการศึกษาในระดับพื้นฐาน สืบเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนของประเทศไทยไม่ด้อยกว่าประเทศต่างๆ ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน (ยกเว้น ประเทศสิงคโปร์กับมาเลเซียที่จัดการศึกษาได้ดีกว่าไทย) กลยุทธ์ของไทยจึงมีสิ่งที่จะต้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. เร่งรัดส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษามีการพัฒนาความเป็นนานาชาติ (World Class University) โดยผ่านกระบวนการร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาทั้งที่เป็นสมาชิกอาเซียนและที่มีได้เป็นสมาชิก

2. เร่งรัดสถาบันอุดมศึกษาของไทยให้ได้มาตรฐานโดยผ่านระบบการตรวจสอบมาตรฐาน (Thai Qualification Framework) เพื่อประเมินและยกระดับมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาไทยอย่างต่อเนื่อง

3. สนับสนุนโครงการความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศ ด้านการศึกษาและเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network) เพื่อให้เกิดความร่วมมือโดยการยกระดับคุณภาพการศึกษาร่วมกันผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนครู/อาจารย์ นักวิจัย และนักศึกษาทั้งในภูมิภาคและนอกภูมิภาคอาเซียน

4. สนับสนุนโครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมของเยาวชน การพัฒนาจัดทำหลักสูตรอาเซียนศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อสร้างเสริมความเข้าใจอันดีในด้านวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ที่มีความแตกต่างกัน

5. ให้ความร่วมมือกับอาเซียนในการจัดทำ ASEAN Youth Develop Index เพื่อประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการเยาวชนต่างๆ ที่มีมาช้านาน เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการวางแผนสร้างนวัตกรรมเยาวชนร่วมกัน

6. ปรับปรุงและส่งเสริมการสร้างพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเข้ามาสนับสนุนการบริหารจัดการทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้มีคุณภาพ

7. เร่งรัดจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้สามารถเผชิญหน้ากับความผันผวนของตลาดแรงงานในอนาคต โดยเน้นคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอาจารย์ด้วยการเติมเต็มความรู้และทักษะให้ครู/อาจารย์อย่างสม่ำเสมอ ผ่านระบบเทคโนโลยีเสมือนจริง เทคโนโลยีและการสื่อสารทางไกลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

8. เน้นการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับอาเซียนด้วยการส่งเสริมให้เกิดการทำวิจัยร่วมกันและส่งเสริมความเข้มแข็งของการวิจัยร่วมกัน ทั้งในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ด้านศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อสร้างเสริมความรู้และความเข้าใจอันดีในหมู่สมาชิกอาเซียน

9. เสริมสร้างเยาวชนรุ่นใหม่ด้วยการบูรณาการขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตเพื่อการเรียนรู้ รับรู้และถ่ายทอดทางมรดกและวัฒนธรรมอาเซียนให้กับเยาวชนในอนาคต

10. สนับสนุนและส่งเสริมให้ขยายเว็บไซต์ที่สำนักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนข่าวสารด้านการพัฒนาการศึกษาให้กับกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนและมหาวิทยาลัยทั้งที่เป็นสมาชิกอาเซียนและไม่เป็นสมาชิกอาเซียน

11. สนับสนุนให้มีการจัดทำหลักสูตรปริญญาศิลปวัฒนธรรมอาเซียน (จากการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 15)

12. สนับสนุนการดำเนินงานเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN) ในการจัดทำรายการเทียบโอนหน่วยกิตเพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายนักเรียนและนักวิชาการ (SEMEO RIHED's M-I-T Pilot Project) ซึ่งเริ่มต้นไว้ 5 สาขา คือ สาขาการสื่อสาร ภาษาและวัฒนธรรม การต้อนรับและท่องเที่ยวธุรกิจนานาชาติและวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการศึกษาความเป็นไปได้ในการขยายสาขาอื่นๆ ที่จะมีการแลกเปลี่ยนในช่วง 5 ปีข้างหน้า

13. สนับสนุนให้เกิดทางเลือกการศึกษาในระดับอุดมศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม โดยยินยอมให้มีการแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัยในกลุ่มอาเซียนเป็นระยะเวลา 1 ภาคการศึกษา เพื่อเร่งให้เกิดการเรียนรู้ สร้างประสบการณ์เกี่ยวกับอาเซียน

14. ร่วมกันในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน โดยอาจจะขอการอุดหนุนงบประมาณจากองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (Japan International Cooperation Agency: JICA) เพื่อทำการสำรวจความต้องการแรงงานของตลาดอาเซียนเพื่อเป็นพื้นฐานในการจัดทำแผนพัฒนามนุษย์เพื่อให้ทุกฝ่ายได้ประโยชน์ร่วมกัน

15. สนับสนุนสถานศึกษาและ/หรือสถาบันที่มีแหล่งที่ตั้งบริเวณชายแดนให้เป็นสถานศึกษานานาชาติ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทั้งของไทยและประเทศในกลุ่มอาเซียนได้เข้ากลุ่มโดยสะดวก

16. ทำการศึกษาวิจัยเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนรองรับผลกระทบอันเกิดจากประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ในทุกๆ ด้าน

17. ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม (เสาที่ 3) ของอาเซียนอย่างจริงจังเพื่อบูรณาการกิจกรรมกับเสาอื่นๆ เพื่อให้ประโยชน์สูงสุดกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

18. จัดการศึกษาเพื่อสร้างสมรรถนะของประชาชนในประเทศสมาชิกเพื่อให้เกิดทักษะทางการสื่อสาร (ด้านภาษา) อย่างแท้จริง นอกจากนี้ ยังจะต้องส่งเสริมทักษะการคิด ทักษะการใช้ชีวิต ทักษะเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและคุณลักษณะ

(Attributes) อันพึงประสงค์ระหว่างมวลสมาชิกอาเซียน เพื่อความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับ
อัตลักษณ์อาเซียน

19. สร้างความร่วมมือในการจัดทำเครือข่ายงานวิจัยแลกเปลี่ยนนักวิจัยและ
พัฒนาระหว่างสถาบันและสถานศึกษาของประเทศต่างๆ

9.2.2 ด้านการพัฒนากำลังคน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการพัฒนากำลังคนเพื่อตอบสนองตลาดแรงงานอาเซียน
แบ่งยุทธศาสตร์ออกเป็น 2 กลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 เป็นกลยุทธ์ที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการพัฒนาคนในกลุ่มประเทศ
สมาชิกอาเซียน

1. ศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการฝึกอบรม (Training Needs) ของ
ประชาชนในอาเซียนเพื่อให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานและความต้องการของประเทศสมาชิก
อาเซียน

2. ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อลดขั้นตอนในการออกวีซ่าให้แก่ผู้ประสงค์จะ
ทำงานในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน

3. ส่งเสริมให้มีกองทุนเพื่อการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงานและมี
การพัฒนาเพิ่มพูนสมรรถนะให้กับครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาและทักษะวิชาชีพของ
กลุ่มประเทศอาเซียนซึ่งแต่ละประเทศได้จัดตั้งหรือกำลังจัดตั้งสถาบันฝึกทักษะนานาชาติ

4. สนับสนุนและส่งเสริมศักยภาพและคุณภาพของสถาบันฝึกอบรม ส่งเสริม
ให้มีระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับตลาดแรงงานเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับกลุ่ม
ประเทศสมาชิกอาเซียน

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาระบบสมรรถนะแรงงานอาเซียน

1. เร่งส่งเสริมและสนับสนุนให้แต่ละประเทศมีกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ (National
Qualification Framework) เพื่อสร้างเสริมให้พัฒนากำลังคนสอดคล้องกับความต้องการ
ของตลาดแรงงาน

2. ร่วมมือกันระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อสร้างระบบมาตรฐาน
วิชาชีพของอาเซียน (ASEAN Qualification Framework) เพื่อเป็นกรอบให้ประเทศสมาชิกต่าง ๆ
ได้เตรียมพร้อมในการทดสอบมาตรฐานวิชาชีพเสียก่อนที่จะเดินทางไปทำงานยังประเทศ
ปลายทาง

3. ประเทศสมาชิกอาเซียนควรจะต้องพัฒนาระบบฐานข้อมูลในการบันทึก
ผู้ผ่านมาตรฐานด้านอาชีพของอาเซียน โดยจะต้องมีกลไกในการปกป้องและปรับปรุง
มาตรฐานทางด้านวิชาชีพให้ทันกับเหตุการณ์อยู่เสมอ

4. สนับสนุนให้มีการโอน และ/หรือ แลกเปลี่ยนแรงงานที่มีความชำนาญในภูมิภาคอาเซียนด้วยการส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมในภาคการผลิตและภาคบริการเพื่อให้เกิดประสบการณ์จริงในการปฏิบัติงาน

5. สนับสนุนอย่างจริงจังในการออกกฎระเบียบ กฎหมายร่วมกันในการคุ้มครองแรงงานย้ายถิ่นและแรงงานท้องถิ่นให้เป็นไปตามข้อกำหนดของ ILO ตามกรอบของ Decent Work และ Quality Employment

6. ศึกษาความเป็นไปได้ในการอำนวยความสะดวกในการใช้ระบบประกันสุขภาพข้ามแดน (Portable Insurance)

9.2.3 การเตรียมความพร้อมในการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีใน 7 สาขาวิชาชีพ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเตรียมความพร้อมในการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีใน 7 สาขาวิชาชีพ เพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ประกอบด้วยกลยุทธ์ต่างๆ ดังนี้

1. รัฐบาลควรกำหนดให้การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ของทุกภาคส่วนเป็นวาระแห่งชาติ

2. ประเทศไทยควรปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์เพื่อสร้าง Road Map ในการผลิตและพัฒนาบุคลากรทั้ง 7 สาขาวิชาชีพ เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางของการเปิดตลาดเสรีแรงงานในปี พ.ศ. 2558

3. สมาคม/สภาวิชาชีพที่ดูแล 7 กลุ่ม ปัจจุบันยังสามารถป้องกันมิให้สมาชิกในประชาคมเข้ามาแย่งประกอบวิชาชีพในประเทศไทยด้วยเกณฑ์ของไทยที่มีมาตั้งแต่เดิม แต่ระยะยาวนั้นสมาคม/สภาวิชาชีพเหล่านี้ต้องปฏิบัติตามข้อเรียกร้องของสมาชิกอาเซียนที่ได้ตกลงกันเอาไว้ เช่นอาจจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบ กฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการเปิดเสรีในวิชาชีพทั้ง 7 สาขา โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของคนไทยและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

4. ศึกษารายละเอียดของตลาดแรงงานในแต่ละสาขาอาชีพในกลุ่มประชาคมอาเซียนทั้งในปัจจุบันและในช่วง 5-10 ปีข้างหน้าว่ามีทิศทางของอุปสงค์ อุปทานและโครงสร้างค่าตอบแทนเป็นอย่างไร

5. ศึกษาประเมินคุณภาพของบัณฑิตแต่ละสาขาอาชีพที่ภาครัฐและเอกชนและมหาวิทยาลัยและ/หรือสถานศึกษาในการกำกับของรัฐบาลเพื่อนำความรู้มาปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละสาขาอาชีพเพื่อให้บัณฑิตที่จบมีคุณภาพได้มาตรฐานสากล

6. ยกกระดับสถานศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษาให้มีหลักสูตรนานาชาติในแต่ละสาขาวิชาชีพควบคู่ไปกับสาขาที่เปิดสอนภาษาไทยตามปกติ

7. เร่งเพิ่มสมรรถนะที่ได้มาตรฐานสากลในระดับสากลให้กับทั้ง 7 สาขาวิชาชีพที่ต้องการแสวงหาโอกาสในการทำงานทั้งในกลุ่มและนอกกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน
8. สร้างโครงการความร่วมมือระหว่างสถาบันที่ผลิตบุคลากรทั้งในและนอกกลุ่มอาเซียนเพื่อการแบ่งปันทรัพยากรในการผลิตบุคลากรวิชาชีพคุณภาพสูงให้แก่ประเทศสมาชิกอาเซียนที่ขาดโครงสร้างพื้นฐานในการผลิตบุคลากรวิชาชีพเหล่านี้โดยเฉพาะกลุ่ม CLMV
9. ส่งเสริมให้มีโครงการแลกเปลี่ยนนักวิชาชีพทั้ง 7 สาขาเพื่อให้เกิดการรับรู้และซาบซึ้งในอัตลักษณ์ ศิลปะและวัฒนธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อเข้าสู่ความเป็นชุมชนเดียวกันในอาเซียน
10. ส่งเสริมโครงการอาสาสมัครในกลุ่มวิชาชีพทั้ง 7 ที่มีศักยภาพเพื่อเข้าไปช่วยเหลือ สนับสนุนและยกระดับวิชาชีพของกลุ่มประเทศที่ต้องการความช่วยเหลือทางเทคนิค
11. สนับสนุนให้มีภาคเอกชนเข้าไปลงทุนจัดตั้งสถาบันการศึกษาและฝึกอบรมหรือบริการทางธุรกิจ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้ารับบริการ (Services) ของประชาชนในกลุ่มประเทศสมาชิก
12. อำนวยความสะดวกในการปรับระบบการขอวีซ่าและใบอนุญาตทำงานให้กับสมาชิกของอาเซียนที่มีความประสงค์จะเข้ามาทำงานในสาขาขาดแคลนในประเทศ
13. บูรณาการหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักในการร่วมกันเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนของไทยได้รับทราบความก้าวหน้าในการเตรียมตัวรองรับการเป็นประชาคมอาเซียนอย่างต่อเนื่องโดยใช้สื่อทุกรูปแบบ
14. หน่วยงานทุกภาคส่วนควรรับรู้ความเป็นมาของประชาคมอาเซียนเป็นอย่างดี เพื่อให้สามารถแสวงหาประโยชน์และ/หรือหลีกเลี่ยงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นได้
15. จัดให้มีหน่วยงานกลางที่เป็นระบบ One Stop Service ในการดูแล/ประสานงานขึ้นทะเบียนบุคลากรวิชาชีพตามข้อกำหนดของ MRAs
16. ศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการเปิดเสรีอาเซียนเพื่อใช้ในการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน ครอบคลุมทุกประเทศและศึกษาข้อเท็จจริงในการขยายจำนวนสมาชิกอาเซียนเป็น ASEAN+3 และ ASEAN+6 เป็นต้น
17. ศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมทำการขยายอาชีพที่มีศักยภาพซึ่งอาจจะจัดทำข้อตกลง MRAs นอกเหนือจากที่ได้ข้อตกลง MRAs ไปแล้ว

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. 2552. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ASEAN Economic Community : AEC.

____. 2553. ข้อตกลงยอมรับร่วม (MRA) ในคุณสมบัตินักวิชาชีพของอาเซียน.
สามารถเข้าถึงได้จาก <http://www.thaifta.com>.

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน. 2554. (ร่าง) แผนยุทธศาสตร์กรมพัฒนาฝีมือ
แรงงาน พ.ศ. 2555-2559.

กระทรวงแรงงาน. 2554. (ร่าง) แผนแม่บทด้านแรงงาน พ.ศ. 2555-2559.

กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2554. แผนยุทธศาสตร์กระทรวงวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี พ.ศ. 2555-2559.

กระทรวงอุตสาหกรรม. 2552. แผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมในระยะ 5 ปี
(พ.ศ. 2553-2557).

ทันตแพทยสภา. (ร่าง) เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพยังเน้นเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และ
มีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ. สามารถเข้าถึงได้จาก <http://www.dentalcouncil.or.th>

พระราชบัญญัติวิชาชีพทันตกรรม พ.ศ. 2537. สามารถเข้าถึงได้จาก <http://www.thailandlawyercenter.com/index>.

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย. 2549. ระบบการศึกษา...ซุ่มพลัง
ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของเวียดนาม. สามารถเข้าถึงได้จาก <http://www.sme-promote.com/dd-content/Vietnam/039.pdf>.

พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์และคณะ. 2554. รายงานความก้าวหน้าความร่วมมือทางด้าน
การศึกษากับประเทศเพื่อนบ้าน : ผลลัพธ์ด้านการพัฒนาคนความเข้าใจอันดี
ระหว่างประเทศและโอกาส/ความหวังในอนาคตสำหรับประเทศไทยกับ
ประเทศเพื่อนบ้าน. กรุงเทพฯ

แพทยสภา. 2554. พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525. สามารถเข้าถึงได้จาก
<http://www.tmc.or.th/act/RKJ/RKJ1.pdf>

- มหาวิทยาลัยมหิดล. 2554. กำหนดคุณสมบัติเฉพาะของผู้สมัครเข้าเรียนหลักสูตร
แพทยศาสตรบัณฑิต. สามารถเข้าถึงได้จาก <http://med.mahidol.ac.th/en/node/1965>
- ราชกิจจานุเบกษา. 2545. พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2545.
เล่มที่ 119 ตอนที่ 98/1 ก. วันที่ 1 ตุลาคม 2545.
- _____. 2554. พระราชกฤษฎีกา จัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน)
พ.ศ. 2554. เล่มที่ 125 ตอนที่ 21 ก. วันที่ 30 มีนาคม 2554.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2554. (ร่าง) รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการ
“การศึกษาและจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากำลังคนของประเทศ อันเนื่อง
มาจากผลการประชุมวิชาการนานาชาติในกรอบทุนมนุษย์และผลิตภาพ
แรงงาน”. เสนอต่อ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2554. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กับการ
เคลื่อนย้ายแรงงานเสรี : ฝันที่เป็นจริง ?. สุวรรณ ดุลยวัตินพงศ์. เอกสาร
ประกอบการประชุม วันที่ 9 สิงหาคม 2554 ณ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนา
ประเทศไทย.
- สภาการพยาบาล. พ.ร.บ. วิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528. สามารถ
เข้าถึงได้จาก http://www.tnc.or.th/files/2010/06/act_of_parliament-211/_16892.pdf
- สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น). คุณสมบัติของผู้สมัคร Admissions. สามารถ
เข้าถึงได้จาก <http://www.tpa.or.th>.
- สำนักข่าวแห่งชาติ กรมประชาสัมพันธ์. 2554. การเตรียมความพร้อมของภาคเอกชน
เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2558. สามารถเข้าถึงได้จาก
http://thainews.prd.go.th/view_asean2011.php
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2553. สิงคโปร์-ไทย สานสัมพันธ์ความร่วมมือ
อุดมศึกษา. สามารถเข้าถึงได้จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail>.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ . 2554. (ร่าง) แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559). เอกสาร
ประกอบการประชุมประจำปี 2554 แผนฯ 11 สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. วันที่ 7 กรกฎาคม
2554 ณ ศูนย์การแสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี

สำนักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. การศึกษา: การสร้าง
ประชาคมอาเซียน 2558. สามารถเข้าถึงได้จาก [http://www.bic.moe.go.th/th/
images/stories/book/other/ASEAN/ed-building-ASEANcommunity.pdf](http://www.bic.moe.go.th/th/images/stories/book/other/ASEAN/ed-building-ASEANcommunity.pdf)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2549. การวิจัยเปรียบเทียบการปฏิรูปการศึกษาของ
ประเทศในกลุ่มอาเซียน. กรุงเทพฯ.

_____. 2554. ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศในช่วงการปฏิรูป
การศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561).

_____. 2554. การวิจัยและพัฒนากรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และวางแผนผลิตและพัฒนา
กำลังคนตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ. กรกฎาคม.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2552. การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ปี 2552.

ศิริพรรณ ชุมชุม. 2554. (ร่าง) กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ. เอกสารประกอบการประชุม
คณะอนุกรรมการสภาการศึกษาด้านการวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคน
ตามความต้องการของประเทศ ครั้งที่ 3/2554 วันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2554
ณ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

ศรวิการ์ เมฆธวัชชัยกุล. 2554. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายทางการศึกษา เพื่อจัดเตรียม
ประชาชนสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558. เอกสารอัดสำเนา

ภาษาอังกฤษ

Argentin, G. & Triventi, M. 2011. **Social Inequality in Higher Education and Labor Market
in a Period of Institutional Reforms: Italy, 1992-2007.** *Higher Education*,
61, pp. 309-323.

ASEAN Secretariat. 2011. **ASEAN Community in Figures (ACIF) 2010.** Jakarta.

Asian Development Bank. **Selection of Priority Skill Areas.** Available on [http://www.
adb.org/Documents/RP/RRPs/LAO/42278/42278-02-lao-oth-02.pdf](http://www.adb.org/Documents/RP/RRPs/LAO/42278/42278-02-lao-oth-02.pdf)

_____. 2010. **Toward Higher Quality Employment in Asia, Key Indicators for Asia and
the Pacific 2011 Special Chapter.**

Augusto Boboy Syjuco. **The Philippine Technical Vocational Education and Training (TVET)
System.** Technical Education and Skills Development Authority (TESDA).

- Baumann, M. & Ionescu, I. & Chau, N. 2011. **Psychological Quality of Life and Its Association with Academic Employability Skills among Newly-Registered Students from Three European Faculties.** *BMC Psychiatry*, 11 (63), pp. 1–10.
- Beerkens, E. 2008. **The Emergence and Institutionalization of the European Higher Education and Research Area.** *European Journal of Education*, 43 (4), pp. 407–425.
- Bjørnåvold, J. & Mouillour, I. 2009. **Learning Outcomes in Validation and Credit Systems.** *European Journal of Vocational Training*, 48 (3), pp. 27–47.
- Borrás, S. & Radaelli, C. M. 2011. **The politics of Governance Architectures: Creation, Changes and Effects of the EU Lisbon Strategy.** *Journal of European Public Policy*, 18(4), pp. 463–484.
- Brockmann, M. & Clarke, L. & Winch, C. 2009. **Difficulties in Recognizing Vocational Skills and Qualification Across Europe.** *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 16(1), pp. 97–109.
- Capano, G. & Piattoni, S. 2011. **From Bologna to Lisbon: The Political Uses of the Lisbon ‘Script’ in European Higher Education Policy.** *Journal of European Public Policy*, 18(4), pp. 584–606.
- Carter, S. & Fazey, J. & Geraldo, J.L.G. & Trevitt, C. 2010. **The Doctorate of the Bologna Process Third Cycle: Mapping the Dimensions and Impact of the European Higher Education Area.** *Journal of Research in International Education*, 9 (245), pp. 246–258.
- Carstejon, J.M. & Chakroun, B. & Coles, M. & Deij, A. & McBride, V. 2011. **Developing Qualifications Frameworks in EU Partner Countries: Modernizing Education and Training.** New York: Anthem Press.
- Central Intelligence Agency. 2010. **The World Fact Book.** Available on <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html>.
- Chakroun, B. 2010. **National Qualification Framework: From Policy Borrowing to Policy Learning.** *European Journal of Education*, 45(2), pp. 199–216.

- Chandra Shah and Michael Long. 2007. **Labour Mobility and Mutual Recognition of Skills and Qualifications : European Union and Australia/New Zealand**. Centre for the Economics of Education and Training, Monash University. Working Paper No. 65. May 2007.
- Committee for Planning and Investment, Lao PDR. 2006. **“National Socio-Economic Development Plan (2006 - 2010)”**. Available on <http://www.undplao.org/official%20docs/NSEDP%20partI.pdf>.
- Cort, P. 2010. Stating the Obvious: The European Qualifications Framework is not a Neutral Evidence-Based Policy Tool. *European Educational Research Journal*, 9 (3), pp. 304-316.
- Cumming, A. 2010. The Bologna Process, Medical Education and Integrated Learning. *Medical Teacher*, 32, pp. 316-318.
- Department of Labor and Employment, Republic of the Philippines. **Labor and Employment Policy Reforms and Program Implementation for the First 100 Days of President Benigno S. Aquino III Administration 30 June - 08 October 2010**. Philippines
- Department of Statistics, Ministry of Planning and Investment, Lao PDR. 2005. **“Population Census 2005”**. Available on http://www.nsc.gov.la/Products/Populationcensus2005/PopulationCensus2005_chapter5.htm.
- Elias, M. 2010. **Impact of the Bologan Process on Spanish Students’ Expectations**. *International Journal of Iberian Studies*, 23 (1), pp. 53-62.
- Goh Swee Seang. 2007. **Human Capital Needs of the 21st Century**. Ministry of Human Resource, Malaysia.
- Gwiazda, A. 2011. **The Europeanization of Flexicurity: The Lisbon Strategy’s Impact on Employment Policies in Italy and Poland**. *Journal of European Public Policy*, 18(4), pp. 546-565.
- Hlaing, S. et.,al. 2009. **Developing Qualification Framework Toward Quality Assurance in TVET : Quality Assurance Measures in TVET in Asia and the Pacific Countries**. Paper prepared for International Conference on Harnessing Qualifications Framework Towards Quality Assurance in TVET, December 1 - 2, 2009,

- Manila, The Philippines. Available on http://hrqf2009.cpsctech.org/download_ppt/RP%20Cluster%201.pdf.
- International Labour Organization (ILO). 2009. **ASEAN Labour Ministers' Work Programme 2010 - 2015**. Available online at <http://ap-irnet.ilobkk.or.th/resources/asean-labour-ministers2019-work-programme-201020102015>.
- _____. 2010. **Labour and Social Trends in ASEAN 2010 Sustaining Recovery and Development through Decent Work**.
- IMD. 2011. **World Competitiveness Yearbook 2011**.
- Irene Isaac. 2011. **The Philippine National Qualifications Framework**. Paper presented for the International Conference on Implementation of NQF Policies and Strategies, April 27-28, 2011, in Bangkok, Thailand.
- Lim Hong-Huat. 2009. **Economic Crisis, Unemployment & Training in BRUNEI DARUSSALAM**. APEC FORUM ON HUMAN RESOURCES DEVELOPMENT "Implementing Public TVET Programmes in the Midst of the Financial Crisis - HRD Policies in Collaboration with Employment Security" 18 - 20 November 2009, Chiba, Japan.
- Luchinskaya, D. & Ovchynnikova, O. 2011. **The Bologna Process Policy Implementation in Russia and Ukraine: Similarities and Differences**. *European Educational Research Journal*, 10 (1), pp. 21-33.
- Ministry of Education, Youth and Sport, Kingdom of Cambodia. 2005. **"Education Strategic Plan 2006-2010"**. Available on <http://planipolis.iiep.unesco.org/upload/Cambodia/Cambodia%20Education%20Strategic%20Plan%202006-2010.pdf>
- Ministry of Planning and Investment, National Economic and Development Authority, Republic of the Philippines. 2009. **"Updated Medium-Term Philippine Development Plan 2004-2010"**. Available on http://www.neda.gov.ph/plans_and_reports/MTPDP/Updated_MTPDP%202004%20to%2010.pdf.
- Muhammad Iqbal Abbas. **Employment Development Plan in Indonesia**, Capacity-Building on Labour Market Information and Analysis in ASEAN, 2 - 4 March 2010 Bandar Seri Begawan.

- National Institute of Statistics, Ministry of Planning, Kingdom of Cambodia. 2009. **“Education 2007”**. Report based on the Cambodia Socio-Economic Survey. Available on www.nis.gov.kh/nis/CSES/NIS_CSES_Report_Education_final200809.pdf.
- _____. 2010. **“Labour Force 2007”**. Report based on the Cambodia Socio-Economic Survey. Available on http://www.nis.gov.kh/nis/CSES/NIS_CSES_Report_Labour%20Force_Final290110.pdf.
- Paryono. **Preparing TVET students for regional labor market**. Available on http://www.lamptech.ac.th/webprg/Computer/file_ar/a110104Preparing%20TVET%20students%20for%20regional%20labor%20market1.pdf.
- Rauhvargers, A. 2010. **Achieving Bologna Goals: Where Does Europe Stand Ahead of 2010?** *Journal of Studies in International Education*, 15 (1), pp. 4-24.
- Royal government of Cambodia. 2006. **“National Strategic Plan 2006 - 2010”**. Available on http://www.cdc-crdb.gov.kh/cdc/aid_management/nsdp.pdf.
- SEAMEO. 2010. **SEAMEO Member Countries**. Available on http://www.seameo.org/index.php?option=com_content&task=view&id=22&Itemid=36.
- SEAMEO VOCTECH. **VTET Education System in Myanmar**. Available on <http://www.voctech.org.bn/epublication/educsystem/VTETEDUCSYSMM.pdf>.
- UNESCAP. 2009. **Statistical Yearbook for Asia and the Pacific 2009**.
- UNESCO. 2005. **“EFA Implementation in Myanmar”**. Paper prepared for 77th National EFA Coordinators Meeting Bangkok, Thailand, 24-29 Oct. 2005.
- World Economic Forum. 2010. **The Global Competitiveness Report 2010-2011**.
- Zita Mohd Fahmi. **“ASEAN Qualifications Framework”**. Available on http://www.qsapple.org/SFP4c_Zita.pdf
- Young, M. 2008. **Towards a European Qualifications Framework: Some Cautionary Observations**. *Journal of European Industrial Training*, 32 (2/3), pp. 127-137.

Website

<http://www.moe.go.th/th/index>. (กระทรวงศึกษาธิการ)

http://www.cabinet.thaigov.go.th/bb_main31.html (คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี
นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา)

<http://www.uis.unesco.org> (UNESCO, Institute for Statistics)

<http://www.topuniversities.com> (QS World University Ranking)

<http://www.asean.org> (สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้)

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์พิเศษชงทอง จันทรางศุ	เลขาธิการสภาการศึกษา (เริ่มโครงการ - พฤศจิกายน 2554)
นางสุทศศรี วงษ์สมาน	รองเลขาธิการสภาการศึกษา (เริ่มโครงการ - กันยายน 2554)
นายเอนก เพิ่มวงศ์เสนีย์	เลขาธิการสภาการศึกษา (พฤศจิกายน 2554 - ปัจจุบัน)
นางสาวจิรพรรณ ปุณเกษม	รองเลขาธิการสภาการศึกษา (ตุลาคม 2554 - ปัจจุบัน)
นางสาววัฒนา อาทิตย์เที่ยง	ผู้อำนวยการสำนักนโยบายด้านการศึกษามหา รึกษาการในตำแหน่งที่ปรึกษาด้านระบบการศึกษา

คณะนักวิจัย

รศ.ดร. นิพนธ์ พัวพงศกร	ที่ปรึกษาด้านเศรษฐศาสตร์แรงงาน
รศ.ดร.ยงยุทธ แฉล้มวงษ์	หัวหน้าโครงการ
นางสาวอัจฉริยา อนันตทัศน์	นักวิจัย
นางสาวชนิษฐา ฮงประยูร	นักวิจัย
นางสาววรรณวิศา สืบอนุสรณ์	นักวิจัย
นางสาวสุนีย์ แซ่คู	เลขานุการโครงการ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางเพ็ญจันทร์ นครินทร์	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ (เริ่มโครงการ - กันยายน 2554)
นางพรพิมล เมธีรานันท์	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นางสาวดวงทิพย์ วิบูลย์ศักดิ์ชัย	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

บรรณาธิการ

นางพรพิมล เมธีรานันท์

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กลุ่มนโยบายการศึกษาเพื่อการผลิตและพัฒนากำลังคน
สำนักนโยบายด้านการศึกษามหาภาค สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา